

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΗΨΥΧΑΣΤΩΝ, Η ΣΚΗΤΗ ΤΟΥ ΜΑΓΟΥΛΑ ΕΝ ΑΘΩ ΚΑΙ Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ Ο Α΄.

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Κατὰ τὸν ἅγιον Ἰωάννην, τὸν τῆς «Κλίμακος» συγγραφέα, «ἡσυχαστής ἐστιν ὁ τὸ ἀσώματον ἐν σωματικῷ οἴκῳ περιορίζειν φιλονεικῶν, τὸ παράδοξον. ἡσυχαστής ἐστιν ἐκεῖνος ὁ εἰπὼν: ἐγὼ καθεύδω καὶ ἡ καρδιά μου ἀγρυπνεῖ». ¹ Αὐτὸς εἶναι τῶν ἀρχαίων ὁ ὀρισμός. κατὰ δὲ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἁγιορειτῶν ἡσυχαστῶν «τῶν πάντων ἐφετῶν ἄκρον ἢ μετὰ τοῦ Θεοῦ θεία καὶ ὑπὲρ νοῦν ἔνωσις τῆς ψυχῆς ². διὰ τὴν θείαν ἔνωσιν ἀναγκαῖα ἢ θεία ὁμοίωσις, διὰ τὴν θείαν ὁμοίωσιν ἀναγκαῖον τὸ κατὰ νοῦν ἐνεργεῖν ἢ τοι θεωρεῖν· τοιοῦτο γάρ τοι καὶ τὸ θεῖόν ἐστιν, ἐξ οὗ καὶ τὸ Θεὸς ὄνομα τούτῳ ἀπονέμεται». ὁ λαμπρὸς οὗτος ὀρισμὸς εἶναι τοῦ **Καλλίστου Καταφυγιώτου** ἐν τοῖς «Περὶ θείας ἔνώσεως καὶ βίου θεωρητικοῦ» κεφαλαίοις ³. Μυριστόμοι εἶναι οἱ ἔπαινοι καὶ ὁ θαυμασμὸς πρὸς τοὺς ἁγιορείτας ἡσυχαστὰς τοῦ ΙΔ' αἰῶνος. «Ἐκεῖνοι γὰρ ἅπαξ κόσμου καὶ τῶν ἐν κόσμῳ ἀπαλλαγέντες οὐκέτι πρὸς τὰς κοσμικὰς ματαιοπονίας ἑαυτοὺς ἀπησχόλουν, γράφει τις περὶ τῶν παλαιῶν ἀσκητῶν ἐκεῖνων, ἀλλ' ὀνημέραι πυρὶ προσλαμβάνοντες πῦρ καὶ ταῖς ἀναβάσεσιν, ὡσπερ θεούμενοι, τὰ κάλλη τῶν ὄρωμένων καὶ τοῦ βίου τὴν εὐθηνίαν ὡς σκιὰν παρέτρεχον καὶ τὰς μερίμνας καὶ φροντί-

δας καὶ τᾶλλα, οἷς φιλοκτιήμενες καὶ φιλόλοιοι ἤδονται, ὡς ἐμπόδια τῶν ἀρετῶν ἀπεστρέφοντο, μονολόγιστον κεκτημένοι διαγωγὴν καὶ μονότροπον, τὴν δυσεύρετον, καὶ σπανίοις ἄρτι γινωσκομένην, ἵνα μὴ λέγω περατουμένην. οὐ γὰρ τροφῆς ἐπεμελοῦντο, οὐ χιτῶσιν ἀπαλοῖς ἐπετέροποντο ἢ σωματικὴν ἐζήτουν ἀνάπαυσιν, οὐδὲ κτήσεις ἐπόθουν καὶ ἐπικτήσεις καὶ πλατυσμοὺς καθάπερ ἡμεῖς, ἀλλ' εἰς ὁσμὴν μύρου ἔτρεχον νοητοῦ, ὃ ἐστὶ Χριστός, ἢ ζωὴ καὶ τὸ φῶς». ⁴ **Καρπὸς τῆς ὑψηλῆς ταύτης καὶ οὐρανόφρονος ζωῆς ἦτο ἡ κτήσις τῆς νοερᾶς προσευχῆς, ἣτις κατ' οὐσίαν, ὑπάρχουσα ἐν μέρει παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀσκηταῖς, εἶναι κατόρθωμα τῶν ἡσυχαστῶν τοῦ Ἁθωνοῦ κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα παραλαβόντες αὐτὴν ἐν σπαργάνοις ἐτελειοποίησαν διὰ πράξεως καὶ θεωρίας καὶ ἐσυστηματοποίησαν τὴν ἀδιάλειπτον αὐτῆς ἐνέργειαν ἀσφαλίσαντες τοὺς κτωμένους αὐτὴν κατὰ πάσης πλάνης ⁵. Τίνες δὲ οἱ καρποὶ τῆς συνεχοῦς**

⁴ Πορφυρίου Οὐσπένσκη, Ἱστορία τοῦ Ἁθῶ, Κίεβον 1877, III, σ. 130.

⁵ Ὅτι δὲν ἦτο νέα ἀνακάλυψις ἀπέδειξεν ὁ «μονάζων» Νικηφόρος: «διὰ τοῦτο μιμησώμεθα τοὺς πατέρας ἡμῶν καὶ τὸν ἐν τῶν καρδιῶν ἡμῶν θησαυρὸν ὡς κάκεινοι ζητήσωμεν καὶ τοῦτον εὐρόντες κρατῶμεν κραταιῶς ἄγαν ἐργαζόμενοι ὁμοῦ καὶ φυλάσσοντες τὴν προσευχὴν... θεωρίας γὰρ ἐπίβασις πρακτικῆ, ἐπεὶ δὲ γραφικῶν ἀποδείξεων ἀνευ τῶ οὐτως, διαπιστοῦντι (γρ. δὴ ἀπιστοῦντι) ἀδύνατον, φέρε τοὺς τῶν ἁγίων βίους καὶ τὰ ἐγγράφως ὑπ' αὐτῶν ἐκτεθέντα.. ἐντόξωμεν, ἵνα ἐκ τούτου πληροτοροῦμενος πᾶσαν ἀμφιβολίαν ἀπόσῃται». («Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν» τόμ. Β, σ. 236) ὄρα ἐκ τίνων φέ-

¹ «Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν κτλ.» ἐκδ. Ἀθηνῶν, τόμ. Β' σ. 239α

² Τὸ κείμενον ἔχει: «ἢ μετὰ τῆς ψυχῆς... ἔνωσις», ὅπερ δὲν ἔχει παντάπασιν ἔννοϊαν.

³ Ἐνθ' ἄνωτ. τόμ. Β', σ. 467α.

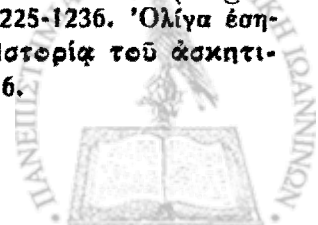
ταύτης νοεράς προσευχῆς μᾶς διδάσκει **Κάλλιστος ὁ Καταφυγιώτης** (αὐτ. σ. 488β) γράφων: «μετὰ τὴν νοεράν τῆς καρδίας διὰ τῆς χάριτος ἔνωσιν ἀπλανῶς ἐν φωτὶ πνευματικῷ ὁ νοῦς ὁρᾷ καὶ ἐκτείνεται εἰς τὸ ἴδιον ἐφετόν, ὅπερ ἐστὶν ὁ Θεός, ἔξω πάντῃ γενόμενος τῶν αἰσθήσεων». Εἰς τὸ «πνευματικὸν φῶς» πλέοντες οἱ προσευχόμενοι καὶ μεταρσιούμενοι ἔβλεπον θείας ἐνοράσεις καὶ συνελόντι εἰπεῖν ἀπεθεοῦντο. Ἄλλ' ἠγέρθη τὸ πικρόκροτον ζήτημα τί φῶς ἦτο αὐτό, κτιστὸν ἢ ἄκτιστον; καὶ οὕτως ἐσχετίσθη πρὸς τὸ Θαβώριον, περὶ οὗ φιλολογία δλόκληρος ἐγράφη. ἐν κώδ. Λαύρας Ω 120, ἔτ. 1370, φ. 184α-199β, ὑπάρχει: «Ἐκθεσις ἐν ἐπιτομῇ τῶν ζητημάτων καὶ τῆς τοῦ δόγματος ὑποθέσεως καὶ λύσις ἀπορίας συντομος τῶν ἐπαπορούντων πῶς ἡ διαφορὰ τῶν ἐπιθεωρουμένων τῷ θεῷ φυσικῶν ἐνεργειῶν θεωρεῖται καὶ ἐν ὀλίγῳ περὶ τοῦ ἐν Θαβωρίῳ φωτός». Εἰς τὸ λεπτόν τοῦτο καὶ εὐκόλως δυνάμενον νὰ διαστραφῇ ζήτημα, εὔρε τὴν εὐκαιρίαν ἡ ἔλλοχεύουσα δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ νὰ ἐπέμβῃ διὰ τῶν ἀποστόλων αὐτῆς Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνου, εἰσφρησάντων ὡς Ἕλληνας εἰς τὸν Ἄθωνα μὲ τὸν ὑπουλον σκοπὸν νὰ μνηθῶσιν, ἵνα λυσοδῶς ἔπειτα καταπολεμήσωσι τοὺς ἄθωνίτας, οὓς πράγματι ἔσωσεν ἡ θεία χάρις διὰ τοῦ θαυμαστοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ. Κατὰ τὸν τόμον τῆς ἐν Κ)πόλει συνελθούσης συνόδου τῷ 1341, ἣτις κατεδίκασε τὸν Βαρλαάμ «ἀκούσας γὰρ αὐτῶν λεγόντων ὡς ἀπὸ πικροδόσεως ἐχόντων τῶν ἁγίων πατέρων,

ρεὶ τὰς ἀποδείξεις, ἀλλ' ἐν αὐταῖς δὲν ἀναφέρεται ἡ εὐχὴ «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ..» ἐγὼ ὁμῶς εἰς τὰ ἀρχαῖα Πατερικὰ ἀνεκάλυψα καὶ τὴν εὐχὴν καὶ εἰς τὴν ἐκτυπούμενην β' ἐκδοσὶν τῆς «Ἱστορίας τοῦ μοναχικοῦ βίου» ἀναφέρω παραδείγματα.

ὅτι οἱ διὰ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ κεκαθαυμένοι τὰς καρδίας ἐλλάμπεις θείας μυστικῶς καὶ ἀπορρήτως ἐγγιγνομένας δέχονται, κατηγόρησεν αὐτῶν ὡς τὴν οὐσίαν αὐτὴν τοῦ Θεοῦ μεθεκτὴν λεγόντων, τῶν δὲ ἀπολογουμένων, οὐ τὴν οὐσίαν ἀλλὰ τὴν ἄκτιστον καὶ θεοποιὸν χάριν τοῦ Πνεύματος, διθείας αὐτοῖς ἐντεῦθεν ἐγκλημα προστρίψασθαι ἐπεχείρησεν» (Acta patr. I, σ. 203). Ἐγράφομεν ἄλλοτε: Ἐν Ἄθῳ ἐπὶ 500 σχεδὸν ἔτη ἡ ἀσκησις καλλιεργούμενη εἶχε νὰ ἐπιδείξῃ ἀγλαοὺς τοὺς καρποὺς τῆς καθ' ἡσυχίαν, προσευχῆς τῆς καθάρσεως τοῦ νοῦ καὶ τῶν ὑψηλοτέρων αὐτοῦ ἀναβάσεων ἧτοι τῆς θείας ἐκστάσεως καὶ τῆς ἐκ ταύτης ἐλλάμπειος: «μήτηρ γὰρ προσευχῆς ἡ ἡσυχία, κατὰ τοὺς πατέρας, προσευχὴ δὲ θείας δόξης ἐμφάνεια' ὅταν γὰρ τὰς αἰσθήσεις μύσωμεν καὶ ἑαυτοῖς καὶ τῷ Θεῷ συγγενώμεθα καὶ τῆς ἔξωθεν περιφορᾶς τοῦ κόσμου ἐλευθέρωθέντες ἐντὸς αὐτῶν γενώμεθα, τότε τρανῶς ἐν ἑαυτοῖς τὴν τοῦ Θεοῦ βασιλείαν ὁψόμεθα»¹.

Ἀμείωτος διὰ τῶν αἰώνων παρεμένει ἡ σπουδὴ καὶ ἔρευνα περὶ τῶν ἄθωνιτῶν τούτων ἡσυχαστῶν τοῦ ΙΑ' αἰῶνος ὡς καὶ περὶ τῆς νοεράς αὐτῶν προσευχῆς καὶ τοῦ ἐκλάμποντος τὸν νοῦν αὐτῶν θεσπέσιου φωτός. Ἀναφέρω ἕνα ἐκλεκτὸν ἐ-

¹ Acta patriachatus constantinopolitani, ed Fr. Miklosich et J. Müller, I, Vindobonae 1860, σ. 206. Ταῦτα ἐγράψαμεν τῷ 1936 εἰς τὸ 200σέλιδον ἀρθρον ἡμῶν ἐν τῇ «Θρησκευτ. καὶ χριστιαν. Ἐγκυκλοπαιδείᾳ», τόμ. Α' σ. 538—9 ὅπου βλέπει ὁ βουλόμενος ἀνασκόπησιν τῶν ἡσυχαστικῶν ἐρίδων. Περὶ τούτων θεμελιώδης ἐκθεσις εἶναι ὁ σπουδαῖος «ἀγιορειτικὸς τόμος ὑπὲρ τῶν ἡσυχασζόντων» ἐκδοθεὶς ὑπὸ τῆς συγκληθείσης μεγάλης ἐν Κων)πόλει συνόδου (Migne Πατρολ. τόμ. 150, στ. 1225-1236. Ὅλιγα ἐσημείωσαμεν καὶ ἐν τῇ «Ἱστορίᾳ τοῦ ἀσκητισμοῦ» τῷ 1929, σ. 102-6.

πιστήμονα τὸν Ρῶσον ἀγιορείτην πατέρα Βασίλειον Κριβόσειν, ἐκδόντα λαμπρὰν μονογραφίαν περὶ τοῦ Γρηγορίου Παλαμά¹ καὶ νῦν ἀσχολούμενον πρὸς ἔκδοσιν τῶν ἔργων Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου. καὶ ἕτερον τὸν αὐστριακὸν καθηγητὴν τῆς Βυζαντινολογίας Φραγκ. Sprund ἐπισκεψάμενον τῷ 1928 καὶ 1932 τὸ Ὄρος. Εἰς τὸ τελευταῖον ἔργον του: «Der Heilige Berg Athos» (Λειψία 1928) ἀσχολεῖται ἰδιαιτέρως διὰ τὸν ἀσκητισμὸν καὶ διὰ τοὺς ἡσυχαστὰς περὶ ὧν ὁ λόγος. Ἐπειδὴ ἐξεδόθη ἑλληνικὴ μετάφρασις, καίτοι ἐλεινή, λαμβάνω ἐκ ταύτης «Οἱ ἀναχωρητές, κρύβονται σὶ ἀπρόσιτα καταφύγια τους, ὅταν τοὺς ταράσσει ἡ θεωρητικὴ τους ἀσκησις. Εἶναι τόσον ἐξαυλωμένοι πὸ καμμιά γλῶσσα δὲν μπορεῖ νὰ περιγράψῃ τὴν μεταμόρφωσίν τους. Μέσα τους, λέγουν, καίει τὸ μυστικὸ φῶς τοῦ Ἁθῶ. ὅποιος νίκησε ὀλότελα τὴν σάρκα καὶ μὲ μακροχρόνιες ἰκεσίες στὸ Θεὸ ἀγωνίστηκε νὰ φωτισθῆ, σὶ αὐτὸν θὰ δοθῆ ἡ χάρις νὰ δῆ τὴ θεϊκὴ λάμψη, ὅχι μὲ τὰ μάτια τοῦ σώματός του, μὰ μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς. Ἐνα μαγικὸ φῶς φλογίζει τότε τὸν τέλειο μύστη, τὸ βάρος τοῦ σώματος ἐξαφανίζεται κι' αἰσθάνεται τ' ἀγγελικὰ ῥίγη τῶν Σεραφεῖμ, πὸ ἀπροβολουῦν, καθὼς κυκλώνουν καὶ προσκυνοῦν τὸν πύρινο θρόνον τοῦ Ὑψίστου. Τὸ ἄρρητο αὐτὸ φῶς εἶναι τὸ ἴδιο μ' ἐκεῖνο πὸ ἄλλοτε μεταμορφώθη ὁ Σωτὴρ, πάνω στὸ ὄρος Θαβῶρ. Γιὰ τὴν οὐσίαν τοῦ μυστικοῦ αὐτοῦ φωτὸς ἀνοιξε κάποτε σφοδρὸς ἀγῶνας, πάνω στὸ ἅγιον Ὄρος:

¹ «Die asketische und theologische Lehre des hl. Gregorius Palamas (1296-1359) aus dem Russische übersetzt von Hugo Landvogt». Würzburg: 1939 βλ. κεφ. 3 «Das unerschaffene göttliche Licht» (τὸ ἀκτιστὸν θεῖον φῶς σ. 61-82.

Εἶναι τὸ φῶς αὐτὸ ἀπόρροια τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, μέρος τῆς ἡ μονάχα δύναμις ἢ ἐνέργειά της; Ὁ Λατῖνος μοναχὸς Βαρλαάμ ἦταν ἀντίπαλος τῶν ἡσυχαστῶν, μὰ ἡ Σύνοδος ὕστερα ἀπὸ πολλοὺς δισταγμούς, δικαίωσε τὴ γνώμη τῶν ἡσυχαστῶν. Στὰ χρόνια μας, σιωπὴ βασιλεύει πάνω σὶ αὐτό, καὶ τὸ βαθὺ καὶ ἀκατανόητο μυστήριον τοῦ ἀρχέγονου φωτὸς, τὸ κρατοῦν κρυφά. Κανένας ξένος δὲν μπορεῖ νὰ διεισδύσῃ στὸ μυστικόν. Χωρὶς ἀπάντησι ἔμεινα ὅσους κι' ἂν ρώτησα ἢ μὲ συνεβούλευσαν νὰ μελετήσω τὴ «Φιλοκαλία», ἔργο μυστικὸ ἀσκητικόν. Σὲ παλαιότερα χρόνια μοῦ εἶπαν, ἡ νότια πλαγία τοῦ Ἁθῶ ἀστραφεῖ ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν φῶς πὸ ἐβγαίνει ἀπὸ τοὺς ἐξαυλωμένους μοναχοὺς πὸ ἀσκήτευαν ἐκεῖ. Ἀνάλαφρα εἶχαν γίνει τὰ σώματά τους ἀπὸ τὴν προσευχὴ, τὴ νηστεία καὶ τὴ βαθεῖα ἀφοσίωσι στὸ θεῖο. Τοὺς ἔβλεπαν συχνὰ τὶς νύχτες νὰ αἰωροῦνται σὰν σύννεφα φωτεινὰ ἀνάμεσα σὲ δένδρα καὶ βράχους. Ἄκόμα καὶ στὶς ἡμέρας μας ζοῦν μόνοι τους, πάνω, ψηλά, λιγοστοὶ ἀσκητές, κοινωνοὶ καὶ μέτοχοι στὴ θεῖα χάρι καὶ μπορεῖ νὰ δαῦν τὸ ἀκτιστὸ φῶς. Μὰ κανεὶς τους δὲν προδίνει τὸ μυστικόν. Ὅταν κανένας δόκιμος ζητήσῃ νὰ γίνῃ μαθητὴς τους, ὀλόκληρα χρόνια πρέπει νὰ ὑποστῆ τὶς σκληρότερες δοκιμασίες, γιὰ νὰ κριθῆ ἄξιος νὰ μνηθῆ στὸ μεγάλο μυστήριον. Ἔτσι τὸ Θαβῶριο φῶς μεταβιβάζεται ἀπὸ αἰῶνα σὲ αἰῶνα καὶ θὰ καίῃ ἀσβυστο, ὡς τὴν συντέλεια τοῦ κόσμου»².

² Βλ. τὴν πατριαρχ. ἐφημερίδα «Ἀπόστολος Ἀνδρέας» 20-12-52, ὅπου συνεχίζεται ἡ μετάφρασις καὶ σ. 67-69 τοῦ γερμανικοῦ κειμένου. Ἐκκλητικὸς ὁ κόσμος ἀναγινώσκει ἀρθρα εἰς τοιαύτην οἰκτρὰν γλῶσσαν εἰς τὴν διάδοχον τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς ἀληθείας» ἐφημερίδα, καὶ ἡ ἐκκλησιὰ ἀξάνει διὰ τὴν ἐν συνεχεί ἀρθρογραφίᾳ ἐπὶ δῖμνον ἀποθέωσιν

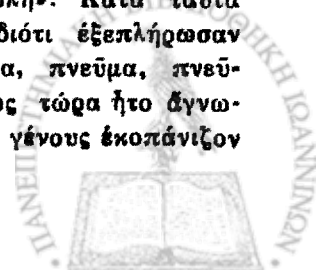
Λίαν άσαφή και εις άκρον συγκεχυμένα τὰ περι τῆς αρχαίας και περιφανούς ταύτης εν "Αθω σκήτης του Μαγουλά παραδίδονται.

Εις τὰ λεγόμενα «Πάτρια του αγίου "Ορους» τὰ εκδοθέντα κατά πρωτον εν μέρει υπό του αρχιμανδριτου Σωφρονίου του Καλλιγα γράφεται: «'Η μονή του Κάσπακος εστι τὸ μονύδριον του αγίου "Ονουφρίου υπό την δεσποτειαν των Ξανθοπούλων μονῆς των 'Ιβήρων, πλησίον τῆς μονῆς Φιλοθέου... αυτη μετά ταυτα ώνομάσθη σκήτη του Μαγουλά και μονή Ξανθοπούλων, εν ἣ εὔρε τους νηπιτικούς πατέρας ὁ αγιος Γρηγόριος ὁ Συναίτης... εις αυτην ἤσκησε και ὁ αγιος Κάλλιστος πατριάρχης ὁ πρωτος μαθητής του θείου 'Ησαίου πατριάρχου και ὁ θεοφόρος 'Ιγνάτιος και ὁ δεύτερος Κάλλιστος πατριάρχης οί συγ-

του καθ. τῆς φιλοσοφίας κ. Θεοδωρακοπούλου, του αρχιμαλλιαροῦ και συνεκδήμου του Κακριδη εις τὸ Πανεπιστήμιον. Οὔτος οὐ μόνον τὰ φιλοσ. έργα εξέδωκεν εις άκρον δημοτικῆν (πρωτάκουστον!) άλλ' έκαυχήθη, ὅτι θα πείση την εκκλησιαν να μεταφράση και τους ὕμνους!! (να ακούωμεν αντί του Σῶσον ἡμᾶς Υιὲ Θεοῦ, Γλυτσοᾶρι γλύτωσέ μας) και δι' αυτὸ ασφαλῶς επέδραμεν εις τὰ Πατριαρχεια. 'Ο μεταφραστής εἶναι ὁ εν Βιέννη αρχιμ. Χρυσόστομος Τσίτερ, ὅστις έπρεπε να διορθώση τὰ σφάλματα του καθολικοῦ και ὄχι να γράψη «'Ενα λατινικὸ μοναστηρι ἦταν εδῶ (εις τὰ ὄρια τῆς Λαύρας), άλλοτε κατοικημένο από μοναχούς που εἶχε στείλει ὁ Πάπας από την 'Αμάλφη, στην εποχή που ἡ Ρώμη εξουσίαζε και τὸν "Αθω!!!» (« Αποστ. 'Ανδρέας» 8-11-52). Μέγας εἰ Κύριε! 'Εξουσίαζεν ὁ Πάπας τὸν I αἰῶνα τὸ ἅγιον "Ορος! που εὔρον γεγραμμένον τὸ τοιοῦτον; Αὐτὸς έστειλε τους 'Αμαλφητανούς εκ τῆς 'Αμάλφης ἢ ἦλθον εις τὸ "Ορος εκ Κ)πόλεως, ὅπου εἶχον ὡς πάροικοι έμπορευόμενοι ἰδιαν κοινότητα ὅπως οἱ Βενετοὶ και οἱ Γενουήνσιοι; Λυπηρόν, διότι τὸ επίσημον πατριαρχικὸν ὄργανον αναγνωρίζει τοιαῦτα δικαιώματα εις τὸν Πάπαν και κυριαρχίαν επί του αγίου "Ορους. Τὸ Βατικανὸν ασφαλῶς τριβει τὰς χεῖρας εκ χαρᾶς. 'Ο καθ. του Πανεπιστημίου τῆς Ρώμης G. Hofmann μεθ' ὅσα έγραψεν εις τὸ περίφημον έργον του «Athos et Roma», τοιοῦτόν τι δὲν έτόλμησε να εἴπη. 'Ο μεταφραστής και ὑποψήφιος αρχιερεὺς φωράται δυστυχῶς τελείως άγνοών τὰ του αγίου "Ορους και διὰ τῆς μεταφράσεως ταύτης διαδίδει πολλὰς άνο-

ησίας και οὐκ ὀλίγα ανιστόρητα περι αγίου "Ορους. Θα παρεκάλουν, ὡς γηραιὸς 'Αγιορείτης, να αφήσουν τὸ ἅγιον "Ορος και τους αγιορείτας ἡσυχούς' κακῆν εκδούλευσιν μᾶς προσφέρουν διὰ των τοιοῦτων δημοσιευμάτων. Θα επανέλθω περι τῆς μεταφράσεως. Γράφω εδῶ ταυτα διὰ να προκαλέσω την προσοχήν του Παναγιωτάτου, ὅστις άπησχολημένος με τὰ μεγάλα ζητήματα, δὲν θα έλαβε γνώσιν των συμβαινόντων' εἶμαι περι τούτου βέβαιος. Τὰ δὲ συγχαρητήρια προς τε τὸν συγγραφέα και τὸν μεταφραστήν υπέγραψεν απλῶς παραχθεις υπό των υποβολέων χωρὶς περαιτέρω έρεύνης.

'Ιδου εν παράδειγμα προπαγάνδας ἦν εγκαινιάζει ὁ Θεοδωρακόπουλος εις τὰ Πατριαρχεια: Γράφει ὁ εγκάθετός του εις τὸν 'Απόστολον 'Ανδρέαν» (4-4-53) κρίνων τὸ δημοσίευμα του διδασκαλου του «Τὸ πνεῦμα του νεοελληνισμοῦ και ἡ τροπή των καιρῶν» (1945) «Πραγματικὰ καθῶς τονίζει ὁ συγγραφεύς, τί νόημα μπορεί ναῆν και τὸ Συνταχτικὸ κι' ἡ Γραμματικὴ κι' ἡ ποικίλη ασύνδετη κοὶ στείρα αρχαιογνωσία κι' ἡ λεπτομερικὴ φιλολογ. τεχνικὴ μέθοδος, ὅταν λείπη ἡ φιλοσοφικὴ παιδεία, ἡ καθολικὴ έποπτεία, που θα ένωση ὅλα αυτὰ, τὰ καθαρῶς εισαγωγικά... "Οπως σ' ὅλα τὰ ὑψηλὰ λειτουργήματα του πνεύματος ὁμοια και ἡ φιλολογία τῶρα που ζέτρεξε (;) πια τὸ τεχνικὸ της στάδιο (!), δὲν έχει άλλον τρόπον για να σταθῆ, παρὰ αν γίνη αποστολή». Κατὰ ταυτα κάτω τὰ γραμματικὰ' διότι ξεπελήρωσαν τὸν προσορισμόν των, πνεῦμα, πνεῦμα, πνεῦμα! ὅπερ κατ' αυτους εως τῶρα ἦτο άγνωστον και οἱ διδάσκαλοι του γένους έκοπάνιζον

γράφαντες τὰ νηπτικὰ κεφάλαια περὶ νοεράς προσευχῆς, οἱ Ξανθόπουλοι...»¹ ἐντεῦθεν ἀντέγραψε καὶ ὁ πρῶην Ξάνθης Διονύσιος ὁ Πίστης ἐξιστορῶν τὰ περὶ τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων.² Τὰ πλήρη συγχύσεως ταῦτα οἰκειοποιησάμενος καὶ ὁ κ. Μαν. Γεδεὼν γράφει ὅπως ἀταλαιπωρητῶς : «ἐν τῇ περιοχῇ τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων κεῖται ἡ ἀρχαία μονὴ τοῦ Κάσπακος ἢ ἀγίου Ὀνουφρίου ἢ καὶ μονὴ τῶν Ξανθοπούλων, αὕτη κατὰ τὴν παράδοσιν λέγεται ἢ τοῦ Μαγουλάσκητη ἀναφερομένη ἐν βίῳ Γρηγορίου τοῦ Συναΐτου.»³ Ὁ δὲ μακ. ἀγιοπαυλίτης Κοσμᾶς ὁ

ἀερα. Αὐτὸς εἶναι ὁ δούρειος ἵππος τῶν μαλλιαροκομμουνιστῶν, δι' οὗ προσπαθοῦσι νὰ κυριεύσωσι τὴν Τροίαν διὰ νὰ τὴν παραδώσωσιν εἰς τὸ πῦρ! Μετὰ τὴν φιλολογίαν ὁ ὑμνητὴς τολμᾷ νὰ εἰσέλθῃ καὶ εἰς τὰ ἄδυστα τῆς ἱερᾶς θρησκείας, ἀφοῦ κατῴρθωσε νὰ σταθῇ εἰς τὸν πατριαρχικὸν περίβολον. Καὶ διερωτῶμαι, τί εἶναι αὐτὰ «τὰ διαλεχτικὰ πλαίσια τῆς ἑλλην. ψυχῆς», ὧν ἐντὸς ἐκινήθη ὁ χριστιανισμός; Εἶναι τὸ προοίμιον μὲ τόσῃ ὑπουλον φιλοτεχνίαν κατεσκευασμένον διὰ νὰ εὐαγγελισθῇ, ὅτι ἡ μόνη γλώσσα, ἣτις ἐμιλεῖ εἰς τὴν χριστιαν. ψυχὴν εἶναι ὁ ἀποτρόπαιος μαλλιαρισμός! «δὲν ἔχω διαβάσει κείμενο νεοελληνικὸ—μᾶς λέγει καὶ μίαν ἀλήθειαν, διότι ὁ Μηνιάτης τὰ Συναξάρια καὶ ὅλη ἡ μετὰ τὴν ἄλωσιν ἑλλην. χριστιαν. λογοτεχνία, τὴν ὁποῖαν βεβαίωτατα δὲν ἐδιάβασε, δὲν εἶναι νεοελληνική, διότι δὲν εἶναι μαλλιαρῆ—ποῦ νὰ παρουσιάξῃ μὲ τόση γυμνότητᾴ (πρὸς πί-

στωσιν πρβλ. τὸ «πᾶν νὰ τὸν παλουκόσουνε ἢ νὰ τὸν μασκαρέψουνε» (ἀπήγαγον εἰς τὸ σταυρῶσαι) μὲ τόση ἀπλότητα συγκλονιστικὴ τὸν πυρῆνα τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅπως στὴ μελέτη του «Ὁ χριστιανισμὸς ὡς ταπεινώσις». Ἐγὼ λέγω τοῦτο, ὅτι πράγματι ἐταπεινώθη διὰ τῶν τοιούτων δημοσιευμάτων ὁ χριστιανισμὸς καὶ τοσοῦτον ἐξευτελίσθη καὶ ἡ νέα ἐρυθροβαφῆς μας γενεὰ ἐνεστερνίσθη τὸ δόγμα τῆς Μόσχας «ἡ θρησκεία εἶναι τὸ ὄπιον τοῦ λαοῦ»! ἐπῆρε τὰ βουνὰ καὶ ἐπεδόθη εἰς τὸ ἔγκλημα. Εἶναι ἀξίωμα τῆς ἱστορίας, ὅτι «παρημελήθη ἡ γλώσσα, ὅτε ἡ Ἑλλὰς ἤρχισε νὰ παρακμάξῃ». (βλ. τὸ νεοτύπωτον ἔργον μου, Ἀθῆναι 1953) «Δεκεμβριανὴ τραγωδία ὁμήρων». Τόμ. Α'. «Φάλαγξ τῶν ἐπιλέκτων» τὰ μεθωμηρικὰ, Ἠπειρωτικὰ—Πανεπιστημιακά—Γλωσσ. ζήτημα σ. 352—3.

¹ Ἐγραφον ἐν Ψυχικῷ Ἀττικῆς κατὰ μῆνα Ἀπριλίον

† ὁ Κορυτσᾶς Εὐλόγιος Κουρίλας

¹ «Ἀθωνιάς ἦτοι σύντομος περιγραφή τοῦ ἀγίου Ὄρους Ἀθωνος. κ.τ.λ.». σ. 84. Γράφει ὅτι ἐτυπώθη τῷ 1863 ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἀγ. Παύλου, ἀντὶ ἐν Σμύρῃ. ὁ Α' Κάλλιστος ὑπογράφεται εἰς τὸν «ἀγιον. τόμον» ὁ ἐν τῇ τοῦ Μαγουλάσκητι καὶ ἐν ἱερομονάχοις ἐλάχιστος Κ.» (Φιλοκ. τόμ. Β', σ. 346α), ἔπειτα δὲ (πρὸ τοῦ 1350 βεβαίως) ὑπῆρξε καὶ πρῶτος τοῦ ἀγίου Ὄρους. «ἐξενήνεκται ἔγγραφος ἀπόφασις δικαιώσεως καὶ ἀθώσεως ὑπὲρ τοῦ τιμιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις κὺρ Νήφωνος ὑπογραφαῖς πεπιστευμένη τοῦ τε παναγιωτάτου ἡμῶν, τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, τῆνικαῦτα τὰ δίκαια φέροντος τῆς ἱερᾶς ἀρχῆς καὶ διοικήσεως τοῦ Πρωτάτου, τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Ἡρακλείας (Φιλοθέου) προηγουμένου ὄντος τῆς σεβασμίας καὶ ἱερᾶς Λαύρας. καὶ τῶν τιμιωτάτων ἡγουμένων» Miklosich ἐν act. patr. I, σ. 297. Εἰς σχέδιον ἱστορίας τοῦ Ἀθῶ, (χειρόγραφον παρ' ἐμοὶ ἀποκείμενον): «Κάλλιστος ὁ κατὰ τὴν σκήτην τοῦ Μαγουλάσκητας καὶ ὁ συνασκητὴς αὐτοῦ Ἰγνάτιος καὶ ἄλλος Κάλλιστος μετὰ τὸν Ἡσαΐαν». Μετ' ἄλλων ἐγκρίτων ἀγιορειτῶν ἐστάλη μετὰ πρόσκλησιν εἰς Βασιλεύουσαν πρὸς συμβιβασμὸν τῶν ἐριζόντων βασιλέων Ἰω. Παλαιολόγου καὶ Ἰω. Καντακουζηνοῦ (ἐνθ' ἄνωτ. 432 καὶ παρὰ Σμυρνάκη τὸ ἀγ. Ὄρος σ. 88).

² «Περιγραφή ἱστορικὴ τοῦ ἀγίου Ὄρους Ἀθῶ, ἔχουσα τὴν ἀρχὴν πρὸ 2187 ἐτῶν, Θεσσαλονίκη 1870 σ. 59.

³ «Ὁ Ἀθῶς», ἐν Κ)πόλει 1885, σ. 172.

μιλεῖ ἀπλῶς μόνον «περὶ προσαρτήσεως εἰς τὴν μονὴν τῶν Ἰβήρων κατὰ τὸν ἸΔ' αἰῶνα τῶν ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς κειμένων μονῶν Κάσπακος καὶ Σαράβαρη, ἴσως δὲ καὶ Λειβαδογένη (!) βραδύτερον δὲ πολὺ τῆς σκήτης τοῦ Μαγουλᾶ (πάλαι σκήτη ἁγίου Σάββα τοῦ Κάλδου). ἦν ἔλαβε πρότερον ἢ τοῦ Φιλοθέου». ¹ Καὶ πάντες μὲν οἱ ἀνωτέρω, καίτοι οὕτως ἀλληλοσυγκρουόμενοι καὶ ἰσχνὰ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἑαυτῶν γνώμης παρέχοντες ἐρείσματα, περιορίζονται ὅμως ἐντὸς τοῦ ἁγίου Ὄρους· ὁ δὲ Γεράσιμος Σμυρνάκης τελειῶς ἐκτρεπόμενος γράφει τάδε τὰ ἀπροσδιόνυσα: «Ὁ Κάλλιστος δ' οὗτος (ὁ Α') κατεβίω ἐν τῷ πρὸς δυσμὰς τῆς Μονῆς (τοῦ Παντοκράτορος) κειμένῳ καθίσματι τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου, καὶ εἶτα ἐν τῇ τῶν Ἰβήρων Μονῇ. ἦν δὲ ἐκ τῆς ἐν Γαλατᾷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μονῆς τῶν Ξανθοπούλων, ἐξ οὗ καὶ ἡ τοῦ Παντοκράτορος Μονὴ προσεπωνυμεῖτο καὶ Μονὴ τῶν Ξανθοπούλων (!). ² Ποῦ ταῦτα τὰ ὅλως ἀστήρικτα εὔρεν ὁ εὐλογημένος, οὐδὲν λέγει. Περὶ μονῆς Ξανθοπούλων κειμένης ἐν Κων(σταντι)πόλει ἢ ἐν Ἄθῳ οὐδεὶς, ἐφ' ὅσον ἐγὼ οἶδα, οὔτε τῶν ἀρχαίων οὔτε τῶν νέων ἀναφέρει τι ὠρισμένον καὶ θετικόν, οὔτε δὲ καὶ ἐν τοῖς ἐκδοθεῖσιν ἐπισήμοις τῆς μονῆς Παντοκράτορος ἐγγράφοις εὑρίσκεται ἢ ἐπωνυμία «Μονὴ τῶν Ξανθοπούλων», ἀλλὰ μονὴ Παντοκράτορος ὑπῆρχε καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἡ σύγχυσις αὕτη περὶ τῆς σκήτης Μαγουλᾶ καὶ τῆς τῶν Ξανθοπούλων μονῆς ἔχει τὴν αἰτίαν ἐν τοῖς ἑξῆς:

α'. διότι **ὑπάρχουσι δύο Κάλλιστοι πατριάρχαι ἀγιορεῖται** σχεδὸν σύγχρονοι ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἡθερίας ἀνεληθόντες ἐπὶ τοῦ οἰκ. θρόνου, καὶ περὶ ὧν οὐδεμία βιογραφία ἱκανὴ ὑπάρχει πρὸς διαφώτισιν.

β'. διότι ἀμφότεροι οὐ μόνον ἦσαν ἡσυχασταί, ἀλλὰ καὶ ἀνεμίχθησαν λίαν ἐνεργῶς εἰς τὸ ζήτημα τῶν ἡσυχαστικῶν ἐρίδων, τὸ ταράξαν ἐπὶ 50 καὶ ἐπέκεινα ἔτη τὸν Ἄθῳ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν.. καὶ

γ'. διότι κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους ἀμφότερα τὰ ἀρχαῖα ἐκεῖνα ἡσυχαστήρια, ἐν οἷς ἔθαλε καὶ ἔδρασεν ἡ ἡσυχαστικὴ, καὶ ἐνθα ἐγκατεβίωσαν οἱ δύο οὗτοι Κάλλιστοι, τιμῶνται εἰς μνήμην τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου, τὸ μὲν ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων εὑρισκόμενον τὸ δὲ ἐν τοῖς τοῦ Παντοκράτορος.

Εἶπωμεν δ' ἐν πρώτοις βραχέα τινὰ περὶ ἑκατέρου τῶν Καλλίστων, εἶτα δὲ καὶ περὶ τῆς κατασκηνώσεως αὐτῶν. ὅτι δὲ οὗτοι συγγέονται καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ ἐνὸς ἀποδίδονται εἰς τὸν ἕτερον, ἢ θεωροῦνται ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, μαρτυρεῖ, ὡς ὀψόμεθα, οὐ μόνον ὁ Ἀγιορεΐτης Νικόδημος, ἀλλὰ καὶ ὁ Herhard παρὰ Κρουμβάχερ, ³ καὶ σημειώματά τι

¹ «Ἡ χερσόνησος τοῦ ἁγίου Ὄρους Ἄθῳ κ.τ.λ.» ἐν Βόλφ 1903 σ. 199

² «Τὸ ἅγιον Ὄρος κ.τ.λ.» ἐν Ἀθήναις 1903, σ. 529.

³ «Ἱστορία τῆς Βυζ. Λογοτεχνίας» (μετάφρ. Σωτηριάδου) τόμ. Α', σ. 351. δυστυχῶς ἐλάχιστα περὶ τῶν διαπρεπῶν τούτων ἀγιορευτῶν Πατριαρχῶν πραγματεύεται ὁ διαπρεπὴς Βυζαντιολόγος. ὁ δὲ Μ. Γεδεὼν ἑξαίρων μόνον τὰς ἀντιφάσεις τοῦ

κώδικος τοῦ ἁγ. Παντελεήμονος. (τοῦτο ἀνακαλύψαντες ἔπειτα κατεχωρίσαμεν κατωτ.).

Ὁ ἐν ἁγίοις Κάλλιστος πατριάρχης Κ)πόλεως¹ ἀνῆλθε δις ἐπὶ τοῦ θρόνου (1350—1354 καὶ 1355—1363). Φαίνεται ὅτι ἐφυσύχαζεν εἰς εἰς τὴν σκήτην τοῦ Μαγουλά, ὅταν ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Συναΐτης ἦλθεν ἐνταῦθα. Τούτου ἔκιοτε ἐγένετο ὑποτακτικὸς καὶ συνέκδημος εἰς τὸς περιουδείας μέχρι θανάτου, οὔτινος καὶ τὸν βίον συνέγραψε καὶ παρέχει ἡμῖν τὰς πρώτας πληροφορίας περὶ τῆς εἰρημένης σκήτης: «ἀφοῦ δὲ περιῆλθεν (ὁ Γρηγόριος) ὅλον τὸ ἅγιον Ὄρος ἐπῆγεν εἰς τὴν σκήτην τοῦ Μαγουλά, ἣ ὁποία εἶναι ἀντικρὺ εἰς τὴν σεβασμίαν μονὴν τοῦ Φιλοθέου, καὶ ἐκεῖ εὔρε τρεῖς μοναχοὺς Ἡσαΐαν, Κορνήλιον καὶ Μακάριον, τοὺς ὁποίους ἐκατάλαβεν, ὅτι ἐκαταγίνοντο ὄχι μόνον εἰς τὸ πρακτικόν, ἀλλὰ ὀλίγον ἀκόμη καὶ εἰς τὸ θεωρητικόν. ἐκεῖ λοιπὸν κοπιάζοντας πολλὰ ὁμοῦ μὲ τοὺς μαθητάς του ἔκτισε κελλία εἰς κατοίκησιν· αὐτὸς δὲ ὀλίγον διάστημα μακρύτερα οἰκοδόμησεν ἡσυχαστήριον διὰ λόγου του διὰ νὰ συνομιλῆ μόνος μὲ μόνον τὸν Θεὸν διὰ τῆς νοερᾶς προσευχῆς καὶ νὰ ἐξιλεώνη διὰ μέσου τῶν πρακτικῶν ἀρετῶν». ² Καὶ ὄντως ἐνταῦθα καθήμενος ὁ ὄσιος

μακ. Νικοδήμου, οὐδὲν νέον παρουσιάζει πρὸς διαφώτισιν. Τὴν πλήρη σύγχυσιν τοῦ Νικοδήμου βλέπομεν εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς «Φιλοκαλίας». Ὁ Herhard ὁμοῦ (σ. 317-18) διακρίνει ἀρκούντως τοὺς δύο Καλλίστους, ὡς καὶ τὸν Κάλλιστον Καταφυγιώτην. Τούτου ἐξετάζων τὰ παρὰ Migne 92 κεφάλαια (τόμ. 147, στ. 833—941) εὐρίσκει, ὅτι «τὸ ὕφος αὐτῶν διαφέρει πολὺ, κατὰ δὲ τὸ περιεχόμενον εἶναι πολὺ ἀνώτερα δυνάμενα νὰ συγκαταριθμηθῶσιν εἰς τὰ καλλίτερα προϊόντα τῆς βυζαντικῆς μουσικῆς». Ὑψηλὸν ἐπίσης εἶναι καὶ τὸ λεκτικὸν τοῦ Πατριάρχου τούτου Καλλίστου καὶ αἰθέρια αἰ ἐννοιαὶ ὡς ἐκ τῶν «περὶ προσευχῆς κεφαλαίων» ἐξάγομεν: «κεφ. ζ'. Νοῦς καθαρθεὶς ἐκ τῶν ἔξωθεν καὶ τὰς αἰσθήσεις ὀλικῶς ὑποτάξας διὰ τῆς πατρικῆς (γρ. πρακτικῆς) ἀρετῆς ἀκίνητος μένει, καθάπερ ὁ οὐράνιος ἄξων, ὡς πρὸς κέντρον ἀφορῶν τὸ τῆς καρδίας βάθος καὶ ἡγεμονεύων τῆς κεφαλῆς ἀποβλέπει ἐκεῖσε, βολίδας ἔχων οἶονεὶ τὰς τῆς διανοίας αὐγὰς, ἀρουμένας ἐκεῖθεν τὰ θεῖα νοήματα καὶ ὑποτάσσων τὰς αἰσθήσεις ἀπάσας τοῦ σώματος». (Migne 147, στ. 816α). Ἄλλ' ὁ Γαλάτης ἀββᾶς λαβὼν τὰ 14 ταῦτα κεφάλαια ἐκ τῆς Φιλοκαλίας δὲν παρετήρησεν, ὅτι ἐν συνεχείᾳ ὑπάρχουσι καὶ τὰ ἐλλείποντα 83 κεφ. ὑπὸ ἄλλον τίτλον: ὅτι ὁ εἰρημένος παράδεισος εἰκὼν τοῦ ἀνθρώπου» (τόμ. Β' σ. 412-455). Καὶ αὐτὸς ὁ Νικόδημος, οὐκ οἶδα τί παθῶν, παρέλιπε ταῦτα (βλ. «Κῆπος Χαρίτων», Βενετία 1819 σ. 221-222 μόνον τὰ 14 κεφάλαια). Τὰ παραλειφθέντα εἶναι μᾶλλον θεωρητικά. Ὁ Βατοπ. κώδ. 214, σ. 677-683 ἔχει πλήρη τὴν ἐπιγραφὴν: «Περὶ τῶν τικτομένων ἐκ τῆς νοερᾶς προσευχῆς». Τοῦ Πατριάρχου Καλλίστου εἶναι καὶ αἱ εὐχαὶ αἱ εἰς ὄνομα τοῦ Νικηφόρου Καλλίστου «ἀγιωτάτου πατριάρχου»! (δὲν ἐγένετο οὗτος Πατριάρχης) τυπωθεῖσαι ἐν τῷ Εὐχολογίῳ τοῦ goar καὶ ὑπὸ Migne ἀνατυπωθεῖσαι (σ. 576-590). Ὁ Πατριάρχης ὑπῆρξε καὶ ὁμιλητικὸς. Εἰς τὸν κώδ. 8 μονῆς Χιλιανδαρίου περιλαμβάνονται 52 λόγοι καὶ ὁμιλίαι (περὶ ὧν βλ. κατ.). Μεταβὰς τῷ 1922 ἐπὶ τόπου δὲν εὗρον τὸν κώδικα, ὅπως καὶ ἄλλους τοῦ Καταλόγου τοῦ μακ. Λάμπρου.

¹ Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 20 Ἰουνίου.

² «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Συναΐτου ἀσκήσαντος ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 1310, συγγραφεὶς παρὰ τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Καλλίστου, ἥδη δὲ μεταφρασθεὶς εἰς τὸ ἄγιοῦν»,

συνεκέντρωσε περὶ ἑαυτὸν πολλοὺς μαθητάς, περὶ ὧν κατὰ πλάτος γράφει ὁ θεῖος **Κάλλιστος**, αὐτὸς δὲ ὑπῆρξε Βενιαμὴν ὁ ἀγαπητὸς «καὶ ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος πνευματικὸς μου πατήρ, λέγει, ἔδειχνε περισσοτέραν ἀγάπην εἰς ἐμέ, διατί ἤμουν τὸ ὀλοῦστερινὸν πνευματικὸν τέκνον του...»¹ Οὕτω ἡ σκήτη τοῦ Μαγουλά κατεστάθη ἱερὸν φροντιστήριον τῆς ἡσυχαστικῆς καὶ συνεκέντρου τοὺς ἱεροφάντορας τῆς Νηπτικῆς καὶ μυστικῆς θεωρίας, περὶ ὧν Ἀνδρόνικος ὁ Γέρων ἐκθειάζων τὸν Ἄθω ἔγραφεν εἰς τὸ Χρυσόβουλλον, ὅπερ ὑπὲρ τοῦ Πρώτου τοῦ Ἄθω ἐξαπέλυσε ταῦτα, «εἰ δὲ παράδεισον ἕτερον ἢ κατάστερον οὐρανὸν ἢ καὶ ἀρετῶν πασῶν καταγώγιον τοῦτ' ἂν τις καλέσειεν, οὐκ ἂν ἁμάρτοι τοῦ δέοντος. σεμνεῖα γὰρ ἐκεῖσε καὶ εὐαγῆ φροντιστήρια ἔστιν ἰδεῖν, κάλλει τε καὶ μεγέθει καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι τερπνοῖς ἐνευθυνούμενα καὶ ὠραιζόμενα, ἔτι τε μοναζόντων τάγματα... θεωρεῖα δὲ καὶ πράξει κοσμούμενα... Ταῦτά ἐστι τὰ ξύλα, ἃ Κύριος ἐφύτευσε, τοῖς τοῦ θεοῦ πνεύματος καρποῖς ἐπιβρίθοντα, οὗτοί εἰσιν οἱ ἐν ἐρημίαις καὶ ὄρεσι διατριβόντες καὶ σπηλαίοις καὶ ὄποις τῆς γῆς συγκλειόμενοι, περὶ ὧν ὁ θεῖος Παῦλος φησὶν· ἐκ δὴ τῆς τούτων ἀρετῆς καὶ ὑψηλῆς πολιτείας καὶ ἀγωγῆς καὶ **τὴν τῆς ἀγιωσύνης ἐπωνυμίαν τὸ ὄρος τοῦτο προσεῖληφε κατὰ τὸ εἶκος**» (ἀπελύθη κατὰ Νοεμβριον τοῦ 1312. Ἀντικατεστήσαμεν τὸ μέρος τοῦτο πλημμελὲς ὄν παρὰ Meyer ἐκ τοῦ παρὰ Dölger ἄρτι ἐκδοθέν: Aus den Schatzkammern des Heiligen Berges... I, München 1948, σ. 36, 50).

Ὁ Μαγουλάς ἀπέβη κέντρον μετ' ὀλίγον τῶν ἡσυχαστικῶν θεωριῶν καὶ ταραχῶν ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Βαρλαάμ.² ἄλλὰ καὶ σύμπας ὁ Ἄθως κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, ὅστις δύναται νὰ θεωρηθῆ ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῆς ἀγιορειτικῆς ἱστορίας, ἦν «τὸ διδασκαλεῖον τῶν μοναχῶν, καὶ τὸ ἐργαστήριον τῆς ἀρετῆς» ὡς προσφυῶς ἀπεκάλεσεν αὐτὸν ὁ Πατριάρχης Ἰσίδωρος.³

ἐν Νέῳ Ἐκκλογίῳ Ἐνετίησιν 1803 σ. 330. Βεβαίως ὁ βίος οὗτος εἶναι ἐν πολλοῖς ἐπιτετημέμος. Τὸν ἑλληνικὸν ἐξέδωκεν ὁ Πομιαλόβσκη ἐκ χειρογράφου τῆς ἐν Μόσχᾳ βιβλιοθήκης, ἐν Πετροπόλει τῷ 1894.

¹ Αὐτ. σ. 331. Ἐνταῦθα καὶ ὁ Ἰσίδωρος, ὁ πατριαρχεύσας ἔπειτα, εὔρε τὸν Συναίτην «τὸν σοφὸν καθ' ἑαυτὸν ὡς ἔθος φιλοσοφοῦντα τὰ θεῖα καὶ ὑψηλά, παρ' ᾧ καὶ τὸν θαυμαστὸν φοιτῆσαι **Γεράσιμον**, . . τοῦ θαυμαστοῦ χώρου καὶ τῶν γενναίων ὄλως ἐκείνων γίνεται» (Βίος Ἰσιδώρου Πατριάρχου ὑπὸ Κεραμῆως σὺν τῷ τοῦ Ἀθανασίου ἐκδοθεὶς ἐν Πετροπόλει 1905, 76.30).

² Ἴδε **Γρηγ. Παπαμιχαήλ**: «Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς κτλ. Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἡσυχαστ. ἐρίδων τοῦ ΙΔ' αἰῶνος» σ. 49 καὶ 63 περὶ δὲ τοῦ ΙΔ' αἰῶνος σ. 145.

³ Τοῦτο λέγει εἰς τὴν Διαθήκην αὐτοῦ παρὰ Miklosich—Müller, Acta Patriarchatus Α', σ. 288. Περὶ τοῦ Ἰσιδώρου **Φιλόθεος ὁ Πατριάρχης** λέγει: «Ἰσίδωρος ἐκεῖνος ὁ παντοδαπὸς τὴν ἀρετὴν τε καὶ τὴν σοφίαν, ὁ διορατικώτατος καὶ τὴν καρδίαν καὶ τῷ φωτὶ τοῦ πνεύματος ὄλως ἡλλιωμένος, ὁ τοῦ ἑλέους ἀκένωτος ποταμός, ἡ περιφανὴς τῆς ὀρθοδοξίας στήλη, ὁ ταῖς ἐκκλησίαις ἐν ἐκείνῳ τῷ πλημμελοῦντι τοῦ χρόνου δῶρον πρὸς Θεοῦ δοθεὶς ὄντως μέγα». . . «Συλλογὴ ἑλληνικῶν ἀνεκδότων» ὑπὸ **Κ. Τριανταφύλλη** καὶ **Α. Γραππότου** ἐν Βενετίᾳ 1874 σ. 6.

24. 1913
27. 191 - 207

Ἀγιορεῖται Πατριάρχαι καθ' ὅλον τὸν αἰῶνα τοῦτον, σχεδὸν μόνον ἀγιορεῖται, ἀπὸ τοῦ Ἡσαΐου, μέχρι τοῦ Ξανθοπούλου Καλλίστου ἐκλείσαν τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον καὶ ὑπερήσπισαν τὴν Ὀρθοδοξίαν γενναίως διαλύσαντες ὡς ἴστων ἀράχνης τὰ καταχθόνια τοῦ παπισμοῦ σχέδια. Εἰς τὴν ἐκλεκτὴν ταύτην πλειάδα, ἐν ἣ διεκρίθη κατὰ πάντα ἀριστεὺς Παλαμᾶς ἐκεῖνος ὁ πάνυ, ἀνήκει καὶ ὁ ἱερός Κάλλιστος, ὁ «φερωνύμως ταῖς ἀρεταῖς κεκαλλωπισμένος ἐκ τῆς ἡσυχίας καὶ τοῦ Ὄρους τοῦ Ἱεροῦ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ τότε μετακληθεῖς» ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον κατὰ τὸν ὁμότροπον αὐτῷ Φιλόθεον ¹⁾. Ἐνταῦθα ὁ Κάλλιστος εἰργάσθη εἴπερ τις καὶ ἄλλος Πατριάρχης ὑπὲρ τοῦ Ἄθω. Ἀνεγνώρισε διὰ σιγίλλιου ὡς σταυροπηγιακὴν τὴν μονὴν τοῦ Ἀλυπίου τῷ 1350. ²⁾ καθιέρωσε καὶ ὠργάνωσε τὴν ἀνασυσταθεῖσαν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος ³⁾ ὡς ἐπίσης καὶ δύο ἐτέρας τὴν τῆς Πέτρας τοῦ Σίμωνος καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ⁴⁾. Ἀλλὰ τὴν μεγαλιτέραν ὑπηρεσίαν προσέφερεν οὗτος πρὸς τὴν τῶν Ἰβήρων μονὴν τῆς Μετανοίας αὐτοῦ ⁵⁾. Τότε οἱ ἐν αὐτῇ Ἰβηρες μοναχοὶ εἶχον ἐξεγερθῆ καὶ ἐπέμενον νὰ σφετερισθῶσιν ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων τὴν πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν τῆς μονῆς, «διὰ τὸ κεκλησθαι τὴν μονὴν ταύτην τὸ κενὸν καὶ μάταιον ὄνομα τῆς τῶν Ἰβήρων προσηγορίας», ἠθέλησαν δὲ καὶ τὰ τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ ψαλμοδιῶν νὰ διεξαγάγωσιν εἰς Ἰβηρικὴν γλῶσσαν, ἔνεκα τούτου πολλὰ ταραχαὶ καὶ συγκρούσεις συνέβησαν, καὶ ὠδηγεῖτο ἡ μονὴ «εἰς παντελῆ ἐρήμωσιν». Συνάξεως κοινῆς γενομένης ἐν τῷ Πρωτάτῳ προκαθεζομένων καὶ τριῶν

¹⁾ Αὐτ. σ. 7. πρβλ. καὶ Παπαμιχαὴλ ἐνθ' ἀν. σ. 134, 140 Περὶ δὲ τοῦ Ἡσαΐου ὁμιλεῖ αὐτὸς ὁ Κάλλιστος, ὅτι ἦτο ὁ γέροντας τοῦ Σιναΐτου, καὶ ὅστις «πρῶτος ἀπὸ ὅλων ἔκτισε τὸ κελλίον του ἐκεῖ εἰς τὴν σκῆτιν τοῦ Μαγουλά». Οὗτος ἐξήλεγξε σθεναρῶς καὶ τὸν Πατριάρχην Βέκκον καὶ ἔπαθε πολλὰ ὑπὸ τοῦ Λατινόφρονος Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου «ἠγωνίσθη πολλὰ ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας καὶ μετὴν ἀκούραστον διδασκαλίαν του καὶ παρομοίαν σπουδὴν καὶ προθυμίαν του ἤνωσεν ὅλους μετὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν πλέον τελεώτερον» (Βίος Σιναΐτου ἐνθ' ἀνωτ. σ. 337 - 338). Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἡσυχαστικὰς ἔριδας ἠγωνίσθη γενναίως καὶ φέρεται ὑπογεγραμμένος καὶ εἰς τὸν κατὰ τοῦ Βασιλάου καὶ Ἀκινδύνου ἀγιορειτικὸν τόμον: «Ὁ ἀπὸ τῆς σκῆτεως τοῦ Μαγουλά γέρον καὶ ἐν ἱερομονάχοις ἐλάχιστος Ἡσαΐας ταῦτα φρονῶν ὑπέγραψα» (Φιλοκαλία τόμ. Β' σ. 346α').

²⁾ Ἐκεῖτο ἐνθα νῦν τὸ κελλίον τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κάτωθεν τῆς τοῦ Κουλουμουσίου.

³⁾ Ἴδε σιγίλλιον Ἀντωνίου τοῦ 1396 ἐν Aches de Pantocrator (Παραρτ. τοῦ Γ' τόμ. τῶν Βυζ. Χρον. ἐν Πειρουπόλει 1903) σ. 38, 13: «ἐξετέθη παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ἀοιδίμου πατριαρχου κυρ Καλλίστου, παρ' οὗ καὶ ἡ μονὴ καθιέρωτο ὡς τις κανὼν καὶ τύπος». τὸ σιγίλλιον τοῦτο, λέγει ὁ πατριάρχης, ἀπώλετο μετὰ καὶ ἄλλων ἐγγράφων ἐμπροσθοῦ ἐπισυμβάντος ἐν τῇ μονῇ, ὅθεν ἀναγκάζεται νὰ ἐπαναλάβῃ τὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ κανονισμοῦ αὐτῆς.

⁴⁾ Γεδεῶν Πατρ. Πίν. σ. 431.

⁵⁾ Βίος ἐνθ' ἀνωτ. σ. 335. «ἀναχωρῶν ἐκ τῆς Λαύρας, λέγει, ἐπῆγα εἰς τὴν σεβασμίαν μονὴν τῶν Ἰβήρων», ἐκτός, εἰς ἐννοηθῆ ἢ εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτῆς σκῆτι τοῦ Μαγουλά.

ἀρχιερέων, τοῦ Τραϊανουπόλεως¹⁾, τοῦ Ἱερισσοῦ καὶ τοῦ Αἴνου, ἀπεφασί-
σθησαν τὰ δέοντα πρὸς εἰρήνευσιν καὶ διάσωσιν τῆς μονῆς καὶ τὰς ἀπο-
φάσεις ταύτας ἐγκρίνει καὶ ἐπικυροῖ καὶ ὁ πατριάρχης, «ἵνα... κατέχωσιν
εἰς τὸ ἕξις οἱ μοναχοὶ Ρωμαῖοι τὴν καθολικὴν αὐτῆς ἐκκλησίαν καὶ ἐκτε-
λῶσιν ἐν αὐτῇ τὰς ἱερὰς ὑμνωδίας... καὶ ἔχη... τὴν ἀρμόζουσαν εὐκοσμίαν
αὐτῆς καὶ κατάστασιν παρ' αὐτῶν δὴ τῶν μοναχῶν Ρωμαίων καὶ ἀριθμῶ
καὶ τοῖς πνευματικοῖς προτερήμασι κατὰ πολὺ διαφερόντων τῶν Ἰβήρων.
οὔτοι δὲ οἱ Ἰβήρες κατέχωσι τὴν ἑτέραν ἐκκλησίαν τὴν εἰς ὄνομα τιμωμέ-
νην τῆς Θεομήτορος τῆς Πορταΐτισης καὶ ἐκτελῶσι καὶ οὔτοι ἐν αὐτῇ τὰς
ἱερὰς ὑμνωδίας. ἐκλέγονται δὲ ἀπὸ τῶν μοναχῶν Ρωμαίων ἡγούμενός τε
καὶ ἐκκλησιάρχης ἄξιοι τῆς τοιαύτης προστάσιος, δυνάμενοι καὶ ἀμότε-
ρα τὰ μέρη τῶν τοιοῦτων μοναχῶν καταρτίζειν εἰς ἐνότητα καὶ ἀγάπην
πνευματικὴν... εἰς δὲ τὰ ἕτερα διακονήματα οἱ χρησιμεύοντες ἐξ ἀμφοτέ-
ρων τῶν μερῶν»²⁾. Ὁ Κάλλιτος ὑπῆρξεν εἰς τῶν διαπρεπεστέρων καὶ
δραστηριωτέρων πατριαρχῶν ἐργαζόμενος μετὰ σθένους, ἐπιμονῆς καὶ αὐ-
ταπαρνήσεως ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας³⁾. Οὗτος ἀνελθὼν
τὸ ἀ' ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ εὐρεθεὶς ἐν μέσῳ τοῦ σάλου καὶ τῆς θρησκευτι-
κῆς ἀναστατώσεως, ἣν παρουσίασαν ἐν Κ)πόλει οἱ ἕξαρχοι τῆς ὀρθοδοξί-
ας, ὁ Βαρλαάμ καὶ ὁ Ἀκίνδυνος, ἐκμεταλλευθέντες τὴν τῶν ἀγιορειτῶν
ἡσυχαστῶν ἀπλοϊκότητα, ἐχρησιμοποίησε μετὰ σπουδῆς καὶ αὐστηρότητος
πάντα τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα, διὸ καὶ συνεκάλεσε νέαν Σύνοδον τῷ 1351,
ἣς προήδρευσαν μετ' αὐτοῦ καὶ οἱ δύο αὐτοκράτορες ὃ τε **Παλαιολόγος**
Ἰωάννης καὶ ὁ **Καντακουζηνός**⁴⁾... Ἐν πέντε συνεδριάσεσι μετὰ εὐρυ-
τάτην καὶ ἐμπεριστατωμένην συζήτησιν παρόντος καὶ «τοῦ θειοτάτου καὶ
τρισαριστέως» Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ σθεναρῶς ἀνεπεξεργομένου κα-
τὰ τῶν Βαρλααμιτῶν, τοσοῦτον ἐθριάμβευσεν ἡ ἀλήθεια, ὥστε ὁ αὐτοκρά-
τωρ ἀναστὰς εἶπεν: «ἐγὼ γοῦν τοιαύτην ὁρῶ καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους συμ-
φωνίαν τῶν παρὰ τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Θεσσαλονίκης λελεγμένων
καὶ τῶν ἀναγνωσθέντων αὐτοῦ συγγραμμάτων εἰς συνηγορίαν τῆς εὐσε-
βείας... ὡς μηδένα τῶν μετ' εὐγνωμοσύνης ζῆν ἐθελόντων πλειῶ ταύτης
ἐθελήσειε ζητῆσαι». Καὶ τότε συνετάχθη ἐν εἴδει ἐκθέσεως λίαν διεξοδικῆς

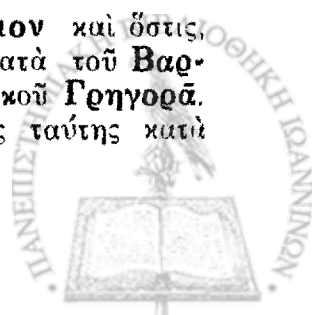
¹⁾ Ὁ Τραϊανουπόλεως οὗτος, ἐλέγετο **Γερμανός** καὶ συνεδέετο καὶ πρὸς τὸν **Κάλλιτον** καὶ τὸν **Φιλόθεον**, διότι καὶ ὑπῆρξε καθ' ὅλην τὴν περίοδον συνοδικός, προήχθη δὲ καὶ εἰς Λακεδαιμόνος ἐπίσκοπον, ἦλθεν εἰς τὸ Ὄρος ἵνα ἴδῃ τὸν ἅγιον **Μάξιμον Κουσοκαλύβην** καὶ πιστοποιηθῆ περὶ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ. (ἴδε Ν. Ἐκλόγιον σ. 353α).

²⁾ Acta Patr. Α' σ. 378.

³⁾ Τὰς πράξεις βλέπει τις ἐκτεθειμένας ὑπὸ τοῦ κ. **Γεδεῶν** ἐν Πατρ. Πίναξι σ. 426 - 431.

⁴⁾ Γ. Παπαμιχαήλ ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 134 ἔ.

Ὁ **Ἰωάννης Καντακουζηνός** ὅστις ὑπογράφει καὶ τὸν **Τόμον** καὶ ὅστις, ὡς γνωστόν, οὐ μόνον ἐνεργῶς ἀνεμίχθη, ἀλλὰ καὶ ζωηρῶς ἔγραψε κατὰ τοῦ **Βαρλαάμ** καὶ τῶν ὁπαδῶν, ἰδίως κατὰ τοῦ ἀντιτέχνου αὐτοῦ, τοῦ ἱστορικοῦ **Γρηγοῤῃ**. Πολλὰ καὶ καλὰ περὶ τοῦ Πατριαρχοῦ **Καλλίστου** καὶ τῆς τετάρτης ταύτης κατὰ

μετὰ τῶν διαφόρων θέσεων καὶ ἀντιγνωμιῶν, ἧτις ἐπιγράφεται: «**Συνοδικὸς τρίτος τόμος κατὰ τῆς Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνου πλάνης τοῖς προτέροις ὁμόλογος** ἐγένετο δὲ διὰ τοὺς ὕστερον ἀκολουθήσαντας τῇ τούτων πλάνη...»¹⁾ Ἡ σύνοδος αὕτη «ἡ μεγάλη καὶ θαυμαστή, καὶ τὰς πρὸ αὐτῆς ὑπερβάλλουσα» κατὰ τὸν **Φιλόθεον**, ἔθηκε τέρμα εἰς τὰς ἡσυχαστικὰς ἔριδας καὶ τὸν Τόμον τοῦτον κατέλιπε τῇ Ἐκκλησίᾳ «στήλην ὀρθοδοξίας καὶ τρόπαιον εὐσεβείας καὶ πύργον θεολογίας ἀκράδαντον... ἀποδείξει γραφικαῖς καὶ πατέρων ἱερῶν καὶ συνόδων θεολογίαις καὶ λόγοις ἀκριβῶς πάντοθεν κατησφαλισμένου»²⁾. Οὕτω καὶ αὐθις χάριτι θεῆα μετὰ τὴν τοῦ ἀλλόφρονος **Βέκκου** ἐπιδρομὴν ἐσώθη τὸ ἀγιώνυμον Ὅρος ἐκ τῶν πλεκτάνων καὶ βρόχων τοῦ παπισμοῦ διὰ τῶν ἀγλαῶν αὐτοῦ τέκνων πρωιοσιατοῦντος μὲν τοῦ παναρίστου Θεσσαλονίκης προέδρου, ἐπικουρούντων δὲ καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων τὰ πρῶτα φερόντων τῶν πατριαρχῶν Ἰσιδώρου καὶ Καλλίστου καὶ τῶν Λαυριωτῶν, τοῦ τε Ἡρακλείας Φιλοθέου καὶ τοῦ Φιλαδελφείας Θεολήπτου³⁾, οἵτινες καὶ φαίνονται ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Τόμου ὑπογεγραμμένοι.

Ἔνεκα τῶν ἐκ τῆς Δύσεως τούτων κινδύνων καὶ δὴ καὶ διότι οἱ ἀλλόπιστοι Ἀγαρηνοὶ ὁσημέραι διήραζον τὰς ἐπαρχίας τοῦ Βυζ. Κράτους καὶ περιέσφιγγον αὐτὴν ταύτην τὴν Βασιλεύουσαν, ὁ **Κάλλιστος** συνέλαβε τὸ σχέδιον, ἵνα στενωτέρον συνδέσῃ τὰς διαφόρους ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας πρὸς τὸ ἀνώτατον πνευματικὸν κέντρον. καὶ πρὸς μὲν τὸ πατριαρχεῖον τοῦ Τυρνόβου, ἔνθα ἡ «ἀγία προπαγάνδα» τοῦ Πάπα εἶχεν εἰσαγάγει τὴν μίαν κατάδυσιν εἰς τὸ ἱερὸν βάπτισμα καὶ ἀντὶ τοῦ πατριαρχικοῦ ἀγίου μύρου εἶχε πείσει τοὺς ἱερεῖς νὰ χρίωσι διὰ μύρου τῶν λειψάνων τοῦ ἀγίου Δημητρίου καὶ τοῦ ἀγίου Βαρβάρου, ἀπέστειλε λαμπρὰν «**Παραίνεσιν καὶ διδασκαλίαν**» τῷ 1355⁴⁾. τῷ δὲ 1359 κατωρθώθη, ὥστε ὁ ἡγεμὼν τῆς **Βλαχίας** Ἀλέξανδρος νὰ ζητήσῃ ἀρχιεπίσκοπον Οὐγκρο-

τῶν Ἀκινδυνιανῶν Συνόδου εὕρισκει τις ἐν τῇ ἀρίστη μονογραφίᾳ: «**Αἱ περὶ τῶν ἡσυχαστ. τῆς ΙΔ' ἑκατ. καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἔριδες ὑπὸ Θεμ. Χ' Σταύρου**» (νῦν **Χρυσοστόμου** μητροπ. Καβάλας) Λειψία 1905 σ. 123 ἔ.

¹⁾ Ὁ Τόμος οὗτος ὑπάρχει παρὰ Migne Τόμ. 151 στ. 717 - 763, πληρέστερος δὲ ἐξεδόθη ἐκ τῆς ἐν Ἀθῶν Βιβλ. τῆς Μεγίστης Λαύρας ἐκ κώδικος Λ 135 φ 631α 144 τοῦ XVIII αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Συρκοῦ ἐν τοῖς καταλοίποις τοῦ **Οὐσπένσκη** (Χριστ. Ἀνατολὴ ἐν Πειρουπόλει 1892, σ. 741 - 780). Ἐνταῦθα ἀκολουθεῖ (σ. 780 - 785): «**Ἐποφειλομένη πρὸς Θεὸν ἐτήσιος εὐχαριστία, καθ' ἣν ἡμέραν ἀπελάβομεν τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν σὺν ἀποδείξει τῶν τῆς εὐσεβείας δογμάτων καὶ καταστροφῇ τῶν τῆς κακίας δυσσεβημάτων. Λίβελλος μετὰ ἀναθέματος κατὰ Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνου καὶ ἔπαινος τοῦ Παλαμᾶ μετ' ἀνακηρύξεως τῶν τῆς εὐσεβείας δογμάτων**». (ἀντεγράφη ἐκ κώδικος τῆς Μονῆς Κουτλουμουσίου).

²⁾ **Φιλοθέου** ἐγκώμιον εἰς Γρηγόριον Παλαμᾶν σ. νη'-νθ' (ἔκδ. Ἱεροσολ. 1857) εἰς τὴν σύνοδον ταύτην παρέστησαν καὶ πολλοὶ «**τῶν μοναστῶν καὶ ἀναχωρητῶν**» αὐτ.

³⁾ Οὗτος ἐμήθη καὶ τὸν Παλαμᾶν τὰ τῆς ἡσυχίας τὴν τε ἱερὰν νῆψιν καὶ νοεράν προσευχὴν ἐν τῷ Ἀθῶ (αὐτ. σ. η').

⁴⁾ Αὕτη ὑλάρχει ἐν τοῖς Acta Patriarchatus Α' σ 436 - 446.

βλαχίας παρὰ τοῦ οἴκ. Πατριαρχείου, ἀπέστειλε δὲ ὁ Κάλλιστος ὡς τοιοῦτον τὸν Βιτζίνης Ὑάκυνθον ¹⁾. Ἀνέλαβε δὲ πορείαν καὶ μέχρι αὐτῆς τῆς τῶν Σέρβων πρωτεύουσας, ἣτις τότε προσωρινῶς εἶχεν ἐγκατασταθῆ ἐν Σέρραις. Ἐκεῖ παρέμενε ἡ βασίλισσα Ἐλισάβετ (ἢ Ἐλένη) χήρα τοῦ Στεφάνου Λουσάν. Ταύτην ἐζήτησε νὰ προσοικειωθῆ, ἵνα ἀνακτήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Σέρβων. Αὕτη ἐπὶ τοῦ βασιλέως τούτου τῷ 1346 εἶχεν ἀνακηρυχθῆ ἐν Ἰπέκ ἀνεξάρτητος, ἕνεκα ἀκριβῶς τῶν ἡσυχαστ. ἐρίδων καὶ τῆς αἰρέσεως τῶν Βογομίλων, ἃς ἐνόμιζεν, ὅτι ὑποθάλλει τὸ πατριαρχεῖον ²⁾.

Κατὰ τὴν δι' Ἄθω διέλευσιν αὐτοῦ ὁ πατριάρχης ἐπεθύμησε νὰ ἴδῃ καὶ τὸν ἀρχαῖον φίλον αὐτοῦ Μάξιμον τὸν Καυσοκαλύβην, οὗτινος ἡ φήμη ὡς νέου προφήτου εἶχε φθάσει καὶ μέχρι τῶν Πατριαρχείων. ὁ θεῖος Μάξιμος προὔπανιήσας ἠσπάσατο αὐτὸν καὶ ἔλαβε τὴν εὐλογία. χαριεντιζόμενος δὲ πρὸς τοὺς παρόντας εἶπεν: «Οὗτος ὁ γέρον τὴν γρατάν του ἔχασε». προπέμπων δὲ αὐτὸν ἔψαλλε τό: «Μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδῷ κτλ.» προμηνύων διὰ τούτων αἰνιγματωδῶς, ὅτι θὰ ἀποθάνῃ εἰς Σερβίαν καὶ θὰ χάσῃ τὴν Ἐκκλησίαν ³⁾. Περὶ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Καλλίστου ποιεῖται λόγον ὁ Krumbacher ⁴⁾, ὅστις δὲν ἔγραψε μόνον κατὰ Λατίων καὶ Βαρλααμιτῶν ἰδίως κατὰ τοῦ Γρηγοῦ ἀλλὰ καὶ ὁμιλίας καὶ ἄλλα ⁵⁾.

¹⁾ Βλέπ. Γεδεῶν Πατρ. Πίν. σ. 430.

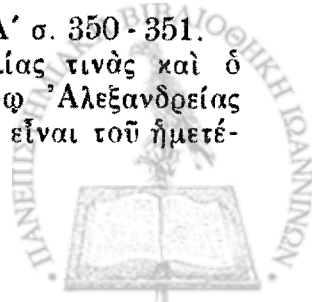
²⁾ Ἴδε Ἱστορ. Καντακουζηνοῦ Τόμ. Γ' σ. 909 (ἐκδ. Παρισ.) Λοσίθεον Τόμον Ἀγάπης σ. 92 - 93. καὶ Λάμπρου, Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος τόμ. ζ' σ. 622. Τὴν ἔνωσιν ταύτην τῆς τῶν Σέρβων Ἐκκλησίας δὲν ἠτύχησε νὰ συντελέσῃ ὁ Κάλλιστος, ἅτε τεματίσας τὸν βίον ἐν αὐταῖς ταῖς Σέρραις τῷ 1363 «νόσω χαλεπῇ» κατὰ τὸν Καντακουζηνόν, ἀλλ' ἐπέτυχεν ὁ διάδοχος αὐτοῦ, ὁ κλεινὸς Φιλόθεος τῷ 1371 (Ἴδε τὴν ἐπίσημον πρᾶξιν ἐν Acta Patr. Α' σ. 553ε').

Σημειώσεις ἀξιοπρόσεκτος. Τὴν πραγματείαν ταύτην ἔγραψα προτοῦ ἐκδώσω τὴν «Ἱστορίαν τοῦ Ἀσκητισμοῦ. Ἀθωνῖται, τόμ. Α'» Θεσσαλονίκη 1929. Ἐνταῦθα ἔχω καὶ περίληψιν ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ τοῦ βίου τοῦ ἁγ. Μαξίμου. Ἀλλὰ τῷ 1936 ἐξέδωκα τὸν βίον τούτου μετὰ προλεγόμενων τοῦ φίλου πατρὸς Φραγκίσκου Χαλκίη κατὰ δύο βιογράφους, τὸν μαθητὴν αὐτοῦ ὄσιον Νήφωνα καὶ τὸν Περιθεωρίου Θεοφάνην, εἰς τὰ «Analecta hollandiana, τόμ. LIV (ἀνάτυπον σ. 37 - 112) καὶ ὁ βουλόμενος νὰ ἴδῃ πλείονα περὶ τῶν ἐνταῦθα προσώπων καὶ πραγμάτων ἄς μελετήσῃ τὰ ἔργα ταῦτα.

³⁾ Βίος τοῦ ὀσίου Μαξίμου τοῦ Καυσοκαλύβη ἐν Ν Ἐκλογίῳ σ. 351α. ἐνταῦθα ὁ τε Περιθεωρίου Θεοφάνης, τότε προηγούμενος Βατοπεδινός, καὶ οἱ τρεῖς ἕτεροι βιογράφοι τοῦ ὀσίου Μαξίμου, ὧν οἱ βίοι σώζονται εἰς τὰς βιβλιοθήκας τοῦ Ἄθω, πάντες ὁμοφώνως λέγουσιν, ὅτι ὁ Πατριάρχης μετὰ τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐτοῦ ἀκολουθίας, «ἀπέθανον ὅλοι ἐκεῖ (ἐν Σέρραις) φαρμακευθέντες, καθὼς ἔλεγον οἱ περισσότεροι» (αὐτ.) καὶ οὕτως ἐπληρώθη ἡ προφητεία τοῦ ἁγίου Μαξίμου. Οἱ Ἄγιοι εἰς τὴν ἐσπευσαν νὰ ζητήσωσι τὸν νεκρὸν τοῦ Πατριάρχου, ἀλλ' ἐκηδεύθη εἰς τὴν μητρόπολιν τῶν Σερρῶν μεγαλοπρεπῶς.

⁴⁾ Ἱστορία τῆς Βυζ. Λογοτεχνίας (μετάφρ. Σωτηριάδου) τόμ. Α' σ. 350 - 351.

⁵⁾ Πλὴν τῶν παρὰ Krumbacher ἀναφερομένων ἐξέδωκεν ὁμιλίας τινὰς καὶ ὁ πρῶην Λεοντουπόλεως Σωφρ. Εὐστρατιάδης ἐν Ἐκκλ. Φάρω Ἀλεξανδρείας (τόμ. Η' 1911 σ. 112 - 137 ἐκ τοῦ Βιεν. Theol. 279 κώδικος). Δὲν εἶναι τοῦ ἡμετέ-

• Τοιοῦτος ἐν ὀλίγοις ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης Κάλλιστος, εἰς τῶν διασημοτέρων ἡσυχαστῶν τῆς σκήτης τοῦ Μαγουλά, οὗτος οὐδεμίανσχέσιν ἔχει πρὸς τὸν ἕτερον Πατριάρχην Κάλλιστον τὸν Ξανθοπούλων, ὡς κακῶς συγγέουσιν αὐτούς, ὡς εἶδομεν ὃ τε Καλλιγᾶς καὶ οἱ ἀκολουθήσαντες αὐτῷ. Ἐν Κώδικι 759 τῆς μονῆς τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος σ. 113 ἐν βίῳ τοῦ πατριάρχου Φιλοθέου τοῦ Λαυριώτου ¹⁾, ὑπάρχει ἀξιόλογος περὶ τῶν δύο Καλλίστων σημείωσις, ἣν καταχωρίζομεν ἐνταῦθα ἄνευ σχολίων. Αὕτη ἀποδεικνύει, ὅτι παλαιὰ καὶ οὐχὶ νέα ἡ συζήτησις ἐχρημάτισεν.

«Σημείωσαι ἐνταῦθα περὶ τοῦ ἀγίου Καλλίστου. Μὴ συγγέομεν τὴν ὀνομασίαν, τὰς πράξεις καὶ τὴν συγγραφὴν τῶν ῥ' κεφ. καὶ τὴν μονὴν τῶν Ξανθοπούλων. Ὅτι δύο μὲν Κάλλιστοι πατριάρχαι ἐστάθησαν, ὁ εἰς οὗτος ἐν ἔτει ἀκμάσας αἰξ', περὶ τοῦ ὁποίου γράφει ὁ ἐν τῇ Φιλοκαλία συνοπτικὸς βίος του, ὅτι ἐμαθήτευσε Γρηγορίῳ τῷ Σιναΐτη, οὗ καὶ τὸν βίον ἔπειτα συνέγραψε καὶ ὅτι ἤσκησεν ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ Ὁρει ἐν τῇ σκήτη τοῦ Μαγουλά, τὴν ἀντικρὺ τοῦ Φιλοθέου κειμένην. εἶτα συγγέων τὴν ἐννοίαν ἀποδίδει τὸν λόγον τῆς βιωτῆς καὶ συγγραφῆς τῶν ῥ' κεφαλαίων (σ. 114) καὶ τὴν συμβίωσιν τοῦ Μάρκου καὶ Ἰγνατίου τοῦ Ξανθοπούλου, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι τούτου τοῦ Καλλίστου, ἀλλὰ τοῦ δευτέρου. Ἀκολουθεῖ ἀκόμι διαφωνία περὶ τῆς μονῆς τῶν Ξανθοπούλων ποῖα νὰ εἶναι καὶ λέγομεν περὶ τούτου, ὅτι ὁ μὲν ἱστορικὸς Μελέτιος γράφει ἐν τῷ γ' τόμῳ τῆς ἐκκλ. ἱστορίας, ὅτι μετὰ τὸν Ἰσίδωρον ἔγινε πατριάρχης ἐν ἔτει αἰν' Κάλλιστος ὁ ἐκ τῆς μονῆς τῶν Ξανθοπούλων ἐν τῷ ἁγίῳ Ὁρει κειμένης (σ. 203), ὁ δὲ Νικόδημος ὅτι μονὴ τῶν Ξανθοπούλων νὰ εἶναι τοῦ Παντοκράτορος ἢ ἄλλη εἰς τὴν οἰκείαν ὀροθεσίαν του, ἐκ συμπερασμοῦ κάποιου καθίσματος ὁποῦ εὔρεν, ὅτι νὰ ἡσύχαζεν οὗτος ὁ Κάλλιστος. Ἀλλὰ λέγων ὁ ἐν τῇ Φιλοκαλία βίος αὐτοῦ, ὅτι ἐν τῇ σκήτη τοῦ Μαγουλά καὶ οὐχὶ ἐν τοῖς ὄρεισι τοῦ Παντοκράτορος ἡσύχαζεν ἀνατρέπει αὐτόν. Ὅτι τὰ τοιαῦτα λάθη ἄπειρα εὐρίσκονται εἰς τοὺς συγγραφεῖς... λέγομεν λοιπὸν ὅτι ἡ μονὴ τῶν Ξανθοπούλων ἦτον ἢ μονὴ τῶν Ἰβήρων, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ μὲν πρῶτος Κάλλιστος οὗτος ἡγουμενεύων

ρου Καλλίστου αἱ ὀμιλῖαι, ἀλλὰ τοῦ Νικηφόρου Καλλίστου Ξανθοπούλου. Μόνος ὁ εἰς τὴν Ὑψωσιν τοῦ Σταυροῦ εἶναι τοῦ Καλλίστου, ὃν ὄμως ἐξέδωκε τῷ 1734 ἐν Regensburg ὁ Gretser. Ὁ Σωφρόνιος ἄκριτος καὶ ἐπιπόλαιος ἐκδότῃς ἀπεδείχθη εἰς ὅλας τὰς ἐκδόσεις, καὶ ἵνα παρασιωπήσω τὰ ἄλλα, ἀναφέρω ὀγκώδη τόμον Ὀμιλιῶν, ὃς ἐξέδοτο ἐπ' ὀνόματι τοῦ Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας, καὶ εἶναι τοῦ Ἰω. Χαλκηδόνος! Ἦτο δὲ καὶ ἀγράμματος ὁ μακαρίτης καὶ ἠλέγχθη πρῶτον παρὰ τοῦ Π. Παπαγεωργίου, εἶτα παρ' ἄλλων καὶ τελευταῖον καὶ ὑπ' ἐμοῦ διὰ τὴν τρισαθλίαν ἐκδοσιν τοῦ Εἰρημολογίου. Ἐν κώδ. Λαύρας Λ 110 φ. 108α ὑπάρχει: «Ἐκ τοῦ Συντάγματος Καλλίστου τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου, θαυμασιώτατον». Κώδ. Βατοπεδίου 214 σ. 677-683 — Περὶ τῶν τικτομένων ἐκ τῆς νοεράς προσευχῆς.

¹⁾ Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ ἀγίου Ὁρους Ἀθῶ κωδίκων ὑπὸ Σπ. Λάμπρου τόμ. Β', Κανταβρυγία 1900, σ. 759. Ὁ κώδιξ εἶναι τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἀλλὰ προέρχεται ἐξ ἀντιγραφῆς ἀπὸ παλαιότερου κώδικος τῆς σκήτης τῆς ἁγίας Ἀννης καὶ ἴσως ἢ σημείωσις εἶναι τοῦ Θεοδοωρήτου.

ἦν ἔσω τῆς μονῆς, ἐκ τῆς ὁποίας ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς **Καντακουζηνὸς Ἰωάννης** εἰς τὸν πατρ. θρόνον ἀνεβίβασεν, ὁ δὲ δεύτερος ἐν τῇ σκῆτῃ τοῦ Μαγουλᾶ πλησίον τῆς αὐτῆς μονῆς τῆς νῦν καλουμένης Προβάτας(!)¹⁾ ἤσκησεν, ἥτις μὲ τὴν πολυκαιρίαν ἠρημώθη, εὐρίσκεται δὲ νῦν ἐν τοῖς ὄρειοις τῆς Ἰβήρων ἀοίκητος· ὅθεν βιασθεῖς εἰς τοῦτο ὁ πατρ. **Κάλλιστος** ὡς πεπαιδευμένος ὢν τῆς ἰλλυρικῆς σλαβικῆς διαλέκτου διὰ τὴν εἰρηνεύσῃ τοὺς Σέρβους καὶ τὴν παύσουσιν οἱ μεταξὺ Χριστιανῶν Ρωμαίων καὶ Σέρβων πόλεμοι καὶ αἱματοχυσίαι ἀπεφάσισε τὴν ὑπάγῃ εἰς Σερβίαν πρέσβυς, (σ. 117). Τὰ δὲ ὅσα λέγει **Συμεὼν ὁ Θ)**νίκης περὶ **Καλλίστου** περὶ τοῦ δευτέρου **Καλλίστου** λέγει καὶ οὐχὶ περὶ τούτου, τὰ ὅποια κατὰ λάθος συγγέων ὁ συγγραφεὺς τῆς «Φιλοκαλίας» ἀποδίδει εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν **Κάλλιστον** λέγων, ὅτι ἤκμασε περὶ τὸ αἰξ' ἔτος καὶ ὅτι συνέζησε τῷ συμμύστῃ αὐτοῦ **Μάρκῳ** ἔτη κ' καὶ **Ἰγνατίῳ τῷ Ξανθοπούλῳ** ἐγένετο φίλτατος, τὰ ὅποια εἶναι τοῦ δευτέρου **Καλλίστου**.

Περὶ αὐτῶν γράφει ταῦτα ὁ Θεσσαλονίκης λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῶν ἐν τῷ 194 κεφαλαίῳ «Περὶ τῆς σωτηριώδους ὀνομασίας καὶ ἐπικλήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ... τῆς ἱεραῆς ὄντως καὶ θεοποιοῦ προσευχῆς», ζητήματος, ὁπερ κέντρον εἶχε καὶ πηγὴν τὸν Ἄθωνα: «Ἐξαιρέτως δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ταύταις περὶ αὐτῆς συνεγράψαντο πνεύματι, ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐκ Θεοῦ, οἱ θεηγόροι καὶ θεοφόροι καὶ χριστοφόροι καὶ ἔνθεοι ὄντως ἀληθῶς, ὁ τε ἐν ἀγίοις πατὴρ ἡμῶν **Κάλλιστος**, ὁ τῆς Βασιλευσύνης γεγωνὸς νέας Ρώμης ἐκ Θεοῦ πατριάρχης καὶ ὁ σύμπνοος αὐτῷ καὶ συνασκητῆς ὄσιος Ἰγνατίου, καὶ (γρ. ἐν) βίβλῳ οἰκείᾳ συντεθείσῃ παρ' αὐτῶν πνευματικῶς τε καὶ θεοφρονῶς καὶ λίαν ὑψηλῶς ἐφιλοσόφησαν ἐν ἑκατὸν κεφαλαίοις... οἱ καὶ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως τελοῦντες βλαστοί» (κεφ. 295, σ. 210, 8 ἐ. τοῦ γνωστοῦ «Περὶ αἰρέσεων κτλ.» ἔργου του)²⁾.

Ἄλλ' ὁ ἡμέτερος **Κάλλιστος** παρὰ τινων συγγέεται καὶ πρὸς **Κάλλιστον** τὸν Καταφυγιώτην, ὅστις, ὡς εἴπομεν, ἔγραψε τὰ 92 κεφάλαια, ἅτινα ὁμως ἀναφορικῶς πρὸς τὸν βίον οὐδὲν ἀναφέρουσι, σπανίως μνημονεύουσι παλαιοὺς ἀσκητὰς, τὸν Βασίλειον, Διονύσιον ψευδοαρεοπαγίτην καὶ Μάξιμον. Ταῦτα γράφων ὁ Herhard οὔτε τὸν χρόνον αὐτὸν προσδιορίζει. (Ἄλλ' ἀφοῦ λέγει ὅτι συγγέεται πρὸς τὸν Πατριάρχην **Κάλλιστον**; ἐνθ' ἄνω: σ. 318). Τὰ κεφάλαια παρὰ Migne 147, στ. 835 - 942: «Ἐκ τῶν τοῦ **Καλλίστου** Καταφυγιώτου συλλογιστικῶν καὶ ὑψηλοτάτων κεφα-

¹⁾ Ἡ Προβάτα, ἄθροισμα κελλίων νῦν, ὑπάγεται εἰς τὴν Λαύραν καὶ ἀπέχει δίωρον ἐκ τῆς τῶν Ἰβήρων μονῆς. Τὸ πάλαι ἐλέγετο καὶ ἡ Προβάτα σκῆτη, ὅπως καὶ πᾶν ἄθροισμα κελλίων. Καὶ ἐνταῦθα σύγχυσις ἄλλη, ὁ Ξανθόπουλος τάσεται εἰς τοῦ Μαγουλᾶ τὴν Σκῆτην!

²⁾ Τὰ κεφάλαια ταῦτα παρὰ Migne 147, στ. 635 - 812 εἶναι μία θαυμασία τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων ἀνάλυσις καὶ ἐκθεσις τῶν ἐνεργειῶν καὶ κινήματων αὐτῆς πρὸς τὸ θεῖον, ἐπιγράφονται: «Μέθοδος καὶ κανὼν σὺν Θεῷ ἀκριβῆς καὶ παρὰ τῶν ἀγίων ἔχων τὰς μαρτυρίας περὶ τῶν αἰρουμένων ἡσύχως βιώναι καὶ μοναστικῶς, περὶ τε ἀγωγῆς καὶ πολιτείας καὶ διαίτης αὐτῶν καὶ περὶ τοῦ ὅσων καὶ ἡλικῶν ἀγαθῶν πρό-

λαίων τὰ σωζόμενα περὶ θείας ἐνώσεως καὶ βίου θεωρητικοῦ»¹⁾. Εἰς τὴν προτασσομένην ἐν τῇ «Φιλοκαλία» σύντομον βιογραφίαν ἧς ἡ ἀρχή: «Κάλλιστος ὁ ὀσιώτατος πατὴρ ἡμῶν ὁ καὶ Καταφυγιώτης ἐπικαλούμενος (ἴσως τῆς ἐπικλήσεως ταύτης ἔτυχεν ἀπὸ ἐκκλησίας τινὸς τῆς Θεοτόκου Καταφυγῆς οὕτως ἐπικεκλημένης) τίς τε ἦν καὶ τίνα ἔσχε πατρίδα καὶ ποῦ τὸν ἀναχωρητικὸν διήνυσε βίον, οὐδὲν τούτων παρὰ τῶν ἱστοριῶν μεμαθήκαμεν» (αὐτ. στ. 833). Περαιτέρω ποιεῖται τὴν σπουδαίαν παρατήρησιν: «Τινὲς μὲν οὖν ἔφησαν αὐτὸν Κάλλιστον εἶναι τὸν Ξανθόπουλον τὸν τῆς Κωνσταντίνου πατριαρχεύσαντα, τὸν τὰ ἑκατόν, φημί, ἕτερα κεφάλαια συγγραψάμενον, δυοὶ τεκμηρίοις χρώμενοι: ἐκεῖνα μὲν γάρ, φασί, τὰ πολλὰ περὶ πρακτικῆς διειλήφασι, ταῦτα δὲ περὶ θεωρίας μόνης καὶ βίου θεωρητικοῦ. Πράξεως δὲ καὶ θεωρίας συνημμένων ἀλλήλαις οὐσῶν ἔδει κατὰ τὸ εἶδος ἓνα γε εἶναι καὶ τὸν περὶ τούτων διερμηνεύοντα... Οἱ δὲ ἕτερον ἐκείνου τοῦτον φασὶ διὰ τὸ παρηλλαγμένον ὕφος τῆς ἐκατέρων φράσεως, ἡμεῖς δὲ μᾶλλον τοῖς προτιέροις συναινέσαι δεῖν ἔγνωμεν μηδὲν τὴν τοῦ ὕφους δεδοικότες ἐναλλαγὴν δυνατὸν γάρ ἐστὶ καὶ μάλ' εὐπορον τοῖς σοφοῖς καταλλήλως ταῖς ὑποθέσειν ἀρμόζειν καὶ τὰ τῆς φράσεως...» Οὐδόλως συμφωνοῦμεν εἰς τὸν ταυτίζοντα μὲ τοιαῦτα ἀσθενῆ ἐπιχειρήματα τοὺς δύο Καλλίστους. Δυσκόλως ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος—διότι καὶ ὁ θεωρητικὸς καὶ ὁ πρακτικὸς λόγος ὑπάγεται εἰς τὴν νηπτικὴν—ἀλλάσσει φράσιν. ἄλλως δὲν δυνάμεθα νὰ καταργήσωμεν τὸν Καταφυγιώτην γνωστὸν καὶ ἐξ ἄλλων ἔργων²⁾. Ἄλλως καὶ ὁ Νικόδημος, ὅστις, ὡς φαίνεται, ἔγραψε τὰ ἀνωτέρω, ἔπειτα, ὡς ὀψόμεθα, διώρθωσεν ἑαυτὸν.

Περὶ τῆς ἐπωνυμίας Καταφυγιώτης ἔχομεν τὰς ἐξῆς ἀποδείξεις, ὅτι προέρχεται ἐξ ἡσυχαστικοῦ κέντρου, ὀνομαζομένου «Καταφυγή», ἐν τοῖς ὄρεισις τῆς Λαύρας πέραν τῆς Προβάτας κειμένου εἰς τὸν Λάκκον τῆς μονῆς τῶν Ἀμαλφηνῶν, εἰς βάθος 3-4 χιλιομέτρων ἀπὸ τῆς παραλίας. Νῦν εἰς τὸ μέρος αὐτὸ ὑπάρχει ἐλαιῶν, ἀνήκων εἰς τὸ ρουμανικὸν κελλίον τοῦ τιμίου Προδρόμου, ὅπερ κεῖται ὑπεράνω εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας. Εἰς τὰ ἀρχαῖα ὁμόλογα, περιλαμβανόμενα εἰς τὸν Β' κώδικα κελτίων τῆς μονῆς, φ. 64α ἀναγινώσκω: «Πρόδρομος εἰς τὸ Καταφύγι» ἔτους 1680. καὶ φ. 64β: «1711. ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς ὁ ὀσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κύριος γεράσιμος ἠτίσατο παρ' ἡμῶν τὸ κελλίον τοῦ τιμίου προδρόμου, τὸ λεγόμε-

ἔνος ἢ ἡσυχία καθίσταται τοῖς λόγοις μετιοῦσιν αὐτήν... τὸ δὲ τοῦ λόγου προσίμιον... ἐστὶ περὶ τῆς δι' ἀγίου Πνεύματος τοῖς πιστοῖς ἐνυπαρχούσης θείας καὶ ὑπερφυσῆς δωρεᾶς τε καὶ χάριτος». (Συνήθως: «Περὶ τῶν αἰρουμένων ἡσυχῶς βιώναι»).

¹⁾ Ἐν τῇ «Ἱεροσολ. βιβλιοθήκῃ» (ἔκδ. Κεραμέως, Π)πολις 1891, τόμ. Α' σ. 424) ὁ κώδ. 436 τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἐπιγράφεται: «Καλλίστου Καταφυγιώτου, τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Κ)πόλεως, μαθητοῦ δὲ χρηματίσαντος τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Σιναΐτου, κεφάλαια τελειότατα καὶ ὑψηλότατα περὶ θεωρητικοῦ βίου καὶ τελειοτάτης νοεραῆς προσευχῆς» Εὐρίσκονται καὶ ἐν τῇ τοῦ Καρακάλλου μονῆ κώδ. 72, 3, τοῦ ΙΗ' αἰῶνος:

²⁾ Βλ. Ν. Ἑλληνομνήμονα Σ. Λάμπρου ΙΔ', 104 «Σύνταγμα» αὐτοῦ. Κώδιξις

μενον καταφύγιον». Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου Α', πατριάρχου Κ)πόλεως, ἐκδοθέντι ἐν Πετροπόλει τῷ 1905 ὑπὸ Ἀθαν. Παπαδ. Κεραμέως, ἀναφέρεται (σ. 137, 11) τόπος, ἔνθα κατέφευγεν οὗτος ἔξω τῆς πόλεως πρὸς ἡσυχίαν, «Καταφυγή» ὀνομαζόμενος. Σήμερον ἀκούομεν συχνὰ τὸ ἐπίθετον «Καταφυώτης», ὅπερ φέρουσιν οἱ κάτοικοι τοῦ ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου ὀνομαστοῦ χωρίου Καταφύγι. Καὶ ἄλλαι πολλαὶ ὄρειναι τοποθεσίαι καὶ χωρία φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦτο, ὅπου ὑπῆρχον καὶ σπήλαια εἰς τὰ ὁποῖα κατέφευγον κατὰ τὰς ἐπιδρομὰς οἱ κάτοικοι πρὸς σωτηρίαν. Εἰς τὰ σπήλαια ἔπειτα ἰδρῦθησαν καὶ ναοὶ ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας Θεοτόκου, ἧτις φέρει καὶ τὸ ἐπίθετον «καταφυγή». Ἡ «Παναγία Καταφυώτισσα»¹⁾ ἢ Καταφυγιώτισσα ἐν Ἄνδρῳ, ἔξωκλήσιον τῆς μονῆς ἁγ. Νικολάου, λέγεται ἐν τοῖς ἐγγράφοις καὶ Σπηλιώτισσα καὶ ἡ «Παναγία τῆς Καταφυγῆς». Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι ἡσυχασταὶ Καταφυγιῶται ἐν τοῖς ἀνεκδότοις αὐτῶν ἔργοις. Ἐν κώδ. ἁγ. Παντελεήμονος 299, τοῦ ΧΙΧ αἰ. φ 191α - 194α ὑπάρχει «Κανὼν κατασκευτικὸς εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ποίημα Μακαρίου Καταφυγιώτου, τοῦ ἐν τῷ Καταφυγίῳ ἡσυχαστηρίῳ ἀσκήσαντος, ἐν ᾧ καὶ Κάλλιστος ὁ Καταφυγιώτης ἡσυχάσας ἔλαβε τὴν τοιαύτην ἐπωνυμίαν». Φέρει δὲ ἀκροστιχίδα τὴν δε: Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με Ἀμήν. Ἐν τοῖς Θεοτοκίαις Μακαρίου. Κώδ. 811, «Ἐγχειρίδιον περιέχον θεωρίας ἐπτὰ, ἃς ὁ μοναχὸς χροεστέϊ ἀναγινώσκειν καθ' ἡμέραν». Ἐνταῦθα ὑπάρχει καὶ ὁ κανὼν καὶ «εὐχαὶ διὰ στίχων ὠφέλιμοι»²⁾. Τὸ μέρος ὅπου ἔκειτο τὸ «Καταφύγιον» εἶναι ὄντως λίαν ἡσυχαστικὸν καὶ κεκοιμημένον ὄντως σχεδὸν πανταχόθεν, διότι ὁ λάκκος εἶναι βαθὺς καὶ ἐκεῖ μόνον κολποῦται. Ἐνταῦθα μέχρι νῦν ἐσώθη ἡ ὀνομασία καὶ οὐχὶ εἰς τὸ κελλίον, ἔνθα ἀνήκει ὁ ἐλαιὼν. Ἐκ τούτου εἰκάζω, ὅτι πρὶν ἐδῶ ἦτο ὁ τίμιος Πρόδρομος, ἔπειτα ὅταν ἔπαυσαν αἱ ἀπὸ ξηραῶς καὶ ἀπὸ θαλάσσης ἔφοδοι καὶ ἐθάρρησαν οἱ μοναχοί, ἰδρῦθη τὸ κελλίον ὅπου εἶναι σήμερον. Ὑπάρχουσι πολλὰ παραδείγματα καὶ ἐν Ἄθῳ καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ. Γνωρίζω καὶ μονὴν ὀνομαζομένην «Καταφύγια» ἢ «Καταθέσια» ἐν Πελοποννήσῳ, ἐγγὺς τοῦ χωρίου Χαλκιάνικα τῶν Καλαβρυτίων, εἰς τὰ κράσπεδα ἀποκρήμνου βράχου μετεώρου, ἐπ' ὀνόματι τιμωμένην τῆς καταθέσεως τῆς Τιμίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου. Πέριξ καὶ ἐντὸς τοῦ βράχου, εἰς τὰ σπήλαια συνδεδόμενα δι' ἐναερίων γεφυρῶν κατῴκουν μονάζουσαι³⁾.

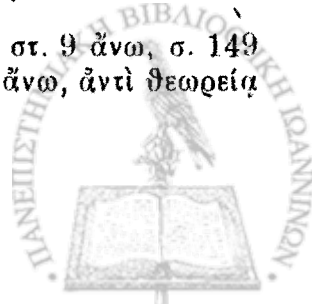
τοῦ Κολλυβά ἀριθ. 127 τοῦ ΙΗ' αἰῶνος. Περιέχει 116 κεφάλαια νηπτικά· αἱ λέξεις «ἁγιοτάτου πατριάρχου» ἀπεσβέσθησαν.

¹⁾ Βλ. Δ. Πασχάλη, «Ἡ Παναγία Καταφυώτισσα μετ' ἀνεκδότων ἐγγράφων τοῦ ΙΖ' - ΙΗ' αἰῶνος», «Θεολογία» ΙΖ', 1939 σ. 33 - 37.

²⁾ Οἱ κώδικες οὗτοι εἶναι ἀντίγραφα ἐκ παλαιότερων, γραφέντα χειρὶ Ἰακώβου Νεασκηιώτου, ὁ δὲ δεῦτερος ἔχει καὶ τὸ ἔτος 1863.

³⁾ Βλέπ. περιγραφὴν ἐν τῇ Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. ΙΔ', σ. 98.

ΔΙΟΡΘΩΤΕΑ: Ἀντὶ Συναίτης γράφε Σινάιτης Ἐν σ. 148 στ. 9 ἄνω, σ. 149 στ. 8 ἄνω καὶ σ. 151 στ. 5 ἄνω καὶ στ. 2 κάτω. Ἐν σ. 152 στ. 13 ἄνω, ἀντὶ θεωρεῖα γράφε θεωρία.

Καὶ ὡς Πατριάρχης ὁ ἱερός Κάλλιστος τοὺς ἀγῶνας ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζοντων δὲν ἐλησμόνησεν, ἀλλ' ἔγραψε «περὶ ἡσυχασμοῦ» πραγματείας διασωθεῖσαν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 8, 5 κώδικι τῆς τοῦ Χιλιανδαρίου μονῆς τοῦ XV αἰῶνος. Ἐνταῦθα εἰς τὰς 52 ἀνεκδότους ταύτας ὀμιλίας βλέπει τις τὸν ἀριστον συνδυασμὸν θεωρίας καὶ πράξεως πρὸς οἰκοδομὴν καὶ καταρτισμὸν τῶν πιστῶν, ἀλλὰ συνεχίζει καὶ τὰς ἀντιρροήσεις κατὰ Γρηγοῤᾶ καὶ τῶν Βαρολαμιτῶν καὶ κατὰ Λατίνων (ὁμιλ. κ' - κθ'. βλ. καὶ ἀνωτ. Χ" Σταύρου σ. 124,4). Εἰς τὸν Α' τόμον τῶν Acta patriarchata σ. 436-442 ὑπάρχει ἢ κατὰ τὸ 1355 ἀπολυθεῖσα «Παραίνεσις διδασκαλία καὶ ἀπολογία τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κύρ Καλλίστου καὶ τῆς περὶ αὐτὸν θείας καὶ ἱερᾶς Συνόδου γενομένη πρὸς τοὺς ἐν τῷ τόπῳ τοῦ Τρινόβου εὐρισκομένους τιμιωτάτους μοναχοὺς καὶ λοιποὺς ἱερεῖς». Αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὰς κυκλοφορούσας ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην παπιστικὰς καινοτομίας. Ἐπίσης καὶ ὑπὲρ τῶν ἰδιαιτέρων συμφερόντων τῶν μονῶν τοῦ Ἁθῶ δὲν ἔπαυσε νὰ μεριμνᾷ. Ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τῆς ἑταιρ. βυζ. σπουδῶν, τόμ. Ε', σ. 102 - 103 ἐδημοσιεύθη «ἐπιστολὴ πρὸς Ἰωάννην Παλαιολόγον», ἔνθα θεομῶς ὁ Πατριάρχης συνηγορεῖ, ἵνα ἐπιστραφῇ τὸ ὑπὸ τοῦ ἑταιριάρχου Τραχανιώτου σφειτερισθὲν μετόχιον τῆς Ἐρημείας.

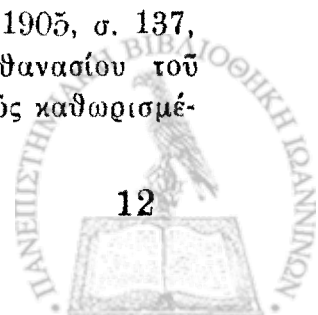
Περὶ δὲ τοῦ Καλλίστου Καταφυγιώτου ἐπιμένομεν, ὅτι ἔλαβε τὸ ἐπώνυμον ἐκ τοῦ εἰρημένου ἡσυχαστηρίου ἐν τοῖς ὄρεισις τῆς Λαύρας ἀποκειμένου καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ τόπου (χωρίου) τῆς γεννήσεως.

Τοιαῦτα χωρία ἐκτὸς τοῦ Ὀλύμπου ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα, π.χ. ἐν Ναυπακτίᾳ, ΓρεβENOῖς, Καρδίτῃ καὶ Κοζάνῃ, πάντα εἰς ὄρεινὰ μέρη κείμενα. Καταφυγὴ κατὰ τὸν ΙΓ' αἰῶνα ἐσήμαινε τὸ ἡσυχαστήριον, ὡς βλέπομεν ἐν τῷ βίῳ Ἁθανασίου τοῦ ἐν ἀγίοις Πατριάρχου Κ)πόλεως τοῦ Α' ¹⁾.

Οἱ ἡσυχασταὶ καὶ διασωθεῖσαι περὶ τοῦ Μαγουλά εἰδήσεις καὶ τῶν συνεχομένων ἡσυχαστηρίων

Ἡ περίφημος μονὴ ἢ σκήτη τοῦ Μαγουλά, ἐν ἣ, ὡς φαίνεται, κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τοῦ ιδ' αἰῶνος εἶχον συγχωνευθῆ καὶ αἱ προϋπάρχουσαι μοναὶ (τοῦ Χάλδου, τοῦ Κάσπακος καὶ ἄλλαι), περιώνυμος καταστασα ἕνεκα τῶν ἐκεῖ ἐναρξαμένων ἡσυχαστικῶν ἐρίδων, ἔκειτο ἔνθα νῦν τὸ Ἰβηρικὸν κελλίον τοῦ ἀγίου Ὀνουφρίου «ἀντικρου εἰς τὴν σεβασμίαν μονὴν τοῦ Φιλοθέου», ὡς λέγει ὁ Κάλλιστος. ¹⁾. Ὁ τόπος οὗτος κατὰ παλαι-

¹⁾ Ἐκδοσις Ἁθαν. Παπαδοπούλου Κεραμέως ἐν Πειρουπόλει 1905, σ. 137, 11: «τὸ τοῦ θαυμαστοῦ που Πατριάρχου σεμνὸν φροντιστήριον, Ἁθανασίου τοῦ πάνυ, Καταφυγὴ τῷ τόπῳ τὸ ὄνομα». Ὁ τόπος οὗτος δὲν εἶναι ἀκριβῶς καθωρισμένος ἐν τοῖς πέριξ τῆς Πόλεως.

γενές ἔγγραφο τῆς κοινῆς Συνάξεως τοῦ ἁγίου Ὁρους (1087) ἀνῆκε κατ' ἀρχὰς εἰς τοὺς «**ἡσυχαστὰς τοῦ Χάλδου**», οἵτινες τοῦνομα ἔλαβον ἀπὸ τοῦ περιβοήτου ἐκείνου ἐν μοναχοῖς καὶ ἀσκηταῖς κύρ **Σάββα παρὰ τισι Χάλδου ἐπονομαζομένου**. Οὗτοι «βίον μὲν ἀσκητικὸν ἐξελέξαντο.. μό- νω Θεῷ προσανέχοντες καὶ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ σφοδρῶς ἀντεχόμενοι, τὰ ἄνω φρονοῦντες, τῶν ἄνω ἀποβλέποντες, τοῖς ἄνω λειτουργοῖς κατὰ τὸ δυνατὸν ἀφομοιοῦσθαι πειρώμενοι... τὸ δὲ πολὺ τῶν σωματικῶν πόρρω ἐκδιώκειν, ὀλίγοις δὲ οὐ περιττοῖς ἀρκεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ εἰς πολὺ πλῆθος ἢ τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης τὸ τῶν μογαχῶν τάγμα τουτωῖ τῷ ὄρει ἀπέδειξε καὶ ἀπὸ ἡσυχαστῶν κοινόβια καὶ λαῦραις [ἐγεγόνεισαν], ἔδει καὶ αὐτοὺς τοὺς τοῦ Χάλδου πληθυνθῆναι καὶ ἐδέοντο παντὸς καὶ τὸ σαρκίον, εἰμὴ καὶ περιττεύοντες, ἀλλὰ μικρῶς παραμυθεῖσθαι, ὃ καὶ διὰ τοῦ Θεοῦ ἐπεχορηγεῖτο συνεργία τῶν γεινιαζόντων μοναστηρίων ἢ καὶ πόρρω φιλοχρίστων μοναχῶν καὶ ἡγουμένων ἐπὶ πολὺ.» ²⁾ Ἀπὸ τοῦ ἐπισήμου τούτου ἔγγραφου συνταχθέντος τῷ 1087 μανθάνομεν, ὅτι ὑπῆρχον ἐνταῦθα ἀνέκαθεν ἐνάρετοι ἀσκηταὶ καὶ ἐπληθύνοντο ὁσημέραι καὶ ὀνομάζοντο καὶ «**ἡσυχασταὶ τῆς μονῆς τοῦ Χάλδου**», ἢ «μονὴ τῶν ἡσυχαστῶν ἦτοι τοῦ Χάλδου». ³⁾ Τὸ μέρος τοῦτο ἔπειτα διαλυθείσης τῆς μονῆς ὑπὸ τῶν ἐπιδρομέων ὡς φαίνεται προσηρτήθη εἰς τὴν μόνην τῆς Λαύρας, ὡς γεινιάζον τῷ Μυλοποτάμῳ, περιλαμβανομένου καὶ αὐτοῦ τοῦ κραββάτου, λε-

¹⁾ Ν. ἐκλόγιον σ. 330 β.

²⁾ Actes de l' Athos, vi Actes de Philothée publiés par W. Regel, E. Kurtz et B. Korabiev. Πετρούπολις 1913 (παράρτ. τοῦ Κ' τόμου τῶν Βυζαντι. χρονικῶν ἀρ. 1. σ. 1—2 τοιοῦτον ἔγγραφο ἀπόκειται καὶ ἐν τοῖς Ἀρχείοις τῆς Λαύρας. Χάλδοι ἐλέγοντο προδήλως οἱ τῆς Χαλδίας κάτοικοι, ὡς Σῦροι οἱ τῆς Συρίας καὶ ἀναφέρονται πολλοὶ ἐπισήμους κατέχοντες ἐν Βυζαντίῳ θέσεις. (Βλέπ. Συμ. Μάγιστρον. Περὶ Ἰωάννου στρατηγοῦ, ὅστις ἐφόνευσε τὸν αὐτοκράτορα Μιχαὴλ μεθυστὴν τὸν τοῦ Θεοφίλου σ. 685, 687. Γεώργιον μοναχὸν σ. 837, 839 καὶ συνεχιστὰς Θεοφάνους 55, 269 ἐκδ. Βόννης). ἐπὶ Ρωμανοῦ, «**Ἀδριανὸς τις Χάλδος...** ἐν Χαλδίᾳ τυραννίδα καὶ ἀνταρσίαν» κατὰ τοῦ βασιλέως ἠγειρεν. (Γεωργ. Ἀμαρτωλοῦ χρον. ἐκδ. Πετροπόλεως 1861, σ. 822) πρὸβλ. καὶ Κεδρῆνον II σ. 417 Βόννης.

³⁾ Αὐτ. σ. 3, 45, 67. 5, 122. καὶ ἐπὶ τὸ συντομώτερον «οἱ Ἠσυχασταί.» ἐντεῦθεν καὶ αἱ κατὰ τὸν ἰδ' αἰῶνα ἔριδες ὀνομάζονται «τῶν Ἠσυχαστῶν». Ἐν ἔγγραφῳ παλαιγενεστάτῳ τοῦ 1000 ἀποκειμένῳ ἐν Λαύρᾳ «περὶ τῶν νοτίων τῶν διακειμένων κατὰ τὸν Μυλοπόταμον καὶ τὴν περιοχὴν αὐτοῦ λέγεται «τὰ μέρη τὰ ὄντα ἄνωθεν τοῦ μέρους τοῦ κυροῦ **Νικολάου** (ἡγουμένου τοῦ Κάσπακος) καὶ τὰ ἄνωθεν τοῦ μέρους τοῦ κυροῦ **Συμεῶν** (ἡγουμένου τοῦ Ἀτζιωάννου τῆς μονῆς τοῦ Προδρόμου πλησίον τῆς μονῆς Ἰβήρων) ἔστωσαν τῶν ἡσυχαστῶν τῶν καθημένων εἰς τὴν μόνην τοῦ Χάλδου. Ἦδη τὸ ἔγγραφο ἐξεδόθη ἐν Actes de Lavra 15, σ. 40—42, καὶ τὸ χωρίον ἐν. σ. 42, 1. Ἐνταῦθα μεταξὺ τῶν ὑπογραφῶν ὑπάρχει καὶ «**Νικηφόρος μοναχὸς ὁ τοῦ Στραβονικήτα**», (σ. 42, 66) ὅστε ἐκτετε ὑπῆρχεν ἢ γῆν κατ' εὐφημισμὸν λεγομένη μόνη τοῦ Σταυρονικήτα.

γομένου νῦν λεπτοκαρεῶνος τῆς μονῆς Φιλοθέου. κτισθείσης ὁμως ἔπειτα τῆς ἔναντι κειμένης ταύτης μονῆς, προῆλθεν αὕτη εἰς συμφωνίαν πρὸς τὴν Λαύραν ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ πρώτου τοῦ ἁγίου Ὁρους Νικηφόρου, ὡς ἐμφαίνεται ἐν τῷ εἰρημένῳ κώδικι αὐτῆς (φ. 24α): «Περὶ μεταλλαγῆς τῆς μονῆς Χάλδου ἦτοι τῶν ἡσυχαστῶν καὶ τινος τόπου τῶν Φιλοθεϊτῶν καλουμένου τοῦ Κάλυκα ἀγρόν, τὸν ὁποῖον τόπον ἔδωκαν οἱ Φιλοθεῖται τοῖς Λαυριώταις καὶ ἔλαβον τὴν μονὴν τοῦ Χάλδου ἐν ἔτει ςχξγ» (1155). Ὁ τόπος, ὃν ἔλαβον οἱ Λαυριῶται, ἔκειτο εἰς τὸν Πλατύν, ¹⁾ ἐνθα οὗτοι εἶχον μετόχιον. Οἱ Φιλοθεῖται προσκλαίονται καὶ λέγουσιν: «ἠβουλήθημεν ἀποποιήσασθαι, οὐ μόνον διὰ τὸ μήκοθεν τῆς μονῆς ἡμῶν διεστηκέναι, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς...κουρσαρίους δίκην κυνῶν ἐπιπηδᾶν ἐν αὐτῷ ἐγγύς ὄντι τῆς θαλάσσης» ἐζήτησαν δὲ εἰς ἀνταλλαγὴν παρὰ τῶν Λαυριωτῶν «τὸν...ἀγρόν, ὃς τοῦ Χάλδου κατονομάζεται καὶ πλησίον καὶ συνημμένος τοῖς ἡμετέροις δικαίους ἐστίν». Ἐκτοτε ἐκλείπει πλέον ἐκ τῆς ἱστορίας ἡ μονὴ τοῦ Χάλδου, περὶ τῆς κυριότητος τοῦ τόπου ἤριζον ἔπειτα ἐπὶ αἰῶνας οἱ Ἰβηρίται πρὸς τοὺς Φιλοθεῖτας, ἕως κατέσχον αὐτὸν καὶ κατέχουσι μέχρι σήμερον.

Ποία ἀκριβῶς ἡ θέσις τῆς ἀρχαιοτάτης ταύτης μονῆς δὲν δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν. ἐκ τῶν ἐγγράφων τοῦτο μόνον γίνεται δῆλον ὅτι ἔκειτο πλησίον τοῦ νῦν κελλίου τοῦ ἁγίου Ονουφρίου, ὅπερ ἀνήκει εἰς τὴν τῶν Ἰβήρων μονὴν καὶ κατοικεῖται ὑπὸ Ρώσων μοναχῶν, πᾶσα δὲ ἡ περιφέρεια, ἡ δασώδης ἡ κάτωθεν τοῦ κελλίου τούτου, μέχρι σήμερον λέγεται ὡς καὶ κάθισμά τι, ἡ ἁγία Τριάς Μαγουλάς. Μετὰ τῆς τῶν ἡσυχαστῶν μονῆς τοῦ Χάλδου συγχρόνως ἀναφέρονται δύο ἕτεροι μοναῖ ἐν τοῖς τῶν Ἰβήρων ὀρίοις ἡ τοῦ Κάσπακος καὶ ἡ τοῦ Ἀτζιϊωάννου, καὶ αὕτη μὲν τιμωμένη ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ τιμίου Προδρομοῦ ἔκειτο ἄνωθεν τῆς παραλίας πέραν τῆς μονῆς, (ἴσως ἐν ᾧ τόπῳ κεῖται νῦν τὸ βουκολεῖον (ταυροκάλυβον), τὸ μετόχιον αὐτῆς ἦν ὁ λάκκος, ὃν συναντῶμεν μεταβαίνοντες εἰς Μυλοπόταμον ἀπὸ τῆς τῶν Ἰβήρων. ²⁾ Ἐν δὲ τῷ διαληφθέντι τῆς Λαύρας κώδικι τοῦ Κυρίλλου ὑπάρχει ὡς εἴπομεν ἐν φ. 14β: «Πρῶτον καὶ παλαιγενέστερον γράμμα περὶ τῶν τοπίων τῶν διακειμένων κατὰ τὸν Μυλοπόταμον καὶ τὴν περιοχὴν αὐτοῦ «ἐκδοθὲν τῷ ςσφη' (1000) ³⁾ ἔνεκεν φιλο-

¹⁾ Παρὰ τῷ γνωστῷ λιμένι πέραν τῆς Μονῆς Χιλιανδαρίου. Κατ' ἄλλους «ἀγρός τοῦ Κάλυκα» εἶναι τὸ ἐν Καρεαῖς ἀντιπροσωπεῖον τῆς Μονῆς Λαύρας ἐπ' ὀνόματι τῶν θεοπατόρων τιμώμενον. τέως αὕτη εἶχε κονάκιον τὸ Προφουῖρι ἦτοι τὸ κελλίον ἁγία Τριάς ἄνωθεν τῶν Καρεῶν.

²⁾ Ὁ ρύαξ οὗτος ἐν ἐγγράφῳ τοῦ 1017 καθορίζοντι τὰ ὄρια τοῦ Μυλοποτάμου λέγεται «ρύαξ τοῦ Ἀτζιϊωάννου». ἔτι δὲ καὶ νῦν τὸ μέρος τοῦτο λέγεται Ἀτζιϊωνία. Οὕτως ἔχει ὁ κώδ. ἐν Actes de Lavra 19, 16 σ. 53 Ἀτζιϊωάννου. ὑποθέτω ὅτι ὁ τύπος ἦτο Χατζηϊωάννου.

³⁾ Ἐνταῦθα ὑπογράφεται ὁ ἅγιος Εὐθύμιος ὁ τῶν Ἰβήρων ἡγούμενος Ἰβηριστί: «Εὐθύμιος ὁ ἐλάχιστος μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος. Πολλαχοῦ ὑπογράφεται καὶ ὁ Κάσπαξ ὡς ἡγούμενος π.χ. τῷ 1034 ἐν ἐγγράφῳ τῆς μονῆς τοῦ Ἐσφι-

νικείας «περὶ τὸν τόπον τὸν μεταξὺ τοῦ τε κυροῦ **Νικολάου τοῦ Κάσπακος** καὶ τοῦ κυροῦ **Συμεὼν τοῦ Ἀτζιϊωάννου**». Ἐνταῦθα ὀρίζονται ἐπακριβῶς τὰ ὄρια τῆς μονῆς τοῦ Κάσπακος κειμένης ὑπεράνω τῆς τοῦ Ἀρτζιϊωάννου¹⁾ καὶ κάτωθεν τῆς τοῦ Χάλδου ἐπεκτεινομένης πρὸς τὰ ἄνω μέχρι τῆς ὁδοῦ, ἣτις νῦν ὀδηγεῖ ἀπὸ Καρυῶν εἰς τὴν τοῦ Φιλοθέου. Ἐν τῷ Β΄ Τυρικῷ (παρὰ Meyer σ 162): «Ἰωάννης μοναχὸς ἡγούμενος μονῆς Κάσπακος». Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἀναφέρεται καὶ ἡγούμενος ἀπλῶς «ὁ τοῦ Κάσπακα» εἰς πωλητήριον προᾶξιν ἐκδοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πρωτοῦ Νικηφόρου τῷ 1035 διὰ χερσαίαν γῆν, ἣν πωλεῖ ἢ «Κατὰ δαιμόνων» μονὴ τῇ τοῦ Ἐσφιγιμένου (Σμυρνάκης σ. 42).

Ἐν τῷ προσημειωθέντι ἐγγράφῳ τοῦ ἔτους 1000 ἐκδοθέντι ὑπὸ τοῦ πρώτου τοῦ Ἀθῶ Νικηφόρου ὑπογράφεται καὶ «**Εὐστράτιος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τοῦ Μαγουλά**». ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ὁ ὄσιος **Εὐθύμιος**, ὁ τῆς τῶν Ἰβήρων καθηγούμενος, εἰς δωρητήριον πρὸς τὸν ὑποτακτικὸν αὐτοῦ Ἰωάννην ἡσυχαστικοῦ τόπου πλησίον που τῆς μονῆς κειμένου γράφει καὶ ταῦτα: «ἀπέσπασα καὶ ἕτερον ὀλίγον τόπον **ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ ἀγροῦ τοῦ Μαγουλά** καὶ ἐπιδέδωκά σοι, διὰ τὸ πάνυ μικρὸν εἶναι ἐκεῖνον τὸν ἐξωνηθέντα τόπον... ἔχειν δέ σε καὶ εἰς τὸν

γμένου: «**Ἰωαννίκιος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Κάσπακα**» (Actes d'Esphigmenou, 1906 παραρτ. τοῦ XII τόμου τῶν Βυζ. Χρον. II) πόλεως 1898, 3, 36). τῷ 1169 ἐν ἐγγράφῳ τῆς μονῆς τοῦ ἁγ. Παντελεήμονος: «Γρηγόριος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Κάσπακος» (Acta Russiki monasterii σ. 78). Παρὰ τὸν Πλατὺν ὑπάρχει τόπος «τὰ τοῦ Κάσπακος» κατ' ἐγγράφον τοῦ 993 ἀποκείμενον ἐν Λαύρα, καὶ ἐν τῇ νήσῳ Λήμνῳ χωρίον Κάσπακας. Ἐν ἑτέρῳ ἐγγράφῳ Ἐσφιγιμητικῷ τοῦ 941 περὶ πράσεως γῆς κατὰ τὴν Παλλήνην ὑπογράφεται: «**Θωμᾶς Κάσπακας ἀσηκρήτης ἐπόπτης Θεσσαλονίκης**». (ἐνθ. ἄνωτ. σ. 3), ἴσως λοιπὸν οὗτος ἢ τις τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἐλθὼν ἴδρυσεν τὴν εἰρημένην μονήν, ἣτις εἶχεν ὡς φαίνεται καὶ μετόχιον ἐν Λήμνῳ. Ὁ ὄρθος τοῦ ὀνόματος τύπος εἶναι Κάσπαξ, καὶ οὗτος εὑρεθαι ἐν ἐγγράφῳ τοῦ 1141 περὶ ὀριατικῆς διαφορᾶς τῶν μονῶν Λαύρας, Ἰβήρων καὶ Φιλοθέου, ἀποκειμένῳ ἐν τῇ πρώτῃ, ἐν ᾧ ὑπογράφεται ἡγούμενος «**Θεόκτιστος ὁ Κάσπαξ**» (Κῶδ. Κυρίλλου φ. 23α). Βλ. ἐν Actes de Lavra 10, σ. 27 τέλ. 15, 28, σ. 41. περὶ τόπων. περὶ ὀνομάτων προβλ. Θωμᾶς, Ἀναστασίας, Ζώητος, Θεόκτιστος κ.ἄ. ἐν σ. 202, ἅπερ φέρουσι τὸ ἐπώνυμον Κάσπαξ. Ὁ τελευταῖος εἰς ἔγγρ. Λαύρας τοῦ 1017 (Actes 19, 65, σ. 55) καὶ τοῦ 1021 (αὐτ. 22, 51, σ. 60).

(¹) Ἐναντι τοῦ Μυλοποτάμου ὑπάρχει νῦν τὸ κάθισμα τῆς μονῆς Φιλοθέου, ὁ **προφήτης Ἡλίας**. Τοῦτο τὸ πάλαι ἦτο μονή, καὶ ὁ ἡγούμενος αὐτῆς ὑπογράφεται ὡς «**Ἀγιοηλίτης**» ἐν ἐγγράφῳ, ὅπερ ἀνεφέρομεν ἀνωτέρω τοῦ 1018, ἀλλ' ἐν τῷ προμνησθέντι ὑπὲρ τοῦ τῆς μονῆς τῶν Ἠσυχαστῶν ἐκδοθέντι γράφονται τάδε: «ὁ δὲ χάρις ὁ δηλοποιῶν τὸν ἀφορισθέντα τόπον οὐχὶ τοῖς ἡσυχασταῖς ἐναπέκειτο—ποῦ γὰρ ἐν ἐκείνοις ταμείον ἢ κιβώτιον;—ἀλλὰ **τῇ μονῇ τοῦ Κάσπακος**, ὁ καὶ ἀκριβωσάμενος εὔρεν αὐτῷ καὶ ἀμοιβαῖον ἀποκείμενον **τῇ μονῇ τοῦ Ἀτζιϊωάννου**, ἣτις μονὴ λέγεται ἄρτι τοῦ Ἀγιοηλίτου, τὸ καὶ μετόχιον ὄντα τῆς μεγάλης **Λαύρας**». (Actes de Philothee κιλ. σ. 3, 46). Περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΑ' αἰῶνος αἱ δύο αὗται μοναὶ συνῆψαν συμφωνίαν, ἣτις καταντῆ πρὸς ἔνωσιν αὐτῶν (Ἰδ. Κῶδ. Κυρίλλου, φ. 16α: «**Συμφωνητικὸν τοῦ ἡγουμένου τοῦ ἁγίου Ἡλιοῦ Νικολάου μετὰ τοῦ ἡγουμένου τοῦ Ἀτζιϊωάννου (Συμεὼν)**». Τότε οἱ Ἀγιοηλίται ὑπερι-

αἰγιαλὸν εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ ἀγροῦ τοῦ Μαγουλά... τοῦ Σκλαβοῦάννου τόπον τοῦ ποιῆσαι οἶκημα εἰς καρaboστάσιον καὶ ἀποθήκην»²⁾). Ταῦτα μαρτυροῦσιν, εἰ μὴ κατοχὴν, ἀλλ' ἐπικυριαρχίαν τῆς τῶν Ἰβήρων μονῆς ἐπὶ τοῦ Μαγουλά, ἡ δὲ τοιαύτη ἐπικυριαρχία δὲν ἦτο σταθερὰ ἔνεκα τῶν συνεχῶν διενέξεων μεταξὺ τῶν γειτνιαζουσῶν ἐκεῖσε μονῶν, ὡς ὀφόμεθα.

Εἰδήσεις περὶ τῶν πρώτων ἡσυχαστῶν καὶ ἀντίδρασις αὐτῶν πρὸς τὰς μονὰς

Τὰ ἔγγραφα, ἐξ ὧν ἀντλοῦμεν τὰς εἰδήσεις ταύτας, εἶναι «κρισιμόγραφα» ὅπως λέγονται εἰς τὴν ἀγιορειτικὴν ὀνοματολογίαν τὰ δικαστικὰ ἔγγραφα. Οἱ ἐνταῦθα οἰκοῦντες ἀσκηταὶ ἠγωνίζοντο νὰ διατηρήσωσι τὴν πρώτην ἐκείνην τοῦ Ἁθῶ μοναδικὴν τάξιν καὶ πολιτείαν. ἀντιτασσόμενοι σθεναρῶς κατὰ τῶν μεγάλων Λαυρῶν, αἵτινες περιεκύκλωσαν αὐτοὺς—καὶ τοιαῦται εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἦσαν ἡ τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου καὶ ἡ τῶν Ἰβήρων—ἠθέλον νὰ ἔχωσι καὶ τὸ Πρωτᾶτον ἦτοι τὸ κέντρον ὡς πρῶτοι οἰκήτορες καὶ κυρίαρχοι τοῦ ἱεροῦ τόπου. Τοῦτο παρατηρεῖται εἰς τὸ παλαιγενὲς «σιγίλλιον Λέοντος τοῦ σοφοῦ», ὅπερ πράγματι εἶναι τὸ πρῶτον διασωθὲν ἐπίσημον ἔγγραφον: «Ἀνδρέας ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ πρῶτος ἡσυχαστῆς τοῦ αὐτοῦ περιωνύμου ὄρους ἐκ προσώπου πάντων τῶν σχολαζόντων ἐκεῖσε θείων ἀνδρῶν τὴν βασιλεύουσαν καταλαβὼν ἐδεήθη τῆς ἡμετέρας βασιλείας...» (παρὰ Γεδεῶν σ. 81). Ἀλλὰ κατ' ὀλίγον ἤρχισαν νὰ κάμπτονται καὶ αὐτοὶ καὶ νὰ συμμορφῶνται πρὸς τὸν μοναστηριακὸν βίον, ὡς βλέπομεν εἰς τὸ εἰρημένον σπουδαῖον ἔγγραφον περὶ τῆς μονῆς τοῦ Χάλδου: «ἔδοξεν αὐτοῖς τὸν αὐτὸν ἡσυχαστικὸν βίον εἰς κοινόβιον μετεγκεντρίσαι, ὃ καὶ ἐποίησαν· ἐπεὶ δὲ οὕτω τοῦ Θεοῦ οἰκονομοῦντος γέγονε καὶ κελλία πρὸ πολλοῦ ἐγεγόνεισαν καὶ ἀμπελῶνες ὀλιγιστοὶ πάνυ ἐκαλλιεργήθησαν...» (ἐνθ' ἄνωτ. σ. 2, 28): Τὴν μεταβολὴν ταύτην προήγαγε τὸ παράδειγμα τοῦ ἀγ. Ἀθανασίου, ὅστις ἰδρύ-

σχύσαντες ἔδωκαν καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν τῇ τοῦ Ἀτζιῦάννου μονῇ. ὁ δὲ προφήτης Ἡλίας περιῆλθεν ἔκτοτε εἰς τὴν κατοχὴν τῆς Λαύρας, καὶ νομίζω, ὅτι μόλις κατὰ τὸν 15' αἰῶνα παρεχωρήθη τῇ μονῇ τοῦ Φιλοθέου μετὰ τοῦ Κραββάτου. καὶ ἐν ἐγγράφῳ τοῦ 1141: «Γεώργιος μοναχὸς ὁ Ἀγιοηλίτης». Τὸ περὶ Χάλδου ἔγγραφον, ὡς παρατηρεῖ καὶ ὁ Κύριλλος: «ἀτεχνος ἡ τάξις τοῦ λόγου», ἔχει ἀνακολουθίας· δὲν εἶναι δὲ δυνατὸν ἀνωτέρω «μετόχιον τῆς μεγάλης Λαύρας» νὰ ἐννοῆται ἡ μονὴ τοῦ Ἀτζιῦάννου, (ἦν ἀνέκαθεν ἀδιαφιλονικῆτως κατεῖχεν ἡ τῶν Ἰβήρων), ἀλλ' ἡ τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ. Μετόχια δὲ λέγονται κατὰ τὴν περίοδον ταύτην καὶ μετὰ ταῦτα διαλελυμένοι μοναὶ προσαρτώμεναι εἰς ἄλλας π.χ. ἐν ἐγγράφῳ τῆς μονῆς Παντοκράτορος περὶ διαφόρων μονυδρίων προσαρτηθέντων αὐτῇ τῷ 1398 ἀναγινώσκομεν: «βουλόμενοι χάριτος θανάδα μικρὰν παραδιδόναι αὐθις πρὸς τὴν ῥηθεῖσαν μονὴν τὰ κατὰ τὸ ἅγιον Ὄρος μετόχια τοῦ τε Ῥαβδούχου φημί καὶ τοῦ Φακηνοῦ, τοῦ Φαλακροῦ κτλ.» (Actes de l' Athos II, Actes du Pantocrator par. L. Petit. παράρτ. τοῦ X τόμ. τῶν Βυζ. Χρον. Πετροπόλεως 1903 σ. 41, 21.

(²⁾ Κῶδ. Κυρίλλου φ. 18α.

σας τὸ πρῶτον καὶ μέγα κοινόβιον τῆς Λαύρας, συνεκέντρωσε τοὺς μονή-
ρη βίον ζῶντας ἀσκητάς. Εἰς ἀπόφασιν τοῦ πρώτου τοῦ Ὁρους Νικη-
φόρου περὶ τὸ 1000—1012 ἐκδοθεῖσαν διὰ τὰ ὄρια τῶν μεταξὺ Ἰβήρων
Μυλοποτάμου καὶ Φιλοθέου ἡσυχαστῶν, συναντῶμεν τὰς μονὰς Χάλδου,
Κάσπακος, Ἀτζιϊωάννου (πρβλ. ἐν ἐγγρ. τοῦ 985 Ἀτζιπάνος Σμυρν. 37)
Χαλικιώτου, Λαονακίου, Ἀποθηκῶν, Μαγουλᾶ. ¹⁾ Ὁ ἡμέτερος Κύριλλ-
λος προηγούμενος Λαυριώτης εἰς τὸν ὑπ' ἀρ. β' πολῦτιμον κώδικα τοῦ
ἀρχείου τῆς Λαύρας ἔχει ἐν φ. 21α: «ὑπόμνημα ἀξιόλογον περὶ τῆς μο-
νῆς τοῦ σεβασμίου Σάββα τοῦ ἐπιλεγομένου Χάλδου καὶ τῆς τοποθεσίας
τῶν ὁρίων αὐτῆς. σώζεται ὁ κώδιξ οὗτος ἐν τῇ τοῦ Φιλοθέου σεβασμια
μονῇ». Ἐκ τοῦ ἐγγράφου τούτου, ὅπερ δημοσιεύεται καὶ ἐν τοῖς «Actes
de Philotheu» ²⁾ καταχωρίζω ὡδε τὸ ἀξιόλογον προοίμιον: «εἶχον μὲν οἱ
ὄλως τῷ Θεῷ οἰκειωθέντες καὶ ἑαυτοὺς αὐτῷ ἀναθέμενοι, εἰ καὶ πρὸς αὐ-
λους τὸν πόλεμον ἔχοντες αὐτοὶ ἐν ὑλικῷ σώματι ὄντες... εἶχον οὖν καὶ οἱ
τῷ καθ' ἡμᾶς τούτῳ ἀγίῳ ὄρει τὴν οἴκησιν ποιησάμενοι ἐν τοῖς ἀλωώ-
δεσι καὶ σχισμαῖς τῶν πετρῶν μακαριώτατοι πατέρες ἡμῶν καὶ ἀσκηταὶ ἐκ
τῶν πλειόνων τὰ ἐλαττώτερα ἐκλέγεσθαι καὶ φροντίζειν.. καὶ τὰναντία τῶν
τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν πόρρω ἀποπέμπειν καὶ ἀπαναίνεσθαι. Τοίνυν καὶ οἱ ἀρ-
χῆθεν πατέρες.. ἀρχηγὸν ἔχοντες ἐκείνον τὸν ἐν μοναχοῖς καὶ ἀσκηταῖς
περιβόητον μοναχὸν κυρὸν Σάββαν.. βίον μὲν ἀσκητικὸν ἐξελέξαντο ἅμα
τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ μόνῳ Θεῷ προσανέχοντες καὶ τῶν αὐτοῦ ἐντολῶν σφο-
δρῶς ἀντεχόμενοι, τὰ ἄνω φρονοῦντες.. τοῖς ἄνω λειτουργοῖς κατὰ τὸ δυ-
νατὸν ἀφομοιοῦσθαι πειρώμενοι, ἔνθα Χριστὸς ἐστὶν ὁ ἀμφοῖν στεφοδό-
της, τὸ δὲ πολὺ τῶν σωματικῶν πόρρω ἀποδιώκειν, ὀλίγοις δὲ καὶ οὐ πε-
ριττοῖς ἀρκεῖσθαι. Ἐπεὶ δὲ εἰς πολὺ πλῆθος ἡ τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης
τὸ τῶν μοναχῶν τάγμα τουτὶ τὸ ὄρος (γρ. τουτουῖ τοῦ ὄρους) ἀπέ-
δειξε καὶ ἀπὸ ἡσυχαστῶν κοινόβια καὶ Λαῦραι ἐγεγόνεισαν (sic),
ἔδει καὶ αὐτοὺς τοὺς τοῦ Χάλδου ἡσυχαστὰς τῷ ἀριθμῷ πληθύν-
θῆναι. — καὶ τὸ σαρκίον, εἰ καὶ μὴ περιττεύοντες, ἀλλὰ μικρῶς παραμυ-
θεῖσθαι, ὃ καὶ διὰ τοῦ Θεοῦ ἐπεχορηγεῖτο συνεργία τῶν γειτνιαζόντων
μοναστηρίων...

Ἀρχομένου τοῦ IB' αἰῶνος παρ' ὄλην τὴν ἴδρυσιν τῶν μεγάλων μο-
νῶν οἱ ἡσυχασταὶ ἦσαν εἰσέτι πολυάριθμοι, περιεφρόρουν ἑαυτοῖς τὴν ἀρ-
χὴν τοῦ Πρώτου καὶ σχεδὸν ἤγον καὶ ἔφερον τὰ τοῦ Ἄθω. Ἐπὶ Ἀλεξίου
τοῦ Α' Κομνηνοῦ αὐτὰ ἤγειραν ἀγωγὴν πρὸς τε τὸν βασιλέα καὶ τὸν
πατριάρχην κατὰ τῶν μοναστηριακῶν κατὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Βλάχων ἐν
Ἄθῳ ποιμένων, οἵτινες ἔνεκα τῆς τότε ἐπιδρομῆς τῶν Σταυροφόρων

¹⁾ Ἄλλα μονύδρια ἐν τῇ πρὸς ἡσυχίαν ἐξειδικιασμένη ταύτῃ περιοχῇ θὰ παρενεί-
ρωμεν κατωτέρω τὰ εἰρημένα μονύδρια βλ. ἐν Actes de Lavra par Rouilland—
Collomp. Paris 1937 σ. 41—2.

²⁾ Εἶναι τὸ πρῶτον τῶν ἐκδοθέντων ἐν τῷ τεύχει ἐγγράφων· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ
τεύχος τοῦτο δὲν ἔχει ἐνταῦθα, ἀντιγράφω ἐκ τοῦ ἀπογράφου τοῦ εἰρημένου κώδικος.

εἰς τὴν Θεσσαλονίκην καὶ Χαλκιδικὴν κατέφυγον ἐκεῖ μετὰ τῶν ποιμνίων καὶ δὲν ἀπεχώρουν καὶ παρελθόντος τοῦ κινδύνου. ¹⁾ Κατὰ τὸ παρὰ Meyer πληρέστερον κείμενον τῆς περιέργου «Διηγῆσεως μερικῆς τῶν ἐπιστολῶν Ἀλεξίου βασιλέως καὶ Νικολάου πατριάρχου...» (σ. 163—184) οἱ δημεγέρται ἀσκηταί, οἱ ἀναστατώσαντες περὶ τῶν συμβαινόντων τότε σκανδάλων τὸν Ἄθω, «οὐ μόνον ἡσυχασταῖς καὶ ἐγκλείστοις καὶ στυλίταις εἶπον καὶ ἐξήγγειλαν περὶ τούτων, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ πατριάρχει κὺρ Νικολάῳ πάντα ἐγγράφως ἐξέδωκαν καὶ ὅτι οἱ Βλάχοι τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἔχουσι βοσκούς». Πρὸς τούτοις «ἀπήρχετο τοίνυν κλαίων ὁ ἡσυχαστῆς πρὸς τοὺς ἡσυχάζοντας» καὶ ἐπὶ πλέον «ὁ ἡσυχαστῆς ἐν τῷδε τῷ τόπῳ, ὁ ἀκουστός καὶ φοβερός τοῖς δαίμοσι μετὰ τοῦ δεινὸς συνεξέρχεται Βλάχου» (σ. 163,30. 164—19 καὶ 165,6). Ἀπ' ἄκρου ἕως ἄκρου τῆς «Διηγῆσεως» πρωτοστατοῦσιν οἱ ἡσυχασταί, «ἐγεμίσθη ἡ Κωνσταντινούπολις ψευδοησυχαστὰς» ἀναφωνεῖ (σ. 169,9) ὁ διηγηματογράφος (πρβλ. καὶ 176,90). Ὁ Ἀλέξιος, ὅστις σκανδαλωδῶς ὑπεστήριξε τοὺς μοναστηριακούς, θέλων ν' ἀπομακρύνῃ αὐτοὺς ἀπέτεινε λόγον ὡς ἐξῆς: «Καὶ ὅμως ἐρωτῶ ὑμᾶς, πατέρες, ἡσυχασταί ἐστε ἢ ἡγούμενοι; οἱ δὲ εἶπον, ἡσυχασταί, δέσποτά μου. Καὶ διατὶ ἀπωλέσατε τὴν ὁδὸν τῶν Πατέρων; καὶ οὐ μόνον τὴν ἡσυχίαν ἀπωλέσατε, ἀλλὰ καὶ ὁμοιώθητε ταῖς ἀποστατικαῖς δυνάμεσιν· ἐκεῖναι γὰρ καταλείπουσαι τὸ ἄδυτον φῶς σκότος γεγόνασι... ἐρωτῶ δὲ ὑμᾶς, ἔχετε προτροπὴν ἀπολύσεως... πρὸς ἡμᾶς; ἔστι γὰρ αἴρεσις τῶν ἀκεφάλων, ὃ παρεπεύχομαι... καὶ ὅτι οἴδατε... ὅτι οὐ δεῖ τὸν μοναχὸν ἀνυπότακτον εἶναι καὶ συμβουλεύουμαι ὑμῖν, ἀπέλθετε εἰς τὸν ἀρχιμανδρίτην σας, ἐπειδὴ αὐτὸν σφραγίζουσιν οἱ θειότατοι βασιλεῖς πρῶτον ἐν τῷ ἁγίῳ Ὄρει, ἵνα ἔχη τὴν ἐξουσίαν εἰς πάντα καὶ ἐπὶ πάντα» (σ. 171,3).

Οἱ ἡσυχασταί, οἵτινες μὲ τὴν ἰδρυσιν τῶν μεγάλων μόνον ἔβλεπον πολλοὺς νεωτερισμούς, ἀντείχοντο τοῦ ἀρχαίου μονοτρόπου καὶ ἡσυχαστικοῦ βίου, οὗτος δὲ ἀνετράπη τὸ πρῶτον διὰ τῆς συστάσεως τῆς Λαύρας. Ὁ Θεοδώρητος σχολιάζων τὸ τυπικὸν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἔγραφεν: «οὐδὲ ἄλλη μονὴ γράφεται ἔνδον τῶν ὀρίων τοῦ Ὄρους, πλην τῆς Λαύρας. Τὰ κελλία καὶ ἡσυχαστήρια ταῦτα, ἐν οἷς ἡγουμένευον (οἱ ἡσυχασταί) ὀνομασίαν οὐκ εἶχον ἔτι, ὡς μὴ ἔχοντα τάξιν οὔτε μονῆς καὶ μονηδρίου (sic), οὔτε σκήτης, ἀλλ' ἦσαν ἄνευ ναῶν, αὐτοσχέδια μικρὰ καταλύματα... εἶχον δὲ ἀγροὺς ἰδίους καὶ ἀμπελῶνας, ὡς γράφει» (ὁ Ἀθανάσιος παρ' Οὐσπένσκη 1877, σ. 95) ἀλλ' ἀνεχαίτισε πλέον αὐτοὺς ὁ ἅγιος: «Ἔτερα δὲ κελλία ὡς δῆθεν ἡσυχαστήρια πλησίον τῆς Λαύρας ἢ ἐν πάσῃ αὐτῆς τῇ περιοχῇ ἀνοικοδομηθῆναι οὐ βούλομαι» (σ. 118,1. πρβλ. 106,28).

¹⁾ Κατὰ περιέργου τῆς τύχης φορὰν τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ ἐσχάτως ἐπὶ κατοχῆς, ὅτε καταφυγόντες οἱ ποιμένες τῆς Χαλκιδικῆς καὶ εὐρόντες, πλουσίαν νομὴν εἰς τὰ παρθενικά δάση καὶ τὴν ὑλομανοῦσαν φύσιν ἐδυστρόπουν, καὶ μετὰ διετεῖς ἀγῶνας τῶν ἀγιορειτῶν καὶ τὴν πίεσιν τῆς Κυβερνήσεως ἐξετοπίσθησαν ἀφοῦ κυριολεκτικῶς ἀπεψίλωσαν τὰ δάση καὶ τὴν τελείαν καταστροφὴν ἐπῆνεγκεν ἡ πυρκαϊά.

Τὰ συχνὰ ἐν Καρραῖς καὶ τοῖς πέριξ ἡσυχαστήρια τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου

Πολλὰ εἶναι τὰ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁσίου Ὀνουφρίου, εἰσηγητοῦ τοῦ αὐστηροτάτου ἐρημικοῦ βίου, σκηνώματα ἐν Ἐθφ. Ἡ ἐκπληκτικὴ ἐν ἀδαμιαία περιβολῇ μορφή αὐτοῦ, ἔχοντας τὸν πώγωνα καθειμένον μέχρι ποδῶν, ἐδημιούργησεν ἐν ἀρχῇ τῆς ἐγκατοικήσεως τοῦ ὄρους ρεῦμα ὑπὲρ αὐτοῦ ἰσχυρόν. Καὶ εὗρεν ἀμέσως μιμητὴν καθ' ὅλα τὸν πρῶτον ἀσκητήν, Πέτρον τὸν Ἀθωνίτην. Ἀμφοτέρων ὁ βίος ἔχει τὸν αὐτὸν συγγραφέα, τὸν ἐκ Σινᾶ πρεσβύτερον Νικόλαον, καὶ ἐν πολλοῖς κατὰ ἀλήθειαν ὁ εἷς φαίνεται ἀντιγραφή τοῦ ἑτέρου. Τόσον δὲ πολὺ προέδιδε τὴν πλαστικότητα, ὥστε ἔπειτα ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς προσεπάθησε νὰ μετριάσῃ τὸ κακόν. Οἱ δύο ἐκ διαμέτρου ἀπέχοντες ὁσιοὶ ἐγένοντο ἐκ τοῦ ὁμοτρόπου βίου συνάδελφοι καὶ ὁμῶροφοι ἐν Ἐθφ. Δυσκόλως, ἂν δὲν ἔφερον τὰ ὀνόματα, θὰ διέκρινέ τις ἐν ταῖς εἰκόσι τὸν μὲν τοῦ δέ. Ὅπως δὲ τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, οὕτω καὶ τοῦ Πέτρου καὶ Ὀνουφρίου ὑπάρχουσι πολλοὶ ἐπὶ τὸ αὐτό, τῶν δύο ὁσίων, ναοὶ ἐν ἁγίῳ Ὄρει, καὶ πρῶτον ἐν Λαύρα ἐγγὺς τοῦ ἡγουμενείου τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Τὸ πρωταρχικὸν ἡσυχαστήριον καὶ σπήλαιον τοῦ ὁσίου Πέτρου σώζεται εἰς ἀπόστασιν δύο σχεδὸν ὥρων ἀπὸ τῆς Λαύρας πρὸς τὰς ἀγριωτάτας ὑπωρείας τοῦ Ἐθφ., ἐγγὺς τῶν «Κρούων νερῶν».

Αἱ τρομακτικαὶ μορφαὶ τῆς ξυνωρίδος τοῦ Ὀνουφρίου καὶ Πέτρου καὶ ὁ ὑποτυπώδης βίος προβάλλουσιν ἡμῖν σήμερον ὡς ἰσρὰ ἀνάμνησις τῆς μακαρίας ἐκείνης ἐποχῆς, ἣτις ἀπετέλει τὸ ἀνέφικτον ὄριον, εἰς ὃ δύναται νὰ φθάσῃ ἡ ἀνθρωπίνη τελειότης, διὰ τῆς ἐξαϋλώσεως τοῦ γεώδους σαρκίου καὶ τῆς μεταρσιώσεως πρὸς τὸ θεῖον. ¹⁾ Ὁ βίος οὗτος, ὁ γραφεὶς ὑπὸ Νικολάου πρεσβυτέρου Σιναΐτου τὸ πρῶτον, εἶτα δὲ ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, εἶναι πράγματι ἀρχαιοπινής.

¹⁾ Ὅταν πρὸ 60ετίας ἦλθον τὸ πρῶτον ἐν τοῖς ὄροις τῆς Λαύρας διηγέτο μοι ὑλοτόμος, ὅστις εἶχε γηράσει εἰς τὸ βουνὸν τῆς Λαύρας, εἰς θέσιν «ὑψωμένα», κάτωθεν τῆς ἐληρμένης κορυφῆς τοῦ Ἐθφ., ὅπου τὸ ἔσχατον σημεῖον δασικῆς (καστανέας) βλαστήσεως καὶ ἐπιμόνωσ τὸ ὑπεστήριζεν, ὅτι συνήνησε τοιαύτην μορφήν ἀσκητοῦ, ὅστις διέσχισε τὸ ἄλσος καὶ κύπτων ἤρπαζε δίκην βοσκημάτων διὰ τοῦ στόματος, τὸ χόρτον, ὅπερ ἀραιῶς φύεται ὑπὸ τὰς καστανέας καὶ ὁμοιάζει πρὸς γλόην σίτου πρὶν ἢ ἀναδώσῃ τὸν σιάχυν. Ἐν τῷ βίῳ Εὐθυμίου τοῦ νέου, ὅστις εἶναι ὁ πρῶτος ἱστορικῶς πιστοποιούμενος ἀσκητὴς τοῦ Ἐθφ. ὁ γέροντας λέγει εἰς τὸν ἀρχάριον Ἰωσήφ: «Δεῦρο, ἀδελφέ, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον ἡμῶν τῆς εὐγενείας ἀξίωμα, τὴν ἐντολήν τοῦ Θεοῦ παραβάντες, οἱ ἀνθρώποι ἀπολέσαμεν καὶ κτηνώδεις ἐντεῦθεν ἀντικατέστημεν... καὶ ἡμεῖς ὡς κτηνώδεις ἑαυτοὺς ἐπιλογισόμεθα καὶ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ὡς τὰ βοσκηματώδη τῶν ζώων εἰς τὴν γῆν συγκύπτοντες χόρτον ὡς βόες ψωμιούμεθα, ἴσως τὸ λογικὸν ἡμῶν ἐντεῦθεν ἀνακαθαίροντες τὸ κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν, ὡς ἐπέοικε, πάλιν τοῦ κτίσαντος ἀποληψόμεθα» (ἀλλὰ διανύσαντες τὸ σκληρὸν τοῦτο στάδιον δεινὰ ἔπαθον) Vie et office de saint Euthyme le jeune. par L. Petit, Paris 1904, σ. 29,3

10. 1954
27. 15-22

Ἐν αὐτῷ ἐξαίρεται ὁ ἡσυχαστικὸς βίος καὶ καταδικάζεται ὁ μοναστηριακός· οἱ ἐν ταῖς μοναῖς χαρακτηρίζονται ὡς ἀναπεπτωκότες, οἵτινες ἀληθῶς ἀνεπαισθήτως ἐπανέρχονται εἰς τὸν κοσμικὸν πολυμέριμον βίον, «μέγα τοῦτο μόνον ἠγούμενοι τὸ ραγῆναι τοῦ κόσμου... τὰ δ' ἄλλα ἀδεῶς διαπραττοντες, ἠγουν ἐπικτήσεις σκευῶν ποικίλων καὶ πολυτίμων καὶ ἀγρῶν καὶ κτημάτων καὶ τῶν ἄλλων, ἃ τοῖς φιλοκόσμοις καὶ φιλομερίμοις εἰσὶ περισπούδαστα, πρὸς τὸ μηδὲν ἑαυτοὺς ὠφελῆσαι.. Πολυκτῆμονες ἀντὶ ἀκτημόνων ὀνομαζόμενοι καὶ τῆς γῆς τοῦ πλοῦτου κύριοι, καὶ τοῦ οὐρανοῦ πλοῦτου ἀλλότριοι...» (Lake, σ. 35). Προτρέπει δ' ἀπεναντίας νὰ μιμηθῶμεν τὸν βίον τῶν πρὸ ἡμῶν πατέρων «τὸν ἀκηλίδωτον καὶ μικροῦ δεῖν ἄσαρκον καὶ ἀσώματον... ἐκεῖνοι γὰρ ἅπαξ κόσμου καὶ τῶν ἐν κόσμῳ ἀπαλλαγέντες οὐκέτι πρὸς τὰς κοσμικάς ματαιοπονίας ἑαυτοὺς ἀπησχόλουν, ἀλλ' ὀσημέραι πρὸς προσλαμβάνοντες καὶ ταῖς ἀγαβάσεσιν ὡσπερ θεοῦμενοι τὰ κάλλη τῶν ὀρωμένων καὶ τοῦ βίου τὴν εὐθηνίαν ὡς

ΣΗΜ. Ὁ πρῶτος γυμνίτης ἀσκητής, ὁ ὄσιος Μακάριος (δρα σελὶς 168).

Ἐδημοσιεύθη «Βίος καὶ πολιτεία καὶ διήγησις παράδοξος περὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μακαρίου τοῦ Ρωμαίου, τοῦ εὐρεθέντος εἰς τὰ ἔσχατα τῆς αἰκῆς».

Τοῦτον τὸν ὄσιον ἀνεκάλυψιν τρεῖς μοναχοὶ Θεόφιλος, Σέργιος καὶ Ὑγιεινὸς μετὰ μακρὰν καὶ περιπετειώδη πορείαν καὶ ἐπλησίασαν εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ παραδείσου, ὅπου ἐντὸς ἀπροσίτου σπηλαίου εἰσελθόντες, ἀλλ' ὁ ὄσιος ἀπουσίαζεν. «Ὡς οὖν ἐκαθέστημεν μικρὸν, γράφουσιν, ἰδοὺ εὐωδία μύρου μεγάλου γέγονεν εἰς τὸ σπήλαιον καὶ ἤρχετο εἰς τὰς ρίνας ἡμῶν, ὥστε καὶ νυστάξαι ἡμᾶς καὶ ὑπνῶσαι πεποίηκε καὶ ἐξυπνήσαντες ἐξήλθομεν... καὶ θεωρήσαντες ἐπὶ ἀνατολὰς εἶδομεν ὁμοίωμα στολισμοῦ ἀνδρὸς φοβεροῦ ἀνδρὸς, οὐδὲν ἕτερον ἐνδεδυμένου, εἰ μὴ τρίχας λευκάς· ἤρχετο γὰρ ὁ ὄντως Μακάριος· ἀυξήσασθαι γὰρ ἐκ χρόνων τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐσκέπασεν ὅλον αὐτοῦ τὸ σῶμα... καὶ ἡμεῖς ἐβρόήσαμεν λέγοντες· ἐλέησον ἡμῖς, ὄσιε, πάτερ, Θεοῦ γὰρ ἐσμὲν δοῦλοι... τότε ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας .. εὐλόγησεν ἡμᾶς καὶ διαχωρίσας τὰς τρίχας ἀπὸ τῆς ὄψεως αὐτοῦ.. ὠμίλει ἡμῖν, καὶ ἦσαν αὐτοῦ αἱ τρίχες λευκαὶ ὡσεὶ χιών.. καὶ ἐκ τοῦ πολλοῦ γήρους οὐκ ἐφαίνοντο οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ· οἱ γὰρ ὀφρῦες αὐτοῦ χαλασθέντες ἐσκέπασαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, οἱ δὲ ὄνυχες τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἀπὸ πήχεως καὶ πλέον ¹⁾, αἱ δὲ τρίχες τοῦ μύστακος ἐσκέπασαν αὐτοῦ τὸ στόμα.. ὅθεν ὡς ὠμίλει ἡμῖν ἐνομιζαμεν, ὅτι ἐκ βάθους τις ἐφθέγγετο· καὶ εἶδομεν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἄγριον καὶ οὕτως ἦν πλήρες ὡς δέρμα χελώνης καὶ ἠρώτησεν ἡμᾶς» ²⁾. Ἦτο δὲ τὸ μέρος τοῦτο εἴκοσι μίλια μακρὰν τοῦ παραδείσου, ἐντεῦθεν μακρὰν τοῦ παραδείσου.

1) Ἄλλοι κώδικες καὶ ὁ Διονυσιατικὸς : «Οἱ δὲ ὄνυχες.. ἐγένοντο μεγάλοι, ὡσπερ παραδάλεως», ὅπερ ὀρθότερον.

2) Anecdota graeco byzantina, Pars I. Collegit. A. Vassiliev. Mosquae 1893, σ. 150-151. Ὁ βίος αὐτὸς ὑπάρχει καὶ ἐν κώδ. 200, φ. 1006 ἐ. τὸ μέρος τοῦτο φ. 109α-110α.

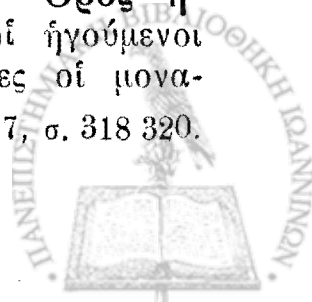
σκιάν παρέτρεχον... μονολόγιστον κεκτημένοι διαγωγὴν μονότροπον, καὶ τὴν δυσεύρετον καὶ σπανίως ἄρτι γινωσκομένην...» (αὐτ 38 - 39). Ὁ θαυμάσιος αὐτὸς βίος ὡς καὶ ὁ τοῦ Ὀνουφρίου ἐν πολυαριθμοῖς διασώζονται ἐν ταῖς ἀθωνικαῖς βιβλιοθήκαις χειρογράφοις ἰδίως ἐν Λαύρα.

Ἀλλὰ δεκάς σχεδὸν ἡσυχαστηρίων Ὀνουφριακῶν ἦσαν ἐν Καρραῖς καὶ τοῖς πέριξ μαρτυροῦντων τὴν παναρχαίαν ἐγκατάστασιν καὶ τὸ πρῶτον πόλισμα ἐνταῦθα τῶν ἡσυχαστῶν. Οὗτοι, ὅταν ὁ μοναχικὸς βίος ἐγκατεστάθη ἐν Χαλκιδικῇ, κατέφευγον εἰς τὸ ἐρημικὸν τοῦτο μέρος τοῦ Ἄθωνος ἐγκαταλελειμμένου ἀπὸ πολλῶν ἑκατονταετηρίδων ἕνεκα τῆς πειρατείας καὶ ἀπηργισμένου πλέον, ὡς παρίσταται ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀθωνίτου Πέτρου, ἦτο ἐνδιαίτημα τῶν ἀγρίων μόνον θηρίων. Ἐν τῷ Β' Τυπικῷ, τῷ 1046, ὅποτε παρουσιάζονται εὐδιαλλακτικώτεροι πρὸς τοὺς μοναστηριακοὺς οἱ ἀσκηταί, ἀντιπροσωπεύεται καὶ τὸ ἐν Καρραῖς ἡσυχαστήριον τοῦ ἀγίου Ὀνουφρίου. Ὁ Οὐσπένσκις καὶ ὁ παρ' αὐτοῦ ἀντιλῶν Συμυρνάκης ἔχουσι μεταξὺ τῶν ὑπογραψάντων ἡγουμένων: «Ὁ τοῦ ἀγίου Ὀνουφρίου» (χριστ. Ἀνατ. Ἄθως, III Κίεβον 1877, σ. 290, 30ὸς τὸν ἀριθμὸν, τὸ ἅγιον Ὄρος σ. 43, 31ὸς τὸν ἀριθμὸν). Ὁ Meyer (ἐνθ' ἄνωτ. σ. 162) ἔχει: «Νικηφόρος ἡγούμενος καὶ πρεσβύτερος τοῦ ἀγίου...», ἦτοι ἔχει τὸ ὄνομα τοῦ ἡγουμένου, τὸ δὲ τοῦ ἀγίου ἐξέπεσεν. Ἐνδεικτικὸν εἰς ταῦτα εἶναι καὶ τὸ πρῶτον ἐπίσημον γραπτὸν μνημεῖον τῆς ἀγιορ. ἱστορίας τὸ «σιγίλλιον» τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα, ἀπολυθὲν ὡς ἐξάγεται, μεταξὺ τοῦ 882-885 οὗ ἡ ἀρχή: «Τοὺς τὸν ἐρημικὸν βίον ἐλομένους καὶ τὰς καταμόνας καὶ διατριβὰς ἐν τῷ τοῦ Ἄθωνος ὄρει ποιησαμένους καὶ τὰς εὐτελεῖς σκηναῖς ἐκεῖ πηξαμένους...» (παρὰ Γεδεῶν σ. 79).

Τοιαύτην ἔχοντα τὴν ἀρχὴν τὰ ἐρατεινὰ ταῦτα τῶν ἡσυχαστῶν κέντρα, φαίνονται ἀμάρζοντα εἰσέτι κατὰ τὰ μέσα τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος τῆς ἀγιορειτικῆς ἀκμῆς.

Οἱ ἡσυχασταὶ εἶχον καὶ τινὰ μοναστικὸν ὄργανισμὸν καὶ ἐνιαχοῦ διετέλουσαν ὑπὸ ἡγούμενον, ἐνῶ ἄλλοι μοναχοὶ ἐρημίτι ἦσαν ἀσύντακτοι εἰσέτι. Ἐχομεν πλῆθειν ὀριζομένων μεταξὺ Ἱερισσωτῶν καὶ Ἀθωνιτῶν τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ Θ' αἰῶνος ἐκδοθὲν ἐν Θ)νίκῃ, ἐν ᾧ μετὰ τῶν πολιτικῶν ὑπογράφεται καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς πόλεως Γρηγόριος (οὗτος ἦτο εἰς τὸν θρόνον τῷ 882) κατὰ τὰ τότε κρισιμόγραφα. Ἐνταῦθα ὑπογράφονται καὶ οἱ Ἀθωνίτι προτάσσοντες (οὐχὶ σφραγίδας) τὰ σίγνα ἦτοι τὸν τίμιον σταυρὸν καὶ ἐγκαρσίως ἄνω καὶ κάτω τὰ ὀνόματα: «Σίγνον πάντων μοναχῶν τοῦ Ἄθωνος—Σίγνον Ἰωάννου μοναχοῦ τοῦ Ἄθωνος—Σίγνον Ἀρκαδίου μοναχοῦ Ἀθωνίτου» ¹⁾. Οὐδεμία μονὴ τῶν νῦν ὑπαρουσῶν τότε ἀναφέρεται ἐντὸς τοῦ Ἄθωνος. Τὸ Ὄρος ἦτο εἰς τὴν κατοχὴν τῶν ἀσκητῶν, ὧν διακρίνονται οἱ ἡγούμενοι τῶν ἡσυχαστῶν. «Ἐπεὶ δὲ πολὺ βιαζόμενοι ἀναγκασθέντες οἱ μονα-

¹⁾ Πορφ. Οὐσπένσκι, Χριστιαν. Ἀνατολή. Ἄθως, Κίεβον 1877, σ. 318 320.

χοὶ τῆς μονῆς τοῦ Χάλδου ἦτοι τῶν ἡσυχαστῶν, ἐκκλησιν ἐποιήσατο ὁ αὐτοῖς καθηγουμενεύων, ὁ μοναχὸς Δωρόθεος...» (Actes de Phil. I, 67, σ. 5), καὶ κατωτέρω (145, σ. 6) «ἀποδοθεὶς τῷ μέρει τῆς μονῆς τοῦ Χάλδου, ἔστω δεσποζόμενος παρ' αὐτῆς... καὶ χράσθω παρὰ τῶν τῆς μονῆς μοναχῶν καὶ ἡγουμένων». Τῷ 1065 εἰς ἔγγραφον ἐκδοθὲν ὑπὲρ τῆς Λαύρας διὰ τὴν μονὴν τοῦ Καλαφάτου ὑπόρχει καί: «Σίγγον. Νικόλαος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τῶν ἡσυχαστῶν». (¹) Προσέτι τῷ 1030 ὑπογράφονται οἱ μοναχοὶ Γαβριὴλ καὶ Ἰγνάτιος, ἡγούμενοι τῶν μοναστηρίων (γρ. ἡσυχαστηρίων) τοῦ κυροῦ Νικολάου τοῦ ἡσυχαστοῦ. Οὗτοι ἀπεχαρίσαντο πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Θεοτόκου τῆς λεγομένης Στροβηλαίας τόπον πρὸς οἰκοδομὴν κελλίων (²). εἰς πρᾶξιν τοῦ πρώτου τοῦ 1287 Ἰωάννου ἀφορῶσαν τὴν τῆς τοῦ Κουτλουμουσίου καὶ τοὺς πέριξ αὐτῆς κελλιώτας διὰ τὴν ἐρημωθείσαν μονὴν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ. Ταύτην ἡ μονὴ εἶχεν ἀνεγείρει, ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ γείτονες ἐπεθύμουν πάλιν τὴν ἀπόδοσιν αὐτῆς, ἐδόθη τοῖς Κουτλουμουσιανοῖς ἡ ἐρημομένη τοῦ Σταυρονικήτα. Ἐνταῦθα ὑπογράφεται τελευταῖος: «Ὁ ἐν τῷ ἡσυχαστικῷ κελλίῳ τοῦ ἀγίου Ὀνουφρίου καθήμενος ἀμαρτωλὸς Ἰσαὰκ ὑπέγραψα» (Actes de Kutlumus 25 edit. par P. Lemerle, Paris 1945, 42). Ἐπίσης ἡσυχαστήριον τοῦ ἀγίου Ὀνουφρίου ὑπῆρχε καὶ ὑπεράνω τῆς μονῆς μεταξὺ τῶν νῦν Κουτλ. κελλίου τῆς Κοιμήσεως καὶ τοῦ Λαυρωτικοῦ τῆς ἀγ. Τριάδος, Προφουρνίου, οὗ «ὑποκάτοθεν ἡ φράκτι τοῦ ἀγίου Ὀνουφρίου», (αὐτ. 50, 15, σ. 166, ἔτ. 1506). Ὀλίγων ἡσυχαστηρίων δυστυχῶς γνωρίζομεν τὰ ὀνόματα, ἅτινα ἐχρημάτισαν αἱ κυψέλαι τῆς αὐστηρᾶς ἀσκήσεως, τῆς νηπτικῆς καὶ τὰ φρογτιστήρια τῆς νοερᾶς προσευχῆς. Τὰ πλεῖστα τῶν τοιούτων ἡσυχαστηρίων ἀσφαλῶς συνεστήθησαν εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἀγίου Ὄρους περὶ τὸ Πρωτάτον, ὅπου ὑπῆρξε τὸ ἔσχατον ὄριον τῆς ἐκ Χαλκιδικῆς διεισδύσεως τῶν ἀσκητῶν πολὺ πρὸ τῆς ἰδρύσεως τῶν μονῶν. Δημοσιεύω ἐνταῦθα ἀνέκδοτον ἐκ τοῦ ἀρχείου περὶ παραχωρήσεως τοῦ ἀγίου Ὀνουφρίου, κειμένου ἐν Καρσαῖς πρὸς τὴν μονὴν Λαύρας, ἐξ οὗ ἀποδεικνύται, ὅτι τὰ μονύδρια τῶν ἡσυχαστῶν εἶναι τὰ κελλία τῆς σήμερον.

Τὰ σύνορα τοῦ ἐν Καρσαῖς ἀγίου Ὀνουφρίου τῆς Λαύρας
Χαρτ. 0,41X0,28, ἔτους 1415 (ἀντίγραφον)

† Κάλλιστος μοναχὸς εἰδήσει τοῦ πανοσιωτάτου μου πατρὸς καὶ πρώτου τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγίου Ὄρους ἐξεδόμην πρὸς σὲ τὸν πανοσιωτάτον μου

(¹) Actes de Lavra 29, 33 σ. 78. Τὸ α' ἐδημοσιεύθη ἐν ταῖς Βυζ. χρον. Πύλλοις 1899, 3 ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Λαυριώτου, Ἀθωτικὸς στοά, 10. Οἱ ἐκδόται τῶν Actes τὰ πλεῖστα παρέλαβον ἐκ τῶν ἐκδόσεων τοῦ Λαυριώτου τούτου.

(²) Τοῦ ἐγγράφου σύντομον περίληψιν ἔχει ὁ Συμρνάκης σ. 41 - 2 καὶ τὰς ὑπογραφάς. Πρβ. K. Lake, the early days of monasticism of Mount Athos. Oxford 1909 σ. 76—82.

πατέρα και καθηγούμενον τῆς ἁγίας και ἱερᾶς βασιλικῆς μεγάλης Λαύρας κῦριν Εὐθύμιον ἱερομόναχον, και διὰ σοῦ πρὸς ταύτην δὴ τὴν ἁγίαν Λαύραν τὸ κελλίον, ὅπερ οἰκειοῖς μου ταῖς ἐξόδοις και ἀναλώμασιν ἀνεκτησάμην ἐντὸς τοῦ καθίσματος τῶν Καρεῶν και πλησίον τοῦ Λαυριωτικοῦ ὑμῶν κελλίου. ἐξεδόμην δὲ αὐτὸ ἐξ ὀλοκλήρου, ¹⁾ ἵνα εἰς μὲν τὸν δεῦτερον πάτον κάθηναι αὐτὸς μετὰ τῆς κατοῦνας μου και τοῦ βαγεναρίου μου μέχρις ἂν ἐν τοῖς ζῶσι διατελῶ μετὰ δὲ τὴν ἐμὴν ἀποβίωσιν νὰ βάλληται οἶον βούλεσθε. κατὰ δὲ τὴν ἡμετέραν ζωὴν νὰ ποιῆτε ἐπ' αὐτῷ και ἐν τοῖς αὐτοῦ πάτοις πᾶσιν ἀνάκτισιν ²⁾ οἶαν και βούλοισθε. πρὸς τοῦτοις ἔχοιτε και τὸν ἔξω πάτον μετὰ και τῶν δύο κηποπεριβολίων και τῆς καρῆας και τῶν τριῶν ἁγιονοφριτικῶν ³⁾ ἀμπελίων, ἡγουν τὸ πλησίον τοῦ Καλύκα και τὸ πλησίον τοῦ Προφουρνίου και αὐτὸ τοῦ ἁγίου Ὀνοφρίου, τῶν περὶ τὸ κάθισμα τῶν Καρεῶν μετὰ και τῆς ⁴⁾ περὶ αὐτὰ νομῆς τε και δεσποτείας και δὲ [ι]δρῶν ὀπωροφόρων και γῆς χειρῆας, ἣ διαχωρίζεται ⁵⁾ και ἄρχεται ἀπὸ τὸ πλήρωμα τοῦ μεγάλου βάσταγος και τοῦ ρυακίου τοῦ κατερχομένου κατ' εὐθύ ⁶⁾ εἰς τὴν βασιλικὴν βρύσιν ⁷⁾ δεξιὰ τὸ περιοριζόμενον και ἀριστερὰ τῶν Ρωσῶν. ἀπερνᾷ αὐτὴν τὴν βρύσιν ⁸⁾ περικόπτων τὴν ὁδὸν και κατέρχεται κατ' εὐθεῖαν τὸ ρυάκιον περικόπτων. και ἀπερνᾷ τὸ ρυάκιον τὸ κατερχόμενον ἀπὸ τὸ Προφουρνι. Ὁ Θεοδώρητος εἰς τὸν κώδικά του γράφει : « Προφουρνιον καλοῦνται και τὰ δύο κελλία τῆς ἁγίας Λαύρας, τὰ ἄνωθεν τοῦ κελλίου τούτου τῆς Παναγίας (Κουκουζέλη) ἡγουν ὁ ἅγιος Γεώργιος και ἡ ἁγία Τριάς » (νῦν τοῦ παπᾶ Εὐγενίου). Γνωρίζω δὲ καλῶς ὁ κωδικογράφος Λαυριώτης Προηγούμενος διότι ἔκαμε κοινοβιάτης εἰς τὸ κελλίον τῆς Παναγίας, ὅπερ ὑπήγετο εἰς τὴν μονὴν τοῦ Καλύκα.

Αὕτη ἡ μονὴ ἦτο ἐν τοῖς ὄρειοις τοῦ Χιλιανδαρίου και νῦν σώζεται παρεφθαρμένον μόνον τὸ ὄνομα ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Καλίτζα πρὸς δυσμὰς τῆς σερβικῆς μονῆς. εἶχε τότε ἐν τοῖς ὄρειοις τῶν Καρεῶν ἄγρον ἢ τσιφλίκιον (ὡς νῦν λέγομεν), τὸ κελλίον τῆς Παναγίας, τὸ Ἄδειν εἰς τὸν λάκκον κάτωθεν τοῦ Σεραγίου και τὸ νῦν λαυριωτικὸν Κονάκιον, ἀγορασθὲν ὑπὸ τῆς Λαύρας τῷ 1159, ἀφοῦ τὸ ἄνωθεν τῶν Καρεῶν, ἣ εἰρημένη ἁγία Τριάς, ὅπου τὸ πρῶτον ἐμόνασεν ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος, ἦτο πολὺ μακρῶν. Τοῦ Μακροῦ ἢ Μακρῆ ἡ μονὴ εἶναι τὸ πρὸς τὰ ΝΔ τῶν Καρεῶν κελλίον Κουτλουμουσιανὸν (Κασσανδρινὸν νῦν) ἢ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου, ὅπερ ἐλέγετο και « παλαιὸς Πύργος » (Πάτρια τοῦ ἁγ. Ὁρους ὑπὸ Σ. Λάμπρου, ἐν « Ν. Ἑλληνομνήμονι », τόμ. Θ' 1912, σ. 221). Ἄλλ' ἐγγύς τῆς Κοιμήσεως εἶναι και ἕτερον κελλίον Κουτλουμουσιανόν, ὁ ἅγιος Νικόλαος, ὁ Θεοδώρητος δὲ τοῦτο ὀνομάζει τοῦ Μακροῦ (παρ' Οὐσπένσκη, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 323). ἦτο και τοῦτο ὀνομαστὸν μονύδριον και ὁ ἡγούμενος ὡς

¹⁾ Ἐξολοκλήρου. ²⁾ ἀνάκτησιν. ³⁾ Ἀγιονοφριτικῶν. ⁴⁾ Τήν. ⁵⁾ ἢ διαχωρίζεται. ⁶⁾ κατευθῆ. ⁷⁾ βρύσιν. ⁸⁾ ἀκουμβήζη.

πλησιόχωρος υπογράφεται εἰς πλείστας πράξεις τοῦ Πρωτάτου καὶ πορεύεται κατ' εὐθείαν, καὶ ἀκουμβίζει εἰς τὸν φράκτην τοῦ Μακροῦ καὶ εἰς τὸ ρυάκιον ¹⁾ τὸ κατερχόμενον πλησίον τοῦ αὐτοῦ φράκτη τοῦ Μακροῦ. εἶτα στρέφεται δυτικὰ κρατεῖ τὸ αὐτὸ ρυάκιον, δεξιὰ τὸ περιοριζόμενον ἀριστερὰ τοῦ Μακροῦ, ἀνέρχεται κατ' εὐθείαν περικόπτων τὴν ὁδὸν καὶ ἀνέρχεται καὶ ἀκουμβίζει εἰς τὰ ὄρια τοῦ Προφουρνίου, εἶτα στρέφεται κατ' ἄρκτον κρατεῖ τὴν ἰσότητα καὶ ἄνωθεν τοῦ μεγάλου βάσταγος καὶ ἀπέρχεται καὶ ἀκουμβίζει, ὅθεν ἤρξατο, ὧν τὰ μὲν δύο ὀφείλετε ²⁾ ἔχειν μετὰ τὴν παροῦσαν τρύγην ὡς τέλειοι οἰκοκύριοι, ἤγουν τὸ πλησίον τοῦ Καλ[λ]ύκα καὶ τὸ ἕτερον τὸ πλησίον τοῦ Προφουρνίου μετὰ τῆς περὶ αὐτὰ νομῆς τε καὶ δεσποτείας καὶ δέ[ν]δρων ὀπωροφόρων καὶ τῆς χερσαίας γῆς. τὸ δὲ ἕτερον μετὰ τὴν ἐμὴν ἀποβίωσιν, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ βιγένια ἀπερ' ἔχω καὶ ἄλλην μου πᾶσαν ὕλην ὀσπητικὴν ἔξωθεν ἧς μέλλω δοῦναι εἰδήσει ὑμῶν πρὸς τὸν εὐρεθησόμενον ὑπουργῆσαί μοι ³⁾ καὶ γηροτροφῆσαι. ὑπὲρ ὧν ἀπάντων καὶ ὀφείλω λαμβάνειν διακονίας ἀδελφάτων ⁴⁾ δύο, ἤγουν οἴνου ἀπὸ τοῦ Καλ[λ]ύκα μέτρα μὴ' καὶ ἀλεῦρι ⁵⁾ μουζούρια κδ' ἑστὰν (sic) ἐν τοῖς ζῶσι διατελῶ. μετὰ δὲ τὴν ἐμὴν ἀποβίωσιν οἷος εὐρεθῆ εἰς τὸν θάνατόν μου ὑπουργός μου νὰ ἔχη ⁶⁾ τὸ ἐν, ὀφείλων ⁷⁾ δὲ εἶναι εἰς τὴν ὑποταγὴν καὶ εὐπέθειαν τῆς ἀγίας Λαύρας καθὼς καὶ αὐτὸς [ἐγώ]. ἔχω δὲ καὶ εἰς τὴν Λαύραν κελλίον, ἵνα ἐὰν θέλω κατοικῶ ἐκεῖσε διαπαντός, ἢ ἔχω αὐτὸ ὅταν σὺν Θεῷ ἐκεῖσε ἐπιδημῶ κατὰ διαφόρους καιρούς, ὅπερ ὀφείλει καὶ εἰς τὸν θάνατόν μου, εὐρεθησόμενος ὑπουργός μου, ὀφείλων ⁸⁾ εἶναι ὡς εἴρηται πειθήνιος ⁹⁾ ὡς καὶ ἐμέ ¹⁰⁾ καὶ εὐήκοος εἰς τὰ τοῦ μοναστηρίου. ὀφείλων ¹¹⁾ καὶ αὐτὸς ἐγὼ ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ Λαυριώτης εἶναι καὶ εἰς τὰ τῆς Λαύρας σπουδάζειν ὅση δύναμις μοι. ἔχω δὲ καὶ ἄλλην κυβέρνησιν ἀπὸ τὸ μοναστήριον, οἶαν ¹²⁾ διακρίνει ὁ κατὰ καιροῦς πανοσιώτατός μου πατήρ καὶ καθηγούμενος. Διὰ τοῦτο γέγονε καὶ τὸ παρόν μου γράμμα καὶ ἐπεδόθη τῇ διαληφθείσῃ ἀγία, ἱερᾷ βασιλικῇ μεγάλῃ Λαύρᾳ εἰς ἀσφάλειαν. ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ ἰνδικτ. γ' τοῦ ς' ἐννεακοσιοστοῦ τρίτου ἔτους (=1415).

† Κάλλιστος μοναχὸς διὰ χειρὸς τοῦ πρώτου ὑπέγραψα.

† Ὁ πρῶτος τοῦ ἀγίου Ὁρους Ἱερεμίας ἱερομόναχος.

† Ὁ ἐλάχιστος ἐν ἱερομονάχοις Δαμιανὸς καὶ ἐκκλησιάρχης τῆς ἱερᾶς Λαύρας τῶν Καρεῶν.

† Ὁ ἐλάχιστος ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς Θεοδόσιος.

† Ὁ ἐλάχιστος ἐν ἱερομονάχοις Δωρόθεος καὶ δομέστικος τῶν Καρεῶν.

† Εὐφρόσυκος μοναχὸς καὶ ἠγούμενος τοῦ ἀψευδῆ. ¹³⁾

(Ἐξωθεν): [ὁ περιορισμὸς τοῦ ἀγίου Ὀνουφρίου ἐν ταῖς Καρῆς καὶ πλησίον τῆς βασιλικῆς 1. Βασιλικῆ (πηγῆ) λέγεται μέχρι ἢ βρούσις, ἣν συ-

¹⁾ ρυάκιον. ²⁾ ὀφείλεται. ³⁾ ὑπουργῆσαι μοι. ⁴⁾ ἀδελφάτων. ⁵⁾ ἀλεύρη. ⁶⁾ ἔχει. ⁷⁾ ὀφείλων. ⁸⁾ ποιθήνιος. ⁹⁾ κατ' ἐμέ. ¹⁰⁾ ἀψευδῆ. ¹¹⁾ οἶαν.

ναντῶμεν ἐξερχόμενοι ἐκ Καρεῶν διὰ τὴν Δάφνην, ἰδιοκτησία τῆς Λαύρας «βασίλικὸ νερό».

Σύγχρονον ἢ καὶ παλαιότερον τῇ πράξει φαίνεται καὶ τὸ σημεῖωμα τοῦ Κουιλουμουσιανοῦ κώδικος 6, φ. 239 β: «Ἡ βίβλος αὕτη ὑπάρχει τοῦ μονηδρίου τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ἰσαγγέλου Ὀνουφρίου, τοῦ ἐχομένου ἐν τῇ Λαύρᾳ τῶν Καρεῶν. Ἡλιφα (sic) τοίνυν ταύτην ἐγὼ Καλλύνικος μοναχὸς ἐκ τοῦ εἰρημένου μονηδρίου ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐφόδου τῶν Τουρκῶν, οὐχ' ἔνεκα ἱεροσυλίας ὡσάν τις ἡμᾶς κρίνοιτο, ἀλλ' ὅπως ταύτην φυλάξοιμι. Ὁ γοῦν (μὴ) βουλευθῆις ὑστερεῖσαι ταύτην ἢ μετὰ τὴν ἐμὴν ζωὴν ἢ μετὰ τὸ πέρας τοῦ βίου μου, ἐὰν μὴ προφθάσω ἐγὼ ἐκεῖσε δοῦναι, ἔστω ἢ μερὶς αὐτοῦ μετὰ τοῦ Σατανᾶ καὶ μετὰ τοῦ Ἰούδα τοῦ προδότου καὶ τῶν εἰπόντων ἄρον ἄρον σιαύρωσον αὐτὸν» (Κατάλ. Λάμπρου Α', σ. 271).

Εἰς τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔγγραφο, ὅπερ μαρτυρεῖ πῶς τὰ ἀρχαῖα μονύδρια περιήρχοντο εἰς τὰς μονὰς, ὁρίζονται ἐπακριβῶς τὰ ὄρια καὶ ἡ θέσις τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου. Ὁ ἄκριτος Σμυρνάκης (σ. 701) γράφει, ὅτι τὸ ἄνωθεν τοῦ Κονακίου κελλίν τῶν ἀρχαγγέλων «ἐτιμᾶτο πρότερον ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν ὁσίων Πέτρου καὶ Ὀνουφρίου». Κατὰ τοὺς κελλιωτικούς τῆς Λαύρας κώδικας οἱ Ἀρχάγγελοι μετὰ 250 σχεδὸν χρόνους ἠγοράσθησαν παρὰ τοῦ Πρωτάτου ὑπὸ τῆς Λαύρας τῷ 1661 ὡς κελλίον καὶ ἐν τῷ Κώδικι Κονακίου ὑπάρχει ἐν φύλλῳ 48α τὸ α' ὁμόλογον. οὔτε δὲ τοῦτο οὔτε τὸ πωλητήριον ἀναφέρει τι περὶ ἁγίου Πέτρου καὶ Ὀνουφρίου.

Ὁ περίφημος οὗτος τῶν Καρεῶν ἅγιος Ὀνούφριος μετὰ τὴν προσόρτησιν εἰς τὴν Λαύραν δὲν ἀκούεται πλέον. σήμερον δὲ οὔτε τὴν θέσιν γνωρίζομεν, ἴσως ἐκ τινος καταποντισμοῦ (νεροποντιᾶ;) παρεσύρθη, ὅπως ἀεννάως παρασύρεται πρὸς τὰ κάτω τὸ καρεωτικὸν ὑπέδαφος, καὶ ἔσβυσεν. Καὶ ὅμως ὁ ἠγούμενος τοῦ μονηδρίου τούτου συχνάκις συναντᾶται εἰς τὰ παλαιάτα τοῦ Πρωτάτου ἔγγραφα καὶ εἰς τὰ πρῶτα Τυπικὰ τοῦ ἁγίου Ὁρους (βλ. ἄνωτ.) Ἐν ἔγγραφῳ τοῦ Λαυρ. ἀρχείου (Κώδ. Κυρίλλου φ. 6 β.) ἀρχομένου τοῦ ΙΓ' αἰῶνος διὰ τὴν παραχώρησιν εἰς τὴν μονὴν τῆς πάλαι τῶν Ἀμαφηνῶν μονῆς ὑπογράφεται μεταξὺ τῶν ἄλλων ἠγουμένων «ὁ ἐν τῷ ἡσυχαστικῷ κελλίῳ τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου ἀμαρτωλὸς Ἰσαάκ». Ἐν ἔγγραφῳ τῆς τοῦ Χιλιανδαρίου τοῦ 1364 (Actes chilandar 148, 46, σ. 313) μεταξὺ τῶν ἄλλων Καρεωτῶν: «Ἱερόθεος ἁγιονουφρίτης». Ἐπίσης τῷ 1366: «Νικόδημος μοναχὸς καὶ ἠγούμενος τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ὀνουφρίου». (αὐτ. σ. 322 τελ.) καὶ τὸ 1389: «Κάλλιστος μοναχὸς καὶ ἠγούμενος τοῦ ἁγ. Ὀνουφρίου¹⁾». Εἶχε δὲ κτήματα πολλὰ καὶ ἐν τοῖς πέριξ τῶν Καρεῶν καὶ τῇ παραλίᾳ. Ἐν ἐγ-

¹⁾ Αὐτ. σ. 342, 46 βλ. τὸ κείμενον. Τὸ Actes de Chilandar εἶναι τὸ V καὶ τελευταῖον τεῦχος (μέγας τόμος) τῶν Actes de l' Athos καὶ ἐξεδόθη τῷ 1911 ὡς παράρτημα τοῦ ΙΖ' τόμου τῶν «Βυζαντινῶν χρονικῶν» τῆς Πετροπολέως.

γράφω τῆς μονῆς τοῦ ἁγ. Παντελεήμονος Acta Rus monast. in Monté Atho κτλ. 3, σ.4) τοῦ 1048 Γρηγόριος ὁ ἡγούμενος «τῶν ἁγίων Ἀποστόλων τοῦ Δομετίου» παραχωρεῖ εἰς τὸν τοῦ Ξυλουργοῦ Ἰωαννίκιον «τόπον τε ρύπιον ἐν τῇ ὄρμησίᾳ (λιμένι) τοῦ ὑπ' ἐμὲ ἀγριδίου τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Ὀνουφρίου, τοῦ ποιῆσαι ἐκεῖσαι ἀποθήκην ἢ μᾶλλον εἰπεῖν καταβοστάσιον, τόπον ὀκτὼ ὄργυαῖς. κατέναντι τῆς ἀποθήκης τοῦ Φιλαδέλφου» (δηλ. ἐγγὺς Σταυρονικήτα). Τελευταῖον ἀναφέρω, ὅτι καὶ ἐν τῇ εἰρημένῃ Λαυρ. Προβάτα ὑπῆρχεν ἅγιος Ὀνούφριος «ἔδωκαμεν τοὺς καὶ τὸ κελλίον τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου νὰ τὸ καλλιεργοῦν, ἔδωκαν καὶ αὐτοὶ εὐλογίαν εἰς τὸ μοναστήρι ἄσπρα τ', νὰ δίδουν καὶ σιδοσίαν μίαν λίτραν λάδι» ¹⁾).

Ἔσυχαστήρια τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου εἰς τὸν Παντοκράτορα, Ξηροπόταμον καὶ Διονυσίου.

Ἐγγὺς τοῦ Μαγουλά ἐν τοῖς μεθορίοις πρὸς τὰς Καρεὰς τῆς μονῆς Ἰβήρων ἔκειτο κάτωθεν ἀκριβῶς τῆς τοῦ Κουτλουμουσίου τὸ ἔσυχαστήριον τῆς μονῆς τοῦ Φιλαδέλφου, ἣτις προσηρτήθη ἔπειτα εἰς αὐτὴν τῷ 1334 ἐπὶ τοῦ πρώτου Ἰσαάκ. «οὗ δὴ χάριν καὶ καινῇ τῶν τιμιωτάτων καθηγουμένων καὶ τῶν λοιπῶν γερόντων συνάπτομεν ταύτη τὴν τοῦ Φιλαδέλφου μονὴν μετὰ τοῦ ἔσυχαστηρίου αὐτῆς καὶ ἀδιασπάστως τῇ τοῦ Κουτλουμουσίου ἐνοῦμεν» ²⁾). Ἄλλὰ καὶ ἄνωθεν τοῦ Μαγουλά, ὅπου νῦν τὸ ρωσικὸν κελλίον Ἰβήρων τὸ πάλαι ἦν τὸ ἔσυχαστήριον ἢ ἡ σκήτη τῆς αὐτῆς μονῆς (Νέον μαρτυροῦν. ἔκδ. Βενετίας 1799, σ. 23) ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὀσίου Ὀνουφρίου, τὸ κέντρον τῶν ἔσυχαστικῶν ἐρίδων. Τὰ ὀσίου Ὀνουφρίου ἔσυχαστήρια ὑπῆρχον καὶ κάτωθεν τῶν Καρεῶν ³⁾), καὶ δὴ εἰς τὰ ὄρια τῆς μονῆς Παντοκράτορος. Ἐν μουσικῷ κώδικι τῆς Εὐαγγ. σχολῆς Σμύρνης τοῦ ΙΗ'. αἰῶνος ἀναγινώσκομεν: «Ἡ βίβλος αὐτῆ ἐγράφη διὰ χειρὸς καμοῦ Μελχισεδὲκ ἱεροδιακόνου τοῦ ἐκ τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος ἀφ' ἧς (1733) Ἰανουαρίου ιδ'. Ἐγράφη εἰς τὸ ἔσυχαστήριον τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου, πλησίον κείμενον τῆς εἰρημένης ἱερᾶς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος ἐν τῷ ἁγίῳ Ὄρει», ⁴⁾ ἐνταῦθα κατέφυγε συχνῶς καὶ Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης καὶ ἀνεδείχθησαν ἐνάρετοι

¹⁾ Ὁ λαβὼν τὸ τσιφλίκιον εἶναι τὸ κελλίον ἢ «Κοίμισις τῆς Παναγίας τοῦ παπᾶ Δάνηλάκη εἰς τὴν σκήτην» ὅπερ σήμερον λέγεται Παναγία τῆς Κορανίας καὶ εἶναι τοῦ παπᾶ Ἰγνατίου τὸ κελλίον (Κώδ. Ὁμολόγων Β' φ. 76, α ἔτους 1674).

²⁾ Οὐσπένσκη Χριστ. Ἀνατολή. Ἀθῶς, Συρκοῦ ἐκδιδόντος. Πετρούπολις 1892, σ. 663.

³⁾ Βλ. Ἀθῶς, ἄρθρον ἡμέτερον ἐν τῇ Ἐκκλησ. καὶ Χριστ. ἐγκυκλοπ. Α', 1936, σ. 511—513.

⁴⁾ Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς ἐν Σμύρῃ βιβλιοθήκης τῆς Εὐαγγ. σχολῆς ὑπὸ Ἀθανασ. Παπαδ. Κεραμέως. Σμύρνη 1877, σ. 55 (Ἀπόσπ. ἐκ τοῦ περιοδ. «Ὁμηρος»).

ἄνδρες καὶ ἅγιοι ἀσκήται ὡς Κάλλιστος ὁ Ξανθόπουλος μέχρι δὲ τῶν τελευταίων χρόνων ἦν ὀνομαστὴ ἢ περιοχὴ τῆς Καψάλας, εἰς λίαν κατασκευτικὸν περιβάλλον κειμένη ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ Καρεῶν Παντοκράτορος, συνέχεια τοῦ λάκκου Ἄδειν, ὅπου τὸ κελλίον «Ἄξιόν ἐστιν».

Ἑσυχαστήρια τοῦ ἁγίου Ὀνούφριου ἐν τοῖς ὄρεισις Ξηροποτάμου.

Ἐκ Δάφνης ἀνερχόμενοι τὸ βουνὸν πρὸς τὰς Καρεὰς συναντῶμεν τὸ «Ξηροποταμηνὸν λιβάδι» μικρὸν πρὶν φθάσωμεν εἰς τὸν «Ζυγόν», τόπιον ἐν τῷ μέσῳ πλουσίας δασικῆς βλαστήσεως, εἶναι ἀπὸ τοῦ θαυμασιωτέρου καστανεῶνας τοῦ ἁγίου Ὄρους. Ἡ ἐκπληξίς αὐξάνει, ἐὰν προχωρήσωμεν πρὸς τὴν συνεχομένην πρὸς τὰ ΝΔ «Ἀναπαυσίαν». Ἡ πυκνότης, ἡ ζωηρότης καὶ τὸ εὐθυτενὲς τῶν καστανεῶν εἶναι ἀφάνταστος. Τοιοῦτον ὑλομανὲς δάσος οὐδαμοῦ τῆς ὑψηλοῦ ὑπάρχει καὶ εἶχον δίκαιον οἱ Ξηροποταμῆνοι νὰ τὸ διεκδικοῦν ἐπὶ αἰῶνα; πολλούς, ἀλλ' οἱ Κουτλουμουσιανοὶ πιεζόμενοι ὑπὸ τῆς στενότητος τοῦ δάσους τῶν ἔπεισαν τὰ δικαστήρια νὰ ἐπιδικάσωσιν αὐτὴν εἰς αὐτούς. Φρονῶ ὅτι εἰς τὴν «Ἀναπαυσίαν» εἰς τὰ «Μανιταράδικα» καὶ εἰς τὰς Καρεὰς ὁ ἡσυχασμὸς ἀπὸ τῆς ἀγρίας φύσεως τοῦ Ἄθωνος μετέστη εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν εἰς τὸ ὠραιότερον θέαμα τῆς δημιουργίας, εἰς τὴν «πανήγυριν τῶν ὀφθαλμῶν», ὅπως ἀνεφώνησεν ἐκπληκτος ὁ πολὺς Fallmerayer, ὅταν εὗρέθη εἰς τὰς Καρεὰς, νοσοφισθεὶς τὴν φράσιν παρ' ἀρχαίου Ἑλλήνου. Καὶ τοῦτο συνέβη, διότι οἱ ἡσυχασταὶ ἦσαν Ἕλληνες· καὶ ὅπως οἱ πρόγονοὶ τῶν κατεβίβασαν τὸν Θεὸν ἀπὸ τοῦ ὑψηροφθοῦ καὶ ἀπροσίτου Ὀλύμπου, ἀπὸ τοῦ μυστικοπαθοῦς καὶ περικεκλεισμένου χώρου τῶν Δελφῶν καὶ τοῦ ἁγίου Παρνασσοῦ εἰς τὴν Ὀλυμπίαν καὶ εἰς τὴν ἡρεμον καὶ καλλιτεχνικὴν τῆς Ἄλτεως φύσιν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἔκαμαν τὸν αἰγυπτιακὸν ἡσυχασμὸν ἑλληνικόν.

Περὶ τῆς τοποθεσίας ἔγραφέ μοι ὁ μακ. Εὐδόκιμος Ξηροποταμηνὸς ἀπὸ ἡμέρ. 29-11-29 τὰ ἑξῆς: «Ὅτι παρὰ τὴν θέσιν «ἅγιος Ὀνούφριος» τοῦ δάσους τῆς καθ' ἡμᾶς μονῆς ἐγγύτερον ἢ ἀπώτερον **ὑπῆρχε πρᾶγματι ἄθροισμα κελλίων**, ὧν λείψανα δύνανται νὰ θεωρηθῶσι τὰ ἄκρι τῆς νῦν σωζόμενα μετὰ οἰκημάτων τῶν ναϊδρίων τῶν κελλίων ἡμῶν ὑπὸ τύπων τσιφλικίων¹⁾ καὶ ἐν τῆς μονῆς, ἅτινα φέρουσι τὴν προσωνυμίαν «Μανιταράδικα», κληθέντα οὕτω κατὰ τὴν παράδοσιν, διότι οἱ κάτοχοι αὐτῶν ἔφαγον μανιτάρια καὶ δηλητηριασθέντες ἀπέθανον. διετέλουν δὲ ἐν ἐνεργείᾳ μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821».

¹⁾ Τὸ αὐτὸ βλέπομεν καὶ ἐν τοῖς ὄρεισις τῆς Λαύρας ἐν Προβάτα, ἧτις ἦτο τὸ πάλαι μέχρι τοῦ ΙΗ' αἰῶνος σκήτη, τὰ διαλελυμένα μονύδρια προσηρητήθησαν εἰς τὰ ὑπάρχοντα κελλία ὡς τσιφλίκια.

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΩΝ ΗΣΥΧΑΣΤΩΝ, Ο ΜΙΚΡΟΣ ΑΘΩΣ ΤΟΥ ΑΓ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ(*)

Τὸ ἡσυχαστήριον τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου εἰς τὸν Μικρὸν Ἄθωνα ἢ Ἀντιάθωνα ἐν τοῖς ὄρεισις τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Διονυσίου. — Τὸ πρωτόπλασμα τῆς νῦν μεγάλης μονῆς. — Ἀγῶνες τοῦ ἁγίου πρὸς τὸν Πρῶτον τοῦ ἁγίου Ὄρους. — Ἐγγραφα ἀμφιβόλου γνησιότητος. — Μαρτυραὶ ἀσφαλεῖς ἐκ τῶν Τυπικῶν περὶ τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου. — Ὁ κίνδυνος τοῦ ἡσυχαστικοῦ καὶ κελλιωτικοῦ βίου. — Ἡ ἐρήμωσις τῶν μονυδρίων. — Ἀξιόζηλος ἄμυνα καὶ προσπάθειαι τοῦ Πρώτου. — Ἀδιεξίτητοι ἔριδες περὶ ὄρειων τῶν μονῶν Διονυσίου καὶ Γρηγορίου. — Ὑποπτον ἔγγραφον. Αἱ διπλογραφαὶ! Ὅριακὰ ἔγγραφα τῆς μονῆς ἁγ. Παύλου.

Καὶ νῦν τοῦ λόγου ὄντος περὶ τῶν τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου ἡσυχαστηρίων, ἵν' ἀποδείξω ὁποίους περιβοήτους ἀνδρας ἀνέδειξαν, ἀναφέρω τὸν ἐν ἁγίοις Διονύσιον, τὸν κτίτορα τῆς ἐπωνύμου νῦν ἀκμαζούσης ἐν τάξει κοινοβιακῆς μονῆς τοῦ Ἄθω. Οὗτος πρὶν εἶτι ἀνεγείρη τὴν μονὴν ταύτην ἡσκήτευεν ὑπεράνω αὐτῆς εἰς τὸ ὑψηλὸν βουνὸν, ὅπερ τὸν μέγαν λάκκον («ἀεροπότμον») ἀνωθεν κλείει· τοῦτο ἀπολήγον εἰς κωνοειδὲς ἔξαομα ὀνομάζεται «Μικρὸς Ἄθως» εἰς τοὺς βίους τῶν Ἀγιορειτῶν ἁγίων. Κατὰ τὸν βίον, τὸν ἐν μεταφράσει γνωστόν, ἐνταῦθα ὑπῆρχον κελλῖα ἢ τὸ ἡσυχαστήριον τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου, ὅθεν ὀρηθηθεὶς ὁ ἅγιος κατήλθεν εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπικρημαμένου συμπαγοῦς βράχου ἔκτισε τὴν μονὴν τοῦ τιμίου Προδρόμου τῷ 1366¹⁾. Ἀλλὰ πρὸ αὐτῆς κατὰ τὸν κώδικα τῆς μονῆς ταύτης ὑπ' ἀριθ. 592, ὃν ἀνεκαλύψαμεν ἡμεῖς ἐν τῷ τυπικαρεῖῳ τῆς μονῆς καὶ περιεγράψαμεν, ἅτε μὴ περιληφθέντα ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Λάμπρου, ὅτε ἐπληθύνθησαν οἱ ἀδελφοὶ ἐν τῷ ἡσυχαστηρίῳ τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου «πρὸς τὸ ὄρος εὐθύς (γρ. εὐθύ) ἀνέρχονται καὶ κατασκολήσαντες εὐθρον ἐκεῖ, τοῦ σπηλαίου ἀνωθεν, πρὸς τὸ ἀρκιτῶν μέρος τόπον εἰς κατοικίαν ἑαυτοῖς ἱκανόν, ἐνθα τῇ τοῦ πατρὸς γνώμῃ οἰκίσκους δημάμενοι (γρ. δειμάμενοι), οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῷ θείῳ Προδρόμῳ καὶ Βαπτιστῇ εὐκτήριον ἀνεγείροντες οἶκον ἐνταῦθα ποιοῦνται τὴν οἰκῆσιν, ὅς δὴ εὐκτήριος οἶκος μέχρι τῆςδε (sic) ὁ «Παλαιὸς» ὀνομάζεται Πρόδρομος» (σ. 504)²⁾. Περὶ τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου δὲν ἀναφέρει ὁ

*) Ἐν σ. 172-173 κατὰ παραδορὴν ἢ σημείωσις ἐτέθη ἐν συνεχείᾳ ἐν- τὸς τοῦ ἐγγράφου εἰς τὸ μέσον: «Ὁ Θεοδώρητος εἰς τὸν κώδικά του...» μέχρι καὶ τῆς πρώτης σειρᾶς τῆς ἐπομένης σελίδος «...εἰς πλείστας πράξεις τοῦ Πρωτάτου».

¹⁾ «Νέος Παράδεισος», ἔκδ. Βενετίας 1745 σ. 534. Ἰκανῶς διεσάφησε τὸ τοῦ βίου αὐτοῦ ὁ Dräseke ἐν Byz. Zeitschrift, τόμ. II, σ. 79-95, Vom Dionysiokloster auf dem Athos. ἀντέλεξεν εἰς αὐτὸν ὁ Λάμπρος καὶ ἀπήντησεν ὁ Γερμανὸς οὕτως καὶ ἀνταπήντησεν ἐκεῖνος (αὐτ. σ. 440, 609—618 ἢ ἀντιπάντησις Λάμπρου).

²⁾ Εἶχον ἑτοιμάσει πρὸς ἔκδοσιν τὴν ἱστορίαν τῆς μονῆς τοῦ Διονυσίου καὶ ἔ-

βίος οὗτος, ὅστις ἐγράφη τῷ 1594, ἀλλὰ τόνον μόνον: «Ἀνελθὼν δὲ πρὸς τινα τοῦ Ὄρους ὑψηλότατον λόφον, ὃν Ἄθω μικρὸν ἢ Ἀντιάθω ὀνομάζουσιν ἅπαντες, καὶ πρὸς τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος μικρὸν εὐρηκῶς σπήλαιον ἐν αὐτῷ εἰσελθὼν κατοικεῖ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κρήνην ἡδυτάτου ποτίμου ὕδατος ἐγγὺς αὐτοῦ τοῦ σπηλαίου ὡσεὶ τόξου βολὴν ἐφευρίσκει» (σ. 501). Οἱ βιογράφοι τοῦ ἁγίου Μιξίμου τοῦ Καυσοκαλυβίτου¹⁾ ὀνομάζουσιν αὐτὸν «ἡγούμενον τῆς μονῆς τοῦ τιμίου Προδρόμου Μικροαθωνίτην»: διότι οὗτοι ἔγραψαν πρὸ τοῦ 1366, ὅτε ἐκτίσθη ἡ μεγάλη μονὴ (βλ. καὶ τὸν ἐν τῷ «Παραδείσῳ» βίον σ. 534, ἔκδ. Βενετίας 1745). Ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα εἶχε καὶ τὴν παλαιὰν μονὴν ἣτοι τὸ ἡσυχαστήριον τοῦ ἁγίου Ὀνούφριου μετὰ τῶν κελλίων: διότι καὶ ἐν τῷ Συναξαριστῇ τοῦ Δουκάκη λέγεται «ἡγούμενος τῶν κελλίων» (Ἰούνιος σ. 304).²⁾ Ἀλλ' ἔνεκα τῆς ἀγριότητος καὶ δὴ καὶ τοῦ φοβεροῦ ψύχους οἱ περὶ τὸ ἡσυχαστήριον συγκεντρωθέντες κελλιῶται ἢ ἀσκηταὶ δὲν ἦσαν ὅλοι εὐχαριστημένοι, ὡς διαλαμβάνει ὁ βίος: «ὁ δὲ χῶρος, ἐν ᾧ τὴν οἴκησιν ἐποιούνητο οὗτος (γρ. οὗτός) γε, ὃν περὶ ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, εἰ καὶ ἐν ταῖς ἐαριναῖς τροπαῖς τοῦ ἡλίου (τῷ δοκεῖν) δροσώδης τε καὶ εὐκραῆς ἦν, ἀλλὰ γε ἐπὶ τοῦ χειμῶνος ψυχρὸς ἄγαν καὶ κρυμώδης ἐτύγγανεν καὶ πολλὴν τηλικαῦτα ἀληθῶς τὴν ὀδύνην καὶ τὴν στένωσιν παρείχεν αὐτοῖς, ἀλλωστε

δακτυλογράφησα καὶ τὸν βίον, οὗ ἀντίγραφον ἔχει καὶ ἡ μονὴ καὶ παραπέμπω εἰς σ. 11. Δὲν σὺζεται οὔτε τὸ σπήλαιον οὔτε ὁ ναὸς οὗτος, ὅθεν ἔπειτα κατήλθεν ὁ ἅγιος καὶ ἐδείματο τὴν μονὴν ἐν τῇ παραλίᾳ. Ὁ τόπος ὀνομάζεται νῦν «ἅγιος Ὀνούφριος» ἐνθα ἔχει τοὺς λαχανοκήπους ἢ μονή.

¹⁾ Deux vies de S. Maxime le Kausokalybe, ermite au Mont Athos. Bruxelles 1939 (Anal. Boll. LIV). ὁ σεβασμιος Φραγκ. Halkin λίκαν συνάψισε τὰ προλεγόμενα καὶ ἐλαχίστως εἰς τὸ κείμενον ἔκαμε διορθώσεις.

²⁾ Τὸν ὄρον «ἡγούμενος τῶν κελλίων» εὐρίσκω εἰς παλαιότατον ἔγγραφο, ὅπερ ἐπιγράφεται: «Διαφορὰ τῶν Ἰβηριτῶν μοναχῶν πρὸς τοὺς Λαυριώτας... περὶ τῶν κελλίων καὶ τῆς καθέδρας, τόποι (sic) εἰς τὴν Κωμίτζαν πλησίον ἢ τὰ Πυργούδια», ἔτους 1079, ἐν ᾧ λέγεται: «ἐδέθησε διαιερεθῆναι τὰ τῆς μονῆς τῶν κελλίων ὄρια καὶ γνωρίσματα, ἵνα πᾶσα περιαιρεθῇ πρόφασις... συνέχων τὸ βασίαιγμα τοῦ Κολοβοῦ» (Β'. Κώδιξ ἔγγράφων Λαύρας τοῦ Θεοδώρητου φ. 90r). «Ἐχομεν λοιπὸν πλὴν τῶν ἡσυχαστικῶν μονῶν, ὡς εἶδομεν, καὶ τὰς κελλιωτικὰς—«κελλιωτικὰ μοναστήρια» παρὰ Meyer—εἶναι ἢ ὀνομασία τῶν παλαιῶν σκητῶν τοῦ Ἄθω: διὸ καὶ ὁ Θεοδώρητος ἀποφαίνεται: «σκήτη τις ἐκ τῶν ἤδη σωζομένων καὶ καθ' ὃν σώζονται τρόπον οὔτε ἦσαν, εἰμὴ μόνον τὰ νῦν κελλία καλούμενα ὀνόμαζον σκήτας οἱ πρὸ 200 ἐτῶν» δηλ τὸν 15' αἰῶνα (παρὰ Γεδεῶν Ἄθως, σ. 335). Οἱ ἡγούμενοι τῶν σκήτεων τούτων (οἱ «προσβύτεροι τῶν κελλίων» τῆς Νιτρίας, βλ. Ἰστορ. ἀσκητισμοῦ τόμ. Α'. 1929, σ. 35. τὸ «Δικαῖος» εἶναι ὀνομασία τοῦ 12' αἰῶνος) μετεῖχον τῶν κοινῶν τοῦ Ὄρους συνάξεων. Ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας Α', ὁ κτίτωρ τῆς τοῦ Σταυρονικήτα, ἐν τῇ Διαθήκῃ (1545) γράφει: «ἀξιώσει τῆς τοῦ ἁγιωτάτου Ὄρους θείας συνάξεως, τοῦ τε ἐν αὐτῇ πρωτεύοντος... καὶ τῶν ἐγκριωτέρων ἡγουμένων καὶ λοιπῶν αἰδεσίμων γερόντων πασῶν τῶν ἐκεῖσε σεβασμιῶν καὶ ἱερῶν μεγάλων βασιλικῶν τε μονῶν καὶ Λαυρῶν πρὸς δὲ καὶ σκήτεων» («Γρηγ. Παλαμᾶς» ἔτ. Γ', σ. 565 - 566). Τοιαύτη κελλιωτικὴ σκήτη ἦτο ἡ τῶν Καρεῶν «μεγάλῃ Λαύρα» λεγομένη καὶ πρὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς «Μεγίστης Λαύρας»

καὶ περὶ ἐνδυμάτων ἐνδεῶς ἔχοντες ἀφόρητον πόνον ἐκ τοῦ κρύους ὑπέμενον. Τοῦτο τοίνυν τῷ πατρὶ κοινωσάμενοι καὶ τῇ τούτου εἰσηγήσει ἐκείθεν ἀπάραντες ἐπὶ τὸ δυτικὸν τοῦ ὄρους μεταβαίνουσι μέρος, ἔνθα παραγενόμενοι καὶ τόπον τινὰ πεδιάσιμον εὐρηκότες, ἀλλὰ καὶ πηγὴν αὐτόθι πότιμον ὕδωρ προβάλλουσαν, οἰκοδομοῦσιν αὐθις ἐκεῖ τῇ τοῦ ὄσιου βουλῇ κελλία ἑαυτοῖς εἰς ἀνάπαυσιν καὶ ναὸν ἕτερον πάλιν τῷ θεῷ Προδρομῷ ἀνεγείρουσι, πρὸς δὲ καὶ ὀλίγας ἀμπέλους εἰς ὀλίγην σφῶν παραμυθίαν φυτεύουσι. Ἐνταῦθα γοῦν οὗτοι χειμῶνος διάγοντες ἐν θέρει εἰς τὰς προτέρας ἀνήρχοντο κέλλας· οὐ γὰρ τοῦ τόπου τὸ διάστημα πολὺ ἦν, ἀλλ' ὡς σταδίων δύο ἢ μικρὸν ἔλαττον» (ἐνθ' ἀνωτ. σ. 505). Ὁ ἅγιος ἐν τούτοις δὲν μειώκησεν, ἀλλὰ πολλάκις κατήρχετο, ἵνα βοηθήσῃ τοῖς ἀδελφοῖς εἰς τὰ κοπιώδη τῆς ἐγκαταστάσεως ἔργα «καὶ συνεπόμενος αὐτοῖς ἦν γὰρ ἰσχυρὸς καὶ ρωμαλέος τὸ σῶμα». Κατὰ ταῦτα οὗτος δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀποφασίσει νὰ ἰδρῦσῃ ἐπὶ τῆς παραλίας τὴν μονὴν προκρίνων τὸ ἀπόκεντρον ἐκεῖνο καὶ ἡσυχαστικὸν μέρος τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου διὰ τὸ ἀπερίσπαστον καὶ ἀνενόχλητον. Ἄλλ' ἦτο θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ προτίμησις τοῦ Τιμίου Προδρομοῦ νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν πανοραματικὴν τοποθεσίαν, ὅπου νῦν θεαματικὴ ἡ μονὴ ἀνυψοῦται, καλιὰ πνευματικῶν ἀνδρῶν, καὶ ὁ οὐρανὸς ἔδειξε τὸ σημεῖον. Ἰστατο λοιπὸν ἀτενῶς προσευχόμενος, καὶ ὡς εἴθισται αὐτῷ, μετεωριζόμενος ἐν μιᾷ τῶν ἀγρυπνιῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου ὡς ἐξ ἐνστίκτου ἔστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς τὸ μέρος τῆς παραλίας, ὅπου θὰ ἀνηγείρετο μονή, «καὶ ὡ τῶν ἀρρήτων καὶ σοφῶν Χριστὲ μυστηρίων σου! θεία τις δύναμις, ὡς καιομένη λαμπὰς αὐτῷ καθορᾶτο (γρ. καθωρᾶτο), ἐν ᾧ τόπῳ τὸ ἱερόν ὄντως καὶ θεῖον ἔμελλε γίνεσθαι θυσιαστήριον· καὶ τοῦτο οὐκ ἐν βραχεὶ ἀλλὰ παννύχιον. οὐδ' ἐπὶ μιᾷς νυκτὸς ἀλλὰ πολλάκις...» (σ. 506) Ἄλλ' ἡμεῖς ἐνδιαφερόμεθα ἐνταῦθα περὶ τοῦ ἡσυχαστηρίου τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου, ὅπερ μετεβλήθη εἰς μονὴν καὶ πόσον χρόνον ἡ μονὴ διετηρήθη ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸ βουνόν. Τὸ γεγονὸς τοῦτο θὰ διδάξῃ ἡμᾶς, τὸν τρόπον τῆς εἰς μονὴν μεταβολῆς κατὰ τὰ καθεστῶτα τοῦ ἁγίου Ὄρους, ἀλλὰ, τὸ σπουδαιότερον, διατὶ ἡ ἱερὰ Μονὴ τοῦ Διονυσίου μεταστᾶσα ἀπὸ ἡσυχα-

Καὶ ἵνα μή τις σκανδαλισθῇ ἀντιγράφω τὸν Κοσμᾶν, ὅστις σχολιάζων τὰς ἀποφάσεις τοῦ Ἀ' Τυπικοῦ, ὅπερ ἐμείου τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πρώτου, ὅστις ἐξελέγετο κατὰ τὰς πρώτας ἑκατονταετηρίδας ὑπὸ τῶν κελλιωτῶν, γράφει: «Ὁθεν ὁ Πρῶτος, ἵνα μὴ τέλεον ἀποψιλωθῇ παντὸς πραγματικοῦ... δικαίου, ἐπέσπευσε τὸν συνοικισμὸν τῶν Καρυῶν ὑπὸ κελλιωτῶν, οἵτινες ἰδρυσαν τὰ κελλία αὐτῶν πυκνῶς μὲν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Μέσης, ἀραιῶς δ' ἐν τοῖς πέριξ... ὥστε αἱ Καρυαὶ μετεγράπησαν εἰς ἀληθῆ Λαύραν» (τὸν ἰα' αἰῶνα. Ἡ χειρ. τοῦ ἁγ. Ὄρους σ. 37). Ἀλλὰ καὶ αἱ μοναὶ ἀντέδρασαν εἰς τοῦτο, ἠγόραζον τὰ κελλία τῶν Καρυῶν—εἶναι τὰ νῦν «Κονάκια» καὶ ἄλλα κελλία—ἀλλ' ἔμενον πάντοτε τὰ πλείω εἰς τὸ Πρωτάτον· διὸ βλέπομεν ἐν τῷ Γ'. Τυπικῷ τὴν διάκρισιν «τὰ κελλία τὰ ἐν ταῖς Καρυαῖς» δηλ. τὰ μοναστηριακὰ καὶ «τὰ τῆς σκήτεως κελλία» (παρὰ Meyer 200, 1 καὶ 4). Τῶν εἰς τὰς μονὰς περιελθόντων κελλίων αἱ σχέσεις ἐκανονίσθησαν τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου Ζ' τῷ 1799 ἢ 1800 κατὰ τὸ ἐν τῷ Πρωτάτῳ σωζόμενον σιγίλλιον.

στικοῦ εἰς τὸν μοναστηριακὸν βίον, διεκρίθη ἔνεκα τούτου εἰς τὴν ἀκρίβειαν καὶ αὐστηρότητα μέχρι σήμερον τοῦ κοινοβίου ;

Κατὰ Σμυρνάκην : « Σώζεται δ' ἐν τῇ μονῇ σιγίλλιον τοῦ Πατριάρχου Κων)πόλεως Ἀντωνίου, ἐκδοθὲν τῷ 1389, Ἰουλίου 12ῃ, ἐν ᾧ ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Διονύσιος ἱδρυσεν ἐπὶ τραχείας τοποθεσίας « Πέτρας » καλουμένης, κελλία τινὰ καὶ μονίδριον εἰς τμήν τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Ἐπειδὴ δὲ παρηνωχλοῦντο οἱ μοναχοὶ ὑπὸ τοῦ πρώτου τοῦ ἁγίου Ὁρους, ἐδήλωσαν, ὅτι ἐπιθυμοῦσι νὰ ὑποταχθῶσιν ὑπὸ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, ἐφ' ᾧ ἐξεδόθη τὸ παρὸν σιγίλλιον « δι' οὗ καὶ ἐν ἁγίῳ παρακελεύεται πνεύματι πατριαρχικὸν εἶναι ἀπὸ τοῦ νῦν τὸ μονύδριον τοῦτο τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ ὀνομάζεσθαι, καὶ ἔχειν μὲν τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Ἱερισσοῦ καὶ ἁγίου Ὁρους τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ καὶ τὸ σύνηδες... ὑπὸ δὲ τῷ οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ καὶ ὀδηγῷ καὶ διδασκάλῳ τὰ κατ' αὐτὸ διευθύνεσθαι καὶ οἰκονομεῖσθαι... καὶ μηδεμίαν ἄδειαν ἔχειν τὸν κατὰ καιρὸν ὀσιώτατον Πρωτὸν τοῦ ἁγίου Ὁρος εἰς τοῦτο ἢ ὀρίζειν ἢ διακρίνειν ἢ δίκαιά τινα ἀπαιτεῖν αὐτοῦ, ἐπειδὴ τοῦτο μὲν ἔτι συνέστη(;) εἰς μόνον ψυχῶν φροντιστήριον, μήτε πλοῦτον ἔχον, μήτε μετόχια ἢ εἰσοδήματα, εἰς τὸν Θεὸν δὲ μόνον θαρροῦν καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν ἔλεον τοῦ κρατίστου μου αὐτοκράτορος » (« Τὸ ἅγιον Ὁρος » σ. 614 - 615). Τὸ ἔγγραφον τοῦτο, ἐὰν ὄντως ὑπάρχη ἐν τῇ μονῇ-ἐγὼ δὲν εἶδον αὐτὸ - καὶ δὲν ἔλαβεν ὁ Σμυρνάκης παρὰ τοῦ Οὐσπένσκη τὴν περικοπήν, ἔχει πολλὰ τὰ ἀντιλεγόμενα, ἅπερ καὶ ὑπεγραμμίσσαμεν. Τὸ δὲ κακὸν εἶναι ὅτι παρέλαβον τὴν εἶδησιν ταύτην, ὅπως ἀκρίτως, ὁ τε Κοσμᾶς (1) καὶ ὁ Κτενᾶς. Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι ἀναφέρουσι τὸ σιγίλλιον εἰς τὴν νῦν ὑπάρχουσαν μονήν, ὅπερ ἐπιφέρει πλήρη σύγχυσιν διὰ τοὺς ἐξῆς σπουδαίους λόγους.

1) Ἡ μονὴ τοῦ Διονυσίου δὲν λέγεται τῆς Πέτρας, ἀλλὰ τῆς Νέας Πέτρας κατὰ τὸ γνωστὸν χρυσόβουλλον Ἰωάννου Παλαιολόγου, ὃπερ ἐξεδόθη τῷ 1366 διὰ τὸ ἐν Λήμῳ μετόχιον καὶ ἀρχεται ὡδε : « Ἐπεὶ οἱ μοναχοί... τῆς εἰς ὄνομα τιμωμένης τοῦ Τιμίου Προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου μονῆς, ἐπισκεκλημένης τῆς Νέας Πέτρας, ἀνέφερον καὶ παρεκάλεσαν τὴν βασιλείαν μου... » Οὕτω καὶ ἐν τῷ χρυσοβούλλῳ δι' οὗ ἀφιεροῦται τὸ μετόχιον Μαρίσκη τῆς Κασσάνδρας (1408) ὡς καὶ ἐν ἑτέρῳ τοῦ 1430. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ὀσίου προσετίθετο καὶ τὸ ὄνομά του « Νέα Πέτρα τοῦ κυρ Διονυσίου ».

2) Λέγεται ὅτι ἡ μονὴ « οὔτε μετόχια οὔτε εἰσοδήματα εἶχεν », ὅπερ οὐδόλως ἀληθεύει.

3) Συνιστᾷ τὸ μνημόσυνον τοῦ ἐπισκόπου Ἱερισσοῦ καὶ δικαιοῦματα. Τοῦτο ἠθέλησε νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὰς μονὰς αὐθαιρέτως ὁ πατριάρχης Φιλόθεος τῷ 1368, ἀλλ' ὁ πρῶτος τοῦ Ὁρους « ἀφήρπασέ τε τὸ ἐν ταῖς Καρραῖς αὐτοῦ κάθισμα καὶ οὔτε ποιμαντικὴν ράβδον ἀφίησιν αὐτὸν κρατεῖν

1) Ἡ χειρ. τοῦ ἁγ. Ὁρους, σ. 71, 215.

ἐν αὐταῖς οὔτε ἱερουργεῖν οὔτε βούλεται πρότερον μνημονεύεσθαι τὸν ἐπίσκοπον εἶτα τὸν Πρῶτον» (Act. patr. I, σ. 555). Ἐστηρίζετο δὲ οὗτος εἰς παλαιότεραν ἀπόφασιν μεγάλης συνόδου: «Δικαιοὶ δὲ ἡ ἱερὰ τῶν ἀρχιερέων σύνοδος τοὺς ἁγιορείτας ἄρχεσθαι» τὸν δὲ Ἱερισσοῦ ἀπέκλεισε «μηδεμίαν ἄδειαν ἔχοντα ὡς ἐπίσκοπον ἐν ταῖς εὐρισκομέναις σεβασμίαις μοναῖς κατὰ τὸ ἅγιον Ὅρος· ἀλλ' ὅτε χρεῖα τις γένηται ἱεροτελεστίας καὶ καθιδρύσεως ναοῦ προσκαλούμενος εἰσέρχεσθαι... Εἰδὲ παραβαίνοντα ταῦτα θεάσονται, ἐξ εἰτέρου ἀρχιερέως... τὰς ἱεροτελεστίας... διαπράττεσθαι». ¹⁾ Αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος Ἀντώνιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως διὰ σιγίλλιου τοῦ 1392 ἀποφαίνεται «ὅστε μηδεμίαν ἔχειν αὐτὸν (τὸν Ἱερισσοῦ) κἂν ὅλως εἰσέρχεσθαι εἰς τὸ ἅγιον Ὅρος δίχα προτροπῆς καὶ ἐκδόσεως τοῦ Πρῶτου, μηδὲ ζητεῖν ὅλως ἀρχικόν τι διεργεῖν ἢ ἀρχιερατικόν, εἰ μὴ παρ' αὐτοῦ ἐπιτραπῆ... εἰ γὰρ καὶ προβάλλεται ὁ ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ τὸ γεγονός αὐτῷ δικαίωμα παρὰ τοῦ... πατριάρχου κυροῦ Φιλοθέου, ἀλλὰ τῆς τῶν Σέρβων δυναστείας ἐπικρατούσης τότε... ἐξ ἀνάγκης ἐγένετο τὸ εἰρημένον δικαίωμα, καθὼς ἀκριβῶς οἶδεν ἡ μετριότης ἡμῶν. Ἐπεὶ πῶς οὐχ εἴρηται οὔτε πρότερον οὔτε ὕστερον ἔχειν ποτὲ τὸν Ἱερισσοῦ τὴν τοιαύτην ἀρχήν, οὐδὲ ἔχει τις εἰπεῖν, ὅτι ποτὲ ἐνηργήθη τὸ τοιοῦτον δικαίωμα μέχρι τοῦ νῦν» (παρὰ Γεδεῶν σ. 125·126). Τὸ δὲ περίεργον εἶναι, ὅτι τοιοῦτον σιγίλλιον μετὰ τῆς αὐτῆς σχεδὸν φρασεολογίας μετὰ 8 μῆνας κατὰ Ἰούνιον ἐκδοθὲν εὐρίσκεται ἐν τοῖς ἐκδεδομένοις ἐπισήμοις ἐγγράφοις τῆς μονῆς Κουτλουμουσίου (τὸ παρὰ Γεδεῶν ἐξεδόθη τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1392, τοῦτο δὲ τὸν Ἰούνιον τοῦ ἐπομένου ἔτους 1393) καὶ συνιστᾷ τὸ μνημόσυνον τοῦ ἐπισκόπου Ἱερισσοῦ! ²⁾ Καὶ εἶναι ὁ αὐτὸς οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ἐκ τῶν αὐστηροτέρων κατακριτῶν τῶν Ἀγιορειτῶν, ὅστις τὸ ἐπόμενον ἔτος (Μάϊος 1394) εἰς τὸ προτασσόμενον σιγίλλιον καὶ ἐπικυροῦν τὸ ἐπὶ Μανουὴλ Παλαιολόγου ἐκδοθὲν Δ' (οὐχὶ Γ') τυπικὸν τοῦ ἁγίου Ὁρους ³⁾ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἀρχιερέων ὑπογραφὴν γράφει: «Ὅσα δὲ μοναστήρια τοῦ ἁγίου Ὁρους ὑπάρχουσι σταυροπήγια τοῦ πατριάρχου τὸ ὄνομα ἀναφέρειν καὶ μόνον» (Meyer σ. 198 - 199). Πῶς εἶναι δυνατόν λοιπὸν ὁ αὐτὸς πατριάρχης, εἰς τῶν ἄγαν ὑπερμάχων τῶν πατριαρχ. δικαιωμάτων καὶ τῶν καθεστώτων τοῦ ἁγίου Ὁρους, διὰ τῶν σιγιλλίων τῆς τε τοῦ Διονυσίου μονῆς καὶ τοῦ Κουτλουμουσίου νὰ θεσμοθετῆ τὰ ἀντίθετα; Τούτων οὕτως ἐχόντων προ-

¹⁾ Οὐσπένσκη Ἱστορία τοῦ Ἁθῶ ἐκδοσις τῆς αὐτοκρ. Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν P. A. Syrko. Κίεβον 1892. σ. 620.

²⁾ Archives de l' Athos publiées sous la direction de Gabriel Miller II. Actes de Kutlumus, édition diplomatique par Paul Lemerle... L. Texte. Paris 1945, ἀριθμ. 40, σ. 148·149.

³⁾ Τὸ Τυπικὸν τοῦτο, τελευταῖον τῆς βυζαν. αὐτοκρατορίας, κολοβὸν ἐξεδόθη ὑπὸ Σμυρνάκη, τὸ πλῆρες παρ' Οὐσπένσκη (ἐνθ' ἄνωτ. σ. 667·673) καὶ παρὰ Meyer σ. 195·210.

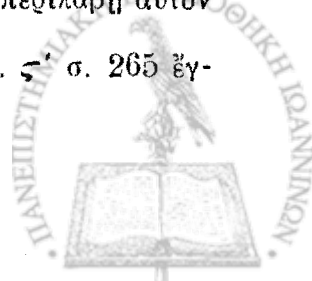

κύπτει περίπτωσις πλαστογραφίας, ἣν ὁμως δὲν δύναμαι νὰ ἐπιβεβαιώσω, ἐὰν μὴ πεισθῶ δι' αὐτοψίας καὶ διπλωματικῆς ἐξετάσεως τῶν ἐγγράφων. Τὸ τοῦ Κουτλουμουσίου βεβαίως ὡς μεταγενέστερον συνετάχθη ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ Λιονουσιακοῦ ¹⁾ καὶ στρέφεται κατὰ τῶν δικαιωμάτων τοῦ Πρώτου. Πλείω κατ' αὐτοῦ ἔχει τὸ Κουτλουμουσιανόν, ὅπερ ἐπανέρχεται καὶ αὐθις: «Ὁ δὲ πρῶτος οὐδεμίαν ἔξει μετοχὴν ἐν αὐτῇ οὔτε τὴν τυχοῦσαν πρᾶξιν ἐργάσεται, οὐδὲ ἀπαίτησιν ποιήσει τινὰ μέχρι καὶ τοῦ τυχόντος δίχα μόνων τῶν κοινῶν συγκροτήσεων» (Lemerle ἀριθ. 41, 31, σ. 149) καὶ τίθενται ταῦτα εἰς τὸ στόμα πατριάρχου, ὅστις ἐρρωμένως ὑπεστήριξε τὰ δικαιώματα καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ Πρώτου ἐν τῷ εἰρημένῳ Τυπικῷ. «Χρὴ δὲ σέβεσθαι καὶ τιμᾶν τὸν πρῶτον ὡς αὐτὸν τὸν οὐράνιον πατέρα, ἔχειν καὶ ἐξουσίαν καὶ λαμβάνειν ὁ πρῶτος παρ' ἐκάστου μοναστηρίου» καὶ ὁρίζει τὰς εἰς εἶδη ἀποδοχὰς αὐτοῦ (Meyer σ. 198, 5. 201, 25 ἐ.)· «καὶ τοῦτο τάττομεν τοίνυν μετὰ ἀλύτου ἀφορισμοῦ, μὴ ὑστερεῖσθαι ἢ τοῦ πρωτάτου ἐκκλησία τούτων ὅλως» (σ. 198, 16). Περαιτέρω ἀκολουθεῖ ἕτερος κατάλογος εἰς εἶδη τε καὶ νομίματα (σ. 201-202) ὅστις περιλαμβάνει καὶ τὰ διαλελυμένα μονύδρια ἅπερ προσηλώθησαν εἰς τὰς μονὰς, ἐν οἷς καὶ ὁ ἅγιος Ὀνούφριος, ὅστις εἶχε πλέον προσαρτηθῆ εἰς τὴν μονὴν: «ὁ ἅγιος Διονύσιος ἐν νόμισμα καὶ διὰ [τὸ ἡσυχαστήριον] τοῦ ἁγίου Ὀνούφριου οἶνον μέτρα ἑπτὰ» (σ. 202, 19). ²⁾ Κατὰ τὰ ἀρχαῖα θέσμινα τὰ κελλία τῶν διαλελυμένων μονῶν ἐξηρτῶντο πλέον παρὰ τοῦ Πρώτου καὶ εἰς τὸ Πρωτάτον προσέφερον τὰς δουλείας (σ. 201, 5 διὰ τὰ κελλία τοῦ Φακηνοῦ). Καίτοι δὲ τὰ τοιαῦτα κελλία ἀνήκον εἰς τὰς περιοχὰς τῶν μεγάλων μονῶν τὰς διαθήκας καὶ δικαιοπραγίας συνέταττον τῇ συγκαταθέσει οὐχὶ τῆς μονῆς, ἀλλὰ τοῦ Πρώτου, ὅστις ὥριζε καὶ τὸν διάδοχον ³⁾ Τὸν ἅγιον Ὀνούφριον διεξεδίκει κατὰ τὰ καθεστῶτα ὁ Πρῶτος, ὅτε συνεστήθη ἡ μονὴ κάτω εἰς τὴν «Νέαν Πέτραν». Ὑπάρχει ἐπίσημος πρᾶξις τῆς «Μεγ. συνάξεως» τοῦ ἁγίου Ὁρους, τοῦ 1316, ἐν ᾧ ὑπογράφονται: «Οἱ καθηγούμενοι τῶν βασιλικῶν μεγάλων μονῶν, οἱ προεστῶτες τῶν ὑπὸ τὸν Πρῶτον ἐτέρων μοναστηρίων». Ἀλλὰ συνήθως αἱ διαλυόμεναι μοναὶ προσηρτῶντο εἰς τὰς πλησιοχώρους ὡς ἢ τοῦ Γομάτου κελ-

¹⁾ Τὸ κίβδηλον τοῦ ἐγγράφου τούτου ἐξάγεται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι εἰς τὸ Δ' τυπικὸν μεταξὺ τῶν 25 μονῶν δὲν ὑπάρχει ἢ τοῦ Κουτλουμουσίου, ὑπῆρχον ὁμως σχέσεις στεναὶ μεταξὺ τῶν δύο μονῶν. Τοῦτο δὲ ἐπιβεβαιοῦται καὶ διὰ ρηθέντος Χουσοβούλλου τοῦ Ἱ. Παλαιολόγου, δι' οὗ παρέχεται ἡ ἐλμετάλλευσις γαιῶν ἐν Ἀθήνῃ ὅπερ εἶναι κοινὸν δι' ἀμφοτέρων, πρᾶγμα πρωτοφανές, ὡσὰν νὰ ἦσαν ἠνωμένοι αἱ μοναὶ.

²⁾ Ὁ γειτονικὸς καθηγούμενος τοῦ ἁγίου Παύλου Σωφρ. Καλλιγᾶς ἐν τῇ Ἀθωνιάδι σ 116 γράφει: «Ὁ ἅγιος Παῦλος καὶ διὰ τοῦ ἁγίου Ὀνούφριου οἶνον μέτρα ζ'» ἴσως κατὰ λάθος παραλείψας τὸν ἅγ. Διονύσιον ἢ μήπως διενεόθη νὰ περιλάβῃ αὐτὸν εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον;

³⁾ Χριστοφόρος Κτενᾶς ἐν Ἑπειρηίδι ἔταιρ. βυζ. σπουδῶν, τόμ. 5' σ. 265 ἔγραψεν τοῦ 1331.

λίον καταστᾶσα μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1363 ἐπιδρομὴν τῶν Ἀγαρηνῶν. Ὁ Πρω-
τος Ἰσαὰκ προσαρτᾷ ταύτην εἰς τὴν τοῦ Ἀλυπίου γράφων: «ἔδοξεν ἡμῖν
πᾶσι. ἵν' ὅπερ δὴ κἄν τοῖς ἄλλοις κελλίσι, ὅποσα ἔτυχον σεβασμίαις μοναῖς
πλησιάζοντα καλῶς βουλευσάμενοι πεποιήκαμεν προσκυρώσαντες ἐκεῖνα ταῖς
τοιαύταις μοναῖς τοῦ καιροῦ ἡμᾶς διδάξαντος: οὐ γὰρ ἦν ἄλλως γενέσθαι,
ἵν' ἐκατέρωθεν ἕξη τὸ πρᾶγμα καλῶς, τὰ κελλία ποσῶς συνίστασθαι καὶ
τὴν ἐντεῦθεν ἐπερχομένην τῷ Πρωτείῳ εἰσφορὰν ἀκατάλυτον
εἶναι... ἐπειδὴ τὰ πόρρω τῶν σεβασμίων μονῶν κελλία πάμπαν ἀπώλλον-
το τὴν ἐκ τῶν φρουρῶν ἀσφάλειαν ἀποροῦντα». ¹⁾ Ἔχομεν καὶ ἄλλα παρα-
δείγματα τῆς τοιαύτης διαθέσεως τῶν κελλίων καὶ οὕτως ἐγένετο καὶ διὰ
τὸν ἅγιον Ὀνούφριον ἄλλ' ἔπνεεν ἄλλος ἄνεμος τότε, ὅτε ἐπλαστοργήθη
τὸ ἐν λόγῳ σιγίλλιον, τὰ οὕτω διατεθέντα κελλία, ἐκ τῆς ἀνάγκης τῶν περι-
στάσεων, ἀποκαθίσταντο εἰς τὸ Πρωτάτον, ὅπερ εἶχεν ὄντως ἀπογυμνωθῆ
ὡς διαλαμβάνει ἔγγραφον τῆς Συνάξεως τοῦ 1375 ἐπὶ τοῦ Πρώτου Ἰσαὰκ.

«Ἐπεὶ Θεοῦ θελήματι καὶ τρόπους, οἷς οἶδεν ἀρετῆς ἀνήχθην εἰς τὴν
τοῦ Πρώτου διακονίαν, ἐγένετο δὲ πάνσεπτος καὶ θεῖος ὄρισμός τοῦ...
βασιλέως, διοριζόμενος ἀποκαταστήναι τὰ παλαιὰ καὶ ἀρχαῖα κελ-
λία τὰ τῷ Πρωτείῳ ὑποκείμενα, ἀποσπασθέντα δὲ παρὰ τινων πρω-
τευσάντων καὶ μάλιστα τῶν ἐπὶ τῆς σερβικῆς ἐξουσίας πρωτευσάντων καὶ
παραδοθέντα ἐτέροις προσώποις καὶ μοναστηρίοις». ²⁾ ἤρξατο δὲ ἀπὸ
τοῦ Πλακᾶ τὸ κελλίον, ἀλλὰ καμφθεὶς ὑπὸ τῶν ἀντενεργειῶν τῶν Χιλιαν-
δαρηνῶν ὑπεχώρησεν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω, εἴτε πλαστὸν εἴτε γνήσιον καὶ ἂν εἶναι τὸ σιγίλλιον
τοῦ Ἀντωνίου, ἀποδεικνύεται τρανῶς, ὡς παράδοσις τούλάχιστον, ὅτι
πρὸ τῆς συστάσεως τῆς μεγάλης τοῦ Διονυσοῦ μονῆς ὑπῆρχε τὸ
πρωτόπλασμα τὸ μονύδριον τῆς «Πέτρας» εἰς τὸν μικρὸν Ἄθωνα
καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀνιδρυθεῖσα μονὴ ἐπωνομάσθη τῆς «Νέας Πέ-
τρας», καὶ εἶναι παράδοξον, ὅτι ὁ παραδοὺς ἡμῖν τὸ μέρος τοῦ διαφιλο-
νεικουμένου σιγιλίου δὲν ἐπείσθη εἰς τὴν σπουδαίαν μαρτυρίαν ταύτην. ³⁾

¹⁾ Οὐσπένσκης Χριστ. Ἀνατολή 1892, σ. 664. Καὶ ὀλίγον παλαιότερον μετὰ
τὴν τῶν Καταλανῶν κακίστην θεομηνίαν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πρώτου Ἰσαὰκ, ὅστις
ἐπὶ 50ετίαν σχεδὸν πρωτεύσας καὶ εἰς τοὺς ἡσυχαστὰς ἀνήκων ἀφήκεν ἐν-
δοξον ἱστορίαν. Οὗτος τῷ 1334 παραχωρῶν εἰς τὴν τοῦ Κουτλουμουσίου τὴν τοῦ
Φιλαδέλφου μονὴν «πρὸς ἐσχάτην ἀπορίαν πρὸ πολλοῦ καταντήσασαν» γράφει: «Οὐ-
δὲ γὰρ πρὸς χάριν τοῦτο ἢ λογισμόν τινα πεποιήκαμεν ἀνθρώπινον, ἀλλὰ διὰ τὸ δί-
καιον αὐτό· εἰ γὰρ ταῖς ἄλλαις τῶν μεγίστων μονῶν καὶ εὐπορωτάτων οἱ πρὸ ἡμῶν
δοσιώτατοι πρῶτοι πολλὰ τῶν τῆς μέσης κελλία ἀπεχαρίσαντο καὶ οὐδὲ τῶν
ἡπορημένων, ἀλλὰ καὶ τῶν καλῶς ἐχόντων, καὶ ἡμεῖς τὴν ἐκείνων τειρηή-
καμεν πρᾶξιν. . . οὐ δὴ χάριν καὶ κοινῇ τῶν τιμωτάτων καθηγουμένων καὶ τῶν λοι-
πῶν γερόντων συνάπτομεν ταύτῃ τὴν τοῦ Φιλαδέλφου μονὴν μετὰ τοῦ ἡσυχαστη-
ρίου αὐτῆς καὶ ἀδιασπᾶστος τῇ τοῦ Κουτλουμουσίου ἐνοῦμεν» αὐτ. σ. 662 - 664.

²⁾ Actes de Chilandar 156, σ. 329.

³⁾ Ὁ Συμωναῖος πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἐπωνυμίας μᾶς παραπέμπει εἰς Βόλον! ὅπου
ἐν τῇ Πορταριᾷ ὑπὸ τοῦ Πατρ. Ἰωσήφ Α' ἱδρύθη (1272) ἐπ' ὀνόματι τοῦ Βασι-

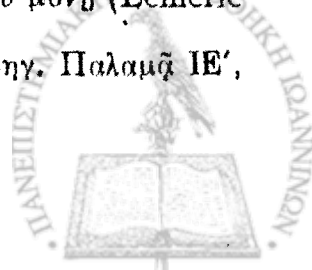

Ἡ ἀκριβὴς χρονολογία τῆς μονῆς Νέας Πέτρας δὲν εἶναι γνωστή. δὲν συνέστη δέ, ὡς κοινῶς λέγεται, κατὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ διαληφθέντος χρυσοβούλλου τοῦ Παλαιολόγου, τῷ 1366· διότι τὸ χρυσόβουλλον ἀναφέρεται εἰς προϋπάρχουσαν μονὴν τοῦ Διονυσίου «ἐπικεκλημένην τῆς Νέας Πέτρας» εἰς ἣν καὶ τὴν τοῦ Κουιλουμουσίου ἐδόθησαν τὰ τοῦ μεγάλου στρατοπεδάρχου, τοῦ Ἀστρά καὶ τοῦ Μιχαὴλ Ἱεράκη κτήματα μετὰ τῶν ἐν Λήμνῳ μυλώνων. Ἡ πιθανωτέρα γνώμη εἶναι ἡ τοῦ Θεοδωρήτου ὅστις, ὡς ἀναφέρει ὁ Οὐσπένσκης, ὀρίζει τὴν ἰδρυσιν τῆς μονῆς εἰς τὸ 1362.

Τὸ ἀντιλεγόμενον σιγίλλιον ἀποδεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι, καὶ μετὰ τὴν οὕτω διὰ τοῦ Τυπικοῦ τακτοποιηθεῖσαν διαφωνίαν περὶ τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου, ὁ Πρῶτος δὲν ἔπαυσε νὰ διεκδικῆ κυριαρχικὰ ἐπ' αὐτοῦ δικαιώματα. Τὰ ζητήματα ταῦτα δυσκόλως ἐλύοντο, διότι αἱ νέαι μοναὶ ἰδρύνοντο εἰς τόπον ἀδέσποτον μὲν οὕτως εἶπεν, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν οὗτος ἀνήκεν εἰς τὸ Πρωτάτον, οὐδ' ἐφρόντιζον οἰεῦλογημένοι ἐκεῖνοι νὰ θέσουν στερεὰ ὀρόσημα ἢ μᾶλλον δὲν ἔθετον τελείως, ἐντεῦθεν αἱ ἀτελείωτοι ἐριδες καὶ κρισολογίαι ὄριακαί ¹⁾ Ὅρια μεταξὺ τῶν μονῶν δὲν ὑπῆρχον, εἰς δὲ τὸν Πρῶτον δὲν συνέφερε νὰ τεθῶσιν ὄρια, διότι τὸ ὄριον εἶναι τὸ ἀσφαλέστερον σημεῖον καὶ ἀπόδειξις ἀκαταμάχητος ιδιοκτησίας. Εἰς τὸ β' Τυπικὸν (1045) ἀναγινώσκομεν: «Πολλοὶ δὲ τῶν μοναχῶν διενεκάλουν ὡς ἦν μὲν ποτε πολὺς ὁ τοῦ κοινοῦ τόπος καὶ διαρκῶν εἰς χρεῖαν αὐτῶν, διὰ δὲ τὸ κατὰ καιροῦς τοὺς πρώτους διὰ τινὰς μερικὰς φιλίας ἢ καὶ ἄλλα τὰ μετὰ τινῶν... καθηγουμένων ὀλιγοσιτῶν ἢ καὶ πλειόνων δωρεῖσθαι τοῦτον, (ἐν) οἷς ἂν βούλοιντο, ὀλιγωθῆναι μὲν τὸν ἐπίκοινον τόπον, στενοχωρεῖσθαι δὲ ἐντεῦθεν τὰ μοναστήρια. Καὶ δὴ πάντων κρίσει καὶ ἀρεσκείᾳ τετύπωται μὴ ἐξεῖναι μηδενὶ τοῦ λοιποῦ τῶν μελλόντων ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀνιέναι ἀρχῇ ἐκ τῶν κοινῶν τοπίων δωρεῖσθαι τινὶ ἢ ἀπεμπωλεῖν» (sic. Meyer σ. 159, 11). Πρὸ τοῦ Τυπικοῦ τούτου ὄρια δὲν ὑπῆρχον, καὶ ὁ βουλόμενος νὰ μονάσῃ λαμβάνων τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Πρῶτου ἐγκαθίστατο, ὅπου ἠρέσκετο. Ὁ Πρῶτος Θεοφύλακτος ἐν τῇ πράξει περὶ διαχωρισμοῦ τῶν μονῶν Νεακίτου καὶ Ξηροκά-

στοῦ μονῆ τῆς Νέας Πέτρας (σ. 505 ἀλλ' ἀσφαλῶς ὠνόμασεν οὕτως αὐτὴν ὁ ἰδρυτὴς κατ' ἀντιδιαστολὴν τῆς μονῆς τοῦ Προδρόμου τῆς Πέτρας, ὡς ἐλέγετο ἡ περιώνυμος μονὴ τοῦ Στουδίτου περὶ ἧς διαρκῶς ἀναφέρει ὁ Πτωχοπρόδρομος εἰς τὰ ποιήματά του. Νῦν ἡ ὀνομασία αὕτη, ὡς μὲ πληροφορεῖ ὁ διευθυντὴς τῆς «Ἀγιορ. Βιβλιοθήκης» κ. Σ. Σχοινᾶς, ἐλησμονήθη ἐν τῇ Πορταριᾷ καὶ λέγεται ἀπλῶς μονὴ τοῦ Προδρόμου. Τὰ ἐπίσημα ταύτης ἐγγράφα ἐδημοσίευσεν ὁ συνάδελφος τοῦ Συμωναῖο Ζωσιμᾶς Ἐσαφιγενίτης εἰς τὸν «Προμηθεῖα» Θ', 1897, σ. 13· 16 ὅθεν, ὡς φαίνεται, ἔμαθεν ὁ Σμ. Ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζεν ὁ Συμωναῖος, ὅτι ἐν ἐγγράφῳ τοῦ Πρωτάτου ἐν ἔτει 1350 ὑπογράφεται. «Ὁ καθηγούμενος τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς Πέτρας Θωμᾶς». Πράξις τῆς Συνάξεως ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ Πρῶτου Ἀντωνίου διὰ τὴν ἔνωσιν τοῦ κελλίου Γομάτου τῇ τοῦ Ἀλυπίου μονῇ (Lemerle ἀριθμ. 23,45).

¹⁾ Βλ. πραγματείαν μου «Τὰ ὄριακὰ ζητήματα κτλ.» ἐν Γρηγ. Παλαμᾷ ΙΕ', 1931, σ. 19, 65, 120.

στρου λέγει, ὅτι πρὸ αὐτοῦ οὐδεμία τῶν μονῶν εἶχεν ἰδιοπεριόριστον τόπον· τότε τὸ πρῶτον ἤρξαντο περιορίζειν τὸν κοινὸν τόπον (παρ' Οὐσπένσκη III, 241). Ἐνεκα τούτου ἡ ἴδρυσις τῆς μονῆς τοῦ ἁγ. Διονυσίου ἐδημιούργησε δυσεπίλυτα ὄρια καὶ ζητήματα μεταξὺ τῶν γειτόνων μονῶν, τῆς τοῦ ἁγίου Παύλου, μεθ' ἧς ἐπὶ χρόνον τινὰ ἦσαν πρὸς εἰρήνευσιν ἠνωμένοι αἱ δύο μοναί, καὶ τῆς τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, πρὸς ἣν μέχρι ἐσχάτων ἡμερῶν διεφέροντο¹⁾. Ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς τοῦ Διονυσίου δημοσιεύω κατωτέρω ἓν παλαιγενὲς ἔγγραφον ὡς ἔχει μὲ τὰς ἀνορθογραφίας.

18. 1974
27. 149

Τὸ κέντρον τῶν Ἑσχασιῶν.— Ὁ Μικρὸς Ἄθως τοῦ ἁγ. Διονυσίου.— Ἄρια καὶ ἐριδες μεταξὺ τῶν δύο ἐκατέρωθεν μονῶν.— Πῶς ἐκιβδηλεύοντο τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα.— Ἀπλετον φῶς εἰς τὰ ἀπὸ 500 καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν δικαιώματα τῆς μονῆς Διονυσίου.— «Οὐκ ἔστι κρυπτόν, ὃ οὐ φανερόν γενήσεται». — «Ἄγει δὲ εἰς φῶς τὰ πάντα ὁ χρόνος»

Ἡ ἴδρυσις τῆς μονῆς τοῦ ἁγ. Διονυσίου εἰς μέρος «ἐπίκοινων» τοῦ Πρώτου ἔθιξε τὰ κυριαρχικὰ αὐτοῦ δικαιώματα, ἀλλ' ἅμα ἔθεσεν εἰς παράνομον κίνησιν καὶ τὰς βουλιμιώσας γειτνιαζούσας μονάς. τὸ κακὸν παράδειγμα εἶναι τὸ πρῶτον δέλεαρ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν. Μετὰ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Παύλου ἐπὶ τινὰ χρόνον πρὸς εἰρήνευσιν εἶχον κοινὰ ὄρια. τότε ἰδρύετο περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΔ' αἰῶνος ἡ ἑτέρα τῶν μονῶν, ἡ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου καὶ ἐποίησεν οὕτως εἰπεῖν ἐκεχειρίαν. Μετὰ τῆς τελευταίας ἦλθεν εἰς συμφωνίαν, ἐπικυρωθεῖσαν τῷ 1948 ὑπὸ τῆς Ἱ. Κοινότητος, ἀλλ' ὡς ἐπληροφορήθην καὶ αὕτη δὲν ἐτελεσφόρησεν. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου ἔχουσι τὴν προέλευσιν τὰ κατωτέρω πλαστογραφημένα ἔγγραφα, ἅτινα εἶναι ἡ πέτρα τοῦ σκανδάλου καὶ ἀπαρχὴ τῶν ἐπὶ 500 ἔτη κρισολογιῶν.

«Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ»

† «Ἐπειδὴ προυπήρχεν ὁ τόπος τοῦ καθ' ἡμᾶς ἁγίου Ὁρους ἡγουν τοῦ ἱεροῦ Πρωτάτου, ὡς ἐδηλώθημεν ἐκ τῶν χρυσοβούλλων τοῦ κυρ Διονυσίου, ἐν μέσῳ τῶν δύο Μοναστηρίων ὅ,τε τοῦ κυρ Διονυσίου καὶ τοῦ κυρ Γρηγορίου, ὡς ἐγεγόνασι συγχήσεις καὶ σκάνδαλα ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἐδεήθησαν τῇ ἡμετέρῃ ταπεινότητι καὶ δι' ἐμοῦ καὶ τοὺς λοιποὺς ἡγουμένους τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἁγίου Ὁρους, ἥπως δώσωμεν αὐτοὺς ἐν ἀμφοτέροις τόπον, εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν, καθὼς ἐνετείλατο ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. ἤξαντες ἡμεῖς τῇ τούτων παρακλήσει καὶ κοπιᾶσαντες ἅπαντες ἐν τῇ ἱερᾷ συνάξει εὐρων, ὅτι ὁ τόπος ὑπῆρχε τοῦ

¹⁾ Εἰς τὸν ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς μονῆς Διονυσίου σπουδαῖον ἱστορικὸν κώδικα, ὃν περιγράφομεν ἐν ἐκτάσει εἰς τὸν Β' τόμον ἡμῶν, συμπλήρωσιν τοῦ Καταλόγου τῶν ἀγιορειτικῶν κωδίκων τοῦ Λάμπρου—οἱ κώδικες οὗτοι τῶν δύο ἡμῶν τόμων ἀνέρχονται εἰς 1000 περίμου μὴ ὑπάρχοντες παρὰ Λάμπρῳ—σ. 35-49 ὑπάρχει ἕτερον σιγίλλιον τοῦ Ἀντωνίου ἔτους 1391 ἐν φύλλῳ 249β-250. ἐν τῷ ὁποίῳ ἐντονώτερον ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ ἐπισκόπου Ἱερισσοῦ ν' ἀναμιγνύηται εἰς τὰ τοῦ ἁγ. Ὁρους καὶ ἐξασφαλίζονται πλήρως τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα τοῦ Πρώτου,

καθ' ἡμᾶς Πρωτάτου, καὶ μὴ εὐρῶντες τὰ σύνορα ἕως τέλους, μόνον ἀπὸ τὸν δρουβανιστὴν ἀνερχόμενον ἀπὸ τῶν αἰγιαλῶν, ἕως τοὺς φυλασσομένους. Ἀπὸ δὲ τοὺς φυλασσομένους ἀρξώμεθα ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ὀρωστατοῦμεν τὸ φρέδην φρέδην ἀπὸ τὰς ριζημέας πέτρας, ὃ ἐστὶν μεγάλαι ὡσάν πόρται καὶ ἐκόψαμεν τὸ μονοπάτι εἰς τὸν μέγαν ποταμὸν, καὶ ἀνήλθαμεν εἰς τὸ μεσέων πλαγίως ἀπὸ τὴν κορυφὴν ἕως εἰς τὸν μέγαν ποταμὸν καὶ ἐχαράξαμεν ἐν μέσῳ τοῦ πλαγίου αὐτοῦ εἰς δένδρα ἰδρὺς, ὀξίαις τε καὶ ἐλάταις, καὶ ἀνήλθομεν εἰς πέτραν ριζημέαν μεγάλην σχισμένην ἀπὸ ἀνωθεν ἕως κάτω, καὶ ἐκόψαμεν τρία ῥυάκια ξηρά, καὶ ἤλθαμεν εἰς μεσσησιδίον, ὃ ἐστὶν ἰδρὺς μεγάλη καὶ ἐπαραλάβομεν τὸ ἀριστερὸν μέρος, καὶ ἤλθαμεν εἰς τὴν ὁδὸν, τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ κυρ Διονυσίου καὶ ἐπαραλάβομεν τὴν ὁδὸν καὶ ἐκλείναμεν εἰς τὴν βρούσιν, ἕως οὗ εἰς τὴν ὁδὸν τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὸν Ἅγιον Παῦλον: Ταῦτα πάντα ἐπειδὴ ἐκ συμφώνου καὶ προστάξεως τοῦ τε Πρώτου καὶ τοῦ ἐκ πάντων Κοινοῦ ὠκονομῆθη καὶ ἐπράχθη, ἔστωσαν καὶ διαμεινέωσαν ἀραγῆ τε καὶ ἀπαράθραυστα, ἀναλοιώτά τε καὶ κυρωμένα εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα. ὃ δὲ ἐναντιούμενος πρὸς ταῦτα, ἦτε ἀπὸ τοῦ νῦν, ἦτε ἀπὸ τῶν μετέπειτα, (ὃ μὴ δῶη ὁ Κύριος) καὶ ἀνατροπὰς τινὰς ἐφευρίσκων κατὰ τοῦ τοιούτου τόπου (γρ. τύπου), ἵνα ἐν πρώτοις μὲν μὴ εἰσακούεται παρὰ παντὸς κριτηρίου, μή τε μὴν παρὰ τῶν καθ' ἡμᾶς Ἁγίων Πατέρων, ἐπισπόμενος ἐφ' ἑαυτῶν καὶ τὴν ἀρὰν τῶν 318 Ἁγίων καὶ Θεοφόρων πατέρων. Ταῦτα διαγνῶντες καὶ τὸ παρὸν γράμμα ποιήσαντες καὶ ταῖς ὑπογραφαῖς βεβαιωσάμενοι, ἐτάξαμεν δεῖ μένειν (γρ. διαμένειν) εἰς τοὺς ἐξῆς ἅπαντας καὶ διηνεκεῖς χρόνους ἀμετάτρεπτά τε καὶ ἀπαράθραυστα εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. διὰ δὲ τοῦτο ἐγεγόνει καὶ ἡ παροῦσα μου γραφὴ εἰς βεβαίωσιν καὶ ἀσφάλειαν μετὰ τῶν περὶ ἡμῶν Ἁγίων Πατέρων κατῶνομα.

τοῦ ἔτους ςδ', ἰνδικτ. ιδ', κατὰ μῆνα Μοῖου (=1496)

† ὁ Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Γρηγόριος ἱερομόναχος.

† Προηγούμενος Νεῖλος Χιλανδαρίου

† Μάρτυρες ἡμεῖς οἱ ἀπὸ τῆς λαύρας Νεῖλος ἱερομόν. καὶ Γερμανὸς μοναχός.

† Σίλβεστρος μοναχὸς τοῦ Βατοπεδίου.

† Μάρτυς Ἰβήρων Διονύσιος ἱερομόναχος.

† Ὀνούφριος Γέροντας τοῦ Ζωγράφου.

† Ταπεινὸς ἡγούμενος τοῦ Δοχειαρίου Μακάριος ἱερομόναχος.

† Τοῦ Κωνσταντινου Ἰωσήφ μοναχός.

† Παπᾶ Ραφαὴλ Κουτλουμουσί.

† Ἰωσήφ τοῦ Ῥουσσῶν.

† Γρηγόριος ἱερομόναχος Ἐρηροποτάμου.

† Ἡγούμενος Διονυσίου Ἰάκωβος ἱερομόναχος.

† Σπυρίδωνος ἀπὸ τοῦ Γρηγορίου.

«Ταῦτα, ἐπειδὴ ἐκ συμφώνου ἡμῶν εἰκεία βουλῆ τε καὶ προαιρέσει τοῦ τε κυρ Σπυρίδωνος καὶ ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ κυρ Γρηγορίου μετὰ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος ἐποιήσαμεν τὴν πράξιν ταύτην, τὴν ὀπισθεν διαλαμβάνουσαν μετὰ τὴν ἱεράν Σύναξιν, ὑστέρον τε καὶ βεβαίωσιν παρ' ἡμῶν τῆς Μονῆς

τοῦ Γρηγορίου ἅπαντας ἐν τῷ κοινοβίῳ ἐφ' ὄρω τῆς ζωῆς ἡμῶν καὶ μετέπειτα τῶν ἀφ' ἡμῶν πάντων εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. διὰ δὲ τοῦτο ἐγεγόνει καὶ ἡ παροῦσα μου ὁμολογία, καὶ ἡ γραφὴ τοῦ ὀνόματος ἡμῶν διὰ χειρὸς ἐμοῦ ἐν ἔμπροσθεν τῆς ἱερῆς συναξέως.

† Ἑγούμενος Γρηγοριάτης μοναχὸς Σπυρίδων»

Ἡ προσθήκη αὕτη ὡς ἰδιαίτερα ἐπικύρωσις τῆς μονῆς Γρηγορίου δὲν εἶχε θέσιν ἐδῶ εἰς ἐπίσημον τοῦ Πρώτου γράμμα· ἀλλ' ἐζητήθη, ὡς φαίνεται, παρὰ τῶν Διονυσιατῶν, ἵνα προλάβωσι πᾶσαν καταστρατήγησιν παρὰ τῶν Γρηγοριατῶν μετὰ χρόνους, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Εἰς τὸ ἀρχεῖον μου ἔχω ἀντίγραφον ἐγγράφου μετὰ πάροδον 16 ἐτῶν μονομερῶς συνταχθέν ὑπὸ τῶν Γρηγοριατῶν, ὅπερ διαλαμβάνει ἄλλα πράγματα καὶ ὁρόσημα (ὑποθέτω παραποίησιν, δὲν τὸ ἐξηκριβῶσα). ἀρχεται δι' ὠραίου προλόγου: «Πλήρωμα τοῦ νόμου ἐστὶν ἡ ἀγάπη κτλ.» Ἀναφέρεται εἰς τὴν εἰρημένην πρᾶξιν τοῦ Πρώτου Γρηγορίου καὶ φέρει ὑπογραφήν: «Ἑγούμενος ἱερομόναχος Νικηφόρος Γρηγοριάτης καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ ἐδέχθηκα τὰ ἀνωτέρω καὶ μετὰ τὸ χέρι μου ὑπογράφομαι καὶ ἡμεῖς οἱ παρευρεθέντες ἐν τῇ τοιαύτῃ εἰρηρικῇ ὑποθέσει μαρτυροῦμεν καὶ ὑπογράφομεν (8 ὑπογραφαί). Τὸ ἐγγράφον τελειώνει ὡδε: «Ἐπὶ τοῦτο ἐγεγόνει καὶ τὸ παρὸν γράμμα εἰς ἀσφάλειαν καὶ βεβαίωσιν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. Κατὰ τὸ (γρ. καὶ τό) πρῶτον γράμμα, ὡς ἀνωθεν ἔσαφηνίσσαμεν, εἶχε τὸ ἔτος ζδ', ἰνδ. ιδ'. κατὰ τὸ νῦν ζκ' ἰνδ. ιε'. καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν σχετικὴν μονὴν τοῦ ὁσίου Διονυσίου μετὰ τὰς ὑπογραφαῖς παρ' ἐκάστου, ὡς θέμις, ὀνόματα» (sic). Εἶναι πρωτότυπος πρᾶξις εἰς τὰ χρονικά τοῦ ἁγίου Ὁρους νὰ τίθωνται τὰ σύνορα ἄνευ τῆς παρουσίας τῆς ἑτέρας ἐνδιαφερομένης μονῆς. Ἀπ' ἀρχῆς ὁ πειρασμὸς εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν «ἔβαλε τὴν οὐρά του», καὶ ἐπὶ ἡμισυν ἤδη μέγαν αἰῶνα συνεχῶς διαπληκτιζόνται αἱ δύο αὐταὶ μοναὶ καὶ βασανίζονται ἄνευ ἀποτελέσματος. Μοὶ διεβιβάσθη ἡ τελευταία συμβιβαστικὴ ἀπόφασις, τῆς 3 Ἰανουαρίου 1948, ἣτις ἀρχεται διὰ τῶν ἰδίων λέξεων: «Πλήρωμα νόμου ἐστὶν ἡ ἀγάπη...» ἐπικυρωθεῖσα καὶ ὑπὸ τῆς Ἱ. Κοινότητος (26 - 2 - 48). Εἶναι κατόρθωμα τῶν δύο κοινοβιαρχῶν, πανοσιολογιωτάτων Γαβριὴλ τοῦ ἁγίου Διονυσίου καὶ Βησσαρίωνος τοῦ ὁσίου Γρηγορίου

Δήλωσις ἀναγκαία:

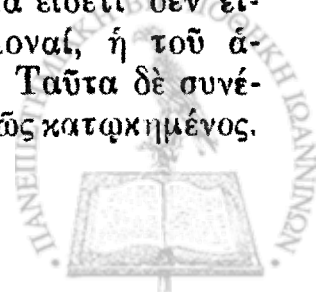
Ἀμφοτέρων τῶν ἱερῶν μονῶν, Διονυσίου τε καὶ Γρηγορίου, ἔχω ἀντίγραφα ὅλων τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων, ὡς ἔπραξα καὶ διὰ τὰς ἄλλας μονάς, ὅσαι δὲν ἔχουν δημοσιεύσει ταῦτα. Λυποῦμαι, διότι δὲν ἔχω ἐνταῦθα τὰ τῆς μονῆς Γρηγορίου—εἶναι εἰς τὴν ἐν Λαύρᾳ βιβλιοθήκην μου εἰς χειρόγραφον τόμον περιέχοντα καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς μονῆς ταύτης. Πιθανὸν νὰ ὑπάρχη τι διαφωτιστικὸν εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν. Θὰ εὐαρεστηθῆ λοιπὸν ὁ λογιώτατος ἅγιος καθηγούμενος κύρ Βησσαρίων νὰ ἐρευνήσῃ εἰς τὸ ἀρχεῖον καί, ἐὰν εὕρῃ, ἃς μοὶ στείλῃ αὐτὸ διὰ τὸ ἐπόμενον ἄρθρον. Πολὺ θὰ με ὑποχρεώσῃ.

ου, δραστηριῶν καὶ ἱεροπρεπῶν Ἀγιορειτῶν, καὶ εὐχομαι νὰ εἶναι τὸ τέρμα τῆς «αἰωνοβίου» ταύτης ἔριδος, ἣτις εἶχεν ἐν ἀναστατώσει τοὺς καλοὺς ἀδελφοὺς τῶν καλλιτέρων τοῦ ἁγίου Ὁρους κοινοβίων.

Ἄλλ' ἢ τοῦ ἁγίου Διονυσίου μονὴ εἶχε καὶ ἐτέρωθεν τὰς ἐπιθέσεις, ἐκ τῆς ἄλλης γείτονος μονῆς, τῆς τοῦ ἁγίου Παύλου, ἀλλὰ περὶ τούτου κατωτέρω.

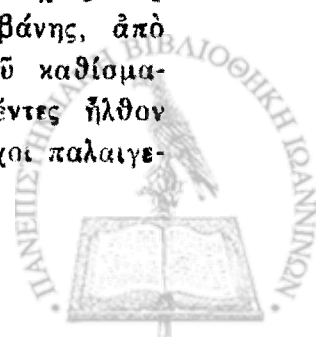
Ἄλλὰ διατί νὰ συμβαίνουν ταῦτα εἰς τὸν ἅγιον αὐτὸν καὶ ἱερὸν τόπον; Πρέπει νὰ δώσωμεν μίαν ἐξήγησιν διὰ νὰ μὴ ἀποδοθῇ τὸ θλιβερὸν τοῦτο φαινόμενον εἰς τὴν κακίαν ἀνθρώπων, οἵτινες ἐσταύρωσαν ἑαυτοὺς εἰς τὸν βραχῶδη ἐκείνον τόπον διὰ τὴν τῆς ψυχῆς σωτηρίαν καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην. Ἄπ' ἀρχῆς οἱ Ἀγιορεῖται διηρέθησαν διὰ καθεστωτικούς λόγους εἰς δύο συστήματα, τοὺς ἡσυχαστάς, οἵτινες ἦσαν οἱ πρῶτοι κάτοικοι καὶ τοὺς μοναστηριακοὺς, οἵτινες ἀρχηγὸν ἔσχον τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον, τὸν Λαυριώτην—διὰ τὴν μονὴν Κολοβοῦ δὲν ἐνδιεφέροντο πολὺ, διότι ἦτο πολὺ μακρὰν σχεδὸν ἐκτὸς τοῦ ἁγίου Ὁρους—αὐτοὶ φρονῶ ἦσαν οἱ πειρασμοί, οἵτινες ὅτι ἐκτιζον οἱ μαστόροι τὴν ἡμέραν κατέστρεφον τὴν νύκτα κατὰ τὴν Ἰδρυσιν τῆς Λαύρας—ἡ ἐρμηνεία αὕτη, ἐννοεῖται εἶναι ἐλευθέρα, ἀλλὰ καὶ λογικὴ, διότι οἱ πειρασμοὶ ὡς σκιαὶ ἀθέατοι δὲν θὰ ἐφοβοῦντο τὸ φῶς τῆς ἡμέρας—Οἱ ἀσκηταὶ ἀρχηγὸν εἶχον τὸν Πρῶτον, ὅστις συνέχισε μέχρις ἐσχάτων ἡμερῶν αὐτοῦ τὸν καλλίνικον ἀγῶνα καὶ ὡς ἔχων τὴν κυριαρχίαν τοῦ τόπου ἀντίστατο εἰς τὴν Ἰδρυσιν μονῶν, δὲν παρεχώρει μέρος, δὲν ἄφηγε νὰ τίθωνται σύνορα κτιστά (πυργίσκοι ἢ λαυράτα κατὰ τὴν ἁγιορ. φρασεολογίαν). προσεπάθει νὰ διαφυλάξῃ μέρος καὶ διὰ τοὺς ἡσυχαστάς, τοὺς ἀσκητάς καὶ τοὺς κελλιώτας. Ἄλλ' ἐξ ἄλλου ἀντίσταντο καὶ αἱ ἰδρυθεῖσαι μεγάλαι μοναὶ εἰς τὴν ἀνέγερσιν νέων· διότι τὸ τοιοῦτον περιώριζε τὴν περιοχὴν καὶ μεγάλην ἔκτασιν, ἣν εἶχον καταλάβει· π.χ. ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ἐξουσίαζεν ὅλην τὴν πέραν πρὸς ΝΑ τῶν Καρεῶν ἔκτασιν μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Ἀθωνος καὶ πέραν αὐτοῦ μέχρι τοῦ Ἀντιάθωνος, ἦτοι ἐγγὺς τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Παύλου, εἰς ὠριαίαν σχεδὸν ἀπόστασιν. Τότε ἐτέρωθεν ὁ ἅγιος Παῦλος ἰδρύσας τὴν τοῦ Ξηροποτάμου μονὴν κατεκυρίευσεν τὴν παραλίαν ὄλην μέχρι τοῦ Χειμάρρου ἦτοι τοῦ Ἀντιάθωνος. Ἐφεξῆς ἡ Λαύρα εἶχε πολυετεῖς σκληροὺς ἀγῶνας καὶ δικαστήρια πρὸς τὰς ἐπειτα εἰς τὴν βορείαν πλευρὰν ἰδρυθεῖσας μονάς, τοῦ Καρακάλου, Φιλοθέου καὶ τῆς τῶν Ἰβήρων (ἀφοῦ ἦτο εἰς τὰ πρόθυρα αὐτῆς εἰς τὸν Μυλοπόταμον). Τὴν μονὴν τῶν Ἀμαλφηνῶν ἐρημωθεῖσαν ὑπὸ τῶν Καταλανῶν ἐνωρὶς καὶ διαμαρτυριῶν συνεχῶνευσεν αὕτη. Κατὰ τοῦ ὁσίου Διονυσίου ἐξηγέρθη ἀμέσως μετὰ τὴν Ἰδρυσιν τῆς μεγάλης μονῆς ὁ Πρῶτος διὰ τὸν ἅγιον Ὀνούφριον, ὅστις ἔπρεπε νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν κυριότητά του, διότι ὄρια εἰσέτι δὲν εἶχεν ἢ νέα μονή. ἀλλὰ καὶ αἱ γειτνιαζουσαι ἐκατέρωθεν μοναὶ, ἢ τοῦ ἁγίου Παύλου καὶ ἢ τοῦ Γρηγορίου διεξεδίκουν τὸ βουνόν. Ταῦτα δὲ συνέβαινον διὰ στενότητα χώρου, ὅστις εἶναι ἐκεῖ ὁ πλέον πυκνῶς κατφικημένος.

Ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Παύλου δημοσιεύω τὰ ἐξῆς δύο ἔγγραφα, πράξεις τῆς Συνάξεως τοῦ ἁγίου Ὁρους.

Πρωτότυπον Χαρτῶν, ἔτους 1400, διαστ. 29X62,5, σειραὶ 70. Ἐγγραφον πρῶτον, ὅπερ ἐν τῷ κατατεταγμένῳ ἀρχείῳ τῆς μονῆς τοῦτο τάσσεται ὡς δεύτερον. Ἐν ἀρχῇ εἶναι κατεστραμμένον.

«...πολλῶν ὁ μακαρίτης ἐκεῖνος ἐν ἱερομονάχοις κύρ Διον[ύσιος] . . . τὴν κατοίκησιν ποιησάμενος πρηνὴν βλέποντα θάλασσαν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἁγίου Ὁρους τόπον, ἐν ᾧ καὶ μονὴν ἐδεῖματο ἐπ' ὀνόματι τοῦ τιμίου προφήτου προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ. Εἶτα ὁ μὲν ἀπεβίω μηδὲν τὸ σύνολον πορισάμενος γράμμα τοῦ ὄρους παντὸς καὶ τῆς κοινῆς συνάξεως διὰ τὸν μονὴν χώρον, ὃν εἰκὸς νέμεσθαι τοὺς ἐν τῇ μονῇ, ἐπειδὴ τῆς μέσης οὗτος ἐτύγγανεν ὢν. οἱ δὲ ἐνέμοντο καὶ κατεῖχον ἀδιαφόρως τὰ πέριξ παρὰ μηδενὸς τῆς πλησίον μονῆς τοῦ ἁγίου Παύλου εὐρίσκοντες διενόχλησιν, ἀλλ' ἦν ἀμφοτέραις ταῖς μοναῖς τὰ πάντα κοινά· οἱ τε γὰρ τῆς τοῦ ἁγίου Παύλου φοιτῶντες εἰς τοὺς περὶ τὴν μονὴν τοῦ κύρ Διονυσίου χώρους τὰ κατὰ χρεῖαν πληροῦντες ἦσαν, οἱ τε τοῦ ἁγίου Διονυσίου εἰς τὸν ἁγιον Παῦλον ὁμοίως, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν, ὡσπερ ἐπὶ τῶν ἀποστόλων ἔλεγεν ἴδιον εἶναι. Ταύτην δὴ τὴν ἔνωσιν οὐκ εἶασεν ὁ τοῦ φθόνου πατὴρ μέχρι τέλους φυλάττεσθαι, ἀλλὰ διαστῆσαι ἀλλήλων αὐτοὺς ἔπεισεν καὶ τοῖς ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Διονυσίου γράμματα συστατικὰ ζητεῖν ὑπέβαλεν. οἱ καὶ προσελθόντες ἐν τῷ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τοῦ Ὁρους προϊσταμένῳ, ἤτήσαντο γράμμα γενέσθαι αὐτοῖς, χωρίζον τοὺς περὶ τὴν ἑαυτῶν μονὴν τόπους ἀπὸ τῶν ὄρων τοῦ ἁγίου Παύλου, ὁ δὲ βάσανον τῷ πράγματι μὴ δοῦς, γνώμης χωρὶς τῶν ἐν τῷ Ὁρει παντί, εἶξεν αὐτῶν τῇ δεήσει, καὶ γράμμα παρέσχεν αὐτοῖς, ὅπερ εἰς ταραχὴν ἐκίνησε τοὺς ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Παύλου, ἀναλογιζομένους, ὅπως μὲν εὐνοϊκῶς οὗτοι διέκειντο πρὸς αὐτούς, οἱ δὲ τοιαῦτα ἐποίησαν. Ἀλλ' ἕως μὲν ἐκεῖνο καὶ μόνον ἦν, οὐ τοσοῦτον ἡ ταραχὴ, ἀφοῦ δὲ καὶ ἕτερον γράμμα ἐγένετο κυρωτικὸν τοῦ προτέρου, τοσοῦτον εἰς μάχης ἐχώρησαν καὶ ταραχὰς οἱ τῶν ἀμφοτέρων μονῶν, ὡς καὶ φόβον εἶναι πολὺν μὴ παραχωρήσει Θεοῦ ἔργον φόνου γένωνταί τινες ἐξ αὐτῶν· ὅπερ εἰδὼς ὁ τῆς τοῦ ἁγίου Παύλου μονῆς προϊστάμενος ὁσιώτατος ἐν μοναχοῖς κύρ Ἀντώνιος ἀνέδραμεν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἱερὰν σύναξιν καὶ τοῖς τοῦ κυροῦ Διονυσίου ἐνεκλήτευσεν. Ἡ οὖν ταπεινότης ἡμῶν συνδιασκεψαμένη ἅμα τοῖς περὶ αὐτὴν θείοις ἀνδράσι καὶ ἡγουμένοις τῶ[ν] ἐν τῷ ἁγίῳ Ὁρει σεβασμίων μονῶν ἔκρινε βέλτιον εἶναι τοπικῶς ἐκεῖσε παραγενέσθαι, ὡς ἂν καὶ τὸν τόπον, ὑπὲρ οὗ ἡ διένεξις, ἴδη κἀντεῦθεν τὸ δέον ποιήσῃ. οἱ δὲ ἐκλεγέντες ἄνδρες ἀπὸ τῶν ἔργων ἄξιοι πιστεύεσθαι εἰς τὰ τοιαῦτα ἀπὸ μὲν τῆς ἁγίας Λαύρας ὁ τιμιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κύρ Σωφρόνιος ὁ πνευματικός, ἀπὸ δὲ τοῦ Βατοπεδίου ὁ τιμιώτατος ἐν μοναχοῖς κύρ Μακάριος, ἀπὸ δὲ τῶν Ἰβήρων ὁ τιμιώτατος ἐν μοναχοῖς κύρ Μακάριος, ἀπὸ τοῦ Χιλιανταρίου ὁ τιμιώτατος ἐν μοναχοῖς κύρ Ἰωβάνης, ἀπὸ τῶν ῥώσων ὁ γέρων, ὁ κύρ Νίκανδρος καὶ προηγούμενος, καὶ ἀπὸ τοῦ καθίσματος τῶν Καρεῶν ὁ πνευματικός κύρ Θεοδόσιος. Οὗτοι οὖν προκριθέντες ἦλθον μεθ' ἡμῶν. Παραγενόμενοι δὲ ἐκεῖσεν ἐζητήσαμεν, εἶπου τις αὐτῶν ἔχει παλαιγε-

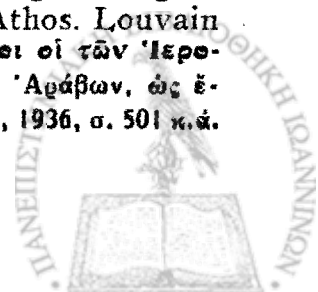

νὲς δικαίωμα ἔγγραφον, οἱ δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἔχειν εἶπον, μάρτυρας δὲ προεβάλλοντο τὸν τε πνευματικὸν κύρ Νικόδημον καὶ τὸν ἀπὸ Συριάνων κύρ Γρηγόριον τὸν γέροντα, ἄνδρας ἀξίους πιστευθῆναι, ἐπὶ μαρτυρία πολλῶν πραγμάτων καὶ λόγῳ ἐρωτηθέντας ἀπλῶς, ἀλλ' ἡμεῖς διὰ τὴν ἀμφιβολίαν καὶ βάρος ἄλυτον <καὶ> φρικώδους ἀφορισμοῦ ἐξεφωνήσαμεν ἐνώπιον πάντων κατὰ τοῦ δι' ἔχθραν ἢ φιλίαν τὸ ἀληθὲς ὑποκρύψοντος. ὃ καὶ ἀκούσαντες ἐμαρτύρησαν ἐγγράφως λέγοντες, ὁ μὲν κύρ Γρηγόριος ἔχειν ἐξ ἀκοῆς παλαιᾶς ὡς τὰ κελλία τοῦ Ἐδροβανιστοῦ ¹⁾, τοῦ Γαλακτίωνος, τῶν Φυλασσομένων, τὸ ἐπάνω κάθισμα ὁ Πρόδρομος, τὸ τοῦ Κυρίλλου, τὸ τοῦ Μάρκου καὶ Διονυσίου καὶ ὁ σκληθρος εἰσὶ τοῦ Πρωτάτου. τὸ δὲ παραθαλάσσιον ὄλον ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ περιορισμοῦ τῶν Βουλευτηρίων καὶ καταντῶν μέχρι τοῦ ἀυλακίου τῆς τοῦ κύρ Σίμωνος ἐνι τοῦ Ξηροποτάμου ²⁾. Ὁ δὲ πνευματικὸς: ὅτε ὑπετάγην τῷ κυρῷ Διονυσίῳ δέδωκεν ἐκεῖνῳ ὁ πρῶτος ἐκεῖνος κύρ Δωρόθεος ἀπὸ τοῦ Χιλανταρίου περιοχὴν τινα πολλήν, ὃ δὲ οὐκ ἔφθασεν αὐτὴν λαβεῖν διὰ γράμματος. Ταῦτα εἰπόντων ἐκείνων ἀκούσαντες καὶ μὴ δυνηθέντες γνῶναι τίνοσ ἀρα ἐστὶν ὁ τόπος, ὁ ὑπὲρ οὗ ἡ διένεξις, ἐπεὶ οὔτε γράμμα ἦν, οὔτε οἱ μάρτυρες εἶπον περὶ αὐτοῦ, ἡμεῖς τὸ τῆς εἰρήνης καλὸν πραγματευόμενοι ἀμφοτέραις ταῖς μοναῖς, κατὰ τὸν τόπον ἐκεῖνον γενόμενοι καὶ μέσην χωρήσαντες, μήτε τούτους μήτε κακείνους στενώσαντες, διεκρίναμεν καὶ ἀπεφηνάμεθα καὶ φροθετήσαμεν οὕτως:

Ἐκ τῆς θαλάσσης ἔστι λάκκος μέγας, ὃς καλεῖται τῆς Ῥάχεως τοῦ Καλαθᾶ. ἐν τῷ τοιούτῳ τοίνυν λάκκῳ πέτρα ἔστι μεγάλη ῥιζημαία, ἐν ἣ ἐνεχαράξαμεν τίμιον σταυρὸν καὶ μικρὸν πρὸς ἐπήξαμεν σταυροπήγιον. εἶτα ἀνερχόμεθα κατ' ἴσον εἰς τὴν εἰς ὄξυ λήγουσαν μεγάλην πέτραν, ἣτις καὶ σχῆμα πύργου ἔχει, ἦν καὶ σχίζοντες διχῆ ἀνερχόμεθα μέχρι μεγάλων πετρῶν, ἐφ' αἷς δρυς, ἐν ἣ καὶ σταυρὸς κεχαραγμένος ἐστὶ παρ' ἡμῶν. ἔπειτα ἀφέντες δεξιὰ καὶ πρὸς ἀνατολὰς τὴν ἀπιδάϊαν (γρ. ἀπιδεῖαν). ἀνερχόμενοι εὐρίσκομεν τύμβην πετρῶδη, ἐφ' ἣ δρυς μεγίστη, ἐν ἣ σταυρὸς. μικρὸν δὲ πρὸς ἕτερος, ὃς ἦν μὲν παλαιὸς ἐν τῇ δρυὶ κεχαραγμένος, ἀνεκαινίσθη δὲ <ν> αὐτῷ ὑφ' ἡμῶν. ἀνωτέρω δὲ τούτου τὸ τοῦ ἀββᾶ Θεοδώρου ἀλῶνι, ὅπερ ἀφέντες πρὸς ἀνατολὰς κατήλθομεν μικρὸν καὶ ἐνεχαράξαμεν σταυροὺς δύο ἐν δένδροσι δυσὶν ἀντικρῶ ἀλλήλων ἐσταμένοις. κατ' ἰσότητά δὲ βαίνοντες

1) Γράφ. τοῦ τε Δροβανιστοῦ. Ἡ τοπωνυμία αὕτη σώζεται μέχρι σήμερον καὶ διακρίνει τὸ μέρος ἀπὸ τὸν καταρράκην ὁ παραπλέων. Δρούβα χωρίον Ὀλυμπίας, δρομβάνι ἀγγεῖον γαλακτοκομίας, ἐν ᾧ κτυπῶντες καὶ ταράσσοντες τὸ γάλα ἀφαιροῦσιν οἱ ποιμένες τὸ βούτυρον, ὅθεν καὶ ρ. δρομβανίζω. Ἡ λέξις ὑπόλειμμα τοῦ καιροῦ ἐκείνου τοῦ 11 - 12 αἰῶνος, ὅτε Βλάχοι ἐνέμοντο τὸν ἱερὸν τόπον διὰ καὶ ἐνταῦθα ὑπάρχοντος ἀφθόνου ὕδατος εἶχον τὴν «κατοῦναν» ἐγκαταστήσει.

2) Μονὴ Ξηροποτάμου λέγεται ἡ τοῦ ἀγίου Παύλου, ὅθεν καὶ οὕτως καλεῖται «τῆς τοῦ χειμάρρου μονῆς» δομητῶρ ὁ πρῶτιστος· διότι εἰς τὸ νῦν λεγόμενον Ξηροπόταμον δὲν ὑπάρχει χεῖμαρρος (βλ. τὸ σπουδαῖον ἔργον τοῦ Στεφ. Βίνον Les origines legendaires et l'histoire de Xéropotamou et de Saint - Paul de l' Athos. Louvain 1942, σ. 101. Ἐγὼ φρονῶ, ὅτι εἰς τὸ νῦν Ξηροπόταμον ἦλθον πρῶτοι οἱ τῶν Ἱεροσολύμων μοναχοὶ τῆς ἐκεῖ μονῆς Ξηροποτάμου μετὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Ἀράβων, ὡς ἐγραψα τοῦτο πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν θερησκευτικὴν καὶ χριστιανικὴν Ἐγκυκλ. Α', 1936, σ. 501 κ.ά.

μέχρι πολλοῦ ἐνεχαράξαμεν σταυροὺς ἐν δένδροις τριάκοντα, ὧν μέσον ἴσταται δρυς μεγίστη, ἔχουσα κλάδον πρὸς δύσιν κλίνοντα. ἐν δὲ τῷ τέλει τοῦ περιορισμοῦ ἀντικρὺ τῆς σελάδος, ἀφ' ἧς ὁράται τοῦ Μολφηνοῦ, ἴσταται ἐλάτη μεγάλη, ἐν ἧ τρεῖς σταυροὺς πεποιήκαμεν.

Τούτων δὲ οὕτως ὁροθετηθέντων διεκρίναμεν καὶ ἀπεφηνάμεθα, ὡς ἂν τὰ μὲν πρὸς ἀνατολὰς πάντα ἔχη ἡ τοῦ ἁγίου Παύλου μονή, τὰ δὲ πρὸς δύσιν ἡ τοῦ κυροῦ Διονυσίου, μηδενὸς ἀπὸ γε τοῦ νῦν ἔξοντος ἄδειαν διενυχλῆσαι αὐτοῖς». Ἐντεῦθεν μέχρι τέλους τὰ ὄρια τῆς μονῆς Διονυσίου παρελείφθησαν ἐν τῷ γνωστῷ ἐγγράφῳ, ὅπερ παρουσιάζουσιν ὡς αὐθεντικόν οἱ Ἁγιοπαυλίται· «Ἐπεὶ δὲ ἐζήτησαν οἱ ἐν τῇ τοῦ κυροῦ Διονυσίου καὶ τὰ κελλία τὰ μαρτυρηθέντα, ὅτι εἰσὶ τοῦ Πρωτάτου καὶ πρὸς τούτοις καὶ ὁροκύκλεον ¹⁾ (sic) γενέσθαι, τὸν περὶ τὴν ἑαυτῶν μονὴν πάντα χῶρον περιλαμβάνον, ἡ ταπεινότης ἡμῶν εἴδασα τῇ δεήσει αὐτῶν, ἀμα καὶ τοῖς περὶ αὐτὴν θείοις ἀνδράσιν, ἐπιδίδωσι μὲν αὐτοῖς τὰ εἰρημένα πάντα κελλία, ἄνευ τοῦ Γαλακτίωνος τοῦτο γὰρ ὑπὸ τὴν διαποτείαν τελεῖ νῦν τῆς τοῦ κυρ Σίμωνος. ὁροθετεῖ δὲ καὶ τὸν περὶ τὴν ἑαυτῶν μονὴν ἅπαντα χῶρον, δε ἄρχεται ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ, τοῦ οὕτως πῶς καλουμένου Τεσσαρακοντακώπου ²⁾, καὶ ἀφίει πρὸς δύσιν τὴν τοῦ Ἰακώβου Πέτρου, ἀνέρχεται μέχρι τοῦ κελλίου τοῦ Δρουβανιστοῦ. κἀκεῖθεν περιορίζων τοὺς Φυλασσομένους ἀναβαίνει διὰ τῆς μαδαρᾶς ῥάχεως, ἕως τῆς ῥάχεως ἐκείνης, καθ' ἣν ἡ τῆς Μέσης βασιλικῆ τυγχάνει ὁδός, καὶ καταντᾷ ἕως τῆς ἐλάτης τῆς μεγάλης, ἐν ἧ καὶ οἱ παρ' ἡμῶν τρεῖς τίμοι τυγχάνουσι σταυροί. Τὸν τοιοῦτον τοίνυν ἅπαντα χῶρον ὀφείλει κατέχειν καὶ νέμεσθαι καὶ δεσπόζειν ἡ τοῦ κυροῦ Διονυσίου μονὴ εἰς τοὺς ἐξῆς καὶ διηνεκεῖς ἅπαντας αἰῶνας, παρὰ μηδενὸς εὐρίσκουσα τὴν τυχοῦσαν καὶ διενόχλησιν ἴσως βουλευθεῖεν εἰς τὰς . . . ρισκομένῳ τόπῳ τὴν κατοίκησιν ποιήσασθαι, οὐκ ἐξέσται αὐτοῖς κατοικῆσαι γνώμης ἄνευ καὶ θελήσεως τῶν ἐν τῇ εἰρημένῃ μονῇ, ἀλλὰ καὶ οἱ νῦν ὄντες ἐντὸς τοῦ τοιούτου τόπου ἀδελφοὶ δύο, ὃ τε κύρ Μάρκος καὶ ὁ κύρ Διονύσιος, ὀφείλουσιν ἔχειν ὑποταγὴν καὶ εὐπείθειαν ἐν τῇ μονῇ, μέχρις ἂν ἐν τοῖς ζῶσιν ᾧσιν. μετὰ δὲ τὸν αὐτῶν θάνατον, ἵνα μηδὲν ἔχωσιν ἄδειαν παραπέμπειν τὰ τε κελλία καὶ τὰ ἀμπέλια καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν αὐτῶν περιουσίαν πρὸς ἕτερα πρόσωπα, ἀλλ' ᾧσιν ὑπὸ τὴν τῆς μονῆς δεσποτείαν ἅπαντα. ἂν δὲ συνεργία τοῦ πονηροῦ ἔτι ζῶντες παραπέμψαι ταῦτα θελήσωσι πρὸς ἕτερον πρόσωπον μὴ ἐπιμένοντες ὑπὸ τὴν τῆς μονῆς ὑποταγὴν, ἵνα αὐτοὶ μὲν ἐκδιώκωνται τελείως τοῦ τόπου ἐκείνου, τὴν δὲ βελτίωσιν ἅπασαν, ἣν ἐποίησαν μετὰ τῶν κελλίων αὐτῶν ἔχη ἡ μονή, ὡς δεσπόζουσα τοῦ τόπου παντός. Ταῦτα ἐγένετο θελήσει καὶ γνώμῃ τῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ἀγίῳ Ὄρει παντί, καὶ βουλόμεθα τὸ βέβαιον ἔχειν καὶ ἀμετακίνητον παρὰ παντός τοῦ μεθ' ἡμᾶς εἰς τὴν τοῦ Πρωτάτου διακονίαν ἀναχθησομένου· οὐ γὰρ κεκρυμμένως καὶ ἀσκέπτως ἐγεγόνει, ὥσπερ τὰ προλαβόντα γράμματα, ἃ καὶ οὐκ ἐστέρχθησαν παρ' ἡμῶν, ἀλλὰ πρῶτον σκεψάμενοι καὶ ἐρευνήσαντες ἀκριβῶς τὰ περὶ τῆς ὑποθέσεως, οὕτω ταῦτα πεποιήκαμεν ἐνώπιον πάντων, ὅθεν καὶ ὀφείλουσι τὸ κῦρος ἔχειν. Τὸν δὲ

1) γε. ὁροκύκλιον, εἶναι ἐγγράφον περιορίζον τὰ ὄρια, ὅθεν καὶ περιορισμὸς λέγεται.
2) Τεσσαρακοντάκωπον καὶ νῦν λέγεται.

εις ἀνατροπὴν χωρήσαντα τῶν τοιούτων, οἷος ἄρα καὶ εἶη ἔχομεν ἀφωρισμένον ἀπὸ τῆς τρισυποστάτου καὶ ἀδαιρέτου θεότητος ἐν τῷ νῦν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι. καὶ εἰς ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν καὶ ἐπεδόθη τῇ διαληφθείσῃ μονῇ τοῦ κυροῦ Διονυσίου. μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, Ἰνδικτιῶνος θ', ἔτους ςϞθ' (=6909).

† ὁ πρῶτος τοῦ ἁγίου Ὁρους Γεννάδιος ἱερομόναχος.

† ἀπὸ τῆς Λαύρας Σωφρόνιος ἱερομόναχος.

† ἀπὸ τὸ Βατοπέδην Μακάριος μοναχός.

† Μακάριος ἱερομόναχος καὶ πνευματικὸς ἀπὸ τὸν Ἰβήρων.

† ὁ ἐλάχιστος ἐν ἱερομόναχοις πνευματικὸς (:) Θεόδουλος ¹⁾ ἀπὸ τὸ Προτάιον».

Τὸ ἔγγραφο τοῦτο ἔχει ἀπταιστον ὀρθογραφίαν καὶ λίαν ζωηρὰν τὴν γραφὴν καὶ μόνον ἐν ἀρχῇ ἀλεκόπη ἢ γωνία καὶ ἐξέπεσον ὀλίγαι λέξεις καὶ εἰς συρραφὰς τῶν τεμαχίων ἢ μᾶλλον εἰς τὰς πτυχώσεις κατεστράφη ἐν μέρει ἢ γραφῇ. ἐπενδέδεται δὲ διὰ σκληροῦ χάρτου καὶ ἔνεκα τούτου ἢ διπλωσις ἦν δυσχερής, διότι δυστυχῶς δὲν ἀποτελεῖ κύλινδρον.

Ἄλλ' ἀνελπίστως οἱ πατέρες Ἀγιοπαυλίται παρουσιάσαν μοι καὶ ἕτερον παρόμοιον χαρτῶν ἔγγραφο, παραχάραξιν βεβαίως εἶναι ἀπομίμησις τελεία σχεδὸν τοῦ πρώτου. γεγραμμένον ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀκριβῶς διαστάσεων, σωζόμενον δὲ ὀλόκληρον, ἄνευ τῆς εἰρημένης φθορᾶς, ἅτε ἐπικεκολλημένον ἐπὶ λινοῦ πανίου. ἐν τέλει ὁμοῦς ἢ γραφῇ λίαν ὠχρίασεν ἔνεκεν βεβαίως ὑγρασίας καὶ κατήνησε δυσανάγνωστος. Τοῦτο παραχωρεῖται τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Παύλου, ἐνῶ ἐκεῖνο τῇ τοῦ Διονυσίου. Τώρα πῶς εὐρέθη καὶ τὸ τῆς μονῆς Διονυσίου ἐνταῦθα, οὐ τοῦ παρόντος. Ἐνταῦθα σώζονται πλείονες καὶ μετὰ τινος διαφορᾶς ὡς πρὸς τὸ προηγούμενον ὑπογραφαί.

Ἐγγραφο δεύτερον πλαστογραφημένον

Τὸ β' τοῦτο εἶναι παραποίησις τοῦ α' ἀπὸ μέρους τῶν Ἀγιοπαυλιτῶν, ὁ ἐκτεταμένος πρόλογος λείπει ἀπὸ τοῦ α'. Τὸ σπουδαιότερον δὲ λείπει ὀλόκληρον τὸ μέρος, ἐνθα καθορίζεται ἡ περιοχὴ τῶν Διονυσιατῶν. Ἡ φράσις εἶναι ἐπιτετηδευμένη καὶ ἀσυνήθης εἰς ἀγιορειτικὰ ἔγγραφα. αἱ ἀπλαῖ καὶ ἀναλελυμένοι προτάσεις τοῦ α' ἔγγραφου κατεσκευάσθησαν ἐπὶ τὸ ἀρχαιώτερον. κατὰ τὰ ἄλλα ἐκτὸς τοῦ προλόγου καὶ τοῦ ἐκτεταμένου ἐπιλόγου, εἶναι ὅμοιον πρὸς τὸ α'. Ἀντίγραφον τούτου ἐπὶ χάρτου ἐπίσης λίαν μικρογραφικῶς γεγραμμένον εἶναι ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ Ἱερισσοῦ καὶ ἁγίου Ὁρους Θεοδοσίου ταυτοχρόνως. Ἐκ τούτου τοῦ ἀντιγράφου λαμβάνομεν τὰς ὑπογραφὰς ὡς καὶ τὴν ἐπικύρωσιν, ἧτις κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ἐν τῷ πρωτοτύπῳ κατεστραμμένη, ὡς γραφεῖσα ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ὄψεως ἐπὶ τοῦ πανίου, ὅπερ καὶ διετρήθη ὑπὸ τῆς μελάνης.

Τὸ πρῶτον ἔγγραφο ἐξηφανίσθη, ὅπερ εἶναι τὸ πρωτότυπον καὶ γνήσιον, μέχρις οὗτου ἀνεκάλυψεν αὐτὸ τυχαίως ὁ γράφων ταῦτα. Πάντες ὅσοι ἔγραψαν ἱστορίαν τοῦ ἁγίου Ὁρους δυστυχῶς εἶχον ὑπ' ὄψιν τὸ παραπε-

1) Οὕτως ἔχει καὶ ἐν ἄλλοις ἀντιγράφοις.

1. 10' - 1954
07. 221

ποιημένον τοῦτο ἔγγραφο, ὅπερ βεβαίως παρουσίαζον οἱ Ἀγιοπαυλίται. Οὗτοι παρέδωκαν αὐτὸ καὶ εἰς τὸν Νεασκητιώτην Ἰάκωβον, ὅστις κατεχώρησεν εἰς τὴν «Ἀθωνιάδα» του, καὶ ὅθεν ἐξέδωκεν ὁ Λάμπρος κολοβόν. Εἶναι ἀνεξήγητον τὸ τοιοῦτον ἀδελφὴ μονὴ ἐκ συστήματος καὶ ἐπὶ τόσους αἰῶνας νὰ ἐπιμένῃ κυκλοφοροῦσα ἐν πλαστὸν ἔγγραφο εἰς βάρος τῆς μονῆς τοῦ ἀγίου Διονυσίου, ἣτις εἶναι τοσοῦτον ἐγγὺς «εἰς τόξου βολὴν» οὕτως εἰπεῖν. Δὲν ἐγνώριζεν ἄρα ὁ μακ. Κοσμᾶς Βλάχος τὸ πρᾶγμα, ὅστις ὡς Ἀγιοπαυλίτης ἔγραψε τὴν «Χερσόνησον τοῦ Ἄθω» καὶ ἀναφέρει τὸ πλαστὸν ἔγγραφο (σ. 271); καὶ δὲν εἶδεν, ὅτι ἡ γείτων μονὴ ἐν αὐτῷ στερεῖται τῶν γνωστῶν ἤδη ὁρίων; ἀλλὰ φαίνεται καὶ αὐτὸς δὲν ἀνέγνω, ἀλλ' ἀντέγραψε τὸν συνάδελφόν του Καλλιγᾶν, ὅστις ἐν τῇ «Ἀθωνιάδι» του (σ. 101¹) ἔχει μεγάλην περικοπὴν, ὅθεν ἀντέγραψε κακῶς καὶ ὁ Σμυρνάκης (2), ὁ «μπακάλης» τῆς ἀγιορειτικῆς ἱστορίας, ὅπως ἀπεκάλει αὐτὸν ὁ προηγ. Λαύρας μακ. Χρυσόστομος. Τοῦτων ἔπεσε θῦμα καὶ ὁ ἐν πολέμοις πεσὼν λαμπρὸς ἀγιορειτολόγος Βίνον, θεωρήσας ἀμφοτέρω τὰ ἔγγραφα γνήσια (3). Ἐθεώρησα ἀναγκαῖον χάριν τῆς ἱστορίας νὰ δημοσιεύσω ἐνταῦθα τὸ πλαστογράφημα τοῦτο ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς μονῆς τοῦ ἀγ. Παύλου, παραβάλλον αὐτὸ καὶ πρὸς τὴν ἡμιτελῆ τοῦ Λάμπρου ἔκδοσιν. Ἄλλην ἔκδοσιν πλὴν τῆς τοῦ Λάμπρου δὲν γνωρίζω· ὁ Βίνον ἐζήτησε ν' ἀντιγράψῃ ἀλλ' ὁ ἡγούμενος δὲν τῷ ἐπέτρεψεν, ὅπως συνέβη καὶ εἰς ἐμέ. Ἄλλος (ὁ θινὸν Εὐλόγιος) πρὸ 40ετίας ἤρπασε τὰ ἀντίγραφα ἀπὸ τὰ χεῖρά μου, ἀλλ' ὁ Κύριος δὲν ἠνέχθη τὴν ἀδικίαν καὶ ἔπειτα παρεκλήθην νὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὸ ἀρχεῖον τοῦ ἀγ. Παύλου ὡς πραγματογνώμων εἰς τὴν διαφορὰν πρὸς τὴν τοῦ Χιλανδαρίου διὰ τὴν Γιοβάντζαν καὶ ἀπέδωκε τὸ δίκμιον εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον (4).

1) δὲν ὑπάρχει βιβλίον πλέον ἀνορθόγραφον καὶ ἐκτετατότερον. Ὁ Καλλιγᾶς ἀντέγραψε τὸν εἰρημένον Ἰάκωβον, ἀλλὰ κακῶς, τὰ σφάλματα εἶναι ἀπειράριθμα, καὶ τὰ ψεύδη ἀσύστολα, ὅπερ ἄρχονται ἀπὸ τῆς προμετωπίδος καὶ τοῦ ἐξωφύλλου, ὅπου γράφει, ὅτι ἐτυπώθη «ἐν τῷ ἀγιωνύμφῳ ὄρει Ἄθωνι» τῷ 1863, ἐνῶ, ὡς ἐγὼ ἀνεκάλυψα, ἐτυπώθη ἐν Σμύρῃ, διότι εἰς τὸ Ὄρος δὲν ὑπῆρχε τυπογραφεῖον. Δὲν εἶδον τὸν Διονύσιον Πίστην, ὅστις ἔλαβε παρὰ τοῦ Καλλιγᾶ.

2) τὸ ἅγιον Ὄρος σ. 102, 602 γράφει Γραβανιστὴν τὸν Δρουβανιστὴν.

3) ἐνθ. ἀνωτ. σ. 272-273 κ. ἀ.

4) εἰς τὴν εἰρημένην πραγματείαν μου «Τὰ ὁριακὰ κτλ.» εἶχον γράψῃ, ὅτι τὸ χρυσόβουλλον τοῦ Δουσᾶν, ἐφ' οὗ ἐστηρίζοντο οἱ Χιλανδαρινοί, εἶναι πλαστὸν κτλ.

Χαρτῶν ὑπ' ἀριθ. 1, ἔτους 1401, διαστ. 27,5X63, σειραὶ 69 (1).

† «Αἱ ἀπλότῃτες δὲ ἄρα καὶ αἱ ἐνώσεις (2) πολλῶ καλλίους (3) ἤπερ κατὰ τὰς ποικιλίας καὶ διαστάσεις (4)· αἱ μὲν γὰρ καὶ παρὰ Θεοῦ τὸν ἔπαινον τυγχάνουσιν ἔγουςαι (5), αἱ δὲ τοῖς δαίμοσι μένοις καὶ τοῖς ὑπ' [αὐτ]οῖς ἀποκληρώθησαν (6). καὶ ἡ μὲν ἀπλότης τοσαύτης τιμῆς ἤξιώτο πρὸς Θεοῦ, ὥς καὶ αὐτὸν δὴ ἐθελῆσαι (7) ἑαυτὸν τῇ ταύτης προσηγορίᾳ καλεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνωσιν οὐ μόνους τοὺς ὄτι ἐγγυτάτω τοῦτου (8) καὶ περὶ αὐτόν, τοὺς θείους νόας φημί, ἔχειν (9), ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς τοὺς εἰκόνι τετιμημένους τῇ θεῖᾳ ἀξιοῖ (10). αἱ δὲ ποικιλίαι καὶ διαστάσεις ὑπεισῆλθον εἰς ἡμᾶς οὐκ ἀπὸ Θεοῦ (11)· ἡ γὰρ ἄν' ἅπαντες οὕτω διέκειντο (12), ἀλλ' ὁ τῆς πρώτης (13) τυχὼν ἀξίας καὶ μετὰ Θεοῦ (14) ὢν φῶς δεύτερον, οὐκ ἀρκεῖν οἰηθεὶς αὐτῷ τὴν τοσαύτην ἀξίαν, ἀλλ' ἤδη καὶ ἰσοθεῖαν φαντασθεὶς, ἐξέπεσε τῆς ἀξίας ἐκείνης, καὶ διάστασιν ἀπὸ Θεοῦ προὔξένησεν ἑαυτῷ. ἐντεῦθεν ποικίλ<λ>ος γίνεται τὴν κακίαν. καὶ ὅπερ ἐκεῖνος ὑπέστη (15), καὶ ἡμᾶς ταυτὸ τοῦτο πιθεῖν (16) πάσῃ μηχανῇ πείσαι πειράται. ἐντεῦθεν ἡμῖν ὁ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μακρυσμός (17) ἐντεῦθεν αἱ πρὸς ἀλλήλους διχόνοιαί, ἐντεῦθεν οἱ φόνοι (18), ἐντεῦθεν ὁ τῶν κακῶν ἔσμός, ἵνα μὴ τὰ πάντα λέγοντες διατρίβωμεν. Ἄλλ' ἦν μὲν ταῦτα ἐπὶ πολὺ (19). ἀφοῦ δὲ ἡ χρησιότης καὶ φιλανθρωπία τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἐπεφάνη (20), ταῦτα πάντα ὥχτετο ἐκποδῶν, καὶ ὥς καπνὸς διελύθη, καὶ τοῖς βουλομένοις πάλιν ἐπὶ τὴν πρώτην ἐπανελθεῖν ἀξίαν, οὐδὲν τὸ κωλύον· ἦνωσε γὰρ ἡμᾶς ὁ Θεὸς εἰρηνοποιήσας τὰ πάντα καὶ ὑποδείξας ἡμῖν ὁδὸν ἐνώσεως καὶ ἀγάπης πρὸς οὐρανὸν φέρουσαν, ἦν βαδίζων ὁ μακαρίτης ἐκεῖνος καὶ τῶν ἄνω (21) ἐ-

1) ὁ Λάμπρος (=Λ) ἐξέδοτο ἐν Νέφ' Ἑλληνομνήμονι, τόμ. Θ'. 1912, σ. 238 - 239, ἐκ τοῦ 282 κώδικος τῆς μονῆς τοῦ ἁγ. Παντελεήμονος σ. 210 - 212, τοῦ Ἱακώβου Νεασκητιώτου. Ἐν τῷ ἀρχεῖῳ μου ἔχω καὶ ἕτερον ἀντίγραφον ἰδιόχειρον τοῦ αὐτοῦ (=Ἰ.): «Ἴσον ἀπαράλλακτον τοῦ διαχωρισμοῦ τῶν ὀρίων τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Παύλου καὶ μονῆς τοῦ ὁσίου Διονυσίου» ὅπερ εἶναι πλήρες. Σημειοῦμαι ὅδε τὰς διαφορὰς. 2) ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ καὶ πατέρες Λ. 3) καλλίους εἰσὶν Λ. 4) ἡ αἱ ποικ. καὶ δ. Λ. 5) τὸν ἔπαινον ἔχουσαι καὶ παρ' ἀνθρώπων τιμὴν καὶ δόξαν Λ. 6) τοῖς ὑπ' αὐτοῖς ἀποκληρωθεῖσιν Ἰ. καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῖς ἀποκληρωθεῖσιν ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς ἀνθρώποις Λ. 7) ἠθέλησεν Ἰ. θελῆσαι... (ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν) Λ. 8) οὐ μόνον τοὺς ὅτι ἐγγύτατον τοῦτου Ἰ. οὐ μόνον τὸν ὅτι ἐγγύτατον αὐτοῦ Λ. 9) ἔχειν βούλεται Ἰ. 10) ἀξιοῖ Λ. λείπ. 11) ἀπὸ Θεοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ πονηροῦ μετὰ τὴν παράβασιν Λ. Ἰ. 12) εἰ γὰρ ἄν' ἅπαντες οὕτω διέκειντο, ἡ γῆ ὡσπερ οὐρανὸς ἐτύγγανε Λ. Ἰ. 13) καὶ ὁ τῆς πρώτης Λ. Ἰ. 14) καὶ περὶ Θεοῦ Ἰ. καὶ παρὰ Θεοῦ Λ. γράφ. καὶ μετὰ Θεόν 15) ὑπέστη Ἰ. λείπ. 16) πιθεῖν Ἰ. 17) ὁ ἀπὸ Θεοῦ ἡμῖν χωρισμός καὶ ἀπομακρυσμός Ἰ. μακρυσμός καὶ τῶν κακῶν ἀπάντων (sic) ὁ ἔσμός Λ. 18) φόνοι Ἰ. λείπ. 19) ἵνα μὴ τὰ πάντα λέγοντες διατρίβωμεν. ἀλλ' ἦν μετὰ ταῦτα ἐπὶ πολὺ Λ. λείπ. 20) ἀλλ' ἀφοῦ ἡ χρησιότης τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεδήμησε τοῖς ἀνθρώποις Λ. 21) καὶ τῶν ἀνθρώπων ἐφιέμενος Ἰ. Λ. λείπ.

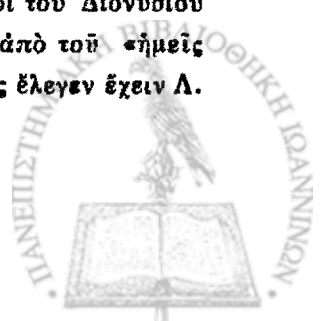
φιέμενος Διονύσιος, ἐδείματο (1) μὲν μονὴν τῷ μεγάλῳ Προδρόμῳ καὶ Βαπτιστῇ (2), οὐκ ἠθέλησε δὲ ζητῆσαι ὁρθοειτηθῆναι (3) τὸν χώρον τὸν περὶ τὴν μονήν, ὃν εἰκὸς νέμεσθαι καὶ κατέχειν τοὺς ἐν τῇ μονῇ (4). ἐγίνωσκε γὰρ ἀκριβῶς διαστάσιν εἶναι ἀπὸ γε τῶν τοιούτων, ὅπερ οὔτε πρᾶξαι οὔτε ἀκοῦσαι ὁλῶς ἐκεῖνος ἠνείχετο (5). Ἐντεῦθεν ἦν αὐτοῖς δὴ τοῖς ἐν τῇ μονῇ, ἦν ὁ ἱερός Διονύσιος ἐδομήσατο, καὶ τοῖς γείτοσι τοῖς ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ ἁγίου Παύλου τὰ πάντα κοινὰ (6), διάστασις γὰρ ἀμφοτέραις ταῖς μοναῖς οὐκ ἦν, ἔνωσις δὲ μᾶλλον μεθ' ἀπλήρητος καθαρᾶς καὶ ἀγάπης δεσμός ἀρρηκτος. Χρόνος δὲ τὸ μετὰ ταῦτα βραχὺς (7) καὶ ὁ μὲν γέρων πρὸς ὃν ἐπόθει μεταβαίνει Θεόν, (8) τὰς ἐκεῖθεν ἀποληψόμενος τῶν ἐνταῦθα πόνων ἀμοιβάς (9), ὁ δὲ τοῖς ἀγαθοῖς ἀεὶ βασκαίνων, βάσκανον ἐπιβαλὼν αὐτοῖς ὀφθαλμόν, οὐκ ἠνεγκε τὴν κατὰ Θεὸν ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην τῶν ἀμφοτέρων μονῶν (10), ἀλλὰ διαστῆσαι τούτους ἀλλήλων ἐσκέψατο (11), ἐντεῦθεν ὄρους τινὰς καὶ συστατικά γράμματα τοὺς ἐν τῇ τοῦ Τιμίου Προδρόμου ζητεῖν ἐπεισεν, οἳ καὶ προσελθόντες τῷ κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ (12) τοῦ παντὸς ὄρους προϊσταμένῳ (13) γράμματα γενέσθαι αὐτοῖς ἠτήσαντο, χωρισμὸν τινα καὶ ὄρους ἔχοντα τῶν τόπων, οὓς αὐτοὺς ἔχειν εἰκὸς (14). ὁ δὲ μὴ συνιεὶς τὴν τοῦ διαβόλου ἐπίνοιαν, καὶ οἱ τὸ κακὸν (15) προβήσεται, μόνος γνώμης ἄνευ (16) τῶν ἐν τῷ ὄρει παντὶ εἶξεν (17) αὐτοῖς, καὶ γράμμα παρέσχεν, ὅπερ οὐκ εἰς μικράν (18) τινα ταραχὴν ἐνέβαλε τοὺς ἀγιοπυλίτας, ἀναλογιζομένους τὴν τε προτέραν ἔνωσιν, καὶ ὅτι παρὰ γνώμην (ἀλλ. σκαιᾶ γνώμη) ἐγεγόνει τῶν τοῦ ὄρους παντὸς (19), ἀλλ' ἕως μὲν ἐκεῖνο μόνον ἦν, οὐ τοσοῦτον (ἀλλ. οὕτωσί) εἰς ταραχὴν αὐτοὺς ἐκίνει (20) ἀφοῦ δὲ καὶ ἕτερον ἐγένετο κυρωτικὸν τοῦ προτέρου καὶ πλείω χώρον περιλαμβάνον, τέλος μὲν τὸ τῆς ἀγάπης καλὸν παρ' ἀμφοτέρων

1) ἐδειμα 2) τῷ τιμίῳ Προδρόμῳ Α. 3) οὐκ ἠθέλησε δὲ ὁρθοτομηθῆναι Α. 4) ὃν — ἐν τῇ μονῇ Α. λείπ. 5) ἐγίνωσκε — ἠνείχετο Α. λείπ. ἠνείχετο Ἰ. 6) ἐντεῦθεν ἦν τοῖς ἐν τῇ μονῇ Διονυσίου καὶ ἁγίου Παύλου τὰ πάντα κοινὰ Α. (τόσον μόνον) τὰ ἐφεξῆς: διάστ.—ἀρρηκτος λείπ. 7) χρόνου βραχέος δὲ μετὰ ταῦτα παρφηκός Α. 8) ὁ μὲν γέρων Διονύσιος ἀπῆλθεν εἰς τὰς αἰωνίους μενάς Α. 9) τὰ γέρα τῶν πόνων αὐτοῦ καὶ ἰδρωμάτων Α. 10) οὐκ ἠνεγκε — μονῶν Α. λείπ. 11) διαστᾶσαι τούτους βαλεῖν ἀλλήλους ἐπενεσκέψατο, καὶ κατὰ 571γ' 6913 ἤτοι 1405 μετὰ παρέλευσιν χρόνων κα', 21 τῆς τοιαύτης κοινότητος τῶν δύο μονῶν ὀρίοις τισὶ καὶ συστατικά γράμματα τοὺς ἐν τῇ μονῇ τοῦ Διονυσίου μοναχοὺς ζητεῖν ἐπεισεν ὁ πολέμιος Α. ζητῶν ἐποίησεν Ἰ. συντακτικὰ γράμματα Ἰ. Διὰ τὴν ἐσφαλμένην ἐνταῦθα χρονολογίαν τοῦ κώδικος ἁγ. Παντελεήμονος δικαίως καταξανίσταται ὁ Βίβιον (ἐνθ' ἀνωτ. σ. 273), ἀλλ' ὁ πλαστογράφος «ἐδούλευε διὰ τὸν σκοπὸν του», ὡς λέγει ὁ Σαΐκσπηρ. 12) τοῦ χρόνου Α. τῷ τότε καιρῷ κατ' ἐκεῖνου καιροῦ Ἰ. 13) πρώτῳ τοῦ ὄρους Α. 14) ἔχειν τὸν τόπον, ὃν αὐτοὶ εἶχον ζητοῦντες Α. οἳς αὐτοῖς ἔχειν εἰκὸς Ἰ. 15) καὶ ὅτι εἰς τὸ κακὸν Ἰ. 16) γνώμης ἕνα Ἰ. 17) ἤξεν Ἰ. 18) μακράν Ἰ. 19) καὶ ὅτι σκαιᾶ γνώμη ἐγεγόνει τῶν τοῦ ὄρους παντὸς Ἰ. 20) ἀλλ' εἰς μὲν ἐκεῖνον μόνον ἦν οὕτωσί τὸν εἰς ταραχὴν ἐκίνει Ἰ.

ἀπελήλατο τῶν μονῶν, εἰς τοσαύτας δὲ ταραχὰς (1) καὶ μάχας ἐχώρησαν οἱ ἐν αὐ-
 τοῖς μοναχοί, ὡς καὶ φόβον εἶναι πολὺν μήπου τις αὐτῶν τύχη πεσῶν (2) ἔργον
 φόνου γενόμενος (3), ὅπερ εἰδὼς ὁ ἐν μοναχοῖς ὀσιώτατος κύρ (4) Ἀντώνιος, ὁ
 τῆς τοῦ ἁγίου Παύλου μονῆς προϊστάμενος, ὅτι τάχος εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς
 ἱερὰν ἀνατρέχει σύναξιν καὶ τὰ συμβάντα δῆλα πᾶσι ποιεῖ. ἅ δὲ (5) πάντα ἡ τα-
 πεινότης (6) ἡμῶν ἀκούσασα συνδιασκεψαμένη (7) τοῖς περὶ αὐτὴν θείοις ἀνδρά-
 σιν, ἡγουμένοις οὖσι τῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ἁγίῳ Ὁρει παντί, δεῖν ἔκρινε τοπικῶς
 ἐκεῖσε παραγενέσθαι, ὥστε καὶ τὸν τόπον ὑπὲρ οὗ ἡ διένεξις ἰδεῖν, κἀντεῦθεν
 τὰ δέοντα καὶ βουλευσασθαι καὶ καταπραῆσαι, καὶ δῆτα ἄνδρες ἐκλεγέντες οἱ τὰ
 τοιαῦτα εἰδότες (8) ἀπὸ μὲν τῆς ἁγίας Λαύρας ὁ τιμιώτατος ἐν ἱερομονάχοις καὶ
 πνευματικοῖς (9) κύρ Σωφρόνιος, ἀπὸ δὲ τοῦ Βατοπαιδίου ὁ τιμιώτατος ἐν μονα-
 χοῖς κύρ Μακάριος, ἀπὸ τῶν Ἰβήρων ὁ τιμιώτατος ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς
 κύρ Μακάριος, ἀπὸ τοῦ Χιλανταρίου ὁ τιμιώτατος ἐν μοναχοῖς κύρ Ἰωβάνης, ἀπὸ τῶν
 Ρώσων ὁ γέρον κύρ Νίκανδρος καὶ ὁ προηγούμενος ἀπὸ τοῦ καθίσματος τῶν Καρε-
 ῶν (10) ὁ πνευματικὸς κύρ Θεοδόσιος (11). Οὗτοι οὖν πάντες προκριθέντες ἦλθον μεθ'
 ἡμῶν καὶ παραγενόμενοι ἐκεῖσε δικαίωμα παλαιγενὲς ἐζητοῦμεν προσφέρειν αὐτούς,
 ὡς ἂν δι' αὐτοῦ γνοίημεν (12) τίνας ὁ τόπος, δι' ὃν ἡ ταραχὴ. οἱ δὲ δικαίωμα μὲν οὐκ
 ἔχειν εἶπον (13), διηγούμενοι ἅμα καὶ τὴν προτέραν ἔνωσιν· μάρτυρες δὲ προεβί-
 λοντο τὸν τε πνευματικὸν κύρ Νικόδημον καὶ τὸν ἀπὸ Συριάνων κύρ Γρηγόριον,
 τὸν γέροντα, ἄνδρας ἀξίους πιστευθῆναι εἰς μαρτυρίαν, καὶ λόγῳ ἐρωτηθέντας
 ἀπλῶς. Ἡμεῖς δὲ διὰ τὸ μήποτε ὑπονοῆσαί τινα, ὡς τάχα γε (14) διὰ φιλίαν ἢ ἔ-
 χθραν τὸ δίκαιον οὐκ ἀναφανεῖται (15) καὶ βάρους (16) ἀλύτου καὶ φρικώδους ἀφορι-
 σμοῦ ἐξεφωνήσαμεν κατὰ τοῦ δι' ἔχθραν ἢ φιλίαν τὸ ἀληθὲς ὑποκρύψαντος (17), ὃ
 καὶ ἀκούσας ὁ κύρ Γρηγόριος ἐμαρτύρησεν ἐγγράφως λέγων ἔχειν (18) ἐξ ἀκοῆς πα-
 λαιᾶς, ὡς τὰ κελλία τοῦτε Δρουβανιστοῦ, τοῦ Γαλακτίωνος, τῶν φυλασσομέ-
 νων (19), τὸ ἐπάνω κάθισμα ὁ Πρόδρομος, τὸ τοῦ Κυρίλλου, καὶ ὁ σκληθρος (20) εἰσὶ
 τοῦ Προπιάτου. Τὸ δὲ παραθαλάσσιον ἅπαν ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ περιορισμοῦ τῶν

1) ἔστασιν τὰς τε ταραχὰς I. 2) μήπου τῆς αὐτῶν πεσεῖν I. 3) γενομένης I. 4) Κύ-
 ριος I. 5) ἅτε I. 6) οἱ τῆς κοινότης I. 7) ἀκούσαντες συνδιασκεψάμενοι ἅμα I. 8) εἰς
 τὰ τοιαῦτα κάκαῖνα ἰδόντες I. 9) πνευματικὸς I, 10) Καρυῶν I 11) ἀπὸ τοῦ «οὗς αὐτοῦς
 ἔχειν εἰκός - ὁ πνευματικὸς κύρ Θεοδόσιος» μία σελὶς λείπ. Λ. 12) γνόημεν I. καὶ παραγενό-
 μενοι οἱ προκρ. ἦλθον ἐνθα ὁ τόπος, δι' οὗ ἡ ταραχὴ τῆς διαφορᾶς Λ. 13) οὐκ ἔχειν οὐ-
 σης I. Οἱ δὲ τοῦ ἁγίου Παύλου μονάζοντες δικαίωμα μὲν οὐκ ἔχειν εἶπον οἱ τοῦ Διονυσίου
 Λ. 14) τάχα I. 15) ἀνακ νοῦται I. (= ἵνακοινοῦται). 16) βάρους I. 17) ἀπὸ τοῦ «ἡμεῖς
 διὰ τὸ μήποτε - ὑποκρύψοντος λείπ. Λ. 18) ὁ δὲ κύρ Γρηγόριος ἀγράφως ἔλεγεν ἔχειν Λ.
 19) τὸ ἀλλασσόμενον I. 20) γάλυθρος I.

βουλευτηρίων (1) καὶ καταντῶν ἕως τοῦ ἀυλακίου τῆς τοῦ κυρ Σίμωνος ἐνι (2) τοῦ Ξηροποιάμου. ὁ δὲ πνευματικὸς (3) εἶπεν, ὅτι ἐγὼ ὅτε ὑπετάγην τῷ ἱερῷ (4) Διονυσίῳ, τότε δέδωκε πρὸς αὐτὸν ὁ πρῶτος ἐκεῖνος κυρ Δωρόθεος ὁ Χιλανταρηνὸς περιοχὴν τινα πολλήν (5) ὁ δὲ οὐκ ἔφθασε λαβεῖν αὐτὴν διὰ γράμματος. Ταῦτα εἰπόντων ἐκεῖνων ἀκούσαντες καὶ μὴ δυνηθέντες γνῶναι, τίνας ἄρα εἶη ὁ τόπος, ὁ τὸ οὐδ' ἠ διένεξις, ἐπεὶ οὔτε γράμμα ἦν, οὔθ' οἱ μάρτυρες ἴσασι (6) τοῦτ' ἀκριβῶς, ἡμεῖς τὸ τῆς εἰρήνης καλὸν πραγματευόμενοι ἀμφοτέραις ταῖς μοναῖς, (7) κατὰ τὸν τρόπον ἐκεῖνον γενόμενοι (8) καὶ μέσον χωρήσαντες, μήτε τούτους μήτε ἐκεῖνους στενώσαντες, διεκρίναμεν (9) καὶ ἀπεφηνάμεθα, (10) καὶ ἐπήξαμεν ὄρους οἱ καὶ ἔχουσιν οὕτως (11): Ἐκ τῆς θαλάσσης ἐστὶ λάκκος μέγας, ὃς καλεῖται τῆς ῥάχεως τοῦ Καλαθᾶ ἐν τῷ τοιούτῳ τοίνυν λάκκῳ πέτρα ἐστὶ μεγάλη ριζημαία, ἐν ἣ ἐνεχαράξαμεν τίμιον σταυρόν, καὶ μικρὸν πρὸς κατ' εὐθὺ τῆς πέτρας (12) ἐπήξαμεν σταυροπήγιον. Εἶτα ἐρχόμεθα (13) κατ' ἴσον εἰς τὴν εἰς ὄξυ λήγουσαν (14) μεγίστην πέτραν, ἣτις καὶ σχῆμα πύργου ἔχει, ἦν καὶ σχίζοντες εἰς μέσον ἀνερχόμεθα μέχρι τῶν μεγάλων πετρῶν, ἐφ' αἷς (15) δρυῖς, ἐν ἣ καὶ σταυρὸς κεχαραγμένος ἐστὶ παρ' ἡμῶν ἐπειτα ἀφέντες δεξιὰ καὶ πρὸς ἀνατολὰς τὴν ἀπιδάϊαν γρ. ἀπιδάϊαν ἀνερχόμεθα καὶ εὐρίσκομεν τύμβην πετρώδη, ἐφ' ἣ δρυῖς μεγίστη, ἐν ἣ σταυρὸς, μικρὸν δὲ πρὸς ἕτερος, ὃς ἦν μὲν παλαιὸς τῇ δρυὶ κεχαραγμένος, ἀνεκαινίσθη δὲ νῦν ὑφ' ἡμῶν (16) ἀνωτέρω δὲ τούτου τὸ τοῦ ἀββᾶ Θεοδώρου ἀλῶνι (17), ὅπερ ἀφέντες πρὸς ἀνατολὰς κατήλθομεν μικρὸν καὶ ἐνεχαράξαμεν ἐν δυοῖς δένδροισιν ἀντικρυ (18) ἴσταμένους σταυροὺς δύο· κατ' ἰσότητα (19) δὲ βαίνοντες ἐνεχαράξαμεν σταυροὺς ἐν τριάκοντα (20) δένδροισιν. Ἐν δὲ τῷ τέλει ἀντικρυ τῆς σελάδος, ἀφ' ἧς ὁρᾶται ἡ Ἀμαλφηνοῦ, (21) ἴσταιται ἐλάτη μεγάλη, ἐν ἣ τρεῖς σταυροὺς πεποιήκαμεν. Τούτων δὲ οὕτως ὁροθετηθέντων παρ' ἡμῶν διὰ τὸν σύνδεσμον τῆς μακαρίας ἀγάπης λέγομεν καὶ ἀποφαινόμεθα, ὡς ἂν (22) τὰ μὲν (23) πρὸς ἀνατολὰς πάντα ἔχη τὸ μέρος τοῦ ἀγίου Παύλου, τὰ δὲ δυτικὰ ἔχη τὸ μέρος τοῦ κυροῦ Διονυσίου, μηδενὸς ἀπὸ γε τοῦ νῦν ἔξοντος ἄδειαν κινήσαι ἢ διανοχλῆσαι ἢ τῷ μέρει (24) τῆς τοῦ ἀγίου Παύλου μονῆς, ἢ τῆς τοῦ κυροῦ (25) Διονυσίου, ἀλλ' εἶναι ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμοιοῖα ἀμφοτέρας τὰς μονὰς, ἀρκουμένας τοῖς οἰκείοις ὄροις, (ὡς ἡμεῖς) ἀποφαι-

1) ἀγία Ἄννα I. 2) Κυρίου εἰσι I. ὁ Α. ἐξ ὄλων τῶν ὀρίων ἔχει μόνον ἐτὸ παραθαλάσσιον...» 3) ἀνευ ὀνόματος 4) θεῖον I. 5) ὁ δὲ πνευματικὸς κυρ Νικόδημος ἐμαρτύρησεν εἰπὼν, ὅτι οὐκ ἔφθασεν ὁ κύριος καὶ ἱερὸς Διονύσιος τὴν περιοχὴν διὰ γράμματος δοῦναι Α. (τελεία διαστροφὴ). 6) εἶπον Α. 7) ἡ μεῖς—μοναῖς λείπ. Α. 8) παραγενόμενοι Α. 9) διεκρίνωμεν I. ἀπεφάσιον Α. 10) καὶ ἀποφαινόμεθα I. λείπ. Α. 11) καὶ ὄροις τοιούτοις ἐπήξαντα Α. 12) καὶ κατ' εὐθείαν πρὸς τὰ ἄνω τοῦ βουνοῦ πρὸς τὴν ὀρθὴν μεγάλην πέτραν καὶ κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν Σελάδα (ἦτοι σκοπιὰν λάμπουσαν) ἀμφοτέρωθεν τῶν μερῶν, ἐνθα νῦν ὁ σιδηρὸς σταυρὸς, ἐμερίσαντο τὰ ὄρια καὶ οὕτως ἐγένεν ὁ μερισμὸς Α. (δηλ. ἀπὸ τὴν ἀρχὴν φθάνει εἰς τὸ τέλος παραληφθέντων τῶν ἐν τῷ μεταξὺ σπουδαίων ὁροσῆμων). 13) ἀνερχόμεθα I. 14) ἰσοξυλόγουσαν I. 15) ἐν αἷς I. 16) ἀνακαινίσθη δὲ παρ' ἡμῶν I. 17) τὸ τοῦ ἀββᾶ κελλίον I. 18) ἀντικρυ I, 19) καὶ ἰσότητα I. 20) τριάκοντα I. λείπ. 21) Μολφηνοῦ ἐλέγετο τότε, ὅπως λέγεται καὶ σήμερον, ἢ ἄλλοτε μονὴ τῶν ἐξ Ἀμάλφης Ἰταλῶν ἐγκατεστημένων ἐν Κ)πόλει. Ἀμαλφηνῶν I. 22) ὡσάν I. 23) τὰ κατὰ I. 24) τὸ μέρος I. 25) κυροῦ I. λείπ.

νόμεθα. (1) ἀλλ' οὐδὲ τὰ προλαβόντα γράμματα ἔξουσιν ἀπό γε (2) τοῦ παρόντος τὸ βέβαιον, ἀλλ' ἄκυρα καὶ ἀβέβαια ἔσσονται (3). Καὶ γὰρ εἰ καὶ ἀραῖς ἐνεπεδώθησαν (4) καὶ ἀφορισμοῖς, (5) ἀλλ' ὡς ἐν παραβύστῳ καὶ γωνίᾳ γεγονότα καὶ μὴ ἔχοντα τὸ μόνιμον· κατὰ γὰρ τὸν μέγαν Βασίλειον κοῦ ἡ ἀρχὴ ἀδόκιμος καὶ τὸ πᾶν ἀπόβλητον». ὀφείλουσι καταλυθῆναι ὡς νόθα καὶ παρεγγάρακτα, τοῦ παρ' ἡμῶν γεγονότος ἔχοντος τὸ βέβαιον καὶ ἀσφαλές, ὡς μετὰ γνώμης πάντων γενομένου (6) τῶν ἀγιορειτῶν. Ἄν δέ τις τυχόν (7) ἢ ἀπὸ τοῦ ἀγίου Παύλου ἢ ἀπὸ τῆς τοῦ κυρίου (8) Διονυσίου οὐκ ἀρκούμενος (9) τοῖς παρ' ἡμῶν γενομένοις ὄροις εἰς ἀνατροπὴν τούτων χωρῆσαι πειραθῆῃ (10) τὸν τοιοῦτον, οἷος ἄρα καὶ [ἄν] εἶη (11), ὡς παραβάτην καὶ χαιρέκακον ἔχομεν ἀφορισμένον (12) ἀπὸ πατρὸς, υἱοῦ καὶ ἀγίου [πνεύματος] τῆς μιᾶς καὶ ἀσυγχύτου θεότητος, ἐχέτω τὰς ἀράς τῶν ἀγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων, καὶ ἡ μερὶς αὐτοῦ ἔσται (13) μετὰ Ἰούδα τοῦ προδότου. Καὶ εἰς ἀσφάλειαν καὶ βεβαιώσιν καὶ τὸ παρὸν ἐγεγόνει γράμμα, καὶ ὑπογραφὴν παρ' ἡμῶν ἐπεδόθη τοῖς τοῦ ἀγίου Παύλου μοναχοῖς, μηνὶ Ὀκτωβρίῳ Ἰνδικτιῶνος θ', ἔτους ςϞθ'».

† Ὁ πρῶτος τοῦ ἀγίου Ὁρους Γεννάδιος ἱερομόναχος.

† Ἀπὸ τῆς Λαύρας Σωφρόνιος ἱερομόναχος καὶ πνευματικός.

† Μακάριος μοναχὸς ὁ Βατοπεδίου (14).

† Μακάριος ἱερομόναχος καὶ πνευματικὸς ὁ Ἰβήρων (15)

† Ἰωβάνης μοναχὸς Χιλανταρηνὸς (16) (Σλαβ.)

† Νίκανδρος ἱερομόναχος τῶν Ρουσῶν (Σλαβ.)

† [Στέφανος μοναχὸς καὶ προηγούμενος].

† [ὁ ἐν ἱερομονάχοις ἐλάχιστος καὶ προηγούμενος τοῦ Ξηροποτάμου μαρτυρῶν καὶ βεβαιῶν ὑπέγραψα] 17).

† Ἐπιφάνιος μοναχὸς καὶ προηγούμενος Ρουσῶν (Σλαβ.).

† Ὁ ἐν ἱερομονάχῃ Γει[γόριος] ... ὑγούμενος τοῦ Ξηροποτάμου μαρτηρὸν καὶ βεβαιὸν ὑπέγραψα.

† ὁ ἐλάχιστος ἐν ἱερομονάχοις [καὶ πνευματικοῖς Θεοδόσιος ἀπὸ τῶν Καρεῶν.

† [ὁ γραφεὺς Ἰωάσαφ εὐτελὴς διάκονος]»

Ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου μέρους ὑπάρχει ἐπικύρωσις ἣτις φέρει καὶ τὰς ὑπογραφὰς ἡγουμένων τινῶν. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγγράφη αὕτη ἐπὶ τοῦ πανίου ἢ δὲ

1) ὡς ἡμεῖς τοῖς οἰκείοις ὄροις ἀποφαινόμεθα I. 2) ἀπὸ I. 3) ἀβέβαια εἰσέτι I. 4) ἐν ἐδόθησαν I. 5) καὶ ἀφορισμοὶ I. 6) γενομένη I. 7) ἄν δὲ τυχῶν I. 8) κυρίου I. 9) ἀρκούμενος I. 10) πειραθῆ I. 11) ὡς ἄρα ἄν I. 12) ἀφορισμένου I. 13) ἐν I. 14) ὁ Βατοπεδινός I. 15) ὁ Ἰβηρ I. 16) Χιλανταρηνός I. 17) ἡ ὑπογραφή αὕτη λείπει καὶ ἔλαβον ἐξ ἑτέρου ἀντιγράφου, ὅπερ δὲν ἔχω νῦν ἐνταῦθα. ὁ Ἰάκωβος ἔχει: «ὁ ἐν ἱερομονάχοις Γεράσιμος προηγούμενος τῆς Ξηροποτάμου μαρτυρῶν κτλ.» ὅθεν μανθάνομεν καὶ τὸ ὄνομα.

μελάνη ἔφθειρε τὸ πανίον καὶ οὕτω τινὲς τούτων δὲν ἀναγινώσκονται πλέον, ὡς καὶ ὀλόκληρος σχεδὸν ἡ ἐπικύρωσις :

[† Ἀναγνόντες τὰ ἐντὸς γεγραμμένα, ἐρωτήσατες καὶ τοὺς ἐκεῖσε παραγεγονότας, ἐπεὶ τῇ ἡμετέρᾳ γνώμῃ ἐκεῖσε ἀπῆλθον, βεβαιοῦμεν τὸ παρὸν ταῖς ἡμετέραις ἐπιγραφαῖς] (sic)

† Ὁ καθηγούμενος τῆς σεβασμίας καὶ βασιλικῆς μεγάλης Λαύρας Μάρκος ἱερομόναχος.

† Ὁ καθηγούμενος τῆς σεβασμίας καὶ ἱερᾶς βασιλικῆς μεγάλης τοῦ Βατοπεδίου μονῆς Ἰγνάτιος ἱερομόναχος καὶ πνευματικός.

† Ὁ ἡγούμενος τῆς σεβασμίας καὶ ἱερᾶς βασιλικῆς μονῆς τοῦ Χιλανδαρίου Γρηγόριος ἱερομόναχος (Σλαβ.)

† Ὁ καθηγούμενος τοῦ Ξενοφώντος Νεόφυτος ἱερομόναχος.

[† Ὁ καθηγούμενος τῆς σεβασμίας βασιλικῆς μονῆς τοῦ Ἐσφιγμένου Γεράσιμος ἱερομόναχος].

(Ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης εἰς τὰ κενὰ διαστήματα ὑπάρχουσι γράμματα σερβικά μεταγενετέρου τινὸς προσθήκη, καὶ ὡς φαίνεται εἶναι μετάφρασις τῶν ἑλληνικῶν).

Μετὰ δύο ἔτη οἱ Ἀγιοπαυλίται ἐζήτησαν καὶ διὰ πατριαρχικοῦ σιγίλλου νὰ ἐπικυρώσωσι τὴν ὡς ἄνω πρᾶξι, —ἀκριβῶς δὲν γνωρίζομεν τὴν γνησίαν ἢ τὴν πλαστήν— καὶ προυκάλεσαν τὸ δημοσιευόμενον γράμμα τοῦ πατριάρχου Ματθαίου. Ἐνταῦθα ἀναφέρεται ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς μονῆς ὁ μοναχὸς Γεράσιμος, ἀλλ' ὡς τοιοῦτος ἔπρεπε νὰ εἶναι ὁ ἕτερος τῶν δύο Σέρβων, οἵτινες ἠγγόρασαν τότε τὸ κελλίον—τὴν νῦν μὲν τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Παύλου—παρὰ τῶν Ξηροποταμηνῶν. Ὁ Γεράσιμος ὅμως εἶχεν ἀποθάνει κατὰ Κοσμᾶν (σ. 270) τῷ 1401. Τὸ ἔγγραφον ἀναφέρει οὗτος ὑπὸ ἐσφαλμένην χρονολογίαν 1404 (σ. 271). Ἐν αὐτῷ τὸ διαφιλονικούμενον μέρος καθίσταται ἐπίκοινον, ἄρα τὸ πατριαρχεῖον δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὴν εἰρημένην πολυθρόνητον πρᾶξι. Ἀκατανόητον εἶναι, πῶς ἀνακινεῖται ζήτημα τοιοῦτον ἐπὶ συνόδου ὑπὸ τοῦ Πρώτου καὶ τῶν συνοδῶν του χωρὶς νὰ ἔχωσιν ἐντολὴν παρὰ τῆς ἀγιορειτικῆς συνάξεως καὶ πῶς ἔπειτα ὅλοι οἱ ἀπεσταλμένοι ἀνέμενον ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Διονυσίου; Τούτων οὕτως ἐχόντων δημοσιεύω τὸ ἔγγραφον, διότι θὰ τὸ χρειασθῶ κατωτέρω καὶ ἵνα κρίνωσιν ἄλλοι, διότι ἐγὼ δὲν ἔχω ἀντιγράψει καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ Πατριάρχου (ἴσως κατὰ παραδρομήν). Ἀλλὰ καὶ δὲν ἔχω καιρὸν νὰ ἐπιμείνω περισσότερον πνιγόμενος ὑπὸ ἄλλων κατεπειγουσῶν ἐργασιῶν.

† «Ἐπεὶ μεταξὺ τῶν σεβασμίων καὶ ἱερῶν καὶ θείων μονῶν κατὰ τὸ ἅγιον Ὁσὸς τὸν Ἅθω διακειμένων, τὴν τοῦ ἁγίου Παύλου καὶ τοῦ κυρ Διονυσίου (σόλοικον) συνέβησαν σκάνδαλα καὶ ὀχλήσεις διὰ τὸν μεταξὺ τούτων βουνόν τε καὶ τόπον, ὃν οἱ

μὲν ἀγιοπαυλίται ὡς προκάτοχοι καὶ δίκαια ἔχοντες ἀπὸ τῆς τοῦ Ξηροποτάμου βασιλικῆς καὶ θείας μεγάλης μονῆς ἔλεγον αὐτοῖς ἀνήκειν, ἅτε καὶ πολυχρόνιον νομὴν ἔχουσιν εἰς αὐτό, οἱ δὲ τοῦ κυρ Διονυσίου ἐσφετερίζοντο τὸν τόπον ὡς ἔγγιστα καὶ ἐπάνω αὐτῶν κείμενον, καὶ πολλάκις εἰς φιλονεικίας καὶ ὀχλήσεις ἐχώρησαν. Εἶτα καὶ τῷ Πρώτῳ προσεχώρησαν οἱ τοῦ κυρ Διονυσίου καὶ γράμματα ἐπορίσαντο, ἔξ ὧν οὐ μικρὰ σκάνδαλα προέβησαν καὶ ὀχλήσεις. Ἀναδραμόντες οὖν διὰ ταῦτα οἱ ἀγιοπαυλίται καὶ κοινὴν σύναξιν αἰτησάμενοι παρὰ πάντων γενέσθαι τῶν ἀγιορειτῶν, γνώμη καὶ τοῦ τηρικαῦτα Πρώτου συνέχρησάν τε (sic) καὶ ὁροθέτησαν τὰς μονὰς ἑκατέρας, ἀπὸ πάντων τῶν σεβασμίων μεγάλων μονῶν ἐκλεγέντες οἱ κρείτους, εἰκόνας τε ἐκβαλόντες ἀγίας συνάμα τῷ Πρώτῳ καὶ ὄρια ἐκατέροις πηξάμενοι, ἀραῖς τε καὶ ἀφορισμοῖς ἐγγράφως ἐμπεδόσαντες, μηδένα ποτὲ παραβῆναι ἢ καταλῦσαι τὰ προβάτια παρ' αὐτῶν ὄρια, ἃ πρὸς εἰρήνην καὶ ἀνενοχλησίαν ἐπήξαντο ἀμφοτέρων τῶν ρηθειῶν σεβασμίων μονῶν. Ἐπεὶ δὲ χρείας καταλαβούσης ὅτε τηρικαῦτα Πρώτος καὶ οἱ ἀγιορεῖται πάντες κατὰ τινὰς δουλείας ἀναγκαίας ἔστηλαν ἐνταῦθα τινὰς, ἀνέδραμον δὲ καὶ οἱ ἀγιοπαυλίται δι' ἐνός τινος τῆς συνοδίας αὐτῶν, τοῦ μοναχοῦ Γερασίμου, καὶ ἔδειξαν τὸ κοινὸν γράμμα τῶν ἀγιορειτῶν καὶ ἠξίωσαν ἐπικυρωθῆναι αὐτὸ καὶ παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἠρωτήθησαν δὲ ὅτε Πρώτος καὶ οἱ ἐκ τῶν ἀγιορειτῶν σταλέντες, εἰ ἀληθές ἐστι τὸ ἐπιφερόμενον γράμμα παρὰ τῶν ἀγιοπαυλιτῶν, καὶ ὠμολόγησαν ἅπαντες αὐτῶν εἶναι τὸ γράμμα, καὶ οὕτω προβῆναι τὰ τῆς ἐπιστασίας, ὡς ἐκεῖνο διαλαμβάνει· διὸ καὶ ἐπεκυρώθη διὰ σιγιλλίου γράμματος τῆς ἡμῶν μετριότητος. Ὑστερον δὲ οἱ ἐκ τοῦ κυροῦ Διονυσίου παραγένοντο ὅτε Γεράσιμος καὶ ὁ παπᾶς Δωρόθεος καὶ κατὰ λέγειν μὲν ἐπεχείρησαν καὶ συνοδικῶς ἀντεκρίθησαν τῷ Γερασίμῳ. ἀπεδείχθη, ὡς οὐδὲν ἀφηρέθησαν. Ὁ γὰρ μεταξὺ τόπος ὁροθετηθεὶς ἦν τοῦ ἀγίου Παύλου, κατεπείσθησαν δὲ καὶ αὐτοί, καὶ εἰρήνευσαν μετὰ τῶν ἀγιοπαυλιτῶν, ἵνα λαμβάνωσιν ἀπὸ τοῦ τόπου, ὧν ἂν δέονται, τηρουμένων τῶν ὁρίων, οὕτως ὡς ἐτέθησαν, εἰρήνης καὶ μετανοίας μεσολαβούσης. Ἡ μετριότης ἡμῶν διαγινώσκει καὶ ἀποφαίνεται τὰ μὲν ὄρια τηρεῖσθαι ἀκίνητα καὶ πάντη ἀπαρασάλευτα, οὕτως ὡς ἐτέθησαν ἐμπροσθεν τῶν ἁγίων εἰκόνων φορεσάντων καὶ ἱερέων ὑπὸ πάσης τῆς ἀγιορειτικῆς συνάξεως, λαμβάνειν δὲ τοὺς τε ἀγιοπαυλίτας καὶ τοὺς τοῦ κυροῦ Διονυσίου, ὧν ἂν δέονται, ἀπὸ τῶν ἀλλήλων τόπων ἀδελφικῶς καὶ διὰ μετανοίας μοναχικῆς καὶ πνευματικῆς ἀγάπης καὶ διαθέσεως, ὡς δφείλουσιν ἀλλήλοις τηρεῖν τὸ φιλάδελφον. Εἰ δὲ τινες τούτων παρασαλεῦσαι τὰ ὄρια ἐπιχειρήσωσι τὸν ἀπὸ τῆς ἀγίας καὶ ζωαρχικῆς καὶ ἀδαιρέτου Τριάδος βαρύτερον καὶ φρικώδη ἀφορισμὸν ἐκφωνεῖ κατ' ἐκείνων ἢ μετριότης ἡμῶν, εἴτινες ἄρα καὶ εἶεν, ἀπολυθέντα εἰς τὴν περὶ τούτων ἀσφάλειαν ἐν ἔτει ϞϞιβ' (6912), μηνὶ Ὀκτωβρίου, Ἰνδικτιῶνος ιβ' (1404)».

Σημ. (νεωτέρῃ χειρὶ) «διὰ τῶν μερασμῶν τοῦ βουνηίου τοῦ ἀγίου Παύλου καὶ τοῦ κυροῦ Διονυσίου» (ἔπονται ἴσως τὰ αὐτὰ σλαβιστί).

Ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ὄψεως. «Δανιὴλ μοναχὸς ἀγιοπαυλίτης κεφαλῆνιος (:) τέκνον πνευματικὸν τοῦ Σωφρονίου».

12-14
π. 282-88

Ἀγῶνες σκληροὶ τῶν ἡσυχαστῶν καὶ κελλιωτῶν πρὸς τὰς μονάς.—Ἱστορικὴ πλαστογραφία τῶν Ἀγιοπαυλιτῶν.—Ἡ περισυναγωγή τῶν ἀσκητῶν εἰς τὰς μονάς.—Ἐρημίσεις τρομερὰ ἐν Ἀθῶ, μόναι αἱ μεγάλαι μοναὶ ἐσώθησαν.—Ἡ ἀναβίωσις κελλιωτῶν καὶ ἡσυχαστῶν.—Ἡ «Σκήτη» ἐν τῇ Προβάτῃ.—Τὸ νευραλγικὸν νῦν σημεῖον ἐθνικῶς.—Τὸ διδακτικὸν ὑπόμνημα τῶν κελλιωτῶν.—Τὰ σχόλια.—Οἱ Λαυριῶται ὑποστηρικταί.—Παράδειγμα κελλιωτ. νοοτροπίας.

Ἦδη ἐδημοσιεύσαμεν ἄλλο πλαστογράφημα τῶν Ἀγιοπαυλιτῶν, οἵτινες ἐπὶ τῇ βίᾳ τοιούτων κιβδήλων ἐγγράφων ἠθέλησαν νὰ διασαφήσωσι τὴν σκοτεινὴν ἱστορίαν τῆς μονῆς τῶν. Δυστυχῶς τὸ ἐγγράφον τοῦτο ἐπεκαλέσθη καὶ ὁ Κοσμᾶς Βλέχος, ὅπως καὶ τὸ προηγούμενον¹⁾. Διὰ τὴν ἀρχαιότητα μετὰ τὸ χρυσόβουλλον τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου (125) ἔχομεν τὴν ἐξῆς σπουδαίαν μαρτυρίαν τοῦ Θεοδοωρήτου: «Ἡ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁσίου Παύλου ἦν πάλαι, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Πρῶτος Ἰσαάκ, εἰς τὸν καιρὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν Ἀνδρονίκου τοῦ Νέου καὶ Ἰωάννου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ (περὶ τὸ 1350) ἦν ἐρρίπιον (sic), πανέρημον. Πότε ἤρξατο συνίστασθαι ἔπειτα ἄδηλον... Ὅραται μοναστήριον τάξιν ἔχουσα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν Μαν. Παλαιολόγου...»²⁾. Εἰς τὸν ἑλλην. βίον τοῦ ἀγίου Διονυσίου (οὗ περικοπὰς κατεχωρίσαμεν) μανθάνομεν, ὅτι ὁ ὁσιος εἶχε σύμβουλον καὶ πνευματικὸν τὸν ἐν τοῖς Βουλευτηρίοις ἀσκούμενον Δομέτιον, ὃν ἀφῆκε τοποτηρητὴν ἀπερχόμενος εἰς Τραπεζοῦντα (σ. 23). ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖσε ἀπῆλθε πρὸς Κύριον, οἱ ἀπορφανισθέντες ἀδελφοὶ ἐπιμόνως παρεκάλουν καὶ ἰκέτευον αὐτὸν νὰ μείνῃ παρ' αὐτοῖς. «Κάμπτεται τοῖς θεῖοις λόγοις ὁ θεῖος ἀνὴρ καὶ τὴν ὑπακοὴν προκρίνει... καὶ στέργει τὴν

¹⁾ «Ἡ χερσ. τοῦ ἀγ. Ὅρους» σ. 269-271. Ἐν σ. 270 σημ. 1 συζητεῖ οὕτως περὶ τῆς ἐπωνυμίας Ξηροποτάμου. Ἡμεῖς εἴμεθα τῆς γνώμης, ὡς εἶπομεν, ὅτι οἱ προσφυγόντες Παλαιστίνειοι μοναχοὶ ἔδωκαν εἰς νέα αὐτῶν καθιδρύματα τὰ παλαιὰ ὀνόματα τῶν μονῶν, τὰς ὁποίας εἶχον ἐν Παλαιστίνῃ. Ἐν Βηθλεὲμ τὸν Ζ' αἰῶνα ἡ μονὴ τοῦ ἀγίου Σεργίου ἐλέγετο τοῦ Ξηροποτάμου καὶ ἕτερα τοῦ Χειμάρρου. (βλ. Λειμωνάριον Μόσχου ἐν Patr. Migne 87, σ. 3053. Τιμοθέου Θέμελη ἀρχιμ. νῦν Πατρ. Ἱεροσολύμων, «Ἡ Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰ μνημεῖα αὐτῆς», τόμ. Α' Ἱεροσ. 1932, σ. 684), διότι Ξηροπόταμοι καὶ χείμαρροι λέγονται λάκκοι, οἵτινες ἔχουσιν ὕδωρ μόνον εἰς βραδαίας βροχάς, οἵτινες ἐν Πελοποννήσῳ λέγονται ξηρίδες. Ἄλλ' ὁ τῆς τοῦ ἀγίου Παύλου ἔχει ἀνωθεν τῆς μονῆς πάντοτε ὕδωρ, ὅθεν δι' ὑδρογωγείου ὑδρεύεται αὕτη, καὶ εἶναι πλὴν ἄλλων καὶ τὸ ἐκ τῶν λυομένων χιόνων τῶν χαραδρῶν τοῦ Ἀθωνος, αἵτινες διατηροῦσιν ἀκαταλύτους στοιβάδας καθ' ὅλον τὸ θέρος.

²⁾ Χειρόγρ. Φιλοθέου μονῆς παρ' Οὐσπένσκη «Χριστιαν. Ἀνατολή», Ἀθῶς Βίβλον 1877, σ. 330. Ὁ τὸ χειρόγραφον συγγράψας ἡγούμενος Ἀμφιλόχιος ἔγραψε καὶ ὑπόμνημα περὶ τῆς μονῆς Χειμάρρου (παρὰ Γεδεῶν σ. 89-90).

ήγουμενίαν και επιμέλειαν τῆς μονῆς, ἐνθα τὸ λειπόμενον τῆς ζωῆς αὐτοῦ θεαρέστως βιώσας και πλήρης ἡμερῶν γενόμενος ἀπῆλθε πρὸς Κύριον» (σ.25). Ταῦτα και μόνα περὶ αὐτοῦ ὁ βίος τοῦ ὁσίου διαμνημονεύει. Τί ἐπλάσαν οἱ Ἀγιοπαυλιται; ἀκουσον. ὁ καθηγούμενος Σωφρόνιος ὁ Καλλιγᾶς παρέστησεν αὐτὸν ὡς ἡγούμενον τῆς μονῆς Θεοτόκου, ὡς παρ' αὐτῶν λέγεται ἡ μονή των (Ἀθωνιάς σ. 100). Πόθεν ἐδιδάχθη, ὅτι ὁ Δομέτιος ἦν ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Παύλου, ἐνῶ ἡ ἐπίσημος τοῦ βιογράφου Μητροφάνους μαρτυρία εἶναι, ὅτι ἦν ἀσκητὴς τῶν Βουλευτηρίων, ἦτοι ἐζημεμονωμένος εἰς τὰ ὄρια τῆς Λαύρας παρὰ τὸν ἅγιον Ἐλευθέριον τῆς Σκήτης ἁγία Ἄννα. Προχωρεῖ ὁ Καλλιγᾶς περαιτέρω συμβουλευόμενος τὰ πλαστιά, ὡς ἀνωτέρω ἀπεδείξαμεν, ἐγγραφα και τὴν φαντασίαν του ἐπὶ πλέον και ἰσχυρίζεται, ὅτι εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς τοῦ Διονυσίου μονῆς συνειργάζετο μετ' αὐτοῦ και ὁ Δομέτιος ὑπέστρεψεν (ὁ δσιος) εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος, ὅπου και ὑποδόμησε τὴν ἱερὰν ταύτην μονήν, συνεργοῦντα ἔχων και τὸν ἱερὸν Δομέτιον, ἐνώσαντες τὰς δύο μονὰς εἰς ἓν κοινόβιον εἰς πάντα (!!) Χρόνου δὲ βραχείος (40 ὄλα ἔτη) μετὰ ταῦτα παρφηκότος ἀπῆλθον οὗτοι εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς..» (σ.101). Αὐτὸ εἶναι ψεῦδος κατάφωρον, ἀποκύημα ἀχαλτηναγωγῆτου φαντασίας και ἀνομολογήτου σκοποῦ πρὸς διευθέτησιν τῶν πλαστογραφημάτων ¹⁾, ἐξ ὧν ἀρῶμενος ἐπάγεται: «ὁ δὲ τοῖς ἀγαθοῖς βασκαίνων ἐχθρὸς οὐκ ἤνεγκε τὴν κατὰ Θεὸν ὁμόνοιαν τῶν ἀμφοτέρων μονῶν, ἀλλὰ διαστῆσαι ταύταις (γρ. ταύτας) διήγειρεν ἐντεῦθεν ὄρια τόπων ζητεῖν αὐτοὺς ἔπεισεν ὁ πολέμιος και χωρισμὸν ποιῆσαι τοὺς τῆς Προδρομοῦ μονῆς ἀπὸ τοὺς γείτονας, τοὺς τῆς ἁγίας μονῆς τῆς Θεοτόκου τοῦ ἁγίου Παύλου ἔπεισαν (γρ. ἔπεισεν). και ἀπελθόντες οἱ Διονυσιάται τῶ κατὰ τότε καιρὸν πρώτῳ τοῦ Ὄρους ἠτήσαντο γράμματα γενέσθαι» (αὐτ.). Και παραλαμβάνει περικοπήν ἐκ τοῦ πλαστοῦ ἐγγράφου, ὅπερ ὀνομάζει πρωτότυπον: «ἀπὸ τῆς θαλάσσης λάκιος ἐστὶ μέγας τῆς ραχετοῦ καλαθᾶ (γρ. τῆς ράχεως τοῦ Καλαθᾶ). Ἰδου δὲ πῶς νοθεύει και πάλιν τὸ πλαστὸν ἐγγραφον :

«και τὰ μὲν εἰς δυσμᾶς τόπια τῆς ὁδοῦ κάτω εἰσὶ τῆς τοῦ Προδρομοῦ μονῆς, τὰ δὲ ἀνωθεν τῆς ὁδοῦ ζυγοῦ ἀναπλάγια μέρη εἰσὶν εἰς κατοχήν τῆς Θεοτόκου μονῆς, τοῦ ἁγίου Παύλου δεσποζόμενα» (αὐτ.).

«ὡς ἂν τὰ μὲν πρὸς ἀνατολὰς πάντα ἔχη ἡ τοῦ ἁγίου Παύλου μονή, τὰ δὲ πρὸς δυσμᾶς ἡ τοῦ κυροῦ Διονυσίου» (σ. 225, ἀνάτ. 191).

¹⁾ Και ἀλλαχοῦ ἐν σ. 88 γράφει περὶ τοῦ Δομετίου, «διάδοχον αὐτοῦ ἡγούμενον ἐπέθετο τοῦ ἁγίου Παύλου μονῆς Θεοτόκου τὸν Ἀρσένιον ἐκ γένους ἐπιφανοῦς, ὡς φαίνεται εἰς ἓν ἀφιερωτικὸν γράμμα ἐν μεμβράνῃ ἔχων οὗτος» (sic). Και ὁμοίως και αὐτὸς ὁ Κοσμᾶς, ὅστις καταδικάζει δι' ἀκρισίαν και ἐπιπολαιότητα τὸν Σμυρνάκη, ὁ εὐφυῆς αὐτὸς Κεφαλλὴν ἐνέπεσεν εἰς τὴν παγίδα και ἀμφοτέρα τὰ πλαστὰ τὸ α' και β' κρίνει και σχολιάζει ὡς γνήσια. ἐν σελ. 298 μάλιστα θαυμάζει, διὰτὶ ὁ ἀπὸ Συριάνων Γρηγόριος δὲν ἀναφέρει τὴν μονήν του. Φρονεῖ δὲ

Ὁ ἀναγνώστης διὰ τῆς ἀντιπαραβολῆς βλέπει τὴν διαστροφὴν τοῦ Καλλιγᾶ παραγεμίσματα ἄλλα τε καὶ τὴν προσθήκην «μονῆς τῆς Θεοτόκου». Ἄλλ' οὐδὲ τὰ πλαστὰ ταῦτα ἔγγραφα ἀναφέρουσι ἐν ὄψει τῶν δύο μονῶν, εἰμὴ ἐν ὄψει δικαιωμάτων εἰς τὸ διαφιλονεικούμενον μέρος, ὥστε ἑκάτερα νὰ ὑλοτομῇ ἐλευθέρως. Ἐκ τούτων συνάγεται, ὅτι αἱ μεγάλαι διαφοραὶ καὶ προσθαφαιρέσεις καὶ ἡ εἰσαγωγή στοιχείων παρεχόντων μείζονα δικαιώματα εἰς τὴν πλαστογραφήσαν, δὲν ἐγένοντο βεβαίως ἀπὸ κοινοῦ, ἀλλὰ μονομερῶς ὑπὸ τῶν Ἀγιοπαυλιτῶν, οἵτινες διαρκῶς μετερρῦθμιζον τὸ ἀρχικὸν κείμενον. Πρὸς πρόληψιν πάσης ὑπονοήσεως ἀναγράφεται ἐν τέλει «ἐδόθη μόνοις τοῖς Ἀγιοπαυλίταις»· Περὶ τῆς ἐπ' ὀνόματι [τῶν Εἰσοδείων] τῆς Θεοτόκου μετακληθείσης μονῆς ἐξετάσαντες εὖρομεν ὅτι περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΔ' αἰῶνος συνέβη τοῦτο, ὥστε σφάλλεται ὁ Γεδεὼν καὶ ὁ Βίβιον θεωροῦντες Σιμωνίδειον τὴν μετονομασίαν καὶ ἔχει τὸ δίκαιον ὁ Κοσμᾶς· διατί; Οὕτως ἐφεξῆς ἐν Ἀθῶν ἔχομεν ἐξάπλωσιν τῶν μονῶν καὶ περιορισμὸν τῶν ἡσυχαστῶν. Τὸ κατὰ μόνον ζῆν ἔχει μεγάλους τοὺς κινδύνους. Ὅθεν καὶ ὁ θεῖος Παχώμιος ἐν Αἰγύπτῳ πρὸς περιστολὴν τῶν κινδύνων τούτων συνέστησε τὰ πρῶτα κοινόβια, καὶ ὁ Μ. Βασίλειος ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ, ὅπου εἶχον πληθυνθῆ οἱ ἀσκηταί, ἔπραξε τὸ αὐτό, καὶ δογματίζει: «οἱ χωρισθέντες τοῦ κοινοῦ βίου καὶ πρὸς τὴν θειότεραν ζωὴν ἑαυτοὺς ἀσκοῦντες μὴ ἀφ' ἑαυτῶν, μηδὲ κατὰ μόνον οἰκεισθῶσαν ἐμμάριυρον γὰρ εἶναι προσήκει τὸν τοιοῦτον βίον, ὡς ἂν ἐκτὸς εἶναι πονηρᾶς ὑποψίας» (Γ' λόγος ἀσκητ. σ. 447). Ἐπομένως, ὅπως εἰς τὴν ἐγκόσμιον ἱστορίαν ὁ συνοικισμὸς ἦτο ἡ συστηματικὴ ὀργάνωσις τοῦ ἐσκορπισμένου πληθυσμοῦ, τὸ δὲ τοιοῦτον ἐθεωρήθη πάντοτε τὸ πρῶτον τοῦ πολιτισμοῦ βῆμα—ἐν Ἀθήναις ὡς μέγα γεγονός ἐτησίως ἐώρταζον τὰ συνοικέσια—οὕτω καὶ ἐν τῇ τῶν μοναχῶν ἱστορίᾳ. Ἐν Ἀθῶν πρωτοπόρος εἰς τοῦτο ὑπῆρξεν ἀσφαλῶς ὁ πατὴρ ἡμῶν ἅγιος Ἀθανάσιος· διὸ καὶ περιώρισεν εἰς τὸ ἐλάχιστον τοὺς κελλιώτας. Ἐκ τῶν 120 μοναχῶν, οὓς κατὰ πρῶτον συνήθροισεν ἐν τῇ Λαύρᾳ, «πέντε μοναχοὺς κελλιώτας τῆς Λαύρας ἐξώθεν ἡσυχάζειν βουλόμεθα, γράφει, ῥογεύεσθαί τε κατ' ἔτος ἀνά νομισμάτων τριῶν καὶ σίτου μοδίων πέντε» (Meyer 115, 8). ἐπιτρέπει καὶ μίαν εἰς ἕκαστον συνοδίαν (οὐχὶ δύο) καὶ ἐὰν ἀποθάνῃ τις ἐκ τῶν κελλιωτῶν, ἄνευ τῆς γνώμης αὐτοῦ, λέγει, νὰ μὴ προσληφθῇ ἄλλος καὶ ὡς μένη κενὸν τὸ κελλίον, ἕως νὰ εὗρεθῇ ὁ κατάλληλος. καὶ ἐπιφέρει: «τοὺς δὲ λοιποὺς ἅπαντας ἐν ὑποταγῇ εἶναι καὶ ὑφ' ἐνὶ ποιμένι ποιμαίνεσθαί τε καὶ προνοεῖσθαι διοριζόμεθα· τοῦτο γὰρ χρόνῳ πολλῷ καὶ κόπῳ καὶ δοκιμασίᾳ ἐπισκεψάμενοι καὶ πείρα τὸ εὐθὲς καὶ ὠφέλιμον εὗρηκότες,

ὅτι ἐν ταῦθα ἐπρόκειτο διὰ «τὴν διευκρίνισιν παλαιῶν δικαιωμάτων μόνον τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Παύλου». καὶ ὅμως ἐσυνορεύετο καὶ αὐτός, ὅπως καὶ οἱ Ἀγιοπαυλίται, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, καὶ ἦσαν τὰ σύνορα τόσον ἐπισφαλῆ ὥστε ἐξακολουθεῖ ἡ ἔρις μέχρι σήμερον. Περὶ τοῦ β' γράφει ἐν σ. 271 «καὶ τὴν πρᾶξιν ἐκύρωσεν ὁ πατριάρχης Ματθαῖος», ὥστε καὶ αὐτὸ τὸ γράμμα ἐκλαμβάνει ὡς γνήσιον.

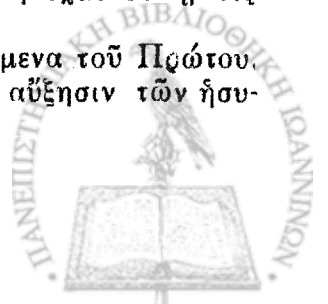
ἄριστον εἶναι μᾶλλον κεκρίκαμεν καὶ ἀκινδυνότερον, φημί δὴ κοινῶς τοὺς ἅπαντας βιοῦν ἀδελφούς...» (20). Ἄλλ' ἡ αὐστηρότης τοῦ ἁγίου εἶχε καὶ ὄριον, δὲν κατήργει τὸν ἡσυχαστικὸν βίον, ἀλλ' ἐβούλετο νὰ ἀνυψώσῃ αὐτόν· διὸ καὶ ἐντέλλεται: «εἰδὲ καὶ τισὶ δόξη ἰσχὺν ὁ Θεὸς ὡς πρὸς ἀναχωρητικωτέραν καὶ μεμονωμένην ἡσυχίαν διὰ μείζονας ἀγῶνας καθίσει ἢ καὶ δοκιμασίαν πρὸς τοῦτο ποιήσασθαι μὴ κωλυέσθωσαν...» (σ. 117, 20). Τοῦ χρόνου προϊόντος ἐφεκτικωτέρα παρατηρεῖται ἡ στάσις τῶν μοναστηριακῶν πρὸς τοὺς κελιώτας καὶ ἡσυχαστὰς καὶ μόνον ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Α' Κομνηνοῦ ὠξύνθησαν τὰ πάθη ἕνεκα τῶν συμβάντων κατὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν βλάχων ποιμένων εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος καὶ τῶν ἀκολουθησάντων ἐκτροπῶν, τῶν ποιμένων χρονηζόντων ἐν αὐτῷ· εἶχον ἐπιδράμει οἱ Νορμανδοὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὅπως ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας οἱ συμμοριῖται—Τὰ κείμενα πληρέστερα ἐξέδωκεν ὁ Meyer: «Διήγησις μερικὴ τῶν ἐπιστολῶν Ἀλεξίου βασιλέως καὶ Νικολάου πατριαρχοῦ γενομένη κατὰ διαφόρους καιρούς»¹⁾.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῖς τοῦ ΙΔ' αἰῶνος δύο κορυφαῖοι τῆς Ἀνατολῆς ἡσυχασταὶ ἐπεφοίτησαν εἰς τὸν Ὄρειον, ὁ διδάσκαλος τῆς νοερᾶς προσευχῆς Γρηγόριος ὁ Σιναΐτης καὶ ὁ ἐκ τῆς Συρίας ξενόφωνος Χάλδος, ὁ ὄργανωτὴς τοῦ ἡσυχασμοῦ ἐν τῇ σκῆτι τοῦ Μαγουλά²⁾. Ὁ πρῶτος τοῦ ἁγίου Ὄρους Σάβας πλέκει ἐξαιρετικὸν τούτου καὶ τῶν μαθητῶν του ἡσυχαστῶν ἐγκώμιον, «οἵτινες ἀρχηγὸν ἔχοντες τὸν ἐν μοναχοῖς καὶ ἀσκηταῖς περιβόητον μοναχὸν κὺρ Σάβαν, παρὰ τισὶ δὲ Χάλδον ὀνομαζόμενον, ἀλλὰ καὶ ὄντα βίον μὲν ἀσκητικὸν ἐξελέξατο ἅμα τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ, μόνῳ Θεῷ προσανέχοντες (sic) τὰ ἄνω φρονούντες... τοῖς ἄνω λειτουργοῖς κατὰ τὸ δυνατόν ἀφομοιοῦσθαι πειρώμενοι... τὸ δὲ πολὺ τῶν σωματικῶν πόρρω ἐκδιώκειν». Καὶ τοιοῦτος μὲν ὁ ἔπαινος μοναστηριακοῦ, οἷος ἦτο ὁ Πρῶτος, περὶ τῶν θαυμασίων τούτων ἡσυχαστῶν, ἀξιωματικῶτα δὲ εἶναι καὶ τὰ ἀκόλουθα ἀποδεικνύοντα τὸ φιλελεύθερον καὶ φιλάδελφον πνεῦμα τῶν μοναστηριακῶν τοῦ καιροῦ ἐκείνου. «Ἐπεὶ δὲ εἰς πολὺ πλῆθος ἡ τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης τὸ τῶν μοναχῶν τάγμα τουτωῖ τῷ Ὄρει ἀπέδειξε (ἴσ. ἀνέδειξε) καὶ ἀπὸ ἡσυχαστῶν κοινόβια καὶ λούραις (sic) ἐγεγόνεισαν, ἔδει καὶ αὐτοὺς τοὺς τοῦ Χάλδου ἡσυχαστὰς τῷ ἀριθμῷ πληθυνθῆναι»³⁾. Φρονῶ, ὅτι ἐκτὸς ἐξαιρέσεων τὸ πνεῦμα τοῦτο διεῖπε τοὺς ἰθύνοντας τὰ τοῦ ἁγίου Ὄρους καθ'

¹⁾ Ἐνθ' ἄνωτ. σ. 163-184. Ἐν τῇ ἀρχαίῳ τοῦ Πρωτάτου δὲν ὑπάρχει ἡ ὅλη ἀλληλογραφία, εἰμὴ 2—3 γράμματα. Ὁ Meyer εἰς ἓνα μόνον κώδικα τοῦ XVIII αἰῶνος. Ἐγὼ ἐντυχὼν ἀρχαιότερῳ κώδικι ἐξεπὸνήσα νέαν ἐκδοσιν.

²⁾ Εἰς τὸν κατὰ τοῦ Βαυλαάμ «Ἀγιορειτικὸν τόμον» μεταξὺ τῶν ἡσυχαστῶν τῆς σκῆτης «εἶχε καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἀπὸ Σύρων γέροντος Χάλδου ἡσυχαστοῦ τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ» Φιλοκαλ. Β', στ. 346β

³⁾ Actes de Philothée I, σ. 1-2. Εἶναι σημαντικὰ τὰ λεγόμενα τοῦ Πρωτοῦ, ἅπερ ὑπογράφουσι καὶ 10 ἡγούμενοι, ὅτι μετὰ χαρᾶς ἐβλεπον τὴν αὐξήσιν τῶν ἡσυχαστῶν.

ὄλους τοὺς καλοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, ἀναγνωρίζοντας, ὅτι ὅπως ἡ πρᾶξις καλλιεργεῖται ἐν τῷ κοινοβίῳ, οὕτω καὶ ἡ θεωρία προβιβάζεται ἐν τῇ ἐρημικῇ ἡσυχία, καὶ ὁ ἐν τῇ ὑπακοῇ προπονηθεὶς καὶ ἀριστεύσας κάλλιον εὐδοκίμει ἔπειτα εἰς τὸν κατὰ μόνας βίον. καὶ αὐταὶ εἶναι, νομίζω, αἱ δύο πτέρυγες, ἃς ἐπεθύμει νὰ ἀνακτήσῃται ὁ προφητάναξ Δαβὶδ, ὅταν ἔλεγε: «τίς δώσει μοι πτέρυγας ὥσει περιστροῦς καὶ πετασθήσομαι καὶ καταπαύσω;» καὶ διὰ τοῦτο ἐξύμνει τὸν ἐρημικὸν βίον: «Τοῖς ἐρημικοῖς ζωὴ μακαρία ἐστὶ, θεϊκῶ ἔρωτι πιερούμενοις» (*Αναβ. πλ. α'). Καὶ οἱ προφήται τῆς Π. Διαθήκης ἐγκαινίασαν τὸν ἀσκητικὸν βίον· διὸ ἠξιώθησαν νὰ συνομιλῶσι μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἀποκαλύψωσιν ἡμῖν τὰς μεγάλας ἀληθείας καὶ τὰς ἀπορρήτους τοῦ Ὑψίστου βουλὰς. Τὸν θεοδίδακτον τοῦτον τῆς ἀρετῆς δίαυλον ὑπέδειξε πρῶτος αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καταφεύγων εἰς τὴν ἔρημον εἰς κρίσιμους στιγμὰς τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καὶ πάντες οἱ εὐαρεστήσαντες τῷ Θεῷ μοναχοὶ ἠσκήθησαν εἰς τὴν ὑποταγὴν κατ' ἀρχάς· διότι «πρᾶξις θεωρίας ἐπίβασις» κατὰ τὸν Νανζιανζηνὸν Γρηγόριον. Τοῦτου τοῦ τρόπου καὶ ὁ τὰ μάλιστα διαπρέψας εἰς τὴν συστηματικὴν ὀργάνωσιν τοῦ μοναστηριακοῦ βίου ἐν Παλαιστίνῃ καὶ συμπληρώσας τὸ ἔργον τοῦ ὁμοπάτριδος αὐτοῦ οὐρανοφάντορος Βασιλείου Σάβας ὁ ἡγιασμένος ὑπῆρξε θιασώτης¹⁾).

Τὴν ὁμαλὴν ἐξέλιξιν καὶ πρόοδον τῶν ἡσυχαστῶν ἀνεχαίτισαν αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν βαρβάρων Καταλανῶν, ἔπειτα τῶν πειρατῶν Σαρακηνῶν ἢ Ἀχαιμενιδῶν, ὅπως λέγονται εἰς τὰ ἔγγραφα καὶ τὰ συναξάρια. Οὗτοι ἦσαν Μωαμεθανοὶ Τοῦρκοι ἢ Ἀραβες, οἵτινες ἐμφανίζονται εἰς τὰς παραλίας τοῦ Αἰγαίου 100 ἔτη τοῦλάχιστον πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κ)πόλεως²⁾).

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην καὶ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀγρίων τῆς Ἰσπανίας Καταλανῶν κατεστράφησαν ὅλαι αἱ μοναὶ, ὅσαι δὲν ἦσαν ὠχυρωμέναι καὶ κατὰ τὸν ΙΕ' - ΙΣ' βλέπομεν τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν περιορισθέντα εἰς τὰς νῦν σωζόμενας. Περὶ μονυδριῶν καὶ ἡσυχαστηρίων καὶ κελλιῶν δὲν δύναται νὰ γίνῃ λόγος. ταῦτα ἐσαρώθησαν μὲ τὴν πρώτην τῶν βαρβάρων εἰσβολὴν. Πανωλεθρία πραγματικὴ εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος, οὔτινος τὰ 200 μοναστήρια μετὰ θαυμασμοῦ ἐπὶ Σταυροφόρων ἀναφέρει ὁ Πάπας Ἰννοκέντιος καὶ καλεῖ αὐτὸ «palaestram sanctorum virorum» ἦτοι γυμνάσιον ἁγίων ἀνδρῶν. Καὶ ἀνέλαβον μὲν μετὰ τὴν ἄλωσιν αἱ μεγάλαι μοναὶ καὶ τινα τῶν κελλιῶν, ἀλλ' ὁ ἀσκητισμὸς ἐβράδυνε πολὺ. παρῆλθον

¹⁾ Διπλοῦν ἦτο τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Σάβα, κοινόβιον, ὅπου ἐγυμνάζοντο οἱ μοναχοὶ εἰς τὰς πρακτικὰς ἀρετάς, καὶ Λαύρα, ὅπου οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ κοινοβίου ἐτελειοποιοῦντο εἰς τὴν θεωρίαν, τὸ μὲν ἦτο τὸ Γυμνάσιον, ἡ δὲ Λαύρα τὸ Πανίπιστήμιον, ἐνῶ ἕξων ἰδιορρυθμῶς ἕκαστος, οὐχὶ ὁμοῦ κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς σημερινῆς ἰδιορρυθμίας τῆς Λαύρας. Ἡ Λαύρα τοῦ ἁγίου Σάβα παρῆγε διαρκῶς ἁγίους καὶ μεγάλους συγγραφεῖς, ἐνῶ τοῦτο δὲν συμβαίνει ἐν τῇ ἡμετέρῃ Λαύρᾳ ἀφ' οὗ ἐγένετο ἰδιόρρυθμος καταργουμένου τοῦ πατροπαραδότου κοινοβίου.

²⁾ Βλ. Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου, «Ἱστορία τοῦ ἀσκητισμοῦ. Ἀθωνίται», τόμ. Α', Θ)νίκη 1929, σ. 134· 6.

μίαν τῶν ὑφισταμένων σκητῶν ἑλληνικῶν. Ὁμολογουμένως πᾶσαι αἱ σκῆται πλὴν τῆς ἁγίας Ἄννης, ἧτις ἔχει παλαιούς λογαριασμούς μετὰ τὴν Λαύραν διήγαγον βίον εἰρηλικὸν καὶ ὄντως ἀσκητικὸν καὶ ἐκαλλιέργησαν τὴν καλλιτεχνίαν καὶ τὴν ἱερὰν μουσικὴν. Πλεῖστοι λόγιοι ἐστόλισαν αὐτὰς καὶ πολλοὶ ἀριστοὶ καλλιγράφοι καὶ χειρογράφων ἀντιγραφεῖς ἀνεδείχθησαν πρὸς τούτοις, τοῦθ' ὅπερ εἶναι προνόμιον τῶν ἀσκητῶν, οὐκ ὀλίγοι διέπρεψαν ὡς ποιηταὶ καὶ ὑμνογράφοι. Δυστυχῶς αἱ συμφυεῖς αὐταὶ τοῦ μοναχικοῦ βίου ἀρεταὶ δὲν κατέκτησαν τοὺς κελλιώτας. Οὗτοι ἐπεδόθησαν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν περιοχῶν τῶν καὶ συνεδύασαν, ὅπως οἱ Βασιλειανοὶ μοναχοὶ ἐν Ἰταλίᾳ, τὴν προσευχὴν μετὰ τὴν ἐργασίαν, μὴ περιμένοντες, ὅπως οἱ ἀσκηταὶ νὰ ζῶσιν ἀπὸ τὰ ἐλέη τῶν Χριστιανῶν. Θεάρεστον ἔργον καὶ τοῦτο, ὅπως ἔλεγον οἱ πατέρες: «ψυχὴ νῆφε, ἵνα σωθῆς. σῶμα ἔργασαι, ἵνα τραφῆς». Ἔνεκα τούτου τῶν μονῶν περιοριζουσῶν τὴν ἔκτασιν τῶν κελλιωτ. περιοχῶν καὶ ἐπιβαλλουσῶν βαρεῖς ἐκάστοτε φόρους καὶ ἀνατρεπουσῶν τὰς θεμελιώδεις βάσεις τῶν ὁμολόγων περιῆλθον εἰς ρῆξιν καὶ ἐπὶ δύο σχεδὸν ἑκατονταετηρίδας διεξεδίκουν τὰ δίκαιά των. Πρὶν ἢ ἔλθωμεν εἰς τὴν ἐκθεσιν τοῦ θεωρητικοῦ βίου τῶν ἡσυχαστῶν τοῦ Μαγουλά, ἐπειδὴ καὶ οἱ κελλιῶται εἶναι ἐξέλιξις τούτων, καταχωρίζομεν τὸ διδακτικὸν τοῦτο ὑπόμνημα, ὅπερ εἰς τὰ κύρια σημεῖα εὗρισκομεν καλόν, καὶ ὁ ἀναγνώστης θὰ διδαχθῆ πολλὰ πράγματα περὶ τοῦ δε τοῦ συστήματος ¹⁾).

¹⁾ Ἐάν θέλωμεν νὰ εἴμεθα δίκαιοι, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι τὰ μοναστήρια δὲν ἠθέλησαν νὰ μελετήσωσι σαβαρῶς τὰ ζητήματα τῶν κελλιωτῶν καὶ πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν διετίθεντο πάντοτε ὑπόπτως, διότι ὑπεστήριζεν αὐτούς. Ἡ Λαύρα ἐν τούτοις, ἧτις ἔχει καὶ τὰ περισσότερα κελλία, καὶ τὸν παλαιὸν καιρὸν καὶ πάντοτε διετέλει εἰς ἀγαθὰς πρὸς τοὺς κελλιώτας τῆς σχέσεις. Εἰς τὸ κατηγορητήριον αὐτὸ ἐν παράπονον μόνον ἐκθέτουσι κατ' αὐτῆς διὰ τὸ κελλίον τοῦ Βαρθολομαίου ἐν Προβάτα. Τοῦτο κατέχει τὸ κέντρον αὐτῆς· διὸ καὶ ἄδεται ὅτι ἦτο τὸ Κυριακὸν τῆς σκῆτης, τιμᾶται δὲ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ εἶχε μέχρι τοῦ 1660 ὡς ἰδιοκτησίαν καὶ τὸν μύλον (βεβαίως τῆς Ἀμαλφηνῶς). Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ λέξις «σκῆτη» ἀναγράφεται μόνον εἰς τὸ κελλίον τοῦτο τῆς Προβάτας (B', κῶδ. ὁμολ. φ. 36α καὶ 37α τοῦ 1660 καὶ 1729) π.χ. «Σκῆτη Προβάτας» (μόνον ἐδῶ τὸ Προβάτας) «ἐν τῇ σκίτη». Τούτου ἔνεκα ἡ Μονὴ τὸ εἶχε πάντοτε σχεδὸν ὑπὸ ἰδίαν κατοχὴν, ὅταν πρὸ 65 ἐτῶν ἦλθον εἰς Λαύραν εὖρον αὐτὸ Κονάκιον, ὅπου κατέλυον αἱ ἱεραρχαὶ τῆς Μονῆς, ὡσαύτως ἤρχοντο εἰς Προβάταν, ὡς καὶ ὁ δασοφύλαξ. Ἐν τούτοις πάλιν ἡ Λαύρα ἐπιεικῶς φερομένη τὸ ἔκαμε κελλίον καὶ σήμερον εἶναι τὸ κέντρον τῶν Ζηλωτῶν ἐκεῖ. Καὶ ἐφυλακίσθησαν πολλάκις οἱ Λαυριῶται ὑπὸ τῶν τουρκ. ἀρχῶν χάριν τῶν κελλιωτῶν κτλ. Λαυριώτης δέ, ὁ γράφων ταῦτα, ἐν τῇ «Ἱστορίᾳ τοῦ ἀσκητισμοῦ» ἐπραγματεύθη ἐν ἐκτάσει καὶ ἀνέλυσα τὸ κελλιωτικὸν ζήτημα ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, κατὰ τὰς τρεῖς φάσεις αὐτοῦ περὶ φορολογίας καὶ διαδοχῆς (σ. 159-169). Ἐντεῦθεν λαμβάνουσι πάντες οἱ γράφοντες ἀπὸ τοῦ μακ. Χριστοφ. Κτινᾶ καὶ ἔξης. Ἐπίσης ἡ Λαύρα πρώτη ἐκανόνισε τῷ 1934 καὶ τὰ ὄρια τῶν περιοχῶν τῆς Προβάτας διὰ κτιστῶν πυργίσκων ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Κώδικος τῶν ὁμολόγων ὑπὸ ἐπιτροπῆς, ἧς προΐστατο ὁ ὑποφαινόμενος. αἱ ἀποφάσεις τῆς ἐπιτροπῆς ἐχοῦσης τὸ ἀνέκκλητον ἀπετέλεσαν νέαν κώδικα, ἐπικυρωθέντα καὶ ὑπὸ τῆς Ἱ. Κοινότητος ὡς νόμον τοῦ ἁγίου Ὁρους.

«Πρὸς τὴν αὐτοῦ Σεβασμιότητα τὸν Μητροπολίτην Κιτίου

Κύρ. Κύρ. Μελέτιον Μεταξάκην.

Ἑπόμνημα

Σεβασμιώτατε,

«Διὰ τοῦ παρόντος λαμβάνομεν τὴν τιμὴν, ὅπως βαθυσεβάστως καὶ ταπεινῶς υποβάλλομεν τῇ ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι τὰ ἑξῆς. Γνωστὸν βεβαίως τυγχάνει τῇ ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι, ὡς ἐκ τῶν πολλῶν ἐνοχλήσεων, ὡς αὐτῇ παρέξαμεν (sic) ἐπί τε τοῦ παρόντος καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν περίπου ἔτος, τὸ ἀπὸ Ἰουστίας καὶ πλέον ὑφιστάμενον Κελλιωτικὸν ζήτημα, τὸ διαταράξαν καὶ ἀναστατώσαν σύμπαντα τὸν ἱερὸν ἡμῶν τόπον.

Καίτοι τὸ ἱστορικὸν τοῦ ζητήματος τούτου ἀποτελεῖ ὀγκωδέστατον φάκελλον, οὐχ ἦτιον καθῆκον ἡμῶν θεωροῦμεν, ἵνα γνωρίσωμεν τῇ ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι σχετικὰ τινα, ἵνα αὕτη σχηματίσῃ σαφῆ ἰδέαν περὶ τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος. Ἡ ἰδρυσις καὶ ἡ ὑπαρξις τῶν Κελλίων εἶνε ἀρχαιοτάτη [προηγηθεῖσα] καὶ αὐτῶν τῶν ἱερῶν Μονῶν, ὧν τινες μετὰ πέντε καὶ ἕξ ὄλους αἰῶνας ἰδρῦθησαν. ὡς δὲ ἱστορικῶς γνωρίζομεν, ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ κτίτωρ τῆς Μεγίστης Λαύρας, πρὶν ἢ ἀναγείρῃ τὴν περιφημὸν αὐτοῦ Μονήν, ἐμόναζεν εἰς τὸ ἐν Κερναῖς Κελλίον τῆς ἁγίας Τριάδος τοῦ Προφουῦρνι (960). ἐν Κελλίοις δὲ καὶ καλύβαις ἕζων πάντες οἱ ἐν Ἀθῶ ἀσκηταὶ καὶ ἡσυχασταὶ πρὸ τῆς αὐτοῦ καθόδου τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου, οὔτε κατηργήθη τὸ τοιοῦτον μοναχικὸν πολύτευμα διὰ τῆς ἰδρύσεως τῶν Μονῶν καθ' ἃ ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ πρῶτον τυπικὸν (972) τοῦ Ἀγίου Ὁρους τὸ ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Τσιμισκῆ «οἱ δὲ κατὰ μόνας οἰκοῦντες κ.τ.λ.» ἕκτοτε δὲ οὐ μόνον διέλειπον ὑπάρχοντα ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, ἀλλὰ καὶ τὸ σύστημά των ἐπαγιώθη διὰ τῆς καθιερώσεως ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου Κελλίων, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐπήχθησαν βαθμιδῶν ἐπὶ τὴν δικαιοδοσίαν διαφόρων Μονῶν, ἰδιοκτησία αὐτῶν καταστάντα, πολλὰ δὲ τούτων εἰς Μονὰς μειωτάπησαν καταστραφείσας 1) κατόπιν ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐπιδραμόντων Καταλανῶν καὶ ἄλλων πειρατῶν. καὶ οὕτω ἐπὶ τῶν ἐρειπίων 2), τῶν περιφημῶν ἄλλοτε δηλ. Μονῶν, Ῥαβδούχου, Ἀλυπίου, Σαράβαρη, Ἀγίου Προκοπίου, Μηνίτζη, Μακροῦ, Ξέστου, Κομάτου κ.τ.λ. ὡς μαρτυροῦσιν αἱ σωζόμεναι αὐτῶν ὀνομασίαι καὶ τὰ διάφορα περισωθέντα ἐρείπια τῶν ἱερῶν ναῶν αὐτῶν καὶ τῶν λοιπῶν οἰκοδομῶν, [ἐφ' ὧν] ἰδρῦθησαν τὰ ἤδη ἀκμάζοντα Κελλία 3). Πλὴν δυστυχῶς τὸ διαρρεῦσαν χιλιετὲς χρονικὸν διάστημα καὶ ἡ μετὰ τὴν πτώσιν τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων ἐπελθοῦσα ὑποδούλωσις τοῦ ἔθνους ἡμῶν παρεμόρφωσαν ὅλος τὸ τε μοναχικὸν σύστημα καὶ τὰς συνθήκας τῆς βιωτῆς τῶν μοναχῶν. ἕκτοτε δὲ καθ' ἑκάστην ἀνεφύοντο διάφοραὶ προστριβαὶ καὶ ἔριδες μεταξὺ τῶν διαφόρων συστημάτων τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν τόπου, αἵτινες ἐξομάλυνον τῇ ἐπεμβάσει τῶν αἰοιδίμων ἡμῶν βυζαντινῶν αυτοκρατόρων καθοριζόμενων τῶν σχέσεων τῶν διαφόρων τάξεων τῶν Μοναχῶν διὰ τῶν βῶν Τυπικῶν καὶ τῶν ἄλλων εἰτα σελιῶν Πατριαρχικῶν ἀποφάσεων καὶ ἱερῶν Σιγιλλίων.

1) γρ. καταστραφέντα. 2) γρ. ἐρειπίων. 3) Παρ' ὅλον τὸν πόλεμον, ὃν οἱ μοναχικοὶ εἶχον κατὰ τῶν ἐξαρχηματικῶν, ἐτήρουν ὁμοῦ τὰ προσχήματα καὶ δὲν διέλυσαν τὰς ἐρημωθείσας μονὰς—καὶ ἔπαθον ὅσαι δὲν εἶχον τεῖχη καὶ κύργους—ἀλλὰ διετήρησαν αὐτὰς ὡς κελλία.

161-1974
27.3.26-84

Ἰδίως δὲ νέα περίοδος ὄλως ἐσημειώθη ἐν τῷ Ἱερῷ ἡμῶν τόπῳ ἀφ' ἧς ἡ Ρουμανικὴ Κυβέρνησις κατέσχε τὰ ἐν Βλαχίᾳ καὶ Μολδαυίᾳ ἀπέραντα καὶ λίαν προσοδοφόρα κτήματα καὶ Μονὰς τῶν Ἱερῶν Μονῶν ἀφ' ὧν ἐξοικονομοῦν τὰ τῶν Μονῶν πλουσιοπαρόχως, καὶ ἀπὸ τῆς καθόδου, ἕνεκα πολιτικῶν λόγων, ρώσσω Μοναχῶν ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς συμβιώσεως καὶ ἐξιλεώσεως τοῦ θεοῦ ἐν τῷ Ἱερῷ ἡμῶν τόπῳ. Αἱ Ἱεραὶ Μοναὶ στερηθεῖσαι τῶν ἐκ Ρουμανίας ἀμυθῆτων χρηματικῶν ἀποστολῶν ἐσκέφθησαν, ὅπως ἀντισταθμίσωσι κατὰ τὸ δυνατόν αὐτὰς διὰ τῆς μετατροπῆς τῶν Κελλίων ἡμῶν εἰς φέουδα καὶ τιμάρια καὶ ἀλεπειράθησαν, ὅπως ἀμέσως καταργήσωσι τὴν ἀένναον καὶ ἀδιάκοπον διαδοχὴν, ἡμᾶς δὲ ὡς εἰλωτας ¹⁾ ἐργαζομένους ὡς πακτωτὰς ἐφ' ὄρου ζωῆς πρὸς ὄφελος τῶν ταμείων τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ τῶν προϋσταμένων αὐτῶν. Οὕτω δὲ καὶ ἄχρι σήμερον συμβαίνει, οἱ συνάδελφοι ἡμῶν ρώσσοι Κελλιῶται διὰ τῶν ἀποστελλομένων αὐτοῖς καθ' ἑκάστην χρηματικῶν ἐμβυσμάτων τῆς πανσλαβιστικῆς ἐταιρείας καὶ τῶν ἐλεῶν τοῦ εὐσεβοῦς καὶ ἀπλοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, κατόρθουν ²⁾ ἵνα συμμορφῶνται μὲ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν Ἱερῶν Μονῶν μὲ τὸ περιπλέον, ἵνα μὴ διακυβευθῶσιν αἱ προπαγανδιστικαὶ αὐτῶν ἐνέργειαι, καὶ διακοπῇ ὁ κατακτητικὸς αὐτῶν ροῦς ³⁾ τὰ αὐτὰ δὲ μέτρα ἤρξαντο ἔκτοτε ἀπαρεγκλίτως νὰ ἐφαρμόζωσι καὶ καθ' ἡμῶν

1) Πρόσθετες ἔχωσιν, 2) γρ. κατορθώνουν, 3) τὰ περὶ δωροδοκίας τῶν Ρώσων καὶ χρηματισμοῦ τῶν ἑλληνικῶν μονῶν καταγγελλόμενα ἐνταῦθα δὲν στεροῦνται παντάπασιν ἀληθείας. Εἰς τὸ «Μωρὸν ἄλας», ὅπερ καὶ κατὰ τῷ 1933 ἐν τῷ «ἐπιμέτρῳ» σ. 57 ἔ ἀναφέρω τὸ περιεχόμενον φυλλαδίου «Νέα ἀγιορειτικὴ διακωμώδῃσι» ἐκδοθέντος τῷ 1898 ἐν Βουκουρεστίῳ ἀνωνύμως. Τὸ φυλλάδιον κατεστράφη, ὅπου καὶ ἂν εὗρίσκετο ἢ ἐξηγοράσθη καὶ ἐν μόνον ἀντίτυπον διετήρησεν ἡ Μονὴ τοῦ ἁγ. Παντελεήμονος ὑπ' ἀριθμ. 30)1901. Ἐγγράφη, ὡς ἄδεται, ὑπὸ τοῦ Γερ. Συμυρνάκη κατὰ τοῦ Λαυριώτου Ἀλεξάνδρου. Ἐντεῦθεν ἀνεδημοσίευσά μόνον τὸ μέρος τὸ φιλολογικὸν ὅπου ἐξελέγχεται ὁ Ἀλεξάνδρος ὡς ἀμαθὴς καὶ πλαστογράφος. Τὸ β' μέρος, ὅπερ τότε ἀπεσιώπησα, διαλαμβάνει πόσα ποσὰ ἔλαβε παρὰ τῶν ξένων διὰ τὴν ἀπεμπολήσῃ εἰς αὐτοὺς τὰ ἱερὰ τοῦ ἁγίου Ὁρους ἐδάφη μὲ ἀριθμοὺς πρόσωπα καὶ πράγματα. Τὰ ζῶντα πρὸ 50ετίας πρόσωπα μοῦ τὰ ὠμολόγησαν, ἀφοῦ μάλιστα ὁ κατηγορούμενος ἀπεβίωσεν. Οὐδαμοῦ ἐν τοῖς συγγράμμασί μου ἔκαμα περὶ τούτου λόγον. Τώρα ἐπειδὴ ὁ ἐπιζῶν ὑποτακτικὸς του ἐν Λαύρᾳ καὶ ὁ τούτου μαθητὴς (διευθύνων τὸ γραφεῖον τῆς Λαύρας) ἠσέβησαν κατ' αὐτὰς πρὸς ἐμέ, ἴσως διὰ μυριοστὴν φορὰν, ἀναγκάζουμαι χάριν τῆς ἱστορίας νὰ κάμω τὴν ἐποκάλυψιν, ὅταν τῷ 1890 ἦλθεν ὑπερόριος εἰς Ἄθω ὁ ἀείμνηστος Ἰωακείμ ὁ Γ' τὰ ὄργια ταῦτα ἐγένοντο αὐτῷ γνωστά, καὶ ὁ πατριάρχης δὲν τὰ ἀπεσιώπησεν. Τοῦτο μαθὼν ὁ Ἀλέξανδρος διὰ τὴν τὸν τρομοκρατήσῃ συνέταξε κατ' αὐτοῦ μετ' ἄλλων (αὐτὸ ἐπίστευεν ὁ Ἰωακείμ) ἕνα δραματικὸν λίβελλον καὶ οἱ Λαυριῶται ἤρχισαν τὸν πόλεμον φανερόν διὰ τὴν ἀναγκάσσουν νὰ φύγῃ καὶ θὰ ἐφευγεν ἀσφαλῶς, ἐὰν δὲν ἐκωλύετο ὑπὸ ἀνεχίας, ὡς γράφει ὁ ἴδιος. Ὑπάρχει εἰς τὴν Λαύραν κιβώτιον μὲ τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ πατριάρχου, ἣν ὁμοῦ δὲν εἶχον καιρὸν νὰ μελετήσω. Ἄλλ' ὁ Πατριάρχης ἐκράτει καὶ ἀντίγραφα, ὅπερ ἀπροσδοκῆτως ἀπὸ τὰ λιβάδια τῆς Λαύρας προσεκομίσθησαν εἰς ἐμὲ παρὰ τῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς. ἀλλὰ δὲν ἐνθυμοῦμαι καλῶς ἂν τὰ ἰδιόχειρα πατριαρχικὰ ἀντίγραφα προέρχονται ἐντεῦθεν. Ἐχῶ δέσμη ἀλλων διαφόρων χειρογράφων καὶ ἐπιστολῶν. Ταῦτα ἐφύλαττον διὰ τὴν τὴν παρουσιάσω ἐπὶ δικαστηρίῳ, διότι κατήγγειλα τὸν βάνδαλον ὑπογραμματέα τῆς μονῆς, ὅστις ἐπειδὴ ἐχρειάζετο τὸ δωμάτιον τοῦ ἀρχείου τὰ ἐπέταξεν εἰς τὰ σκοπεῖδια κάτω ἀπὸ τὸ κάστρον ὡς ἄχρηστα πράγματα — ἦτο δὲ καὶ αὐτὸς Ἀλεξανδρίτης. — Καὶ ἐξ ἄλλης πηγῆς ἐκράτησε μερικὰ. Εἰς ἕν εὐρύχωρον καὶ σκοτεινὸν δωμάτιον, χωρὶς θύρας

τῶν ὁμογενῶν, ἡμῶν δὲ μὴ δυναμένων, ἵνα φανῶμεν συνελεῖς πρὸς τὰς χρηματικὰς καὶ ἄλλας αὐτῶν ἀδίκους ἀπαιτήσεις, αἱ Κυρίαρχοι ἡμῶν Μοναὶ κατεπάτουν τὰ ὄρια τῆς περιοχῆς τῶν Κελλίων ἡμῶν, ἀπηγόρευον τὴν ἐκκοπὴν οἰκοδομησίμου καὶ καυσίμου ὕλης ἐκ τε τῶν ἡμετέρων δασῶν καὶ αὐτῶν παρὰ τὰς ρητὰς διατάξεις τοῦ τυπικοῦ Κωνσταντίνου θ' τοῦ Μονομάχου (τύπος Γ') Ἐτριπλασίασαν τὴν τιμὴν τῆς καυσίμου ὕλης πωλοῦντες ἀντὶ 3ῶν περίπου δραχμῶν 70 - 80 ὀκάδας καυσοξύλων, ὅπερ οὐδὲ εἰς αὐτὰς τὰς μεγαλοτόλεις παρατηρεῖται. Εὐροῦσαι δὲ αἱ Κυρίαρχοι ἡμῶν Μοναὶ ἄλλην Καλλιφορτίαν τὸν εἰσφρεύσαντα ρωσικὸν χεῖμαρρον, ὅστις εἶχεν ἀνάγκην στέγης μὴ ἐπαρκούσης αὐτῷ τῆς προτέρας ταπεινῆς, ἐδιπλασίασαν καὶ ἔτριπλασίασαν τὴν οἰκοδομήσιμον ὕλην, πρᾶγμα ὅπερ ἥκιστα ἐνδιαφέρει τοὺς συναδέλφους ἡμῶν ρώσους (διότι προκειμένου μόνον περὶ τῆς ἀδείας τῆς ἀνεγέρσεως τῶν κτιρίων καταβάλλουσι ἀγογγύστως 10.000, 20.000 καὶ 25.000 δραχμῶν ἐκτὸς τῶν ἰδιαιτέρων φιλοδωρημάτων τῶν προῖσταμένων συναισθανόμενοι τὸ παράνομον τῶν τοιοῦτων πελωρίων καὶ μαγαλοπρεπεστάτων οἰκοδομῶν, αἵτινες οὐδὲ εἰς αὐτὰς τὰς μεγαλοπόλεις ἀπαντῶνται, καὶ ὧν ἡ ἀνεγερσις ἀστραπιαίως γίνεται) ἀσυζητητῆ ἀγοράζουσιν αὐτήν, ¹⁾ διὸ καὶ αἱ Κυρίαρχοι ἡμῶν Μοναὶ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν Κελλίων τὰς περιοχὰς κατεπάτησαν. Ἐφερον ἀνυπέρβλητα προσκόμματα εἰς τὴν κουρὰν καὶ ἐγγραφὴν ἐν τοῖς Κελλιωτικοῖς ὁμολόγοις τῶν συνοδιῶν ἡμῶν, ἵνα κληρονομήσωσι καὶ μεταπωλήσωσι ταῦτα εἰς ἐπήλυδας καὶ ὑπερόγκους τιμὰς, ἢ μεταβάλλωσι ταῦτα εἰς οἰνοπωλεῖα, ξενοδοχεῖα, καὶ ἄλλα διάφορα καταστήματα ποριζόμενα σεβαστὰ ποσὰ ἐνοικίων. Νὰ πιέζωσι διαφόρους πτωχοὺς Κελλιῶτας μὴ δυναμένους, ὅπως συντηρήσωσιν, ὡς οἱ ρῶσοι πολυμελεῖς συνοδίας, ἵνα ἀποτίωσι διπλᾶ δασύματα δι' ἀνυπάρκτους συνοδίας, καὶ πλεῖστα ὅσα ἄλλα. Ἐπὶ παραδείγματι παρεβίασαν αἱ ἱεραὶ Μοναὶ τὰς περιοχὰς Ἀνθίμου ἱερομονάχου Κελλιῶτου Κουτλουμουσιανοῦ, τῶν Ξηροποταμηνῶν Ἰωάννου Σάββα καὶ Ἰακώβου, τοῦ Ἰβηρίτου Κελλιῶτου Νεοφύτου ἱερομονάχου, τοῦ ἱερομονάχου Κοσμᾶ Χιλανταρινοῦ, τοῦ ἱερομονάχου Βαρθολομαίου Λαυριώτου ἐν Προβάτῃ. Ἡ ἱερὰ Μονὴ ζωγράφου κατέσχεν ὀλόκληρον τὸν ἐλαιῶνα τοῦ Σεραφεῖμ ἱερομονάχου Χιλανταρινοῦ Κελλιῶτου, καὶ ἄλλων Κελλιωτῶν τῆς αὐτῆς Μονῆς. Ἡ Μονὴ Καρακάλλου κατέσχε τὸ Κελλίον τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ τοῦ πατρὸς Δανιὴλ Μοναχοῦ, ἢ αὐτὴ Μονὴ σκοπίμως δυστροπεῖ, ἵνα ἐγγράψῃ τὴν συνοδίαν τοῦ πατρὸς Ἀβερκίου μοναχοῦ, ἵνα

καὶ παράθυρα, εἶχον ρίψει ἄλλην ἀλληλογραφίαν. ταῦτα τὰ χαρτῖα εἶχον σκορπίσει οἱ γὰρ τοι κυνηγοῦντες τὰ ποντικά! ἀπίστευτον, ἀλλὰ γεγονός. Ἐγέμισα 3—4 μεγάλα κιβώτια, ὅπως τὰ προικῶα σεντούκια, ὅσα δὲν εἶχον καταφάγει οἱ ποντικοὶ καὶ δὲν εἶχον ρυπάνει τὰ ἀφροδεύματα τῶν γάτων, ἴσως καὶ ἐντεῦθεν ἔχω συλλέξει τὰ ἀντίγραφα, ὅπερ ἐνόμισα δι' ἐπρεπε νὰ συγκεντρώσω εἰς τὸ ἡμέτερον ἀρχεῖον καὶ διὰ τὸ δικαστήριον, ἀλλὰ καὶ διότι εἰργαζόμενη ἐκτοτε καὶ ἐδημοσίευσον ἱστορικὰ τῆς Λαύρας, ἥτις κατέχει εὐτυχῶς τὰ προτότυπα. Τὴν θλιβερὰν αὐτὴν ἱστορίαν δὲν ἠδυνάμην εἰ μὴ νὰ φέρω εἰς τὴν δημοσιότητα (βλ. τὰ κειμηλιαρχεῖα, καὶ ἡ βιβλιοθήκη τοῦ...Μεγίστης Λαύρας. Ἡ παρούσα κατάστασις αὐτῶν, ἀνάτυπον ἐκ τοῦ ἰα' τόμου ἐπετηρίδος ἐταιρίας βυζ. σπουδῶν, Ἀθῆναι 1935, σ. 317 - 320).

1) ἐνν. τὴν οἰκοδομήσιμον ξυλείαν παρὰ τῶν κυριάρχων μονῶν.

τοῦτον ἀποθνήσκοντος κληρονομίῃσιν τὸ Κελλίον. Ἐπίσης ἡ Μονὴ Λαύρας ἀρνεῖται, ὅπως συμμορφωθῆ μετὰ τὰ καθεστῶτα καὶ ἐκδώσῃ ὁμολογίαν διὰ τὸ Κελλίον τοῦ Βαρθολομαίου ἱερομονάχου, ἡ ἱερὰ Μονὴ Καρακάλλου δι' ὅλων τῶν θεμιτῶν καὶ ἀθεμιτῶν μέσων κακῶς ἀπέβαλεν ἑννέα Γέροντας Ἑλληνας Κελλιῶτας μετὰ τῶν συνοδιῶν αὐτῶν κατασχέσασα τὰ περίλαμπρα Κελλία αὐτῶν. μὴ κορεσθεῖσα δὲ μόνον εἰς τὴν ἀποβολὴν καὶ κατάσχεσιν εἰς ἐπίμετρον σκοπίμως ἀφῆκεν, ἵνα καταρρεύσωσι μετὰ τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν, μετατραπέντων οὕτω εἰς λειμῶνας καὶ σταύλους ἐν οἷς βόσκονται καὶ διαιτῶνται οἱ ἡμίονοι τῆς Μονῆς καὶ πλείστα ἄλλα ζῶα, ἐνθα ἐπὶ αἰῶνας ἐτελεῖτο ἡ τοῦ Σωτῆρος θυσία. ¹⁾ Οὐδόλως ἀπίθανον ἐξ ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας τινές τῶν Κελλιωτῶν αὐτῆς νὰ ἔσφαλλον, ἡ Μονὴ ὅμως ὠφειλεν, ἵνα περιορισθῆ εἰς μόνην τὴν τιμωρίαν τῶν κυρίως ἐνόχων οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὴν ἐκ βάθρων καταστροφὴν τῶν Κελλίων καὶ τὴν ἀποβολὴν καὶ τῶν συνοδιῶν αὐτῶν, διότι οὐδεὶς νόμος ἔστω καὶ δρακόντιος πολλῶ δὲ μᾶλλον καλογερεῖ καὶ δι' ἀπλούστατον πταῖσμα, καταδικάζει τὸν πταίστην εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν πονῶν. Πλὴν δυστυχῶς οὕτως ἔδει γενέσθαι ἵνα τὰ ἐξονομασθέντα Κελλία περιέλθωσιν ὑπὸ τὴν ἄμεσον κυριότητα τῆς τοῦ Καρακάλλου Μονῆς καὶ μεταβληθῶσιν εἰς ἐρείπια τὰ κτίρια αὐτῶν, καὶ ἐκμεταλλεύηται τὰ κτήματα αὐτῶν, καὶ πλείστα ἴσα ἄλλα, ἅτινα ἀποσιωπῶμεν, τῶν ἐνδιαφερομένων Κελλιωτῶν φοβουμένων, ὅπως καταθέσωσιν αὐτά, ἵνα μὴ ἐπισύρωσι τὴν μῆνιν τῶν Κυριάρχων αὐτῶν Μονῶν. Τοῦτων ὅλων καταπληκτικώτερον ἦτο καὶ ἡ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρώτου προσώπου διδομένη ὑπὸ τοῦ δευτέρου προσώπου πρὸς ἐγγραφὴν ὡς πρώτου εὐλογία ἢ καὶ ψυχομερίδιον λεγομένη. Τὸ ἐν λόγῳ ψυχομερίδιον προῖόντος τοῦ χρόνου ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ τριμεριδίου ἦτοι τοῦ τρίτου, οὐχὶ τῆς πραγματικῆς ἀξίας τοῦ Κελλίου, ἀλλὰ τῆς ἐν τῷ ὁμολόγῳ ἀναγεγραφομένης τιμῆς, ἥτις πρὸ τεσσαρακονταετίας ἦτο ἐλαχιστοτάτη ὡς κατὰ πολὺ μικροτέρα τῆς ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἐκδοθέντι Σιγγιλίῳ καθοριζομένης, (ἄλλως οὔτε εἰς συζήτησιν ἠθέλησαν αἱ ἱερὰι Μοναὶ ὅπως ἔλθωσιν, ἀλλὰ διαρρηδὴν ἠρνήθησαν ὅτε ἠρωτήθησαν ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἐὰν συγκατατίθενται, ἵνα ἐπανέλθῃ ἐν τοῖς Κελλιωτικοῖς ὁμολόγοις τὸ πρὸ τεσσαρακονταετίας παραβιασθὲν καθεστῶς). ἤρξαντο λοιπὸν αἱ ἱερὰι Μοναὶ τὴν παραβίαν τῶν ὁμολόγων ἡμῶν καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου καὶ ἑδεκαπλασίαζον τὴν ἐν τῷ ὁμολόγῳ ἀναγεγραμμένην τιμὴν τοῦ Κελλίου, καὶ ἐνῶ ἔδει ἵνα ἡ Μονὴ συμφώνως πρὸς τὴν ἐν τοῖς ὁμολόγοις τιμὴν νὰ λάβῃ 3, 7, 10, 20 μέχρι 25 λίρας, τὸ ἀνώτατον τριμερίδιον, ἐζήτουν καὶ δυναστικῶς ἐλάμβανον διὰ διαφόρων ἐκβιαστικῶν μέσων καὶ ἀπειλῶν 30, 40, 80, 100 καὶ 150 λίρας, οὕτω δὲ ἔλαβεν ἡ Μονὴ Χιλανταρίου ἀπὸ τὸ Κελλίον αὐτῆς τῶν Ἀρχαγγέλων τοῦ γέροντος Νεοφύτου ἱερομονάχου λίρας 350 ἐντὸς τριετίας. Μὴ ἔχουσα τὸ σθένος καὶ τὴν δύναμιν, ἵνα διεκδικήσῃ τὰ δίκαια αὐτῆς ἢ συνοδίᾳ τοῦ Κελλίου ἠναγκάσθῃ ἐκοῦσα ἄκουσα, ὅπως καταβάλλῃ τὸ ἀνωτέρω ποσόν. Τὴν Μονὴν Χιλανταρίου ὑπερηκόντισεν ἡ Μονὴ Κουιλουμουσίου κατασχέσασα λόγῳ τριμεριδίου κτήμα τοῦ Κελλίου αὐτῆς

1) Κακῶς ὁ μακ. Γεδεὼν ὠνόμασε τὰ τοιαῦτα διαλελυμένα κελλία «νεκροί», διότι οἱ νεκροὶ δὲν ἀνίστανται, ἀλλὰ τὰ ἰδρύματα ἀνακαινίζονται (βλ. πατριαρχ. ἐφημερίδας σ. 112 ἐ. καὶ τὰς εἰκόνας).

τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, ἀξίας τριακοσίων καὶ πλέον λιρῶν τοῦ Γέροντος τοῦ ρηθέντος κελλίου Διονυσίου ἱεροδιακόνου ἐπιβεβαρημένου διὰ διαφόρων ὑποχρεώσεων ἐξ 700 ὀθωμανικῶν λιρῶν καὶ ἐπέκεινα μὴ δυνηθέντος, ἵνα ἱκανοποιήσῃ τὰς παρὰ λόγους καὶ ἀδίκους ἀξιώσεις καὶ ἀπαιτήσεις τῆς Μονῆς. Ἄμα ὡς τοῦτο ἐγένετο γνωστὸν τὸ ρηθὲν πραξικόπημα καθ' ἅπαν τὸ ἅγιον ὄρος κατετάραξε καὶ δικαίως ἄπαντας τοὺς Κελλιῶτας καὶ εἰς σκέψεις ἤρχισε νὰ ἐμβάλλῃ. Βλέποντες νὰ ζητῶσιν αἱ ἱεραὶ Μοναὶ ἡμῶν τριμερίδια 300 λιρῶν ἀπὸ πενεστάτους ἀομμάτους, ρακενδύτους καὶ στερουμένους καὶ αὐτὸν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον ἐπιβεβαρημένους δὲ καὶ μὲ δυσβάστακτα χρέη, Κύριος δὲ μόνος οἶδε τί ἔμελλε νὰ συμβῆ εἰς τοὺς εὐποροῦντας πως, ἠναγκάσθημεν ἵνα συσσωματωθῶμεν, καὶ ζητήσωμεν παρὰ τῆς ἱερᾶς Κοινότητος τὴν διόρθωσιν τοῦ προσγενομένου ἀδικήματος καὶ τὴν περιστολὴν τῶν ἐκδηλωθεισῶν διαθέσεων τῶν ἱερῶν Μονῶν πρὸς καταστροφὴν τῶν Κελλίων ἡμῶν. Δυστυχῶς δὲν εἰσηκούσθημεν, ἀλλὰ σκαιῶς ἀπεπέμφθημεν «πληγαίνετε ὅπου θέλετε τὰ αἰτήματά σας εἶνε παράλογα καὶ ἀντίκεινται πρὸς τὰ καθεστῶτα» ὡσεὶ καθεστῶς ἦτο, καὶ ἠκούσθη ποτέ ; ἡ ἀρπαγὴ κτήματος 300ων λιρῶν ἀπέναντι 18 μόνον λιρῶν τριμεριδίου ¹⁾ Πρὸ τῆς τοιαύτης ἀδιαλλάκτου στάσεως τῆς ἱερᾶς Κοινότητος ἠναγκάσθημεν, ἵνα ἀνανεχθῶμεν εἰς τὰ σεβαστὰ πατριαρχεῖα πρὸς διευθέτησιν τῆς ἀναφύσεως ἔριδος. Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία ἐπὶ τετραετίαν ὄλην βασάνισα καὶ ἐξετάσα συναδικῶς τὰς τε ἀναφορὰς καὶ τὰ ὑπομνήματα ἡμῶν, τὰς ἀπαντήσεις καὶ τὰ γράμματα καὶ τὰ πρακτικὰ τῆς ἱερᾶς Κοινότητος καὶ τὴν ἐκθεσιν τῆς διορισθείσης τριμελοῦς ἐπιτροπῆς τῆς ἱερᾶς Κοινότητος, ²⁾ ἐθέσπισεν ὀριστικῶς καὶ τελειωτικῶς καὶ ἀμετακλήτως ὡς ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν πρωτοκόλλου 4,434 ἐν ἔτει 1909 κατὰ μῆνα Ἰούνιον ἱερῶ Σιγίλλῳ καθορίζονται τὰ περὶ τριμεριδίου, ξυλεύσεως δοσιμάτων Κελλιωτικῶν ὄριων καὶ τὸ ὁμοίομορφον τῶν ὁμολόγων. ³⁾ Εἰς τὴν δικαίαν καὶ σωτήριον ταύτην ἀπόφασιν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας πρωτοστατούσης τῆς ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου ἀμέσως συνεμορφώθησαν αἱ ἱεραὶ Μοναὶ Ἰβήρων, Διονυσίου, Φιλοθέου καὶ ἀγίου Παύλου. Δυστυχῶς αἱ πλεῖσται τῶν ἱερῶν Μονῶν ἡγουμένων τοῦ πατρὸς Φιλίππου Καρακαλλινού, Χαρίτωτος Κουτλουμουσιανοῦ καὶ Στεφάνου Παντοκρατορινοῦ, ἐξαιρουμένων τῶν ἱερῶν Μονῶν Ζωγράφου, Ξενοφώντος, ἀγίου Παντελεήμονος καὶ Κωνσταμονίτου αἵτινες συνεμορφώθησαν καὶ ἀπεφάνθησαν ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς τῆς σεπτῆς τῆς Ἐκκλησίας ἀποφάσεως, στερούμεναι ὅμως Κελλίων δὲν ἠδυνήθησαν, ἵνα καὶ ἐμπράκτως προβῶσιν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ, ἀντέταξεν πείσμονα ἄρνησιν καὶ ἀπείθειαν εἰς τὰς ἱερὰς ἀποφάσεις τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, τὰς διὰ φρικτῶν ἄρῶν καὶ ἀναθεμάτων κατωχυρωμένας, καὶ τὸν ἱερὸν ἡμῶν τόπον εἰς τὴν παροῦσαν ἐκρυθμὸν κατάστασιν ἤγαγον. Εἰς μάτην ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία τρεῖς ἀπέστειλεν ἐξαρχικῶς τὸν ἅγιον Κασσανδρείας κυρ. Εἰρηναῖον. Εἰς μάτην ἡ μήτηρ Ἐκκλησία πολλάκις διὰ σεπτῶν Πατριαρχικῶν καὶ Συνοδικῶν ἐπιστολῶν, ἰδίως δὲ διὰ τῶν

1) Βλ. Ἀρχιμ. Χριστ. Κτενᾶ, «ἅπαντα τὰ ἐν τῷ ἀγίῳ.. ἱερὰ καθιδρύματα...» Ἀθῆναι 1935, σ. 487ε. 835ε. 845ε. 2) Αὐτ. σ. 742 · 751. 3) «Πατριαρχικὸν σιγίλλιον περὶ τοῦ Κελλιωτικοῦ ζητήματος...» Ἀθῆναι 1913.

ὑπὸ ἡμερομηνίαν 1ης Δεκεμβρίου 1909 ὑπ' ἀριθμὸν πρωτοκόλλου 8.988, καὶ 16ης Ἰουνίου 1911 ὑπ' ἀριθμὸν πρωτοκόλλου 4.522 καὶ ὧν ἀντίγραφα ἐπισυνάπτομεν, ὑπεδεικνύετο τῇ ἱερᾷ Κοινότητι, ὅτι ἡ παράτασις τῆς ἐκκρεμοῦς καὶ ἀνωμάλου καταστάσεως, ἥκιστα συνεβιβάζεται πρὸς τὰ καλῶς ἐννοούμενα συμφέροντα τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν τόπου κ.τ.λ. καὶ ὅτι ἀντιβαίνει εἰς τὴν ὀφειλομένην εὐλάβειαν πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀποφάσεις καὶ διατάξεις. Ἐφ' οὗ αἱ ἱεραὶ Μοναὶ οὐδόλως, ὡς φαίνεται, ἀπέδωκαν τὴν προσήκουσαν σημασίαν καὶ εὐλάβειαν καὶ ἐξακολουθοῦσι πολιτευόμεναι κατὰ τὸ δοκοῦν, ἢ παραγνώρισαι καὶ ἀθέτησαι τῶν διὰ φρικτῶν ἄρῶν κατωχυρωμένων ὄρων τοῦ ἱεροῦ Σιγιλίου ἐκτὸς τῆς ἐνδεικνυομένης ἀπρεποῦς ἀνευλαβείας καὶ παρακοῆς πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, ἀποτελεῖ ἀμάχημα φοβερὸν τὰ μέγιστα ἐπιβαρύνον τοὺς ἀπειθεῖς καὶ παραβάτας καὶ ἀγνώμονας, καὶ ὑπεδεικνύετο τὸ ἔκτροπον καὶ θεομισῆς τῆς τοιαύτης ἀγνώμονος καὶ ἀνευλαβοῦς πολιτείας καὶ συμπεριφορᾶς τῶν ἱερῶν Μονῶν κ.τ.λ.» ὡς καὶ ἐν τοῖς ἀντιγράφοις κατάδηλον γίνεται. Δυστυχῶς, Σεβασμιώτατε Δέσποτα, ἡ ἱερὰ Κοινότης ἐθισθεῖσα νὰ παρακούῃ πάντοτε εἰς τὰς πατρικὰς καὶ φιλοσιόργους ὑποδείξεις τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων ἡμῶν ἄρχῶν, καταχρωμένη δὲ καὶ τὴν ἀνεκτικότητα καὶ μακροθυμίαν ἡμῶν τῶν πτωχῶν Κελλιωτῶν ἀπὸ δεκαετίας καὶ πλέον ἀρνεῖται, ὅπως συμμορφωθῇ πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ ἱκανοποιήσῃ ἔστω καὶ τὴν ἐλαχίστην τῶν αἰτήσεων ἡμῶν, ὅπως δὲ ἀσυστόλως μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου ἀγίου ἐξαρχικῶς ἀπεσταλμένου ἠθέτει καὶ ὑποσχέσεις καὶ ἐπίσημα πρακτικὰ (ἀντίγραφα τῶν ὁποίων καὶ ἐπισυνάπτομεν) καὶ οὕτω καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐνεπαίζετο καὶ ἡμεῖς ἠδικούμεθα καὶ κατεπιεζόμεθα. Ἐκθέσαντες λεπτομερῶς τὰ ἀνωτέρω τῇ ὑμετέρᾳ προσκυνητῇ ἡμῖν Σεβασμιότητι καὶ μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους περιγράψαντες ἀρκετὰ ἀδικήματα ἡμῶν καὶ τὸ ἀνώμαλον τῆς καταστάσεως τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν τόπου, ὅπερ οὐκ ὀλίγον συμβάλλει εἰς τοὺς καταχθονίους σκοποὺς ἐπηλύδων γνωστῶν μοναχῶν, ταπεινῶς ἐξαιτούμεθα τὴν ἐπιείκειαν τῆς ὑμετέρας Σεβασμιότητος, ἂν ἐν τῇ ρύμη τοῦ λόγου ὑπερέβημεν ἐν τῇ ἀδαημοσύνῃ ἡμῶν ὠρισμένους τινὰς τύπους. Διὰ τοὺς ἐκτεθέντας ὁμως λόγους θερμῶς παρακαλοῦμεν Αὐτὴν ὅπως κατὰ τὴν ἐνταῦθα παρουσίαν της ἱκανοποιηθῶσι τὰ δίκαια αἰτήματα ἡμῶν, ἅτινα εἰσὶν τὰ ἑξῆς :

Α'. Αἰτοῦμεν τὴν ταχεῖαν καὶ πιστὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἱεροῦ Σιγιλίου.

Β'. Αἰτοῦμεν τὴν διαρρύθμισιν τοῦ φορολογικοῦ συστήματος· διότι τὸ ὑφιστάμενον εἶνε ὅλως ἄδικον, καθωρίσθη δὲ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1845, ὅτε τὰ ἔξοδα τῆς ἱερᾶς Κοινότητος ἀνῆρχοντο εἰς 133.000 γροσίων (λίρ. 120 γρ. ὀθωμαν.) καὶ κατεβάλλοντο ὑπὸ μὲν τῶν Μονῶν γρόσια 105 δι' ἕκαστον ὄνομα, ὑπὸ δὲ τῶν σκητιωτῶν 71, καὶ ὑπὸ τῶν Κελλιωτῶν γρ. 37. Κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ὁμως ἑβδομηκονταετῆς χρονικὸν διάστημα πλεῖστοι ὅσοι φόροι ὑπὸ διάφορα προσήματα προσετέθησαν διὰ τὴν ἐπισκευὴν πυρποληθείσης στέγης τοῦ πύργου τῆς ἱερᾶς Κοινότητος, ὅπερ ἔκτοτε παραμένει πάγιον, τοῦ φόρου τῶν ταβηλίων, ταχρηρίων, χανέδων κ.τ.λ., καίτοι δὲ σήμερον ὁ προϋπολογισμὸς τῆς ἱερᾶς Κοινότητος ἀπὸ 133.000 γρόσια ἀνέρχεται εἰς 224.000 γρόσια ἴσως δὲ καὶ πολὺ περισσότερον ἐξακολουθεῖ νὰ φορολογῶνται μόνον τὰ 1408 ὀνόματα, καὶ οὕτω τὰ μὲν μοναστηριακὰ ὄρι-

σθησαν ἀπὸ 105 εἰς 160, τὰ σκητιωτικά ἀπὸ 71 εἰς 140 καὶ τὰ κελλιωτικά ἀπὸ μόνον 37 εἰς 150, ἤτοι ἑτετραπλασιάσθησαν, ἐνῶ τὰ μοναστηριακὰ ἐπεφορτίσθησαν μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν ἄλλων φόρων ταχρηίως κ.τ.λ. ἄτινα κατ' ἔτος ἀποτίμεν καὶ διαφόρων ἄλλων ὑποχρεώσεων ἡμῶν. Καίτοι γενομένης ἀπογραφῆς τοῦ 1885 ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως εὐρέθη ὁ πληθυσμὸς ὁ νόμιμος τοῦ ἁγίου Ὅρους εἰς 5.526 ὡς καὶ εἰς τὴν δέλτον τῆς ὑμετέρας Σεβασμιότητος κατὰ δὴλον γίνεται, ὅτι ὁ νόμιμος ἀριθμὸς τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν τόπου ἀνέρχεται εἰς 6.245 (τὸ ἅγιον Ὅρος σελ. 129), καὶ ὅμως φορολογοῦνται μόνον 1.408 οἱ δὲ λοιποὶ μένουσιν ἀσύδοτοι, οὕτω δὲ ἡ Μονὴ Κωνσταντινου ἐνῶ ἔχει πληθυσμὸν 65 μοναχῶν φορολογοῦν μόνον 14, τοῦ Καρακάλου 75 μόνον 16, Λαύρα 92, Βατοπαϊδίου 86 ἀπὸ 160 καὶ πλεόν καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς ὅλαι αἱ Μοναὶ τὸ τρίτον καὶ τὸ τέταρτον τοῦ νομίμου πληθυσμοῦ αὐτῶν φορολογοῦσιν, ἐνῶ διὰ τοὺς Κελλιώτας συμβαίνει ὅλως τουναντίον, διότι ἡ Λαύρα καταβάλλει τῇ ἱερᾷ Κοινότητι ταβήλια διὰ 68 κελλιωτικά ὀνόματα εἰσπράττει ὅμως ἄνω τῶν 130. ἡ Μονὴ Βατοπαϊδίου καταβάλλει 43 καὶ εἰσπράττει ἄνω τῶν 75, ἡ τοῦ Ξηροποτάμου καταβάλλει 2 καὶ εἰσπράττει 12, Σταυρονικήτα καταβάλλει 6 καὶ φορολογεῖ 36, τοῦ Γρηγορίου 2 καὶ φορολογεῖ 10 καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. οὕτω δὲ ἕκαστον Κελλίον φορολογεῖται μὲ 100 δραχμὰς καὶ πλεόν ἑτησίως, ἀντὶ ἐλαχιστοτάτου ποσοῦ ὅπερ θὰ ἐπλήρωνε κατόπιν ἀκριβοῦς καὶ δικαίας καταμετρήσεως καὶ φορολογίας μόνον τοῦ νομίμου πληθυσμοῦ. ἄλλως τε ἡ φορολογία τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν τόπου δὲν ἀποτελεῖ δόγμα τι τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν πίστεως νὰ καθιερωθῇ καὶ ὑφίσταται ἀπὸ ἐβδομηκονταετίας ἐνῶ ἤλλαξαν ριζηδὸν αἱ περιστάσεις καὶ αἱ συνθήκαι τῆς βιωτῆς ἡμῶν ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τόπῳ, τοῦτο δὲ ἀντίκειται καὶ εἰς τὸ πνεῦμα καὶ γράμμα τῆς κελλιωτικῆς ὁμολογίας ἐχούσης ἐπὶ λέξει, «ὀφείλουσιν οἱ Κελλιῶται ἀποτίειν κατ' ἔτος τὰ ἐμπύπτοντα» ἤτοι τὰ κατ' ἔτος ἀναλογοῦντα καὶ αὐξομειούμενα ἐτήσια δοσίματα, οὐχὶ δὲ τὰ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα θεσπισθέντα ὡς ἡ ἱερὰ Κοινότης φρονεῖ. Ὅλως δὲ τουναντίον αἱ ρωσικαὶ σκῆται Σεραγίου καὶ προφήτου Ἡλιοῦ, καίτοι δι' ἱερῶν Σιγιλίων ἔχουσι νόμιμον πληθυσμὸν 150 καὶ 130 μένουσιν παντελῶς ἀφορολόγητοι, καθότι ἰδρύθησαν καὶ ἠϋξήθησαν μετὰ τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1845, γενομένην ἀπογραφὴν καὶ ὅμως ἡ ἱερὰ Μονὴ τοῦ ἁγ. Παντελεήμονος καταβάλλει μόνον 45 ὀνόματα, καίτοι κατοικεῖται ὑπὸ 2.000 περίπου. καὶ οὕτω οἱ μὲν ρῶσσοι, καίτοι ἐπισήμως ἀνεγνωρισμένοι ὑπὲρ τε τῶν σεβαστῶν πατριαρχείων καὶ τῆς κυβερνήσεως, ἀπολαύοντες ὅλων τῶν τελωνειακῶν ἀσυδοσιῶν, ἐν τούτοις μένουσιν ἐν τῷ ἱερῷ ἡμῶν τόπῳ παντελῶς ἀφορολόγητοι, καὶ φορολογούμεθα μόνον ἡμεῖς οἱ Κελλιῶται καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ καὶ τέταρτον αἱ ἑλληνικαὶ Μοναί. ¹⁾

Γ'. Αἰτοῦμεν τὴν κατάργησιν τοῦ συστήματος τῆς διανυκτερεύσεως καὶ φιλοξενίας τῶν Σεριδαρέων ἐν τοῖς Κελλίοις ἡμῶν, διότι τῶν ἐν λόγῳ Σεριδαρέων στρατολογουμένων ἐκ τῆς ἐσχατοτάτης κοινωνικῆς τάξεως ποικιλοτρόπως κατασκοπεύουσι τὰς διαφόρους εἰσόδους τῶν Κελλίων ἡμῶν, σχηματίζουσι σαφῆ ἰδέαν περὶ

1) Σημειωτέον, ὅτι ἡ Λαύρα ὡς ἔχουσα πληθυσμὸν ἐξωμονιτῶν ἢ ἐξαρχηματικῶν τόσον, ὅσον ὅλαι αἱ μοναί, ὑπεστήριξε τὰς περὶ φορολογίας ἀπόψεις αὐτῶν. Κατεδικάσθη δὲ διὰ Σουλτ. φερμανίου τῷ 1808 διὰ τὴν τοιαύτην στάσιν.

τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως ἑνὸς ἐκάστου ἡμῶν καὶ εἶτα ἀποδίδονται εἰς διαφόρους ληστείας καὶ κλοπὰς· διότι, δυστυχῶς Σερδαρεοὶ ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντες αὐτὸν τοῦτον τὸν ἀρχηγὸν τοῦ σώματος καὶ ἤδη εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Θεσσαλονίκης εὐρισκόμενον, διέπραξαν τὰς ληστείας τῶν ταχυδρομικῶν χρηματοδεμάτων τῆς Σκῆτης τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, καὶ τοῦ πατρὸς Παχωμίου Κελλιώτου Φιλοθεΐτου, τὴν ἀπαγωγὴν τοῦ ἱερομονάχου Γεωργίου Κελλιώτου Λαυριώτου εἰς τὰ ὄρη, ἀφεθέντος ἐλευθέρου κατόπιν καταβολῆς 800 λιρῶν λύτρων, τὸν τραυματισμὸν τοῦ ἱερομονάχου Βικεντίου, τὴν ἀπαγωγὴν τοῦ Νικηφόρου μοναχοῦ Κελλιώτου Βατοπαιδίου, καὶ τῶν Λαυριωτῶν Γερόντων Κελλιωτῶν Γαβριὴλ Μελετίου καὶ Παρθενίου καὶ τούτων ἀφεθέντων ἐλευθέρων διὰ καταβολῆς πολλῶν λύτρων καὶ πλείστα ὅσα ἄλλα ἄτινα ἀποσιωπῶμεν κηδόμενοι ὑψίστων ἐθνικῶν συμφερόντων τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν τόπου καὶ τῆς ἀξιοπροεπειᾶς τῆς ἱερᾶς Κοινότητος.

Δ'. Αἰτοῦμεν τὸν διορισμὸν καὶ Κελλιωτῶν ἀντιπροσώπων εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τὴν ὀρισθεῖσαν διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ὀργανικοῦ χάρτου τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν τόπου, ἵνα εἶτα ὁ ἐν λόγῳ ὀργανικὸς χάρτης ἔχῃ κῦρος καὶ ἰσχὺν καὶ ἦ ἐφαρμόσιμος· διότι αἱ κατὰ καιροὺς παρασπονδίαί, ἢ κατάφορος καὶ ἥκιστα εἰληθῆς καταπάτησις ἱερῶν Σιγίλλων ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Κοινότητος, ἢ ἀθέτησις καὶ παραβίασις τῶν πρακτικῶν αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀντιπροσώπων, ἢ κούφα γενομένη σύνταξις τῶν τελευταίων τυραννικωτάτων δι' ἅπαντας τοὺς ὑποτελεῖς κανονισμῶν ἐπὶ σκοπῷ ἀποκλειστικῶς νὰ καταργήσωσι τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν οὐσίαν τοῦ ἱεροῦ Σιγίλλου, τοῦ καθορίζοντος μεταξὺ Μονῶν καὶ Κελλιωτῶν σχέσεις ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, καὶ τοὺς ὁποίους κανονισμοὺς δὲν παραδεχόμεθα, ἐκλόμισαν τὴν πίστιν καὶ τοῦ ἐλαχιστοτάτου καὶ πλέον ἀπλουστεροῦ τῶν ὑποτελῶν ἡμῶν, δι' ὃ καὶ ὁ νέος ὀργανικὸς χάρτης ὡς ἀπορρεύσων ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Κοινότητος οὐδεμίαν θὰ ἔχῃ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν θέσιν καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ πάντοτε θὰ προσκρούῃ εἰς διάφορα πατριαρχικὰ Σιγίλλια καὶ τὰ ἀληθῆ καθεστῶτα τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν τόπου.

Ε'. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ ψυχικοῦ ἄλλους βλέπομεν καθ' ἐκάστην τὴν ἐπὶ τῇ βάσει προδιαγεγραμμένου σχεδίου καὶ προγράμματος καταστροφὴν τῶν Κελλίων ἡμῶν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον διὰ χρηματικὸς λόγους, δὲν ἀφιστάμεθα δὲ μακρὰν, ἵνα ἴδωμεν τὴν τελείαν καταστροφὴν τοῦ Κελλιωτικοῦ συστήματος, ὅπερ αἰῶνες αἰῶνων ἐσεβάσθησαν καὶ ἅγιοι δομῆτορες ἱερῶν Μονῶν καθιέρωσαν ὡς ἀπαραίτητον διὰ πλείστους λόγους, καὶ τὴν ὑπαρξὴν μόνον 31, ἴσως δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου, ἐὰν δὲν ληφθῶσι ὑπὸ τῶν ἄρμοδιῶν τὰ ἐνδεικνυόμενα τῇ περιστάσει κατ'ἀλληλα περιστατικὰ μέτρα, εἰς 40 καὶ 50 καὶ περισσοτέρων ἴσως ρωσικῶν καὶ τῶν ἄλλων 20 περίπου Ρουμανικῶν, Βουλγαρικῶν καὶ Γεωργιανῶν Κελλίων (διότι αἱ ἱεραὶ Μ. Γρηγορίου καὶ Σταυρονικήτα δὲν παύουσιν ὅπως, παρὰ τὰ καθεστῶτα καὶ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα μετατρέπουσι καὶ προάγωσι καθ' ἐκάστην καλύβας μικροσκοπικὰς εἰς Κελλία περιωπῆς) καὶ νὰ ἀριθμῶνται καὶ διακρίνονται μόνον εἰκοσι ἱεραὶ Μοναὶ ἀπέναντι 50 ἕως 60 ρωσικῶν καὶ ἄλλων Κελλίων καὶ σητῶν ἀσυγκρίτως μεγαλοπροεπεστέρων καὶ πολυπληθεστέρων τῶν κυριάρχων ἱερῶν Μονῶν, ἐκτὸς τῆς βινδαλικῆς πράξεως τῆς ἱερᾶς Μονῆς Καρακάλλου, τῆς καταστρεφάσης τὰ

έννεά ἑλληνικά Κελλία περὶ ὧν ἀρκετὰ ἀνωτέρω ἐλέχθησαν. Ἡ ἱερὰ Μονὴ Ἰβήρων κατεδάφισεν οὐ πρό πολλοῦ τὸ ἐν Καρυαῖς αὐτῆς Κελλίον τοῦ τιμίου Προδρόμου, ἀνήγειρε πολυτελεστάτην οἰκοδομὴν χρησιμοποιοιμένην ἤδη εἰς καφεῖα καὶ κουρεῖα !!! καὶ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου ᾠκοδόμησε τὰ ἀποχωρητήρια τοῦ καταστήματος !!! ἡ ἱερὰ Μ. Λαύρας τὰ Κελλία αὐτῆς τοῦ ἁγ. Νικολάου (τῶν ἐκκλησιαστικῶν ¹⁾) καὶ τὸ Κελλίον τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου μετέτρεψεν εἰς ξενοδοχεῖον, ἀρτοποιεῖον, ὄπλοποιεῖον παντοπωλεῖον κ.τ.λ. ἡ ἱερὰ Μονὴ Δοχειαρίου τὸ Κελλίον αὐτῆς τῶν ἁγίων 5 μαρτύρων μετέτρεψεν εἰς κατάστημα ζαχαροπλαστικῆς καὶ παντοπωλεῖον καὶ κατάστημα νεωτερισμῶν καὶ πολυτελείας, ὡς καὶ ἡ ἱερὰ Μονὴ Ζωγράφου εἰς ἴδιον κατάστημα τὸ Κελλίον αὐτῆς τῆς ἁγίας Τριάδος. ἡ ἱερὰ Μονὴ Γρηγορίου δι' ὅλων τῶν θεμιτῶν καὶ ἀθεμιτῶν μέσων ἀπέβιβε τὸν ὑπερνηκοντούτιδα θεμελιωτὴν καὶ κτήτορα τοῦ Κελλίου τῆς Ὑπαπαντῆς ἀντὶ ἐλαχίστου τιμήματος, μετέτρεψεν αὐτὸ εἰς κουρεῖον, οἰνοπωλεῖον, ξενοδοχεῖον κ.τ.λ., καὶ προσπορίζεται ἤδη τὸ σεβαστὸν ποσὸν 100 λιρῶν περίπου ἑτησίως. ἡ ἱερὰ Μονὴ Σίμωνος Πέτρα κατεδάφισε τὸ ἀρχαῖον Κελλίον τοῦ ἁγίου Γεωργίου (τὸ τοῦ Καλαθᾶ) ὡς καὶ τὴν βυζαντινὴν αὐτοῦ ἐκκλησίαν ἐστολισμένην διὰ τοιχογραφιῶν λαμπρᾶς, ἀρχαίας βυζαντινῆς τέχνης, ὅπερ καὶ ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. κ. Θεοκλήτου ἐπὶ τουρκοκρατίας ἐπισκεφθέντος τὸν ἱερὸν ἡμῶν τόπον ἐθεωρήθη καὶ ἐχαρκτηρίσθη ὡς «ἔργον ἀσεβές» ἐκ συμπτώσεως εὐρεθέντος κατὰ τὴν ὥραν τῆς κατεδάφισεως, καὶ ἀνήγειρε τὴν περίλαμπρον ἤδη ὀρωμένην στοᾶν ἐνοικιασθεῖσαν εἰς διαφόρους ἐμπορευομένους καὶ ἐπαγγελματίας. ἡ Μονὴ Ξηροποτάμου κατηδάφισε τὸ ὑπὸ τὴν κατοχὴν αὐτῆς εὐρισκόμενον Κελλίον τῆς ἁγίας Τριάδος πωλήσασα τὴν οἰκοδομήσιμον ξυλείαν αὐτοῦ, καὶ πλεῖστα ὅσα ἄλλα ἀποτελοῦντα ὀλόκληρον τόμον, ἅτινα παραλείπομεν δι' εὐνοήτους λόγους. Καὶ οὕτω τὰ ἱερὰ ἡμῶν Κελλία ἀπὸ σεμνεῖα προσευχῆς καὶ δεήσεως ὑπὲρ τῆς τοῦ σύμπαντος εἰρήνης καὶ καταστάσεως εἰς ἃ ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους [κατέφευγον] πλὴν τῶν κυρίως μοναχῶν καὶ τῶν ὁσίων καὶ ἁγίων μαρτύρων Ἀθανασίου τοῦ Λαύρας (960) Νεκταρίου τοῦ Ἀθωνίτου (1470), Κυπριανοῦ τοῦ Νεομάρτυρος (1679), Νείλου τοῦ μυροβλήτου (17ου αἰῶνος) τοῦ πρώτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαχαίρα παραδοθέντων Κελλιωτῶν (1282) κ.τ.λ. κ.τ.λ., [καὶ ὅπερ] εὐρον ἐν πάσῃ ἐποχῇ Πατριάρχαι (Ἀθανάσιος Γ' ὁ Πατελάριος ἐκ τοῦ γένους Παλαιολόγων (1652), Σεραφεῖμ Β' ὁ Ἀκαρνάν (1768) κ.τ.λ., καὶ ἱεράρχαι καὶ ἄλλοι ἐπιφανεῖς κληρικοί Νικόδημος Νάξιος (1809) κ.τ.λ. φεύγοντες τὰς πικρίας τῆς πολυτύρβου καὶ πολυμερίμου κοινωνικῆς κόνιστρας ἡσυχαστήριον θεοσκέπαστον καὶ ποιητικόν, ἐν ᾧ ἀναπνέοντες ἄερα μὴ πιέζοντα τὰ στήθη αὐτῶν [ἐπέτυχον] νὰ διάγωσι βίον ἡρεμῶν καὶ ἀπράγμονα μελετῶντες ἐν τοῖς σπουδαστηρίοις τούτοις τῆς κατὰ Θεὸν φιλοσοφίας τὸ ἐπὶ κληρον τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων.

ἀντισημειωμένη

1) Γράφει «τὸ ἐκκλησιαστικόν» ἢ «τὸ Κοιμητήριον», ὅπερ σώζεται μέχρι σήμερον εἰς ταφὴν τῶν Καρυωτῶν ἐγαυρὴ ἀκριβῶς τοῦ Πρωτάτου, δηλ. σώζεται ὁ ναός, εἰς τὰ οἰκήματα ἐκάθηγον οἱ νεωκόροι ἢ οἱ «ἐκκλησιαστικοί» ὡς ὀνομάζοντο ἐν Ἀθῶν. Ἡ Λαύρα κατ' ἐγγραφοῦν τοῦ Ἀπριλίου 1749 παρεχώρησεν εἰς τοὺς Καρυώτας κελλιῶτας νὰ ἐπισκευάσουν τὸ Κοιμητήριον ὅπερ «ἐσαθρώθη ἐκ τῆς πολυκαιρίας» καὶ ἔκτοτε ἀνήκει εἰς αὐτοὺς δηλ. ἡ μονὴ ἀπεξενώθη.

Μ: 1955
ση. 50-58

[Ταῦτα νῦν] μετεβλήθησαν εἰς βωμοὺς τοῦ Βάχου καὶ τοῦ Ἄρεως· ἡ ἀράχνη ἐπιτελεῖ τὴν τοῦ θυρωροῦ ὑπηρεσίαν καὶ ἀνενόχλητος ὑφαίνει τὸν ἱστὸν αὐτῆς ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν ναῶν αὐτῶν, ἡ δὲ γλαυξ ἀνακραῖζει θρηνηδῶς τὸν παιᾶνα τῆς ὀδύνης βλέπουσα τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὰ τελούμενα, ἔνθα ἄλλοτε ἐτελοῦντο αἱ παννύχιοι προσευχαὶ καὶ ἱκεσίαι τῶν μοναχῶν καὶ ἡ ἀναίμακτος τοῦ θεανθρώπου θυσία. Τὸν δὲ ἱερὸν ναὸν τοῦ Πρωτάτου [ἀφῆκαν] ἔρημον καὶ κενὸν κατὰ τὰς διαφόρους ἐνιαυσίους τελετὰς τῶν διακονητῶν ἀναζητουμένων καθ' ἕκαστον ἐπιστασιακὸν ἔτος πρὸς συντήρησιν καὶ διακονίαν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, ἃ τε πάντων τῶν ἐν Καρυαῖς κελλίων περιελθόντων ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῶν Μονῶν διὰ διαφόρων τρόπων καὶ εἰς μοναχοὺς μὴ πωληθέντα, ἀλλὰ ὑπὸ λαϊκῶν οἰκούμενα, ἀλλοιωθείσης οὕτω καὶ τῆς ὄψεως τῶν Καρεῶν ἀπὸ σκίτης εἰς πόλιν ἐκλαϊκευθεῖσαν καὶ ἐμπορικὴν. οὐδ' ἀφίσταται ὁ κίνδυνος, ἵνα μὴ ὑπαρχόντων Ἑλλήνων πλέον μοναχῶν διὰ τοῦ ἐφαρμοζομένου καταστρεπτικοῦ ἐξολοθρευμοῦ, ἰδίως δὲ τῶν ἐν Καρυαῖς κελλίων, ἵνα κατέλθωσιν ἐκ τῶν πολυπληθῶν τεσσάρων ὑπεράνω τῶν Καρεῶν ρωσικῶν κελλίων καὶ κατάσχωσι τὸν ἱστορικώτατον ναὸν τοῦ Πρωτάτου. Διὰ ταῦτα θερμῶς παρακαλοῦμεν, ὅπως δοθῆ ἡ προσήκουσα προσοχὴ καὶ αὐστηρῶς ἀπαγορευθῆ εἰς τὸν συνταχθησόμενον ὀργανικὸν χάρτην, ἵνα μὴ καταστρέφονται τὰ ἱερά ἡμῶν κελλία περιερχόμενα ὑπὸ τὴν ἄμεσον κυριότητα αὐτῶν, ἀλλ' ἀμέσως νὰ πωλῶνται εἰς ἄλλους μοναχοὺς, ἵνα πλείστα ὅσα παρανομίαι στόχον ἔχουσαι τὴν ἀρπαγὴν καὶ κληρονομίαν τῶν κελλίων ἡμῶν πρὸς ἐμπορείαν αὐτῶν παύσωσι τοῦ λοιποῦ ¹⁾).

Σ'. Αἰτοῦμεν τὴν σύστασιν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως εἰρηνοδικεῖου, διότι τὸ ἐν Ἱερισσῷ ὑφιστάμενον εἰρηνοδικεῖον οὐδὲν ἔξυπηρετεῖ τὸν τόπον ἡμῶν, καθότι ἀπὸ Λαύρας ἢ ἀπόστασις εἶνε εἰκοσάωρος οὐδὲν δὲ μέσον συγκοινωνίας εἴτε διὰ θαλάσσης εἴτε διὰ ξηρᾶς ὑφίσταται, καθίσταται δὲ ὅλως ἀδύνατος ἡ μετάβασις ὑπερεννηκοντούτηδων γερόντων εἴτε λόγῳ μαρτυρίας εἴτε ὡς ἐνάγοντες εἴτε ὡς ἐναγόμενοι διὰ τὰ πολιτικῆς φύσεως ζητήματα, προτιμότερα δὲ καὶ ἀσυγκρίτως οἰκονομικότερα ἐν ἀνάγκῃ θὰ ἦτο ἢ ἐκ Θεσσαλονίκης ἐξάρτησίς του.

Ζ'. Αἰτοῦμεν τὴν σύστασιν συμβολαιογραφείου, διότι πλείστα ὅσα ἀτοπήματα δημιουργοῦνται ὑπὸ τῶν ἐν ὑπαίθρῳ ἐπαγγελλομένων τὸν συμβολαιογράφον καὶ πλείστας ὄσας δυσκολίας συναντῶμεν προκειμένου, ἵνα διευθετήσωμεν ὑποθέσεις διαφόρους, διαθήκας, προσφορὰς ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν ἀναγκῶν κ.λ.π.

Η'. Τελευταῖον αἰτοῦμεν τὸν διορισμὸν βασιλικοῦ ἐπιτρόπου εἴτε κληρικοῦ εἴτε λαϊκοῦ ἐν τῇ ἱερᾷ Κοινότητι, διότι δὲν δυνάμεθα ἵνα ἐννοήσωμεν κανονικὴν λειτουργίαν σωματείου ἄνευ ὑπευθύνου προέδρου καὶ ἀπνομὴν δικαιοσύνης ἀμερολήπτου. Καὶ ὁμολογουμένως ὁ κατὰ καιρὸν πρωτεπιστάτης τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν τόπου ἔξασκεῖ τινα καθήκοντα προέδρου, πλὴν ὅμως ὡς ἴσος πρὸς ἴσους, ἐνίοτε δὲ ἱεραρχικῶς καὶ ἀπὸ μικροτέρας Μονᾶς (ὡς π.χ. Χιλανδαρίου, Διονυσίου) δὲν δύναται, ἵνα ἐπιβάλλῃ οὔτε τάξιν οὔτε νὰ ἀποφανθῆ ἀμερολήπτως καθότι ἀν-

1) Τὸν ὄρον τοῦτον ἐπικροτοῦμεν πρὸς διατήρησιν τῶν ἱερῶν σκηνομάτων, διότι τότε μόνον, ὅταν ὑπάρχωσι διεσκορπισμένα ἀνά τὸ ὄρος κελλία δὲν θὰ εἰσαχθῆ τουρισμὸς εἰς αὐτό. Ὡς διαχειριζόμενος τὰ κοινὰ ἐσεβᾶσθημεν αὐτὸν (ὄρα κελλίον Χρυσοστάμου).

τιπροσωπεύων Μονήν, ἥς τὰ δίκαια ἐντεταλμένος εἶναι παντοιοτρόπως νὰ προστατεύῃ, προσκολλᾶται πάντοτε εἰς τινὰ μερίδα τῆς ἱεραῆς κοινότητος καὶ παρακολουθεῖ πάντοτε καὶ ὑπείκει εἰς τὰ κελεύσματα τοῦ συνδυασμοῦ, εἰς ὃν θὰ ἀνήκει. Οὕτω δὲ ἡ λειτουργία τῆς ἱεραῆς κοινότητος καθίσταται πλημμελῆς καὶ ἡ δικαιοσύνη χωλαίνει μὴ ὑπάρχοντος ἀνωτέρου νομομαθοῦς προέδρου καὶ ἐπόπτου ἐπὶ τῶν συζητήσεων καὶ τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης ὑπὸ τῆς ἱεραῆς Κοινότητος, ἀπηλλαγμένου ἰδιαιτέρων αὐτοῦ ζητημάτων καὶ ὑποχρεώσεων, δι' ὃ καὶ πολλάκις πλείστοι ὅσοι θεοφοβούμενοι καὶ ἀκριβοδίκαιοι ἀντιπρόσωποι εἰς πολλοὺς τῶν ὑποτελῶν λέγουσι «Τὶ νὰ σοῦ κάμω, ἀδελφέ μου; βλέπω ὅτι ὁμολογουμένως ἀδικεῖσαι καὶ πάσχεις, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ σοῦ φανῶ χρήσιμος, διότι ἔχω καὶ ἐγὼ Μονὴν καὶ τὰ ζητήματά μου καὶ φοβοῦμαι νὰ ἔλθω εἰς διάστασιν μετὰ τοῦ δεῖνα καὶ δεῖνα ἀντιπροσώπου». Οὕτω πως, Σεβασμιώτατε, ἀπονέμεται καὶ ἀποδίδεται ἡ δικαιοσύνη ἐν τῷ ἱερῷ ἡμῶν τόπῳ τῶν ὑφ' ἡμῶν πολλάκις ἐναγομένων τυγχανόντων καὶ δικαστῶν μεταξὺ ἡμῶν καὶ αὐτῶν, ἐν ᾧ ἔδει προκειμένου ζητήματός τινος ὁ ἐνδιαφερόμενος ἀντιπρόσωπος νὰ μὴ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν συζήτησιν καὶ διαδικασίαν καθ' ὅτι ἀμέσως ἐνδιαφερόμενος ὡς ἀντίδικος ¹⁾).

Ταῦτα πάντα καθυποβάλλοντες εἰς τὴν ὑμετέραν προσκυνητὴν καὶ λατρευτὴν ἡμῶν Σεβασμιότητα θεομῶς παρακαλοῦμεν αὐτήν καὶ καθικετεύομεν, ὅπως ἐν τῇ ἐγνωσμένῃ αὐτῆς ἀμεροληψίᾳ καὶ εὐθυκροσίᾳ καὶ τῇ ἰδιαιτέρᾳ ἀγάπῃ, δι' ἧς περιβάλλει τὸν ἱερόν ἡμῶν τόπον, τὸ ἱερόν τοῦτο παλλάδιον τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τὸ κλέϊσμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, νὰ φρονίση, ἵνα ἱκανοποιηθῶσι τὰ δίκαια αἰτήματα ἡμῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων εἴμεθα πρόθυμοι ὅπως ἔλθωμεν εἰς οἰανδήποτε συζήτησιν, ἄλλως μὴ δυνάμενοι πλέον ἵνα συγκρατήσωμεν τὴν μῆνιν καὶ τὴν δυσφορίαν τοῦ ἐπὶ δεκαετίαν καὶ πλέον ἐμπαιζομένου κελλιωτικοῦ συστήματος, ὅπερ σύστημα τυγχάνει πολυπληθέστερον ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τόπῳ, καὶ οὕτως τὰ δίκαια τόσον καταφόρως κατεπατήθησαν, παρακαλοῦμεν αὐτήν, ὅπως μᾶς ἀπαλλάξῃ τῆς βαρείας εὐθύνης, ἣν φέρομεν.

Εὐελπιστοῦντες ὅτι θὰ εἰσακουσθῶμεν καὶ ὅτι μακρὰ καὶ ζηλευτὴ εἰρήνη θέλει βασιλεύσει καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ τόπου τούτου τῆς προσευχῆς καὶ ἀρετῆς, διατελοῦμεν εὐπειθέστατοι καὶ μετὰ ἀπεριορίστου σεβασμοῦ.

Ἐν Κερκυραῖς τῇ 10 Φεβρουαρίου 1915

Τῆς ὑμετέρας Σεβασμιότητος ἐλάχιστα πνευματικὰ καὶ πειθήνια τέκνα
Οἱ πληρεξούσιοι ἐπίτροποι πάντων τῶν ἐν ἀγίῳ Ὄρει Ἑλλήνων Κελλιωτῶν

Χρυσόστομος	μοναχὸς	[Λαυριώτης]
Δαμασκηνὸς	»	[Βατοπεδινός]
Ματθαῖος	»	[Κανσταμονίτης]
Ἀβέρκιος	»	[Χιλιανδαρινός]
Θεοδόσιος	»	[Ἰβηρίτης]
Γαβριήλ	ἱερομόναχος	
Χρῦσανθος	ἱεροδιάκονος	[Παντοκρατορινός]
Νικόδημος	ἱερομόναχος	[Σταυρονικητιανός]
Σεραφεῖμ	ἱερομόναχος	[Χιλιανδαρινός]
Βασίλειος	μοναχὸς	
Σπυρίδων	μοναχὸς	[Διονυσιάτης]
Συμεὼν	ἱεροδιάκονος	[Καρακαλινός]

1) Τῷ 1914 ἐξητήθη ἡ γνώμη μου παρὰ τῆς ἱ. Κοινότητος περὶ διορισμοῦ βασ. ἐπιτρόπου ἣν καὶ ὑπέβαλον ἐγγράφως στηρίζας ἐπὶ τῶν τυπικῶν καὶ βασ. χρυσοβούλλων.

Τὸ σπουδαῖον παρὰ τὰς ὑπερβολὰς τοῦτο ἔγγραφο, ὅπερ κατὰ πρῶτον ἐκδίδομεν ἀποδεικνύει τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἐμφυλίου μεταξὺ ἡσυχαστῶν καὶ μοναστηριακῶν ἀγῶνος, ὅστις κυριολεκτικῶς ἀνέτρεψε τὴν μοναχικὴν πορείαν ἐν τῷ ἀγίῳ Ὄρει καὶ ἐδημιούργησε σύστημα κοσμικὸν ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, διαιωνίζον τὰς ἔριδας καὶ τοὺς διαπληκτισμοὺς καὶ ἀπορροφῶν πᾶσαν τὴν ἰκμάδα τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Τοιοῦτόν τι οὐδαμοῦ συναντᾶται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ μοναχικοῦ βίου τῆς Ἀνατολῆς. Πρὸ τοῦ φαινομένου τούτου ἡ γραφὴ τοῦ ἱστορικοῦ σταματᾷ διαποροῦντος ποῦ νὰ κατατάξῃ τοὺς ἀνθρώπους τούτους, οἵτινες ἐγκατέλιπον κόσμον καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ διὰ τὴν ἐλευθέραν ἀσκησιν τῆς ἀρετῆς ἐν τῷ ἀπογειοτάτῳ ἐκείνῳ τῆς ἡσυχίας χώρῳ. Ἦμην τῆς γνώμης πάντοτε, ὅτι ἡ μόνη διάκρισις, ἣτις ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ θὰ ἦτο ἡ τοπικὴ, ὅτι οἱ μὲν διαιτῶνται ἐντὸς τῶν μονῶν, οἱ δὲ ἐκτὸς καὶ διὰ τοῦτο ἡ ὀρθὴ τῶν κελλιωτῶν ὀνομασία θὰ ἦτο ἡ τοῦ ἐξωμονίτου. φρονῶ, ὅτι τὸ κυρίαρχος καὶ ὑποτελεῆς αἶρει τὸν ἐνωτικὸν καὶ εὐαγγελικὸν σύνδεσμον τῆς ἀδελφότητος. Τὸ πανάρχαιον καθεστὼς ἦτο ἡ ἀρχὴ τοῦ Πρώτου, καθ' ἃ εἶχον πάντες ἴσα δικαιώματα καὶ μίαν ἐν ταῖς κοιναῖς Συνάξεσι ψῆφον καὶ ὁ τῆς μεγαλωνύμου Λαύρας καθηγούμενος καὶ ὁ τοῦ ἡσυχαστηρίου τοῦ ἀγίου Ὀνουφρίου, ἃν καὶ ὁ τῆς Λαύρας εἶχε χιλίους μοναχοὺς—διὸ καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ 2, 3 καὶ 4 βοηθοὶ διὰ τὰς πολλαπλὰς ὑποθέσεις, ἀλλὰ θέσιν δὲν εἶχον ἐν τῇ Συνάξει—ὁ δὲ τοῦ ἡσυχαστηρίου ἓνα ἢ πλείονας μαθητὰς ¹⁾ (αὕτη ἡ λέξις ἦτο ἐν ἀρχῇ ἔπειτα ἀνεφάνη ἡ τοῦ ὑποτακτικοῦ). Οὕτως ἐξηγεῖται τὸ ὅτι ἐνῶ κατ' ἀρχὰς αἱ μοναὶ αἱ μεγάλαὶ ἦσαν ἐλάχισται τὸν ἀριθμὸν, ἀλλ' οἱ ἡγούμενοι ἀριθμοῦνται εἰς ἑκατοντάδας. οὐδεμίαν ὑπεροχὴν εἶχεν ὁ τῆς μεγάλης μονῆς ἐναντι τοῦ καλυβιώτου, ὡς λέγομεν σήμερον. Εὐαγγελικὴ ἰσότης ἦτο ὁ θεσμός. Τούτου ἕνεκα καὶ ὄρια δὲν ὑπῆρχον, ἦσαν «ἀπεριόριστα» τὰ ἱερά σκηνώματα. Ἐμὸν καὶ σὸν τοπικῶς δὲν εἶχεν ἔννοιαν, ὅπως δὲν ἔχει ἐν τῷ κοινοβίῳ. Ἀφ' οὔτου ὁμως ἤρχισεν ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν καὶ ἐμπορεύοντο τὰ «ἐργάσιμα ξύλα» καὶ ἡ πρὸς ἐμπορίαν παραγωγὴ οἴνου, ἤρχισαν αἱ ἔριδες καὶ περὶ ὀρίων κρισιλογίαι καὶ ὅλα τὰ ἄλλα, ἅπερ εἶναι ἄρνησις τοῦ μοναδικοῦ πολιτεύματος. Εἰς παλαιὸν τῆς Λαύρας κώδικα τῶν «Ἀδελφάτων», ὃν πρῶτος ἐγὼ ἀνεκάλυψα καὶ περιέγραψα ²⁾, οἱ τοιοῦτοι ἀδελφοὶ ἐλέγοντο «ἀδελφατάριοι». Οὗτοι ἀντὶ χρημάτων ἐλάμβανον περιοχὴν τινα ἐγγὺς ἢ μακρὰν τῆς μονῆς συνήθως καλλιεργημένην καὶ ἦσαν γνήσιοι καὶ αὐτοὶ ἀδελφοὶ τῆς μονῆς, ὅπως νῦν οἱ καθισματάριοι, ὑποχρεωμένοι καὶ εἰς τὰς κοινὰς ἐργασίας ἢ παγγενείας νὰ παρευρίσκωνται μετὰ τῶν λοιπῶν

¹⁾ Ὁ Σωκράτης εὐαγγελικώτερος ἡμῶν δὲν ἔλεγεν οὔτε μαθητὰς, ἀλλὰ συνόντας ἢ ὁμιλητὰς.

²⁾ βλ. Μοναχολογία. Περὶ τοῦ ἐν Ἀθῶν κοινοβίου Ἀθῆναι 1931 (ἀνατ. ἐκ τῶν «Ἐναισίμων» τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου, σ. 107-108.

ἀδελφῶν διὸ καὶ ἐν τοῖς παλαιοῖς κελιωτικοῖς ὁμολόγοις ἢ φράσις «ὀφείλων καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ ἀδελφὸς δουλεύων εἰς τὰς παγγενίας τοῦ μοναστηρίου» (περὶ τὸ 1450. Κώδ. Α' Ὁμολόγων σ. 23 καὶ 24, 29). Τὸ ἔθος τοῦτο ἐξηκολούθει μέχρι τῶν μέσων τοῦ ΙΗ' αἰῶνος. Τότε δὲ οἱ μακρὰν κατοικοῦντες ἐπλήρωνον τὴν παγγενεῖαν, ὅπως καὶ τὸ δόσιμον: «να πληρόνι τὴν σιδουσίαν χώρα καὶ τὴν παγγενεῖαν» 1753, φ. 128 α τοῦ Β' κώδικος) καὶ 1744, φ. 97β «καὶ δουλεύειν τὴν διατεταγμένην τοῖς κελιώταις παγκενοῖαν ἀπροφασίστως». Ἐν ὁμολόγῳ προφ. Ἡλίου τῆς Προβάτας τοῦ 1753 γράφει, ὅτι ἀνεβιβάσθη τὸ δόσιμον, διότι συμπεριελήφθη καὶ ἡ «παγγενεῖα» φ. 93β. Εἰς ἓν ἐκ τῶν παλαιότερων τῆς Προβάτας ὁμολόγων τοῦ 1538 λέγεται: να χρεοστεῖ καὶ εἰς πᾶσαν δουλίαν, ὅπου τὸν γηρέψη τὸ μοναστήρι να ἔρχηται να δουλεύη», Α' κώδ. φ. 507. Εἰς τὸν κώδικα τοῦ ἐν Καρεαῖς κονακίου φ. 51α: «ἡ παγγενεῖα του δουλεύεται εἰς τὸ κονάκι μας». Τέλος διὰ να μὴ πηγαينوέρχονται ἐδούλευον συνεχῶς εἰς τὴν μονὴν ἓνα μῆνα «καὶ να ὀφήλη να δουλεύβην (sic) τὸ μοναστήρι ἐν μῆναν τὸν χρόνον ἀγογγίστος» Α' κώδ. ὁμολ. φ. 87α τοῦ 1576. Κατὰ ταῦτα τὰ κελλία ἀρχικῶς ἦσαν, ὅπως τὰ νῦν καθίσματα, ἀλλὰ μετὰ διαδοχῆς ἕως εἰς τρία πρόσωπα.

**Τυραννία Προβατιανῶν καὶ γενναιοδωρία Λαυριωτῶν. — Περιπέτεια
Καυσοκαλυβιτῶν καὶ ἡ τολμηρὰ διαμαρτυρία ἀσκητοῦ.—
Μία παλαιὰ φιλονικεῖα.**

Εἰς τὸ ἐν ἀρχῇ τοῦ Α' κώδικος ὁμολόγον σημειοῦται: «δέδωκεν ὁ... κῆρις Ἰωάσαφ ὁ ἀταλειώτης χάριν τριῶν ἀδελφάτων βορδῶνια (ἡμίονου) πέντε καὶ τὰ λοιπὰ ὑπέρπυρα ὑποσούμενα εἰς ἀδελφάτα τρία. τὰ δύο σὺν αὐτῷ ἀποθνήσκοντα καὶ τὸ ἕτερον διὰ ἀδελφὸν ἕτερον, τὸν μετ' αὐτοῦ εὐρισκόμενον» (φ. 1β). Ἐθεωροῦντο κατὰ ταῦτα ἐξωτερικοὶ ἀδελφοὶ οἱ κελλιῶται καὶ ἐλάμβανον καὶ τὸ σιτηρέσιον παρὰ τῆς μονῆς: «ὡς ἵνα ἔχει καὶ αὐτὸς μουζούρι ἀλεύριν, ὥσπερ οἱ λοιποὶ ἀδελφατάριοι· χάριν γὰρ ἀδελφάτου ἐδόθη». (Α' κώδ. ὁμολ. φ. 2α) καὶ φ. 36: «ἵνα λαμβάνης τὸ κατὰ συνήθειαν ἄλευρον, ὅπερ καὶ οἱ λοιποὶ λαμβάνουσιν ἀδελφατάριοι, οἱ ἐκτὸς καθήμενοι τοῦ μοναστηρίου». Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀπὸ τοῦ καιροῦ τοῦ ἀγ. Ἀθανασίου ἐκέκτηντο: «διανεμηθῆναι τὸ σολέμνιον τοῦ σίτου ἐν τε τῇ ἐκκλησίᾳ (=τῇ μονῇ) καὶ μοναχοῖς κελλιώταις τουτέστι ἡσυχασταῖς» (Τυπικὸν παρὰ Meyer 117, 10, πρβλ. 115, 8). Τὴν χρυσὴν ταύτην τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου μετὰ τοῦ πατροπαραδότου κοινοβίου κατήργησαν πρῶτοι οἱ Λαυριῶται, οἱς ἠκολούθησαν πάντες οἱ λοιποὶ μοναστηριακοὶ καὶ ἡ ἀγία ἔνωσις μεταξὺ τῶν ἐνοίκων μοναχῶν διεσπάσθη καὶ οὕτω τὸ ἅγιον Ὄρος βαίνει γοργῶ τῷ βήματι πρὸς διάλυσιν.

Τῷ 1924 ἐπανελθὼν εἰς τὴν μετάνοιαν, ἀποτίσας δεκαετῆ ἔξοριαν ἕνεκα τῆς κατὰ τὸ 1914 ἀποκαταστάσεως τοῦ κοινοβίου τῆς Λαύρας, ἐστάλην εἰς

τὴν Διπλὴν σύναξιν. Τότε ἐπειδὴ οἱ κελλιῶται εἶχον ἀποκλεισθῆ ἀπὸ τῶν μονῶν ὡς ἐπαναστάται δηλ. ἐπειδὴ ἐπέμενον εἰς τὰ ὡς ἄνω αἰτήματά των, οὐδεμίαν ἐπαφὴν εἶχον πρὸς τὴν Ἱ. Κοινότητα, ὡμίλησα ὑπὲρ αὐτῶν ἐν τῇ Συνάξει καὶ ἐπείσθησαν ὅλοι, ὅτι πρέπει νὰ γεφυρώσωμεν τὸ χάσμα, ὅπερ καὶ ἐγένετο καὶ παρεδώκαμεν τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ναοῦ τοῦ Πρωτάτου εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῶν ἐπαναστατῶν τὸν γέροντα Ἀβέρκιον (οὗτος ὁμως ἐστάθη ἀδιάλλακτος ἐχθρὸς μου διὰ βίου), καὶ πρωτοψάλτην διωρίσαμεν τὸν ἱερομόναχον Εὐγένιον, γραμματέα τῆς διαλυθείσης Ἀδελφότητος. Ἡ τριανδρία τῶν κελλιωτῶν ἦτο Ἀβέρκιος, τῆς τρίτης κατηγορίας Μωραΐτης, καὶ ὁ Σπανοθεοδόσιος τῆς δευτέρας πρὸς οὓς κατώρθου νὰ συμβιβάζεται ὁ πολιτικὸς καὶ μειλίχιος Ἱερισσιώτης γέρον Εὐγένιος φέρων τὸ ἦθος τῆς ἀγιότητος τοῦ ὁσίου πατρὸς Ἀθανασίου—εἰς τὸ ἄνωθεν τῶν Καρεῶν κελλίον του ἐχρημάτισε κατὰ πρῶτον ὁ Ἀθανάσιος—. Νῦν ἀποδυσπετήσας καὶ ὁ δεύτερος τῶν γραμματέων παπᾶ Στέφανος παραδοὺς πρὸς ἐκκλησίαν πάντων τὸ ὠραῖον κελλίον του εἰς τοὺς Χιλιανδαρηνοὺς μένει ὡς ἀρχηγὸς ὁ ἀκατάβλητος παπᾶ Ἰγνάτιος Προβατιανὸς ἀββᾶς καὶ ποδηγέτης.

Ὁ φίλος παπᾶ Ἰγνάτιος εἶναι ὁ Βενιαμὴν τοῦ Εὐεργετινοῦ, ἦτοι ὁ «πρεσβύτερος τῶν κελλίων» ἀββᾶς ἐκεῖνος τῆς Νιτρίας (βιβ. Β', ὑπόθ. ΙΓ') σ. 344 τῆς α' ἐκδόσεως) πρόεδρος οὗτος ἐν Προβάτῃ. Τοῦ ἀξίζει πράγματι αὐτὸ τὸ ὄνομα, διότι πρωτοστατεῖ εἰς πᾶσαν περιστάσιν. Διὰ τοῦτο ἀπορῶ πῶς ἐσίγησε καὶ ἠνέχθη τὸ πραξικόπημα, τὴν κατάργησιν καὶ ἀποξένωσιν τοῦ ὠραιότερου καὶ πολυτελεστεροῦ κελλίου ἐν μέσῳ τῶν Καρεῶν, ἀληθινοῦ Petit Palais; Τὸ γεγονός τοῦτο ἀποτελεῖ στίγμα εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κελλιωτικοῦ ἀγῶνος καὶ ἀναμένω, ἔστω καὶ ἀργά, τὰς κυρώσεις, ἃς θὰ ἐφαρμόσουν οἱ κελλιῶται κατὰ τοῦ παρασπονδήσαντος συναδέλφου των. Ὁ ἅγαν φιλόπατρις, ἀλλὰ περισσότερον φανατικὸς, ὑπερασπιστὴς τῶν κελλιωτικῶν συμφερόντων παπᾶ Ἰγνάτιος, μᾶς ἀνεστάτωσεν, ἐμέ, τὴν Λαύραν καὶ ὄλην τὴν Κοινότητα τῷ 1927 - 1928 διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ ἓνα κουτσόβλαχον καὶ τρομερὸν Ρουμάνον προπαγανδιστὴν, τὸν Δωρόθεον Γαβανᾶν, ὅστις ὑπὸ Γέροντα Ἑλληνα ἐκ Θράκης, ἐλληνικὸν κελλίον ἐν μέσῳ Προβάτῃ, ἐτόλμησε νὰ μεταβάλλῃ αὐτὸ εἰς ρουμανικὸν μεταβαλὼν καὶ τὴν γλῶσσαν τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς εἰσαγωγῆς ρουμανικῶν βιβλίων!

Ἦμην τότε ἐν Καρεαῖς ἀντιπρόσωπος τῆς Λαύρας καὶ ἔλαβον παρὰ τῆς μονῆς τὸ ἐξῆς πρακτικόν, ὅπερ ἔπρεπε πάσῃ θυσίᾳ νὰ θέσω εἰς ἐφαρμογήν, διότι ἡ μονὴ καὶ ἡ Ἱ. Κοινότης ἐπὶ ὀλόκληρον εἰκοσαετιᾶν ἐβασανίζοντο μὲ τὸν ἀνυπότακτον αὐτὸν μοναχόν.

Πρακτικὸν 12.

«Σήμερον Δευτέραν τοῦ μηνὸς Μαΐου 24, τοῦ ἔτους 1927 συνελθόντων πάντων τῶν ἀγίων προϊσταμένων ἐν τῷ ἐπιτροπικῷ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς εἰς κοινήν σύναξιν, ἐγένετο γνωστὴ ἡ ἀποβίωσις τοῦ ἡμετέρου ἐν Προβάτῃ κελλιῶτου

Γέροντος Γερασίμου, ἐκ τοῦ κελλίου «Γέννησις τῆς Θεοτόκου» ἐπιλεγομένου «Γαβανάδικον». καὶ ἐπειδὴ οὐδὲν πρόσωπον εὐρέθη γεγραμμένον ἐν τῷ ὁμολόγῳ αὐτοῦ, διαγραφέντος ἀπὸ τοῦ 1920 τοῦ Δωροθέου μοναχοῦ, κατ' αἴτησιν τοῦ γέροντος του, ἐπειδὴ ἦτο προπαγανδιστῆς καὶ παραβάτης τῶν καθεστώτων καὶ ἐν γένει ταραξίας, κατ' ἀπόφασιν τῆς ἱεραῆς Συνάξεως, καὶ ἐγκρίσει τῆς ἱεραῆς Κοινότητος, τοῦ ἐτέρου δὲ Ἰωακείμ ἱερομονάχου ἀπαλειφθέντος ἐπίσης πρὸ πολλοῦ, ὡς ἄνευ ἀδείας τῆς κυριάρχου ἡμῶν Μονῆς ἀποδράσαντος εἰς Ρουμανίαν, καὶ μετὰ ἐπανελημμένην πρόσκλησιν τῆς Μονῆς μὴ ἐμφανισθέντος, καὶ τῆς πράξεως ταύτης ἐγκριθείσης καὶ ὑπὸ τῆς ἱεραῆς Κοινότητος, καθίσταται κατάδηλον, ὅτι τὸ κελλίον τοῦτο, ἄτε νομίμου διαδόχου μὴ ὑπάρχοντος, κατὰ τὰ καθεστῶτα τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν τόπου περιέρχεται εἰς τὴν κατοχὴν τῆς κυριάρχου ἡμῶν Μονῆς συμφώνως τῷ ὁμολόγῳ. Διὰ ταῦτα ἡ ἱερά ἡμῶν Μονή, ἐγκρίσει καὶ τῆς ἱεραῆς Κοινότητος, ἐκλέγει ἐξαρχίαν ἐκ τῶν πανοσιωτάτων προϊσταμένων αὐτῆς γέροντος Ἐπιφανίου Β' Ἐπιτρόπου, γέροντος Ἀνδρέου καὶ γέροντος Χριστοφόρου, καὶ ἀνατίθῃσιν αὐτοῖς, ὅπως μεταβάντες εἰς Προβάτιαν καταλάβωσι τὸ κελλίον, τῆς ὑπαρχούσης συνοδίας ἐκ τριῶν προσώπων μὴ ἐγγεγραμμένων ἐν τῷ ὁμολόγῳ, προσκαλουμένης νὰ κοινοβιάσῃ εἰς τὴν ἱεράν ἡμῶν Μονὴν ἢ ὑπὸ ἐλαχίστῳ ἐνοικίῳ νὰ ἐγκαταβιώσωσι μέχρι θανάτου εἰς τὸ κελλίον ἢ καὶ κατὰ τὰ καθεστῶτα τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν τόπου ἀποζημιωθῶσιν.

Ἐγένετο καὶ ἀπεφασίσθη ἐνεκρίθη καὶ ὑπεγράφη ἐν τῷ κώδικι τῆς ἱεραῆς ἡμῶν Μονῆς Μεγίστης Λαύρας τῇ 24 Μαΐου 1927.

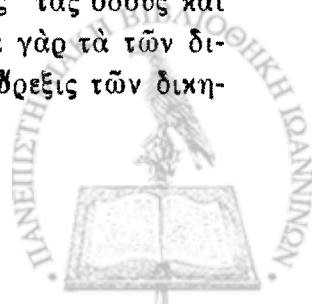
Ἄπαντες οἱ προϊστάμενοι τῆς ἱεραῆς καὶ σεβασμίας Μονῆς
 Σφραγὶς
 Μονῆς Λαύρας Μεγίστης Λαύρας τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου.

ἌΟι ἀκριβὲς ἀντίγραφον εἰλημμένον ἐκ τοῦ πρωτοτύπου.

Ἐν Μεγίστῃ Λαύρᾳ τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1928

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἱ. Μ. Μ. Λαύρας

Διδακτικὴ ἐπισημείωσις. Ἀναφέρομεν ἀνωτέρω παρεμπιπτόντως, ὅτι ἀπὸ 500 ἐτῶν ἡ Προβάτια ἐρίζουσα καὶ δικαζομένη μετὰ τῆς κυριάρχου μονῆς περὶ ὁρίων ἡσύχασε τεθέντων τοιούτων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐγγράφων. Ἡ γνῶσις τῆς ἱστορίας τοῦ Ἀθῶνος ἐκ τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων μᾶς ἀπαλλάσσει τῆς ἱστορικῆς πλάνης καὶ τῶν παραλογισμῶν ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν γεγονότων, ἡ δὲ ἀπόκρυψις αὐτῶν γίνεται οὐ μικρᾶς βλάβης παρὰ τὸν ὕλικόν τε καὶ πνευματικόν. Ἀντιγράφω ἐκ τῆς ἐμῆς Ἱστορίας τοῦ ἀσκητισμοῦ ἐν σύγχρονον γεγονός: «Ὅτε κατὰ τὸ 1924 ἀνεκλήθη ἐξ Ἀθηνῶν ὑπὸ τῆς ἱεραῆς Μετανοίας μου, ἵν' ἀναλάβω τὴν διεύθυνσιν τοῦ τῆς μονῆς γραφείου, εὗρον τὴν σκήτην τῶν Καυσοκαλυβίων εἰς φοβερόν πρὸς αὐτὴν δικαστικὸν ἀγῶνα περὶ διαφορᾶς τινὸς ὀριακῆς. Ἐξουσιοδοτηθεὶς ὑπὸ τῆς Συνάξεως μετέβην καὶ ἐξήτασα ἐπιτοπίως τὴν διαφορὰν, ἣτις ἀπὸ μηδαμινῆς κατήντησε μεγάλη καὶ δυσδιάλυτος· διότι ἐνῶ ἐπὶ διετίαν ἐδικάζοντο μοναστηριακοὶ καὶ ἀσκηταί, ἀρχόμενοι πρὸς τοὺς ἄρχοντας, καὶ ἐσύροντο εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰ δικαστήρια τῆς Θεσσαλονίκης, τέλος οὐκ εἶχε τὸ κακόν· τοιαῦτα γὰρ τὰ τῶν δικαστηρίων, καὶ ὅταν μάλιστα οἱ διάδικοι εἶναι Ἄγιορεῖται. Ἡ ὄρεξις τῶν δικη-

γόρων τότε ἀνοίγει, καὶ χορτασμὸν οὐκ ἔχουσιν. Ἰδὼν τὰ πράγματα ἐνεθυμήθην, ὅτι ἐν τῷ κώδικι περιγράφονται ἐπακριβῶς τὰ ὄρια καὶ ἡ περιοχὴ τῆς σκῆτης. Ἐξήτησα τοῦτον νὰ παρατηρήσω, ἀλλ' οἱ ἀσκηταὶ τότε ἐνεθυμήθησαν, ὅτι εἶμαι Λαυριώτης· δὲν μοὶ ἐδόθη! ¹⁾ Ἐπανελθὼν εἰς τὴν Μονὴν εὗρον ἐν τοῖς ἀπογράφουσι μου τοῦ κώδικος πιστὸν ἀντίγραφον, ὅπερ δημοσιεύω. Ἀνέγνων εἰς τὴν Σύναξιν τὸ περὶ ὀρίων μέρος, καὶ ἐθαύμασαν πάντες, διότι δὲν ἐγνώριζον τέως, ὅτι αἱ σκῆται ἔχουσι καὶ καταγεγραμμένα ἐν τῷ κώδικι τὰ ὄρια αὐτῶν. Ἐστάλη ἀμέσως ἐξαρχία εἰς τὴν σκῆτην προκληθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀσκητῶν, καὶ ἡ διαφορὰ ἐλύθη συμφώνως τοῖς καθεστῶσι καὶ τῷ κώδικι τῆς σκῆτης· πάντες δ' ἔξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἔμειναν εὐχαριστημένοι καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, διότι ἐγλύτωσαν ἀπὸ τῶν ὀνύχων τῶν δικηγόρων. Οὕτω καὶ αὐτίς ἐπηλήθευσε τὸ τοῦ Λουκιανοῦ «δεινὸν ἢ ἄγνοια καὶ πολλῶν κακῶν αἰτία». Ἐν προκειμένῳ ἡ ἄγνοια πλὴν τῶν ἄλλων δεινῶν ἐστοίχισε τῇ τε μονῇ καὶ τῇ σκῆτι ὑπὲρ τὰς 100 χιλιάδας δραχμᾶς, ὧν ἐλάχιστον μόνον μέρος, εἰάν διέθετον οἱ ἀσκηταὶ πρὸς ἔκδοσιν τῶν ἐγγράφων, ὅπως ἀπὸ τοῦ 1913 συνεβούλευον αὐτοῖς, δὲν θὰ ὑφίσταντο τὰ δεινὰ ταῦτα, καὶ δὲν θὰ ἐξηυτελίζοντο εἰς τὰ πολιτικά δικαστήρια. Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην θεωρῶ ἀναγκαῖον νὰ περιλάβω ἐνταῦθα ἐπιστολὴν τῆς σκῆτης, ἣν ἔλαβον εὐρισκόμενος ἔτι εἰς Ἀθήνας, ὅτε ἐδικάζετο ἡ ὑπόθεσις. Ὡς γνωστὸν τῷ 1914 ἐπὶ τῇ ἀνακηρύξει τοῦ Κοινοβίου ἐν Λαύρᾳ, θεωρηθεὶς ὡς πρωτοεργὸς ἐγὼ τῆς μεταβολῆς ἐκείνης, κατεδικάσθην ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Κοινότητος ὅλως ἀνήκουστος! Ἐπὶ τῇ πρωτοτύπῳ ταύτῃ καταδίκη ὑπὸ ἐξ ἀντιπροσώπων ἐπιδραμόντων εἰς τὴν Λαύραν καὶ σφετερισσαμένων τὰ δικαιώματα τῆς ἱερᾶς Κοινότητος, ἣτις ἐκ τῶν ὑστέρων ἐνέκρινεν, ὡς γράφεται ἐν τοῖς πρακτικοῖς, τὴν ἀπόφασιν, κατεξανέστην, καὶ τότε ἠναγκάσθη ἡ ἔξανδρία νὰ μὲ ἀκούσῃ. Ἐκ τῶν λόγων μου ἐφαίνετο εἰς ἄκρον συγκινηθεῖσα, καὶ ἐξελιπάρει με ζητοῦντα τὸ ἀπολυτήριον νὰ μεταβάλλω γνώμην καὶ νὰ μείνω εἰς τὴν μονήν, ὡς χρησιμώτατος εἰς τὸν ἱερὸν τόπον. Δὲν μετανοῶ, διότι τότε ἀνεχώρησα, μετανοῶ διότι ἐπανῆλθον, ὑπακούσας εἰς τὴν φωνὴν τῆς Μετανοίας μου καὶ τὰς θεομᾶς συστάσεις τῶν φίλων. Διαμένοντός μου ὡς καθηγητοῦ ἐν Ἀθήναις, οἱ Καυσοκαλυβῖται ἐκμεταλλεόμενοι τὴν δυσαρέσκειάν μου πρὸς τὴν μονήν, πολλάκις ἀνεπισήμως ὡς φίλοι μοὶ ἔγραψαν ζητοῦντες συμβουλὰς καὶ τὴν συνδρομὴν μου εἰς τὴν ρῆξιν ταύτην πρὸς τὴν κυρίαρχον. Ἐν τέλει δὲ ἀπετάθησαν ἐπισήμως διὰ τῆς ἐξῆς ἐπιστολῆς :

Σφραγὶς
τῆς σκῆτης

Ὅσιολογιώτατε πάτερ Εὐλόγιε.

Εἰς Ἀθήνας

«Ἐπειδὴ γνωρίζετε τὴν διαφορὰν, οἷαν ἔχομεν μὲ τὴν μονὴν Λαύρας ἐκ τῆς δηλώσεως καὶ ἐκ τῆς θέσεως τῶν φίλων σας Ἰωασσαφαίων καὶ ἐκ μελέτης γνωρίζετε, ὅτι τὰ ὄρια τῆς σκῆτης μας ἐκτείνονται, ὅχι μέχρι τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ὅπως εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστὸν, καὶ ἡ Λαύρα δὲν τὸ δέχεται, ἀλλὰ ἕως τὴν Λεύκα κ.λ.π., καὶ ἐπειδὴ ἠξέυρομεν, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν σκῆτην μας καὶ τὴν αὐτῆς πρόοδον, ὡς ἄλλοτε τὸ ἔχετε δηλώσει. Ἐπίσης καὶ ἡ σκῆτη μας σᾶς ἐκτιμᾷ καὶ τὸ θεωρεῖ

1) Ἐλησμένησαν, ὅταν τὸν κώδικα εἶχον ἀντιγράψαι τῷ 1913 καὶ ἔπειτα ἐξέδωκα τῷ 1929 μετὰ τῆς ἱστορίας τῆς σκῆτης.

καύχημά της νὰ ἔχη ἓνα τοιοῦτον μέλος της ὑποστηρικτὴν, καὶ ἐμψυχώνεται εὐελπιστοῦσα, ὅτι εἰς τὰς δεινὰς ἀνάγκας της, θὰ εὐρίσκη εἰς ὑμᾶς ἀνακούφισιν, διὰ τοῦτο, πάτερ, ζητοῦμεν τὴν ὑποστήριξίν σας. Ὅθεν, φίλτατε, ἡ θέσις τῆς σκῆτης μας εἶναι δεινὴ, ἐὰν δὲν κερδήσωμεν εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, ἣτις εὐρίσκεται εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον. Διότι ἀφήνομεν τὰ δικαστικὰ ἔξοδα τὰ ἰδικὰ μας, ἅτινα θὰ ἀπωλεσθοῦν, ἀλλὰ ἀκολουθοῦν νὰ πληρώσωμεν τὰ τῆς Λαύρας καὶ τὰ τῶν μαστόρων, ὅπου ἐπαύσαμεν, ¹⁾ καὶ τὰ τῶν ἐμπόρων ἅτινα ζητοῦνται κατὰ τὸ παρὸν ἀπὸ τὴν Λαύραν, ἣτις ἔχασεν εἰς τὰ προσωρινὰ μέτρα τοῦ Εἰρηνοδικείου· θὰ χάσωμεν δὲ καὶ τὸ ἐπίδικον δάσος, τὸ ὁποῖον ἐὰν κοπῆ ἀπειλεῖται ἡ σκῆτη μας ἀπὸ ληψυδριὰν ἀπὸ τοὺς ὀγκόδεις βράχους καὶ τὸν ἀέρα καὶ λοιπά. Ἐπειδὴ λοιπόν, φίλτατε, πρόκειται κατ' αὐτὰς νὰ γίνῃ ἡ δίκη εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον Θεσσαλονίκης καὶ ἔχομεν κάμει τὸν δικηγόρον μας κ. Κομοτσόπουλον πληρεξούσιον, μᾶς εἶπεν, ὅτι εἶναι πιθανὸν νὰ χρειασθῶσιν ἀκόμη δύο μάρτυρες ὑπερασπίσεως καὶ τοῦ ὑπεδείξαμεν τὴν ὁσιότητά σου καὶ ἀκόμη ἓναν φίλον μας κοσμικὸν εὐρισκόμενον εἰς Ἱερισσόν, ὅστις ἠργάζετο εἰς τὴν σκῆτην μας καὶ γνωρίζει καλῶς τὸ ἐπίδικον μέρος. Ἐνεκεν τοῦτο σᾶς εἰδοποιοῦμεν, ἐὰν χρειασθῆτε, νὰ δεῖξητε ἀγάπην πρὸς τὴν σκῆτην μας νὰ ὁμολογήσετε τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν. δὲν θὰ σᾶς καλέσουν εἰς Θεσσαλονίκην, ἀλλὰ μέσον τῆς αὐτοῦ Εἰσαγγελίας θὰ τελειώσῃ, καὶ θὰ σταλῇ εἰς Θεσσαλονίκην ἡ μαρτυρία σας. Θερμοπαρακαλοῦμεν ὑμᾶς φίλτατε, ἔτι νὰ ὑποστηρίξητε πάντοτε τὴν πτωχὴν σκῆτην μας, οἷαν ἡ Λαύρα ἐκδικητικῶς(;) ζητεῖ νὰ καταστρέψῃ. Σᾶς θεωροῦμεν ὡς ἰδικόν μας ὡς ἄριστον φίλον τῆς σκῆτης μας, γνωρίζοντες καλῶς, ὅτι θέλετε τὴν πρόσδον αὐτῆς, διὰ τοῦτο ζητοῦμεν τὴν ὑποστήριξίν σας τώρα καὶ εἰς τὸ μέλλον, ἵνα γλυτώσωμεν ἀπὸ τὴν Λαύραν, τὸν ἀντίδικόν μας, καὶ ἀπὸ ἓνα μέρος τῆς Ἰ. Κοινότητος, ὅπου τὴν ὑποβοηθεῖ, φοβούμενοι, ἵνα μὴ πέσῃ τὸ γόητρόν των ²⁾. Ταῦτα, ἀγαπητέ, σᾶς χαράττομεν μὲ πόνον καρδίας, καὶ πρᾶξον, ὅτι σᾶς φωτίσῃ ἡ παναγία Τριάς. Ἄν σᾶς εἶναι εὐκόλον μᾶς γράφετε δύο σειράς, ἵνα μὴ ἀνησχοῦμεν διὰ τὴν λῆψιν τῆς ἐπιστολῆς μας.

Ἐν τούτοις διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης

† ὁ Δικαῖος τῆς ἱερᾶς σκῆτης τῶν Καυσοκαλυβίων τῆς ἁγίας Τριάδος

Ἰωακείμ μοναχὸς καὶ οἱ σὺν ἔμοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί».

Ἐν ἀγίῳ Ὁρει Ἄθῳ τῇ 14 Σεπτεμβρίου 1923

1) Ὑπεράνω τῆς σκῆτης καὶ ἀνωθεν τοῦ καθίσματος τοῦ ἁγ. Ἀθανασίου εἰς δάσος ἀρίων ἢ μονὴ ἔβαλε 30 μαστόρους πρὸς ἐξαγωγήν ἀνδράκων. Οἱ ἄσκηται διαμαρτυρηθέντες ὅτι τὸ δάσος ἀνήκει εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς σκῆτης, καὶ ὅτι ἐκεῖθεν ἀρχονται αἱ φλέβες τοῦ κοινοῦ ὕδατος, κτλ. ὅπερ μετὰ τὴν ἐκκοπὴν θὰ στερεύσῃ καὶ μὴ εἰσακουσθέντες προέβησαν αὐθαιρέτως εἰς τὴν παῦσιν τῶν μαστόρων· ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ Ἰ. Κοινοῦτης ἀπένειμε τῇ Λαύρᾳ τὰ δίκαια, ἠναγκάσθησαν νὰ καταφύγωσιν εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια. Ἦτο ἀδήριτος ἀνάγκη, διότι μόνον τὸ αἰωνόβιον αὐτὸ δάσος σώζει τὴν ἑκατοντάδα σχεδὸν τῶν ἀσκητ. μονυδρίων, ἀναχαιτίζον τοὺς κατερχομένους ἐκ τῶν βραχυδῶν ὑψωμάτων λίθους.

2) Ἡ ἀπόφαισις τῆς Ἰ. Κοινοῦτης ἦτο ὑπὲρ τὸ δέον αὐστηρά, αὕτη : α') Κηρύττει ἐν ἀποκλεισμῷ τὴν ὑποτελῆ σκῆτην τῶν Καυσοκαλυβίων καὶ ἀπαγορεύει εἰς τοὺς πατέρας αὐτῆς τὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν ἱερῶν μονῶν ἡμῶν, αἱ ὁποῖαι θέλουσι λάβει γνώσιν τῆς παρούσης ἀποφάσεως δι' ἐγκυκλίου τῆς καθ' ἡμᾶς Ἰ. Κοινοῦτης, ὅπως μὴ δέχωνται αὐτοὺς εἰς τὰς μονάς. β') Ἀκυροῖ τὴν σφραγίδα αὐτῆς. γ') Καταδικάζει τὴν διαληφθεῖσαν σκῆτην εἰς τὴν ἀποζημίωσιν τῆς Ἰ. Μονῆς τῆς Μεγ. Λαύρας, δι' ὅσας ὑπέστη ζημίας ἐκ τῆς παρακολήσεως τῆς ὑλοτομίας τοῦ δάσους αὐτῆς καὶ τῆς λήψεως τῶν προσωρινῶν μέτρων. δ') Καταλογίζει εἰς βᾶρος τῆς ἰδίας σκῆτης τὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως πληρωθησόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύσαντος. ε') Ἀντίγραφον ἐπικεκυρωμένον τῆς παρούσης ἀποφάσεως νὰ κοινοποιηθῇ εἰς ἀμφότερα τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη... 11 Αὐγ. 1923.

Διορθωτέα : Σελίς 209, στ. 2 κάτω, γράφει Ἀλεξανδρίδης ἀντὶ Ἀλεξανδρίτης

» 211, » 1 » τούτου » τούτον
 » 213, » 4 κάτω, » ὅστις... πάγιος » ὅπερ... πάγιον
 » 214, » 6 » ἀλλ' » ὡς καὶ
 » » 10 πρόσθετος μετὰ τὸ Λαύρα 92, 130 μόνον

Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ ΠΩΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙ ΤΟ ΙΔΕΩΔΕΣ ΑΥΤΟΥ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ (*)

Τὸ πέραν τοῦ τάφου ἀγνωστον τὸ αἰ-
ωνίως ἀπασχολοῦν τὰ μεγάλυτερα πνεύ-
ματα—τὸ τελεολογικὸν σύστημα τοῦ

Ϛ. Πλάτωνος - ὁ μοναχικὸς βίος τέχνη τε-
χνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν. Τί ἔλειπεν
ἐκ τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας πρὸς ἠθικο-
ποίησιν τοῦ ἀτόμου—τὰ τρία στοιχεῖα
τῆς μοναχικῆς ἐπαγγελίας—ἡ πρόσληψις
τοῦ δοκίμου ἐν τῇ Μονῇ—ἡ μεταμόρφω-
σις τοῦ δοκίμου καὶ ἡ προσαρμογὴ εἰς τὸν 3

νέον βίον. Ἡ γενικὴ ἐξομολόγησις, ἡ μο-
ναχικὴ διαπαιδαγώγησις τῶν δοκίμων τά-
ξις πρώτη, τὰ πρώτα βιβλία. Διὰ τί εἰς τὴν
ἐρημον ἢ ἀσκησις; Ἡ ἀδιάλειπτος προ-
σευχὴ τὸ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ κτλ. ἢ
ἐπ' Ἐκκλησίας ἀκολουθία. Ἡ δευτέρα
τάξις· οἱ σκληροὶ τοῦ μοναχοῦ ἀγῶνες,
τὰ ἐφόδια, ἡ καθημερινὴ ἐξαγόρευσις
τῶν λογισμῶν. Ὁ τῆς σαρκὸς σφοδρὸς
πόλεμος, τὰ δραστήρια φάρμακα προσευ-
χῆ καὶ νηστείας. Αἱ κατ' ἰδίαν διάφοροι
κατὰ τὰς περιστάσεις τῶν μοναχῶν προ-
σευχαί. Ἡ κοινὴ ἀκολουθία, αἱ ὄραι καὶ
τὸ ποσὸν τῆς προσευχῆς, πῶς διαθέτει ὁ
μοναχὸς τὸ 24ωρον; εἶδος καὶ ποσὸν τῆς
νηστείας ἐν ταῖς Μοναῖς. Τὰ ἔργα τῶν
μοναχῶν, τὰ λεγόμενα διακονήματα ἐν
τῇ Μονῇ καὶ αἱ ὁμαδικαὶ ἐργασίαι (παγ-
γενεΐαι) οἰκεία τοῖς μοναχοῖς ἐπαγγελ-
ματα, λόγοι καὶ μαθητευόμενοι. Τρίτη
μοναδικὴ τάξις. Τὰ ἀναγινωσκόμενα νη-
πτικά βιβλία. Οἱ αὐτομαθεῖς θεολόγοι.
Ἡ τῆς ἀγίας Γραφῆς ἀνάγνωσις ἐν ταῖς
Μοναῖς. Μοναχὸς ἀπαγγέλλων ἀπὸ στή-
θους ὁλόκληρον τὸ κατὰ Ματθαῖον
Εὐαγγέλιον. Ἡ ἀγιορειτικὴ ἰδεολογία
καὶ οἱ ἥρωες ἀγιορεῖται. Τὸ αἶσθημα τῆς
φιλοπατρίας δὲν ἀπολείπει ἀπ' αὐτῶν οὐ-
δέποτε, φρουροὶ καὶ θεματοφύλακες τῶν
ιερῶν παραδόσεων καὶ τῶν τιμαλφῶν τοῦ
ἔθνους.

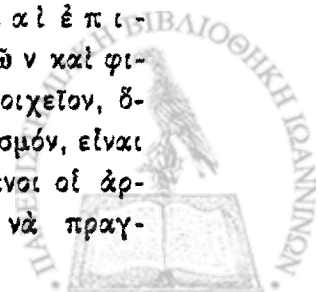
Ο ΑΠΠΟΦΡΩΝ ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣ ΜΑΙΝΕΤΑΙ

Πάντα ἄνθρωπον καλῶς σκεπτόμενον
τρομάζει τὸ ἄδηλον τῆς ὥρας τοῦ θανάτου
καὶ τὸ μετὰ θάνατον ἀγνωστον. Τὸ πρό-
βλημα τοῦτο ἀψηχόλησεν ἀνέκαθεν τὰ
μεγαλύτερα τῆς ἀνθρωπότητος πνεύματα
χωρὶς νὰ καταλήξωσιν εἰς θετικὰ συμπε-
ράσματα. Ὁ Πλάτων ἐπὶ παραδείγματι,
ἔστις ἐπενόησε τὸ σχετικῶς τελειότερον
τελεολογικὸν σύστημα πρὸς ἐπάνοδον εἰς
τὴν ἀρχαίαν μακαριότητα καὶ ἀπσκατά-

(*) Ἡ ἁ' Ἀγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη θεωρεῖται
εὐτυχῆς δεχομένη μεταξὺ τῶν πολλῶν ἐπιστη-
μόνων συνεργατῶν της, τὸν Μητροπολίτην ἁ-
γιον Κορυθαῖς Εὐλόγιον (Κουρίλλαν) Λαυριώτην
ἓνα τῶν μεγάλων σοφῶν ἐπιστημόνων, ἀλλὰ
καὶ μοναχὸν τέλειον.

στασιν εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον, ἀπ'
οὐ ἁμαρτήσας ἐξέπεσεν ὁ ἄνθρωπος, δὲν
εἶναι ἀπηλλαγμένος τῆς ἀμφιβολίας, τὸ
«κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον» ἐκεῖνο τοῦ Σω-
κράτους ἐν τῷ Γαργία κλονίζει ὄλον τὸ
μεγαλοπρεπὲς αὐτοῦ οἰκοδόμημα. Καὶ οὐ-
τος ὁμως υἱοθέτησεν ὡς μέσον ἀπαπνευμι-
τώσεως τοῦ ἀτόμου τὴν ἀπὸ τῶν παθῶν
κάθαρσιν. Ταῦτα παραβάλλει προσφυστα-
τα πρὸς ἡλούς, οἵτινες κρατοῦσι σφιγ-
κτῶς προσηλωμένον τὸ πνεῦμα πρὸς τὸ
σῶμα, καὶ δὲν ἀφήνουσι νὰ πετάξῃ εἰς
τὸν πνευματικὸν κόσμον· τὰ πάθη εἶναι
θεβαίως γηγενῆ πρὸς τὸ σῶμα καὶ συμ-
φυῆ πρὸς τὴν ὕλην, εἶναι τὰ ἀποτελέσμα-
τα τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς ἀρ-
χαίας ἐκείνης πνευματικῆς καταστάσεως.
Τὸ σῶμα εἶναι τὸ δεσμοτῆριον, ἐν ᾧ ἡ ψυ-
χὴ ἐκτελεῖ τὴν ποινὴν τῆς παραβάσεως, δι'
ἐγκρατείας μόνον καὶ τῆς σωφροσύνης δύ-
ναται ἢ ψυχὴ νὰ ἀπαλλαγῇ τῶν δεσμῶν
τοῦ σώματος, καὶ διὰ τελείας καθάρσε-
ως καὶ τοῦ ἐξαγνισμοῦ νὰ ἀναχθῇ εἰς τὸν
πνευματικὸν κόσμον, καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς
τὰ Ἡλύσια πεδία καὶ εἰς τὴν χώραν τῶν
Μακάρων. Ἀλλὰ τὸ φιλοσοφικὸν τοῦτο
περὶ ἠθικῆς καὶ τῶν ἐσχάτων σύστημα,
ὅπερ ἠκολούθησαν ἔπειτα καὶ ἄλλων αἰ-
ρέσεων φιλόσοφοι, κατ' οὐδὲν σχεδὸν δια-
φέρει τῆς ἐν τῇ ἀγίᾳ Γραφῇ διδασκαλίας
ἧς τὰς αὐστηρὰς διατάξεις ἀνέλαβον νὰ
πραγματοποιήσωσιν οἱ μοναχοὶ μακρὰν
τοῦ πλάνου κόσμου διαδισκούντες· ἐντεῦθεν
δικαίως, ὁ τε Μέγας Βασίλειος, Ἰσίδωρος ὁ
Πηλουσιώτης καὶ ἄλλοι τῆς Ἐκκλησίας
Πατέρες ὠνόμασαν τὸν μοναχικὸν βίον
τ ἐ χ ν η ν τ ὠ ν τ ε χ ν ὦ ν κ αὶ ἐ π ι -
σ τ ῆ μ η ν τ ὠ ν ἐ π ι σ τ η μ ὠ ν καὶ φι-
λόσοφον βίον. Τὸ νέον ὁμως στοιχεῖον, ὁ-
περ ὀφείλεται εἰς τὸν χριστιανισμόν, εἶναι
ἡ θ ε ἰ α χ ἄ ρ ι ς, ἧς στερούμενοι οἱ ἀρ-
χαιοὶ φιλόσοφοι δὲν κατώρθουν νὰ πραγ-

11490.182-85
2004 25-26
Αγιορ. βιβλ.

ματοποιήσωσι τὸ ἰδανικὸν τῆς τελειοποιήσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ θεία χάρις, ἡ τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα, εἶναι ἡ ζωοποιὸς δύναμις καὶ ὁ ἀκλινὴς χειραγωγὸς τοῦ χριστιανοῦ εἰς τὴν σκολιὰν καὶ ἀνάτη ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, προφυλάττουσα αὐτὸν τῆς πλάνης καὶ τῶν ἀκροτήτων. Οἱ πρὸ Χριστοῦ φιλόσοφοι ἄμοιροι ταύτης περιῆλθον κατὰ τὸν Παῦλον «εἰς ἀδόκιμον νοῦν ποιεῖν τὰ μὴ προσήκοντα».

Ὁ Χριστὸς ὡς μέσον καθάρσεως καὶ καταλλαγῆς πρὸς τὸν θεὸν συνέστησε τὴν ἀσκησιν, ἧς τὸ πρῶτον ἐπίταγμα ἡ φυγὴ ἀπὸ τοῦ κόσμου, «μοναχὸς ἐστὶ, λέγει ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, ἀρησις φύσεως, κόσμου ἀναχώρησις» καὶ ἡ ἀκτῆμοσύνη καὶ τοῦτο εἶναι ὁμολογὸν πρὸς θεὸν εἶπεν ὁ Σωτὴρ εἰς τὸν νομικόν, «εἰ θέλεις τέλειος γενέσθαι πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ ἕξ πτωχοῖς καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι». Τὸ δεύτερον ἡ παρθενία «εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἳ τινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν,» διεκήρυξεν ὁ Ἰησοῦς· ὁ δὲ Παῦλος φρονῶν ὅτι «ὁ μὴ ἐγγαμίζων κρεῖσσον ποιεῖ» ἔφθασε μέχρι τοῦ σημείου νὰ συστήσῃ: «ἐγὼ δὲ θέλω πάντας ἀγάμους εἶναι, ὡς ἐμὲ διὰ δὲ τὰς ἀσθενείας ἐχέτω ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα» καὶ τὸ τρίτον ἡ ὑποταγή, ὡς ἐπαραδειγματίσεν ἡμᾶς αὐτὸς ὁ Σωτὴρ, ὅστις εἶπεν «οὐκ ἦλθον ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός», καὶ ἔλαβε διὰ τοῦτο «μορφὴν δούλου ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπου... γενόμενος, κατὰ Παῦλον, ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ». Ἀπαλλοττόμενος ὁ μοναχὸς τῶν περισπασμῶν τῆς πολυκτησίας καὶ οἰκογενείας παραδίδωσιν ἑαυτὸν τῷ πνευματικῷ πατρί, ὅστις χρησιμεύει αὐτῷ ὡς διδάσκαλος καὶ χειραγωγὸς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀσκήσεως, ἡ Μο-

νή δὲ τὸ σχολεῖον τῆς ἀρετῆς—δικαίως ὄθεν ἐκλήθηται αἰ μὲναι φροντιστήρια, ἐκ τοῦ φροντίζειν ἦτοι μελετᾶν καὶ ἐξετάζειν τὸν βίον καὶ διορθοῦν αὐτόν—.

Μετὰ τὰ γενικά ταῦτα ἐρχόμεθα ἐπὶ τὸν ἀγιορείτην μοναχόν, ὅστις σήμερον ἀποτελεῖ τὸν μοναδικὸν τύπον τῆς ἀσκήσεως ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ βαδίζων ἐπὶ τῇ ἴχνῃ τῆς ἀρχαίας παραδόσεως καὶ κατὰ τὸ ἐνὸν ἐφαρμόζων αὐτήν.

Ὁ μακαρίτης γέροντάς μου Γαβριὴλ ὁ Ἰμβριος, ἐκ τῶν εὐλαβεστέρων προϊσταμένων τῆς Μεγίστης Λαύρας, διηγεῖτο ἡμῖν τὸ ἐξῆς ἐπεισόδιον συμβάν αὐτῷ, ὅτε εὐρίσκετο εἰς τὸ μετόχιον τῆς Θάσου. Ἰατρός τις τῆς νήσου, ἐκ τῶν τῆς ἐλευθέρας σκέψεως, ἠρώτησεν αὐτὸν ἡμέραν τινὰ οὕτω προπετῶς: Πάτερ, δὲν μοῦ λέγετε, τί κάμνουσιν οἱ μοναχοὶ εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος; καὶ ὁ εὐφυῆς γέρον ἀντιληφθεὶς τὸ πνεῦμα τοῦ ἐρωτήσαντος, ἀπήντησε· καὶ δὲν γνωρίζεις σύ, ἰατρός ἐπιστήμων, τί κάμνουσιν οἱ μοναχοί; ὁ ἰατρός ἐπέμενε προφανῶς θέλων νὰ πειράξῃ τὸν ἀπλοῦν γέροντα—διότι τοιοῦτον, ὡς φαίνεται, ἐξέλαβεν αὐτόν— οὗτος ὁμως προκαταλαμβάνων τὸν πειράζοντα καὶ ἐξασφαλίζων τὴν ἑαυτοῦ θέσιν, θὰ σοὶ ἐξιτορήσω, ἀπήντησε, τὰ ἔργα τῶν μοναχῶν, ἀλλὰ πρόσεχε νὰ μὴ με πειράξῃς, διότι θὰ σοὶ ἀποδώσω τὰ ἴσα· καὶ ἤρχισεν ὡς ἐξῆς:

Ὁ νέος, ὅστις εὐάρεται νὰ καταταχθῇ εἰς τοὺς δοκίμους τῆς Μονῆς, δοκιμάζεται κατ' ἀρχάς εἰς τὸ ἀρχονταρίκιον(=ξενῶν), ὅπου ὁ ἀρχοντάρης, ἀνὴρ σεβαστὸς καὶ ἐνάρετος, χρησιμεύει αὐτῷ ὡς πρῶτος πνευματικὸς πατήρ, καὶ ἅμα προσπαθεῖ νὰ διαισθῆσιν εἰς τὰ τῆς καρδίας τοῦ νέου καὶ

εἰς τὸν ἡγουμένον ἢ εἰς τοὺς ἐπιτρόπους καὶ ὀρίζεται αὐτῷ μετὰ τὴν πρώτην ἐν τῷ ἀρχονταρικίῳ δοκιμασίᾳ ἢ διακονία παρὰ τινι τῶν ἐναρετωτέρων διακονητῆ, ἢ παρὰ γέροντι τινι ἐν τοῖς ἰδιορρύθμοις.

ΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΟΥΡΤΣΑΣ ΕΥΛΟΓΙΟΥ (ΚΟΥΡΙΛΛΑ) ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ

Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ ΠΩΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙ ΤΟ ΙΔΕΩΔΕΣ ΑΥΤΟΥ

ἐπιμα ἐκ τῆς σελ. 185 τοῦ ιγ' ἔτους.)

πῶς ἡμπορεῖ ν' ἀποβάλλῃ τὰς φυσικὰς εἰς νέος τῆς ἐποχῆς μας, ἀγία, καὶ νὰ τραπήῃ ἀμέσως εἰς τὴν ὁ-
ἀγιότητα, ἣν ὑμεῖς ἐπαγγέλλεσθε; ἀτρέμου, εἶναι βεβαίως τὸ δυσκολώ-
πραγμα εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν, καὶ ἴτη πνευματικὴ μεταμόρφωσις ἐξαρ-
πρὸ παντός μὲν ἀπὸ τὴν διάθεσιν οσερχομένου, ἀλλ' ἐπίσης καὶ ἀπὸ
κνότητα τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς, θ-
ναὶ ὁ ἡγούμενος ἢ ὁ γέροντας. Βε-
ἔχει νὰ κάμῃ καὶ ἡ ἡλικία· διότι
ητος τελεσφορώτερον διδάσκεται ἡ
δπως καὶ τὰ γράμματα· τοῦ νέου ἡ
εἶναι ἄγραφος χάρτης καὶ δέχεται
λα τὰ πρῶτα χαράγματα, διὰ τοῦτο
χριστὸς εἶπεν: «ἄφετε τὰ παιδία ἐλ-
ίς με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν
ιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρα-
καὶ ὁ ἅγιος Σάββας ὁ ἡγιασμένος,
ὡσας μοναστήρια τὴν ἔρημον τοῦ Ἰ-
ου, ὀκταετῆς προσῆλθεν εἰς τὴν Μο-
μα ἐνηλικιωθῆ εἰς τὰς κακὰς τοῦ
κόσμου συνηθείας, εὐκολα δὲν ἀπο-
αὐτὰς· «φύσιν γὰρ πονηρὰν μετα-
οὐ ῥάδιον». Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβο-
ἡ καταλληλοτέρα ἡλικία διὰ τὴν
ευσιν εἰς τὴν Μονὴν εἶναι ἡ ἐφηβι-
κία, ὅτε καὶ τὰ θρησκευτικὰ αἰσθη-
εἶναι λίαν ζωηρὰ εἰς τὸν νέον, καὶ
καὶ νὰ ἐνεργῇ ἐνσυνειδήτως καὶ νὰ
ῆται ὠρίμως.

ἡ τοῦ γνωρίζεις, γέροντά μου, τί κρύ-
εις τὴν καρδίαν ὁ προσευχόμενος; δι-
κοῦμεν καθεκάστην τὰ ἀνδραγαθῆ-

ματα πολλῶν νέων, οἵτινες ἐξεμεταλλεύθη-
σαν τὴν ἀπλοϊκότητα τῶν γερόντων, καὶ ἀ-
πογυμνώσαντες αὐτοὺς διάγουσι βίον ἔκλυ-
τον ἐν τῇ κοινῶνι ἀναλώμασιν ἱεροῖς.

Βεβαίως ὁ ἄνθρωπος εἶναι μυστήριον·
ἀλλ' ἡμεῖς ἔχομεν τὸ μέσον ν' ἀποκαλύψω-
μεν τὸ μυστήριον τοῦτο. Ἀμέσως θὰ παρα-
πέμφωμεν τὸν νέον εἰς ἔμπειρον πνευματι-
κόν, ὅστις θὰ ἐξιχνιάσῃ τὰ κρύφια τῆς καρ-
δίας αὐτοῦ· αὐτὸς εἶναι ἄριστος ψυχολόγος
καὶ θὰ τοῦ κάμῃ τελείαν ψυχανάλυσιν διὰ
γενικῆς ἐξομολογήσεως, ἔχει ἓνα θαυμα-
τουργὸν κλειδί, ὅπου ἀνοίγει καὶ τὴν σκληρ-
ροτέραν καρδίαν καὶ ἀναγκάζει τὸν ἄνθρω-
πον νὰ ἐξαγορεύσῃ ἐκεῖνα ὅπου ποτὲ
δὲν θὰ ἤθελε νὰ ἀποκαλύψῃ οὔτε εἰς τὸν
καλλίτερον φίλον του· ἔχομεν τὸν ὄνομα-
στὸν παπᾶ Σάββαν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Ἰ-
θωνος, ἀγιώτατον πνευματικόν. Ἡ γ ε ν ι-
κ ἡ ἔ ξ ο μ ο λ ό γ η σ ι ς ε ἴ ν α ι ἡ
τ ε λ ε ί α κ ά θ α ρ σ ι ς, ἀπὸ τῆς στιγμῆς
ταύτης ὁ νέος πλέον γίνεται νέος ἄνθρω-
πος, ἀρχίζει νὰ σκέπτηται, νὰ ἐξετάζῃ τὸν
βίον του, καὶ νὰ ρυθμίζῃ τὰς πράξεις του
συμφώνως πρὸς τὸν εὐαγγελικὸν νόμον.

Αὐτὰ εἶναι ὠραία πράγματα γέροντά
μου ὅπου μοῦ λέγετε, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνα-
τὸν ἀγράμματα καὶ ἀκατάρτιστα παιδία νὰ
γνωρίζωσι τὸν εὐαγγελικὸν νόμον καὶ νὰ
βαδίζωσι τόσον ταχέως μίαν νέαν ὁδὸν
πνευματικὴν ὁδὸν, καὶ δὴ ἔταν εἶναι ἐκ
κακῆς ἀνατροφῆς κακομαθημένα. Ἐνθυμοῦ-
μαι τὸν Πλάτωνα, ὅστις κάπου γράφει, ὅτι
ὁ ἀνεξέταστος βίος ἀβίωτος, ἀλλ' ἡ τοῦ βί-
ου ἐξέτασις, ἣν ὑμεῖς συνιστᾶτε εἰς τὸν νέ-
ον εἶναι αὐτόχρημα φιλοσοφία· πῶς λοι-

πὸν νὰ πιστεύσω, ὅτι δύναται τις νὰ πράξῃ τοῦτο ἄνευ ἐγκυκλοπαιδικῆς τοῦλάχιστον μορφώσεως; ἄλλως ὑπάρχουσι τόσα πράγματα λεπτά καὶ δυσνόητα εἰς τὴν θρησκείαν, ὥστε νὰ κινδυνεύῃ ὁ ἀπλοῖκος καὶ ἀμαθὴς νὰ πλανηθῇ κάθε ὥρα καὶ στιγμή· καὶ ἔχει πολὺ δίκαιον ὁ Μηνιάτης λέγων, ὅτι ἀκαίδευτος ἄνθρωπος καὶ ὀρθόδοξος εἶναι σχῆμα ὀξύμωρον.

Εἶναι πολὺ σωστὰ αὐτὰ ὅπου λέγετε, κύριε Ιατρέ, καὶ σὰς συγχαίρω διότι ἔχετε διαβάσει καὶ τὸν Μηνιάτην, τὸν μεγαλύτερον μετὰ τὴν ἄλωσιν ἐκκλησιαστικὸν ῥήτορα, καὶ δι' αὐτὸ καὶ ἡμεῖς παραδίδομεν τὸν νέον ὑπὸ κηδεμόνα, τὸν πνευματικὸν πατέρα, ὅστις ὀφείλει πρὸ παντός νὰ τὸν διδάσκῃ γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν· ἔπειτα ἡ Ἐκκλησία μας μὲ τὰς ἐκτεταμένας προσευχὰς καὶ ἀγρυπνίας εἶναι αὐτὸ τοῦτο σχολεῖον· διότι μόλις μάθῃ ἀνάγνωσιν ὁ νέος ἀμέσως εἰσάγεται εἰς τὸν ναὸν καὶ δὴ τὰ παρεκκλήσια, διαβάζει τὰς Ὁράς καὶ τὸ Ψαλτήριον, ἔπειτα κανοναρχεῖ, καὶ τελευταῖα βάζει καὶ ἀναγνώσεις. Τοιοῦτοτρόπως εἰς ἓν ἔτος ἀνεπαισθήτως μαθαίνει ὁ ἀναγινώσκων τὰ γράμματα τῆς Ἐκκλησίας καλλίτερα ἀπὸ τοὺς δικούς σας γυμνασιόπαιδας. Συγχρόνως εἰσάγομεν αὐτὸν εἰς τὰ πατερικὰ ἤτοι παραδίδομεν εἰς αὐτὸν τὴν φιλολογίαν τῶν μεγάλων διδασκάλων τοῦ μοναχικοῦ βίου ἔπειτα καὶ τῶν διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ προπαίδεια τοῦ δοκίμου εἶναι ἡ λεγομένη Κ λ ι μ α ξ Ἰ ω ἄ ν ν ο υ τοῦ Σ ι ν α ἰ τ ο υ, ἡτις διὰ 30 λόγων ἢ βαθμίδων ἀναβιβάζει αὐτὸν εἰς τὸν οὐρανὸν διδάσκουσα τὰς πρώτας καὶ θεμελιώδεις τοῦ νέου βίου ἀρχάς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐγχειρίδια ὑπάρχουσιν. Ἐκεῖνο δ' ὅπερ ἀνάπτει τὴν φλόγα τῆς πίστεως καὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης εἰς τὴν καρδίαν τοῦ δοκίμου εἶναι ἡ Ἐ ξ ἄ ρ ι α, ἣτοι οἱ βίοι τῶν ἁγίων, οἵτινες

προβάλλονται αὐτῷ εἰς μίμησιν, καὶ ἡ Ἄ μ α ρ τ ω λ ῶ ν σ ω τ η ρ ῖ α, ἣτοι διηγήσεις θαυμάτων τῆς Παναγίας· τὰς ἀναγνώσεις τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς τραπέζης, ἐν ἧ ἔνθ οἱ ἀδελφοὶ ἐσθίουσιν, ὁ διαδαστὴς ἀναγινώσκει τὸν βίον τοῦ ἁγίου τῆς ἡμέρας, θεωρεῖ ὁ εὐλαβὴς δοκίμος ὡς πνευματικὸν τῶν ἐδεσμάτων καρύκειμα καὶ ὑψίστην πνευματικὴν τρυφήν καὶ ἀπόλαυσιν. Δὲν ἀρκοῦσι ταῦτα· ἐπιτάσσεται καὶ ἐν τῷ κελίῳ μετὰ τὴν διεκπεραίωσιν τῆς ὑπηρεσίας 2—3 ὥρας περικόπτων ἀπὸ τοῦ ὕπνου νὰ κάμῃ ἀνάγνωσιν, ἧς τὸ ποσὸν ὀρίζεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου. Αὐτὰ εἶναι τὰ μαθήματα τῆς π ρ ὶ τ η ς τ ἄ ξ ε ω ς, ἅπερ δι-ἀρκοῦσι 2—3 ἔτη, τὰ ἔτη τῆς δοκιμασίας, καὶ πρὸς τούτοις ἐνίοτε κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ γέροντος δίδονται αὐτῷ καὶ τὸ Λαυσαϊκὸν καὶ τὸ Λειμωνάριον πρὸς ἀνάγνωσιν, Ἄλλὰ τὰς ἀναγνώσεις ταύτας δύναται, πάτερ, ὁ νέος νὰ κάμῃ καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς του, τίς ἢ ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ἐγκαταλείπῃ αὐτὸν καὶ τὴν τῶν γονέων θαλπωρὴν καὶ τὴν αὐστηρὰν αὐτῶν κηδεμονίαν, στερούμενος ἅμα καὶ τῶν θεμιτῶν τοῦ βίου ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀπολαύσεων; καὶ ἐννοῶ ἀπολαύσεις τὰς ἐκ τοῦ συζυγικοῦ βίου, τὰς ἐκ τῶν διαφόρων θαυμάτων, τὰς ἐκ τῶν διαλέξεων καὶ τῆς ὠραίας εὐρωπαϊκῆς χορωδίας καὶ ἐν γένει τὰς ἐκ παντοίας συναναστροφῆς προερχομένας καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ τελειοποίησιν συντείνουσας· διότι μὴ ἀγνοεῖς, ὅτι ἀφοῦ, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη, «κοινωνικὸν ζῶον ὁ ἄνθρωπος» μόνον ἐν μέσῃ κοινωνίᾳ δύναται νὰ τελειοποιηθῇ. Ὑμεῖς οἱ μοναχοὶ τὴν τῆς κοινωνίας διάλυσιν ἐπιδιώκοντες, θέλετε νὰ ἐπαναφέρητε τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν κατάστασιν τῶν ἀγρίων τῆς Ἀφρικής.

(Ἀκολουθεῖ)

ἐκεῖνος μὲν ὅστις εἶπε τὰς ἐλπίδας ἐρηγο-
ρότων ἐνύπνια, δὲν θὰ εὖρη ἄνθρωπον,
ὅστις θὰ ἀντεῖπη ἢ θὰ εὖρη καλλιτέραν
φράσιν. Ἐγὼ δὲ τὴν γνώμην αὐτὴν ἐπωφε-
λούμενος λέγω καὶ αὐτὸς ὅτι καθὼς ὅταν
ἀνοίγωσι τὰ βλέφαρα ἐξ ὕπνου, φυγαζο-
νται τὰ ὄνειρα, οὕτως ὅταν ἡ ψυχὴ ἀνα-
νήψη, ἀπέρχονται αἱ κατὰ ἐλπίδες καὶ
ἀφανίζονται. Διὸ πολλάκις μὲν ὄνειροπα-
λήσας ἀγάπην, ἢ ἐλπίσας, τοσάκις δὲ
ἀνανήψας ὡς μὴ εὖρων τὸ ἐλπισθέν, ἵδῶτι
εἶχεν ἀπέλθει, ἐξήλειψα ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ψυ-
χῇ δέλτου αὐτό, καὶ οὐκέτι ἤλπισα, καὶ

ἐκτοτε μέχρι τοῦ νῦν φοβοῦμαι τὰς ἐλπί-
δας καὶ δοκιμάζω ἕως ἢ σκιά αὐτῶν ἀπο-
τελεσθῆ εἰς τι στερεόν, ὅτε ἀνακύπτει ἢ
τελεῖα φίλτα καὶ περιλάμπασα διαλύει
πᾶσαν νεφέλην ὑποψίας καὶ ὁ φίλος παρρη-
σιάζεται. (1)

(1) Καὶ ὁ ἅγιος Φώτιος Πατρ. Κων)πόλεως
ἦτο ἀπογοητευμένος ἀπὸ τοὺς φίλους, ἐκφρά-
ζων πικρὰ παραπονα.

Ἐκ τοῦ Λαυρ. Κώδικος Η' 35 12'. αἰῶνος
Γέρων Παντελεήμων Μοναχὸς
Λαυριώτης

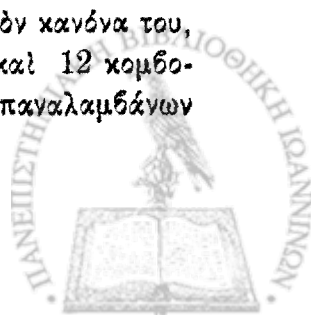
† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΟΥΥΤΣΑΣ ΕΥΛΟΓΙΟΥ (ΚΟΥΡΙΛΛΗ) ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ

Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ ΠΩΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙ ΤΟ ΙΔΕΩΔΕΣ ΑΥΤΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 26)

Παρακαλῶ, διακόπτει ὁ γέρων, μὴ προ-
χωρῆς· διότι πολλὰ ἀνακατώνεις καὶ δὲν
δύναμαι νὰ σὲ παρακολουθήσω καὶ ἀπαντῶ
εἰς τὴν πρώτην ἐνστασίῃ σου. Ὅλα θέβια
τὰ ἔργα τῆς πίστεως κατορθοῦνται καὶ ἐν
τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι τῶν δυσχερε-
στάτων καὶ διὰ τοῦτο ἢ ἄσκησις ἀνέκαθεν
ἐθεωρήθη ὄμιρον θεοπάροχον τῆς ἐρήμου·
ἢ ἐρημος ἦν προσφιλὴς καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς
προφήτας, καὶ ἐνταῦθα ἠξιώθησαν αὐτοὶ
θεοφανείας καὶ μεγάλων χαρισμάτων· αὐ-
τὸς ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν ἐρημον προσεῖλκυε τὰ
πλήθη καὶ ἐνταῦθα ἐδίδαξε τὴν λεγομένην
ἐπὶ τοῦ ὄρους διδαχὴν, ὅθεν καὶ ὁ μονα-
χικὸς βίος ἐξήνθησε καὶ διέπρεψεν εἰς τὰς
ἐρήμους τῆς Αἰγύπτου, Συρίας καὶ Παλαι-
στίνης. Πῶς εἶναι δυνατόν, κύριε, εἰς τὴν
τύρβην τοῦ κόσμου νὰ διατηρήσῃ ὁ ἄνθρω-
πος καὶ δὴ ὅταν εἶναι νέος καὶ θράζει τὸ
αἷμα του ἀπερίσπαστον καὶ ἀσχανδάλιστον

τὸν νοῦν, προσηλωμένον ἀδιαλείπτως
πρὸς τὸν Θεόν; Τὸ χάρισμα τῆς νοε-
ρᾶς προσευχῆς, ὅπερ εἶναι ἡ δι-
αρκῆς ἔνωσις μετὰ τοῦ Θεοῦ, κατορθοῦται
μόνον ἐν τῇ ἀναχωρήσει, ὡς λέγεται ὑπὸ
τῶν πατέρων, ἢ ἀπὸ τοῦ κόσμου ἀπομά-
κρυνσις. «Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, λέ-
γει ὁ Παῦλος, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πει-
ρασμόν» καὶ ἐκφραστικώτερον ὁ Θεολόγος
Γρηγόριος «μνημονευτέον Θεοῦ μᾶλλον ἢ
ἀναπνευστέον». Ἡ ἀνάγνωσις πλουτίζει,
ἢ δὲ προσευχὴ φωτίζει τὸν νοῦν, ἢ μὲν
πολλαπλασιάζει τὰς γνώσεις, ἢ δὲ παρέ-
χει τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος.
Τὸ στοιχεῖον τοῦτο μάλιστα ἐπειδὴ ἔλει-
πεν εἰς τοὺς εἰδωλολάτραις σοφοὺς, οὐδε-
μίαν μετὰ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ εἶχον ἐπα-
φήν. Διὰ τοῦτο ὁ δόκιμος ἐξοικειοῦται μὲ
τὴν προσευχὴν· πρὸ τοῦ μεσονυκτίου μίαν
ῶραν θὰ ἐξεγερθῆ νὰ κάμῃ τὸν κανόνα του,
ἐκατὸ μετανοίας μεγάλας καὶ 12 κομβο-
σχοίνια ἢτοι 1200 μικρὰς ἐπαναλαμβάνων

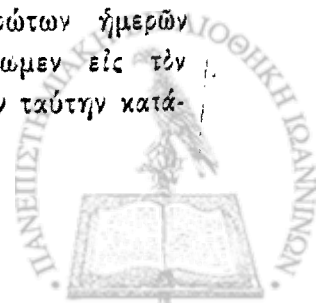

εἰς κάθε μετάνοιαν καὶ τὸ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με τὸν ἀμαρτωλόν. Ἡ θαυματουργὸς αὕτη εὐχὴ δέον ἀδιαλείπτως νὰ λέγεται ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ, ὥστε τρόπον τινὰ νὰ φυτρώσῃ εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Ἡ ἐν τῷ κελίῳ αὕτη προσευχὴ ἐν μέσῳ τοῦ σκότους εἶναι ἡ κατανοκτικωτέρα καὶ πολλάκις τοιαύτην φλόγα ἀνάπτει εἰς τὴν καρδίαν, ὥστε περιλάμπει τὸν προσευχόμενον θεῖον φῶς καὶ δάκρυα χαρᾶς καὶ κατανώξεως βέουσιν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Οὕτω προκαταρτιζόμενος ὁ μοναχὸς κατέρχεται εἰς τὴν κοινήν ἀκολουθίαν, ἔνθα μετὰ προσοχῆς καὶ κατανώξεως παρακολουθεῖ τὰς διαφόρους εὐχὰς καὶ τοὺς ὕμνους προσπαθὼν ν' ἀναβιδάξῃ τὸν νοῦν αὐτοῦ πρὸς τὸν οὐρανόν, ἔνθα εὐρίσκει τὸ ἄκρον ἑφετόν· ἡ θεία αὕτη ἔκστασις εἶναι δῶρον οὐράνιον καὶ παρέχεται εἰς τοὺς περιπαθῶς ἔχοντας εἰς τὸ ἔργον τῆς προσευχῆς καὶ ἐξηγνισμένους κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν. Ἡ ὡραία καὶ σεμνὴ, ἡ θεία μουσικὴ καὶ ψαλμῳδία τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν μεταρσιοῖ κατὰ τὰς δολονυκτίους ἀγρυπνίας τὸν μοναχὸν πρὸς τὰ ἰδεώδη τοῦ παραδείσου κάλλη, αἱ δὲ μεγαλοπρεπεῖς τελεταὶ συμπληροῦσι τὴν εἰκόνα ταύτην καὶ μεταβάλλουσι τὴν Ἐκκλησίαν εἰς ἐπίγειον παράδεισον καὶ δμῆγυριν ἀγγέλων. Εὐλόγως ἄρα ψάλλει ὁ Δαυὶδ: «Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε, ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου». Ἴδού λοιπὸν τὸ θέατρον καὶ αἱ πνευματικαὶ ἀπολαύσεις τοῦ μοναχοῦ, αἷς δὲν ἀνταλλάσσει πρὸς οἰασθήποτε τῶν κοσμικῶν.

Καλὰ τὰ λές, γέροντά μου, ἀλλὰ πολὺ ποιητικά, καὶ ἐγὼ εἶμαι θετικὸς ἄνθρωπος καὶ δὲν προσέχω εἰς τοιαύτας ἐξάρσεις. Μοὶ ὠμίλησες περὶ τῆς προπαιδείας τοῦ δοκίμου, ἤθελον γὰρ μάθω τί διδάσκε-

ται οὗτος γενόμενος μοναχός· μὲ ἐνδιαφέρει νὰ μάθω καὶ τί εἶδους βιβλία διαβάζουσιν οἱ μοναχοί.

Βεβαίως πρέπει νὰ σὰς εἴπω καὶ περὶ τῆς δευτέρας τάξεως, ἥτις εἶναι καὶ ἡ σπουδαιότερα, διότι ἀπὸ ταύτης ὀπλιζέται ὁ μοναχὸς καὶ ἐτοιμάζεται πρὸς τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου, περὶ ὧν γράφει ὁ μέγας Ἀντώνιος: «εἶδον τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου ἠπλωμένας εἰς τὴν γῆν καὶ ἔφριξα, καὶ εἶπον ἄρα τίς δύναται φυγεῖν αὐτάς; καὶ ἤκουσα ἀοράτως φωνήν, ἡ ταπεινώσις». λοιπὸν τὸ μοναχικὸν σχῆμα εἶναι ἡ ἄκρα ταπεινώσις, καὶ ἀξιοῦται τοῦτου ἐὰν κατὰ τὸν χρόνον τῆς δοκιμασίας εὐδοκίμησεν, ἄλλως ἀποπέμπεται ὡς ἀνεπίδεκτος καὶ ἀνάξιος τῆς ὑψηλῆς ταύτης ζωῆς, Ὁ καλῶς δοκιμασθεὶς ὑποτακτικὸς γίνεται καὶ καλὸς μοναχός· ἡ βία καὶ ἡ σπουδὴ εἰς ταχεῖαν ἀπόκαρσιν καὶ μετασχηματισμὸν δὲν ἐνδείκνυται· διότι ὁ ἀπαξ «θεὶς τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον καὶ στραφεὶς πρὸς τὰ ὀπίσω οὐκ εὐθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». Ἦδη λοιπὸν ὁ νεαρὸς μοναχὸς ἀναλαμβάνει σκληρὸν ἀγῶνα «πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πονηρὰ τοῦ σκότους πνεύματα»... Διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἐφόδια ἤδη δέον νὰ εἶναι διάφορα. Ἡ πανοπλία εἶναι τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα ὑπερ ἐνεδύθη. Πρέπει νὰ γνωρίζητε, κύριε, ὁποῖαν εὐτυχίαν αἰσθάνεται ὁ νεοφώτιστος συνδεδεὶς ἤδη μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ λησμονήσας τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, νομίζει ὅτι εὐρίσκεται ἐντὸς τοῦ Παραδείσου τῆς τρυφῆς, δὲν πατεῖ εἰς τὴν γῆν ἀπὸ τῆς κατακλυζούσης αὐτὸν χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης. Μακάριος ὁστίς διετήρησε καθ' ὅλον τὸν βίον τὴν πνευματικὴν ταύτην τῶν πρώτων ἡμερῶν κατάστασιν. Ἴνα ἐξασφαλίσωμεν εἰς τὸν νέον μοναχὸν τὴν μακαρίαν ταύτην κατὰ-

στασιν συμβουλευόμεν νὰ ἔχη τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, τὴν ταπεινώσιν καὶ τὴν μνήμην τοῦ θανάτου. Τὸν ἅγιον Ἀντώνιον ἠρώτησαν πῶς εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι τις καθ' ἑκάστην εἰς τὸν παράδεισον, ἐάν, ἀπήνητσε, σκέπτηται τὸν θάνατον ὅτι αὖριον ἀποθνήσκει; ὁ τοιοῦτος προφανῶς δὲν δύναται ν' ἀμαρτήσῃ. Τὰς τρεῖς ταύτας ἀρετὰς ὡς καὶ τὴν ἄκραν ὑπακοὴν διδάσκουσι κατὰ πλάτος τὰ νέα πατερικά, ἅπερ ἐπιτρέπομεν αὐτῷ εἰς ἀνάγνωσιν, αἱ κατηχήσεις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, Ἰωάννου καὶ Βαρσανουφίου αἱ ἐρωταποκρίσεις, τοῦ ἁδελφῆ Μακαρίου αἱ ὁμιλίαι, οἱ κατ' ἐπιτομὴν καὶ κατὰ πλάτος ἔροι τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ὁ Εὐεργετινός, διὰ τὴν μνήμην τοῦ θανάτου τὰ ἐξῆς βιβλία εἶναι ἐξαίρετα, τὸ περὶ Μιμήσεως Χριστοῦ, τὸ Κεκραγάριον καὶ αἱ ἐξομολογήσεις τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου, ἡ Κατάνυξις Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ, ἡ Θύρα τῆς μετανοίας καὶ δὴ Ἐφραίμ ὁ Σύρος, ὅστις καὶ λέγεται ὑπὸ τῶν μοναχῶν κλαψιάρης.

Ἀλλὰ τὸ σωστικὸν μέσον διὰ τὴν ἀπὸ τῶν κακῶν τῆς ἀμαρτίας ἐξεῶν ἀπαλλαγὴν καὶ τὴν τῆς ἀγγελίας ἀσφάλειαν εἶναι ἡ ἐξαγόρευσις τῶν λογισμῶν. Ὁ καλὸς ὑποτακτικὸς προσπαθεῖ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας νὰ ἀποδιώκῃ τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς ἐμφράττων τὰς εἰσόδους αὐτῶν διὰ τῆς τοῦ θανάτου μνήμης καὶ τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς· τὸ δὲ ἑσπέρας μετὰ τὸ ἀπόδειπνον προσέρχεται εἰς τὸν γέροντά του καὶ κάμνει τὸν ἀπολογισμὸν καὶ εἴ τι παρέβῃ καὶ ἐμόλυνε τὰς αἰσθήσεις δέχεται τὴν παρ' αὐτοῦ ἐπιτίμησιν καὶ τὰ ἀντίδοτα τῆς τοῦ κακοῦ θεραπείας, εἰ δὲ μείζον τὸ παράπτωμα παραπέμπεται εἰς τὸν πνευματικόν, ὅστις ἐπιβάλλει αὐτῷ κανόνα ἡτοιο μετανοίας καὶ ξηροφαγίαν. Ἡ προσέλευσις εἰς τὴν θεῖαν μετάδοσιν γίνεται ὑ-

πὸ τῶν αὐστηροτέρων κατὰ 15ημερίαν ὁ δὲ πνευματικὸς δέχεται μὲν κατὰ πάσαν ἡμέραν καὶ ὥραν τοὺς μοναχοὺς, τακτικῶς ὅμως τὴν Παρασκευὴν μετὰ τὸν ἑσπερινὸν εἰς ἓν τῶν παρεκκλησίων τῆς Μονῆς, διότι τὸ Σάββατον μεταλαμβάνουσιν.

(Ἀκολουθεῖ)

ΠΑΡΑΚΛΗΣΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ κ. κ. συνδρομηταί, οἱ δυνάμενοι νὰ ἐνισχύσουν τὸ περιοδικὸν διὰ καταλλήλου θρησκευτικῆς καὶ ἐποικοδομητικῆς ὕλης πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀδελφῶν χριστιανῶν, δύνανται νὰ τὴν ἀποστείλουν εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ εἰς Βόλον.

Ὡσαύτως παρακαλοῦνται νὰ ἀποστέλλουν ἐγκαίρως καὶ τακτικῶς τὰς συνδρομὰς των διὰ νὰ μὴ παρακωλύουν τὸ ἔργον τῆς ἐκδόσεως, δεδομένῳ ὅτι, ὅπως ἐδηλώσαμεν καὶ ἄλλοτε, δὲν διαθέτομεν εἰσπράκτορα συνδρομῶν.

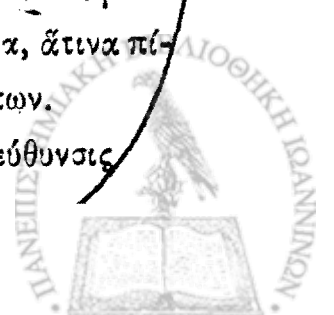
Παρακαλοῦμεν

ἐργασθῆτε διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ πρωτοτύπου καὶ λίαν ψυχωφελοῦς περιοδικοῦ τούτου.

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ

Οἱ Ἀγιορεῖται ἵνα συμπληρῶνουν πάντοτε τὴν «στήλην τῶν ἐπικαίρων» μὲ διάφορα μικροζητήματα, ἅτινα πῖπτουν εἰς τὴν ἀντίληψίν των.

Ἡ Διεύθυνσις

Δικηγορικοῦ Συλλόγου. Ὁ κληρὸς ἠνόνησε τὰς ὀρφανὰς κορασίδας Βάϊαν Σπύρου, Βασιλικὴν Πόντα. Λίτσαν Μαστρογιαννίτη, Σπυριδοῦλαν Μπουρούση, Ἀντιγόνην Σερμακέζη καὶ Εὐαγγελίαν Δατσώλη. Αὗται τῇ ἐπομένῃ ἐμφανισθεῖσαι ἐ-

νώπιον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Ἰεζεκιήλ, ἔλαβον ἀνὰ 500 000 δραγ. Ἡ Α.Σ. ἐπιδίδων εἰς αὐτὰς τὰ χρήματα ἠνθήθη ὅπως ἡ θεία χάρις εἶναι καθ' ὅλον αὐτῶν τὸν βίον μετ' αὐτῶν καὶ τύχωσιν εὐνοϊκῆς ἀποκαταστάσεως.

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΟΥΡΤΣΑΣ ΕΥΛΟΓΙΟΥ (ΚΟΥΡΙΛΛΑ) ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ

Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ ΠΩΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙ ΤΟ ΙΔΕΩΔΕΣ ΑΥΤΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 93)

Δὲν ἔχω ἰδέαν κἀν αὐτῶν τῶν βιβλίων ποῦ μὲ παρατάσσεις, διότι πρῶτην ἤδη φοράν ἀκούω τὰ ὄνόματα, καὶ δι' ὧν θεβαίως προσπαθεῖτε νὰ διατηρήσητε ἐν τῇ ἀγγελικῇ ἀγνότητι τὸν νεοφώτιστον. Ἄλλ' ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς εἶπω, ὅτι τοῦτο εἶναι ὡσάν νὰ ἐπιχειρήτε νὰ στρέψητε τὸν ποταμὸν πρὸς τὰ ἄνω. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ καταστείλητε τὰς φυσικὰς ὁρμάς, ἃς αὐτὸς ὁ δημιουργὸς ἐνέβαλεν ἐν τῇ φύσει πρὸς πολλαπλασιασμὸν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους; Τὸ νεανικὸν σφρῖγος ὁμοιάζει πρὸς δύναμιν ἀσχοῦ πεπληρωμένου καὶ πιεζομένου ἰσχυρῶς ἔξωθεν, ἔσωθεν δὲ ταρασσομένου ὑπὸ τῆς ζυμώσεως τοῦ οἴνου. Τί θὰ συμβῇ, ἐὰν ἐξακολουθήσῃ ἡ πίεσις; θεβαίως θὰ διαρραγῇ ὁ ἀσκὸς καὶ θὰ ἐκτιναχθῇ τὸ περιεχόμενον ὑγρὸν. Ἡ εἰκὼν αὕτη δὲν δύναται νὰ παραστήσῃ τελείως τὸ ἀκατάσχετον τῆς νεανικῆς ζωῆς σφρῖγος.

Ἐχετε δίκαιον, κ. ἰατρέ, νὰ ἀπορήτε· διότι ἀγνοεῖτε ὅτι ἡ ἔξις κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον εἶναι δευτέρα φύσις, ἡ δὲ ἀσκησις τοῦτον τὸν σκοπὸν ἔχει, νὰ νικήσῃ τὴν φύσιν καὶ νὰ ζῇ ὁ ἄνθρωπος τὸν

ὑπερφυσικὸν βίον τῶν ἀγγέλων, ὅθεν καὶ ἀγγελικὸν τὸ σχῆμα. Πράγματι ὁ ἀγὼν εἶναι μέγας, ὅπως μάλιστα ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ αὐτὸν ὁ θεὸς Παῦλος, τοῦ πνεύματος πρὸς τὴν σάρκα, ἐν ᾗ ἐμφωλεύει ὁ «ἀντιστρατευόμενος νόμος». Ὅυδεὶς ἄλλος πόλεμος βασανίζει τὸν μοναχὸν τόσον, ὅσον ὁ τῆς σαρκὸς καὶ τῆς ἐνύλου ἡδονῆς, ὅπως φυσικὰ γνωρίζετε ὑμεῖς καλῶς, ὅτι οὐδεμία ἡδυπάθεια σφοδρότερον κυριεύει τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ νέους καὶ μαστίζει αὐτούς, ὅσον ὁ υἱὸς τῆς Ἀφροδίτης μὲ τὰ πυρφόρα βέλη. Τὸ κράτος τοῦ νεαροῦ θεοῦ εἶναι μέγιστον, καὶ ἵνα σαφέστερον ἐκφρασθῶ, ἡ κοινωνία τὴν σήμερον κατήνησε μέγα πορνοστάσιον· ἔριδες καὶ μάχαι, ἀπάται καὶ δολοπλοκίαι, φόνοι καὶ αὐτοχειρίαι καὶ μυρία ἄλλα δεινὰ εἶναι τὰ ὀφώνια τῆς ἀμαρτίας ταύτης· ὁ Ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ οὐδένα ἄλλον ἀμαρτωλὸν παρέδωκεν εἰς τὸν σατανᾶν, εἰ μὴ, τὸν μητροπολίαν Κορίνθιον, τὸν ὑπὸ τῆς ἀκατονομάστου αἰσχουργίας μολύναντα τὴν κοίτην. Διὰ τοῦτο ἡ παρθενοεἶναι ἡ τιμιωτέρα τῶν ἀρετῶν, θεία, οὐρανία, ἐξομοιοῦσα τὸν μοναχὸν πρὸς τοὺς ἀγγέλους· ὅθεν καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες μέγα μέρος τῆς φιλολογίας αὐτῶν, ἔχουσιν ἀφι-

ερώσει, ἵνα ἐξυμνώσι τὴν ὑπερφυσικὴν ταύτην ἀρετὴν, καὶ νὰ ἐξασφαλίσωσι τὸν μοναχὸν ἀπὸ τῶν ἐπιβουλῶν τοῦ τῆς πορνείας δαίμονος, ὅστις διαρκῶς ἐγείρει κατ' αὐτοῦ «τὰς τῆς σαρκὸς ἐπαναστάσεις». Δύο δραστήρια φάρμακα πρὸς τοῦτο μᾶς συνιστῶσι, τὴν προσευχὴν καὶ τὴν νηστείαν, ὅπως εἶπε καὶ ὁ Κύριος, ἡμῶν ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις: «τοῦτο τὸ γένος (τὸ τῶν δαιμόνων) οὐκ ἐκπορεύεται, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστεία» ἐὰν ᾖτο δυνατόν νὰ ἴσταται ὁ μοναχὸς διαρκῶς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οὐδέποτε θὰ διέπραττε τὴν τῆς σαρκὸς ἁμαρτίαν. Καταλαμβάνετε τί σὰς λέγω; Ἡ ἐκκλησία εἶναι οἶκος Θεοῦ καὶ τόπος ἀγιότητος, τὸ τοιοῦτον πᾶς τις ἐξ ἡμῶν διακισθάνεται μόλις πατήσῃ τὸν οὐδὸν τοῦ θεοῦ ναοῦ· δὲν ἀπέχει, εἰ μὴ δῆματά τινα ἀπὸ τῆς πεπατημένης καὶ κατακλυζομένης ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ὁδοῦ τῆς πόλεως, ἀλλ' ἢ ἀπόστασις καλῶς ὑπολογιζομένη, εἶναι: μεγάλη, μεγίστη, ὅσον ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς· «ὡς φοβερός ὁ τόπος οὗτος!» φοβερός δὲ διὰ τοὺς δαίμονας καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ κακιστρόπους ἀνθρώπους. Ἡ δὲ νηστεία ἐξασθενεῖ καὶ θαμάζει τὸ σῶμα, «νηστηκίᾳ ἀρκοῦδα, λέγει ἡ παροιμία, δὲν χορεύει». Ἡ γεῦσις τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ ἀπηγορευμένου καρποῦ, κατὰ τινὰς τῶν τῆς Ἐκκλησίας πατέρων, οὐδὲν ἄλλο ἦτο, εἰ μὴ ἡ κατάλυσις τῆς νηστείας, ἧς ἀποτέλεσμα ἢ σαρκικὴ ἡδονή. Ὡς λοιπὸν διὰ τῆς παραβάσεως ἐξεβλήθησαν τοῦ παραδείσου οἱ πρωτόπλαστοι, οὕτω διὰ τῆς νηστείας, τῆς πραγματικῆς καὶ αὐστηρᾶς, ἐπανέρχονται εἰς αὐτὸν οἱ μοναχοί. Προσευχὴ λοιπὸν καὶ νηστεία εἶναι τὰ ἀκαταμάχητα, ὅπλα τοῦ μοναχοῦ.

—Ἐπεθύμουν νὰ μάθω καὶ τὸ εἶδος τῆς προσευχῆς καὶ νηστείας καὶ τὸ ποσὸν αὐτῶν.

—Προσευχὴ εἶναι, ὅπως προλαβόντως εἰ-

πον, ἅπας ὁ βίος τοῦ ἀληθινοῦ μοναχοῦ· διότι ὀφείλει νὰ ἐπαναλαμβάνῃ ἀδιαλείπτως τὴν καρδιακὴν προσευχὴν, ὡς ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν νηπτικῶν τό: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱὸ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με», ἀλλὰ καὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἀναγινώσκει διαφόρους κατανυκτικὰς εὐχὰς καὶ δὴ κανόνας εἰς κάθε περίστασιν πεπονημένους ὑπὸ θεοπνεύστων ἀνδρῶν· ὁ εὐλαβὴς μοναχὸς ἐορτάζει καὶ κατ' ἰδίαν τοὺς ἁγίους τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ ἀναγινώσκων καὶ ψάλλον ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ τὰ παραλειπόμενα τυχὸν ἐν τῇ κοινῇ ἀκολουθίᾳ καὶ δὴ τοὺς 24 οἴκους ἢ κοινῶς χαιρετισμοὺς τῆς Θεοτόκου. Ὅσακις διασπνίζονται ὑπὸ πονηρῶν λογισμῶν ψάλλει τὴν μικρὰν λεγομένην πρὸς τὴν Θεοτόκον παράκλησιν, καὶ ἄλλοτε τὴν μεγάλην, αἰτινες περιέχονται ἐν τῷ τέλει τοῦ ὠρολογίου. Ἐκαστὸς μοναχὸς ἔχει συλλογὴν διαφόρων εὐχῶν καὶ ἀναλόγως τῶν περιστάσεων ἀναγινώσκει ἐκ τούτων τὴν καταλληλοτέραν. Ὅπως διὰ τὰ σωματικὰ πάθη καὶ τὰς ἀλγηδόνας ἔχομεν εὐχὰς ἰδίας εἰς διαφόρους ἁγίους· π. χ. διὰ τὴν ὀδονταλγίαν εἰς τὸν ἅγιον Ἀντύπαν, διὰ τὴν κήλην εἰς τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον, δι' ἀπώλειαν πράγματος εἰς τὸν ἅγιον Μηνᾶν κ.τ.τ. οὕτω καὶ διὰ τὰ ψυχικὰ παθήματα ἔχει ἀποταμιεύσει ἐν τῇ ἱερᾷ αὐτοῦ ἀνθολογίᾳ τὸ κατάλληλον ὄργανον. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα εἶναι ἰδιωτικὴ αὐτοῦ ὑπόθεσις. Ἡ κυρίως προσευχὴ εἶναι ἡ κοινὴ ἀκολουθία, ὡς ἀναγράφεται ἐν τοῖς τυπικοῖς τῆς Ἐκκλησίας ἐκτελουμένη ἀπαρεγκλίτως μέχρι σήμερον ἐν ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς καὶ δὴ τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ. Ὡς 4 πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου «σημαίνει ἡ ἀκολουθία» ἦτοι κρούει τὸ σήμαντρον καὶ καλεῖ τοὺς μοναχοὺς εἰς τὸν Ὄρθρον, οὗ προηγεῖται τὸ Μεσονυκτικὸν λεγόμενον. Ἡ καθημερινὴ ἀκολουθία εἶναι κρᾶμα ἀναγνωσμάτων καὶ ψαλμωδι-

τὴν Γαλιλαίαν. Διὰ τὴν ἐξαχώρησιν τὸν Πέτρον· Διὰ τὴν μάθησιν ἐδέχθη τὴν μετάνοιάν του ὁ Κύριος καὶ τὸν ἐουγχώρησεν. Ἐπῆγαν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἔλαβον τὴν χάριν τοῦ παναγίου Πνεύματος. Ἐπῆγε καὶ ὁ Πέτρος, ἀμὴ ἔσται σκυθρωπός, Τοῦ λέγει ὁ Κύριος. Πέτρο, με ἀγαπᾷς; Καὶ τὸν ἠρώτησά τρεῖς φορές εἰς διάρθρωσιν τῶν τριῶν ἀρνήσεων, καὶ τὸν ἐπανάφερε εἰς τὴν πρώτην του ἀξίαν.

Ἐπειτα διεῖλετο ἑαυτὸν καὶ ἀνατολὴν καὶ ἔκαμα χιλιάρκας Χριστιανούς. Τὸν συνέλαβε ἓνας βασιλεὺς τῆς Ρώμης καὶ τοῦ ἔλεγε ν' ἀρνηθῆ τὸν Χριστὸν καὶ νὰ προσκυνήσῃ τὰ εἰδωλά. Ὁ δὲ Πέτρος τοῦ λέγει. Δὲν τὸν ἀρνοῦμαι. Ὅθεν τὸν ἔσταθρωσε μὲ τὸ κεφάλι κάτω, καὶ παρέδωκε τὴν ἀγίαν του ψυχὴν εἰς χεῖρας τοῦ Χριστοῦ μας, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν παράδεισον. (Ἀκολουθεῖ!)

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΟΡΥΤΣΗΣ ΕΥΛΟΓΙΟΥ (ΚΟΥΡΙΛΑ) ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ

Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ ΠΩΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙ ΤΟ ΙΔΕΩΔΕΣ ΑΥΤΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 99)

Ἐτελείωσας, λέγει ὁ γέρον, ἀπολέσας πλέον τὴν ψυχραιμίαν. Θὰ σοῦ εἶπω καὶ ἐγὼ τὴν γνώμην ἐλευθέρως, ὅπως προκαταβολικῶς σοὶ ἐδήλωσα. «Τέτοια σκυλιὰ πολλὰ ἐγαύγισαν κατὰ τοῦ ἁγίου Ὁρους ἀλλ' ὅσα ἐγαύγισαν ὅλα ἐλύσσαξαν».

Τοιοῦτο τραγικὸν τέλος ἔσχεν ἡ συζητήσις. Ἐκ ταύτης ὁ μὲν λατρός μεθ' ὅσα καὶ ἂν εἶπεν ὁ ἀγράμματος, ἀλλ' ἐξ αὐτομαθείας ἐμπνευσμένος καὶ εὐλαθῆς γέρον, δὲν ἠδυνήθη νὰ μεταβάλῃ γνώμην· διότι γνώμην πονηρὰν μεταβάλλειν οὐ ράδιον ἀντιπροσωπεύει τὴν νοοτροπίαν τοῦ νεωτέρου λογίου «Ἑλλήνας ἢ μάλλον ψευδελπιστήμονος. Οὕτως προσποιούμενος, ὅτι τὰ πάντα γνωρίζει καὶ ὑπὲρ πάντων ἐνδιαφέρεται ἐκλαμβάνει ὡς εὐφυῆ τὴν κατὰ τῆς θρησκείας καταφορὰν καὶ τὸν ἐξουτελισμὸν

τοῦ κλήρου. Ὁ δὲ σεβάσιμος γέρον παροουσιάζει τὸν γνησιώτερον τοῦ ἀγιορείτου τύπον, ὅστις προκειμένου τοῦ λόγου πρὸς ὑπερσκιῶν τοῦ ἁγίου Ὁρους καὶ τῆς Ἐκκλησίας, μεταβάλλεται εἰς αὐτοσχέδιον βήτορα καὶ θεολόγον, θυνάμενον εὖτε καὶ καλῶς ν' ἀντεπεξέλθῃ κατὰ πάσης ἐνοσίχθως καὶ νὰ κείσῃ τὸν ἀντίπαλόν (ἀλλ' ὁ ἐν λόγῳ λατρός ἔλεγεν ἐνὸς μὲ κείσεις κἂν μὲ κείσης). Τοιοῦτος ὁ Ἀγιορεῖτης, ὁ ἐπαξίως γέρον τὸ ὄνομα τοῦτο παροουσιάζετο ἐν τῇ κοινωσίᾳ καὶ διὰ τοῦτο, ὁ χριστιανικὸς κόσμος ἐσεβίσθη διὰ τῶν αἰώνων τὸ ἅγιον Ὁρος ὄντως ὡς τόπον ἀγιότητος.

Ἐγραψεν ἐν τῇ 1. Μονῇ τῆς Πεντέλης κατὰ ἐπιτολίαν τοῦ 1906.

Εὐλόγιος Κουρίλας
Λαυριώτης

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ

Οἱ Ἀγιορεῖται ἵνα συμπληρῶνουν πάντοτε τὴν ἐσθήλην τῶν ἐπικαιρέων

μὲ διάφορα μικροζητήματα, ἅτινα κίπτουν εἰς τὴν ἀντίληψίν των.

Ἡ Διεύθυνσις

= ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ =

Η ΒΛΠΤΕΡΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΕΝ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΘΝΕΙ

Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ θρησκείᾳ τὸ βαθύ θρησκευτικὸν συναισθημα δὲν ἐκδηλοῦται μόνον ἐν τῇ ὑψηλῇ καὶ δεικνύσῃ καλλιτεχνικῇ περὶ τοῦ θεοῦ ἐν γενεῇ ἀντιλήψει ἧς διημι διὰ πάσης τῆς ἑλληνικῆς λογοτεχνίας· ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ μουσικοποιεῖ ὀργανώσῃ τῶν περὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ θεοῦ, καὶ πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν ἀπέβλεπον τὰ διάφορα μαντεῖα καὶ μυστήρια, ἐν οἷς οἱ τελούμενοι περιήρχοντο εἰς ὀνεισματικὴν τινα ἔκστασιν, καὶ διασχίζοντες τὸν ἀλληγορικὸν πέλοπον περικαλύπτοντα τὰ δόγματα τῆς θρησκείας, ἐνεθουσιῶν καὶ καθίσταντο τρόπον τινα θεολόγοι, τὴν βαθύτεραν περὶ τοῦ θεοῦ ἔννοιαν ἀρροστικῶμενοι Ἐντεῦθεν, πλὴν τῶν μαντείων, ἄπειρα κλήθη συνήρουν καὶ ἐμνοῦντο εἰς τὰ μυστήρια τῆς Ἐλευσίως, τῶν Καβείρων, τῆς Κυβέλης· κτλ, ὡς καὶ εἰς τὰς διαφόρους Ὀμφροτελεσίας· ἐκ δὲ τῶν μυστηρίων αἱ ἱεραὶ ἀποδημίαι ἐπεξετάθησαν ἔπειτα καὶ εἰς τὰ ὀνομαστά τῆς Ἑλλάδος Ἰσραὶ καὶ τοσοῦτον ἐπέδωκαν, ὥστε ἐθεωρεῖτο δόγμα πίστεως καὶ ἱερὰ ὀποχρέωσις.

Τῇ ἱερᾷ καὶ πατροπαράδοτῳ ταύτῃ παράδοσι ἠκολούθησαν ὁ Ἑλληὺ Χριστιανὸς γενόμενος, ἀλλ' ἀντὶ τῶν ἀρχαίων μυστηρίων ἐμνεῖτο πλέον εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας κείμενα μυστήρια· ἀλλ' ἔκπερεν ὡς ἀκαρπώτερον στοιχεῖον τοῦ θρησκευτικῆς βίου τὸ ὑπάρχον καὶ αἱ ἱεραὶ ἀποδημίαι, καὶ ἐκποῦντο τοιαύτας ἀποδημίας εἰς πολλοὺς θαντασοφούς ναοὺς, ὡς καὶ σήμερον, ἀλλ' ἡ ἱεροτελεστία καὶ ἐπιβεβλημένη πλέον ἐθεωρεῖτο ἢ εἰς τοὺς ἁγίους Τόπους, τὸ τιμαλφέστερον καὶ θεϊώτατον προσκύνημα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔνθα καὶ μεγαλοπρεπέστερος ἀνηρέθη ὑπὸ τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας· Ἐκείνη δὲ τῆς Ἀναστάσεως ναὸς, ἢ προσκύνημα τοῦ Τόπου, «οὐ ἔστησαν οἱ κόδοι τοῦ Κυρίου» ἦτο ὁ μνημειώτερος πόθος παντὸς Χριστιανοῦ, καὶ ἡ ἱστορία τῆς ἱερᾶς ταύτης ἀποδημίας· ἐγένετο ἀρκευμένη· γνωστὴ ἐν τῷ κόσμῳ διὰ τῶν Σταυροφοριῶν, αἰτίας ὅσας ἀντὶ τὰ διεκδικῶνται τὴν μεταβῆσιν εἰς τοὺς ἁγίους Τόπους, ἐπειάχθησαν τὴν κλήση αὐτῶν ὑποδοῦμαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων.

Καθ' ὃν χρόνον λοιπὸν μυρία προῦβάλλοντο εἰς τὴν ἱεράν ἐκείνην ἀποδημίαν ἐμπόδια, καὶ τοσοῦτοι· κενδύνοσι δὲ τῆς οἱ πρῶσκηνηταί, νέον θρησκευτικὸν κέντρον ἐπέσῃσαν ἢ πατροπαράδοσις εὐσέβεια τοῦ Ἑλλήνος καὶ ἰδύσθησαν κατὰ τὴν ἱερότητα πρὸς τὸν ἁγίον Τάφον. Ποῖον λοιπὸν ὄνομα ἠδύνατο τὰ προσδώσει εἰς τὸ νέον προσκύνημα τὸν ἁγίον ἡγῆσαν, καὶ τὸσον θεοπρεπέως μεγαλεῖον, παρὰ τὸ θεῖον ἐκείνο ὄνομα, ὅπερ ἐν ἐκείτῃ στιγμῇ καὶ ἀνάγκῃ ἔλα παρὰ Χριστιανὸς ἀπὸ στόμα, τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου·

Ὅθεν, ὅταν ὁ Ἄθως προεφίσθη ὡς ἱερός χώρος καὶ μετωνομάσθη ἀγίον Ὅρος, ἀφικρώθη εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον· ἦτι· μετὰ Θεὸν ἔχει τὴν τιμιώτεραν θέσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν. «Γὰρ τὸ αὐτὸ καὶ μετὰ δίκαιον—κίηρον καὶ παρὰ βίβλιν—τῆς Παναγίας Δέσπονας—σὲ ὀνομαζόντων ὀλοι», ψάλλει μονοῦλητος· Ἐπίσκοπος, ἐπισκεπθεὶς τὸ ἁγίον Ὅρος·

Ὅθεν ἰσχυρῶς ἐπιλογῆ ἢ ἐκλογῆ αὐτῆ, διότι πλὴν τῶν φρονιμῶν κελόντων, ὅν βρῖσκει ἀσφαλῶς· ἢ καὶ ἐν τῇ ἀρχαίῳ ὀνομασίᾳ αὐτῆ Ἄγιον καὶ ἄ· εἰπερ ἢ· καὶ ἄλλοι θαυμασῶς· ἐξήμνησαν ἐκ τῶν Βυζαντινῶν ἱστορικῶν ὁ Γρηγορῶς· κημίνας· ἐν μέσῳ ἀσπιβῶ· τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν εὐρίσκειται ὀλοία ἀποκατασκευασμένη τῆς γῆς· διὰ τῆς τοῦ Ζεφροῦ διώρυγης, καὶ ἀποκαλεῖται ἀληθῶς· ἀποικίαν θρησκευτικῆν, μικρῶν τοῦ λαοῦ κώμαον διὰ τοὺς θεῖοντι· εἰσκολώτερον τὰ ἐπιπονητήσῃ μετὰ τοῦ ὑπερσομῶν θεοῦ, διὸ καὶ οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι τὸ ἰδιοφῆ· τοῦ βραχίονα τοῦ ἐκείνου καὶ κελῶν τῶν ὀνομαζόντων, «φρονητηρίῳ ἐξήμνητο» καὶ

Φιλόστρατον, τῷ Ἄθῳ, ὅστις δὲως ἀποκώμα· ἀναθρόσκει ἐκ τῆς θαλάσσης, κίπει, ὡς· λαυκῶν μετῶρον διασχίζων τὰ νέφη, καὶ ψύσῃ τῶν οὐρανῶν ἀψίδων. Καὶ ὄντως, ἔνεμα τοῦ ἀθωοῦ ὑψοῦς τοσοῦτον καὶ τὸ ἀνεπὶ ἄσπερον ἐκεί, ὥστε δίκην ὑψηλῶν ἀετοῦ μεταρροῦμενος· ὁ θνητὸς ἄσπερον τὸ βάρος τῆς ἕλης, καὶ προσπαθεῖ τὰ συλλῆβῃ τὰ ἀσπύλλητα. Ὅθεν καὶ ὁ Ἀπολλώνιος· περὶ ἐργῶν· ποῖ· ἐρωτῶ τὸν μαθητὴν αὐτοῦ ἰταίμενον ἐπὶ τοῦ Ἄθῳ εἴπῃ· οὐκ εἰπέιν, ὡς ἄμει δ, τι ἐξηγήσῃ· τοῦ θεοῦ βαδίζων ἀγροῦ τοῦ οὐρανοῦ· ε (φιλόστρ. τὰ εἰς Ἀπολλώνιον I. V. 2.).

Ἀλλὰ πλὴν τῆς μοναδικῆς ταύτης φύσεως, ἦτις τὰ μέγιστοι συνιθεῖ τοῖς κατὰ θεὸν φιλοσοφῶσιν· ἐκρίσῃ καὶ ἔτερον λόγον σπουδαῖος· συντελέσαντα εἰς τὴν τοιαύτην προτίμησιν τοῦ Ἄθῳ. Ὁ Θεουκιδίδης· παρῆται ἡμῖν τὴν πληροφορίαν εἰς τῆς ἐποχῆς· αὐτοῦ τῶν κατοικῶν τοῦ Ἄθῳ τὸ πλεῖστον ἦν Πελασγικόν· ὡς γνωστοῦν δὲ οἱ Πελασγοὶ ἦσαν κατ' ἐξίμνησιν θρησκευτικῆς φύλης, καὶ οἱ Ἕλληνες παρὰ τούτων παρέλαβον τὰ τῆς θρησκείας, ὡς μαρτυρεῖ ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας. Ἐν Ἄθῳ, ὡς δῆλον γίνεται ἐκ τῶν σκοπιμῶν παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν ἀναφορῶν καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων ἀρχαίων μνημείων, ἄπερ τῆδε κεικείσε ἀνεκαλύφθησαν, ὑπῆρχε πλῆθος ναῶν ἀρχαίων, κατ' ἐξοχὴν ὅμοι· ἐλατρώτερο δὲ Πελασγικόν· Ζεὺς ὑπὸ τὸ ἐπίθετον Ἄθῳ, ὀντινος καὶ πόλις ἐπάνωμος· ἦτο τὸ Δίον, καὶ ἄλλα ἡγεμονοῦντων ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἄθῳ ἰδύμενον· ἀλλὰ καὶ Οὐρανῶν πόλις ἢ Οὐρανόπολις παρὰ τὸν ἱσθμὸν ἐτίσθη, ἐν ἢ ἐτιμάτο ὀχι ἢ ἀνδρῶν, ἀλλ' ἢ ὁ ὄρανα (ἢ Ἀφροδίτη· ἐπὶ ἔρωτι καθαροῦ καὶ ἀπληλαγμένη ὀδουσαν αμαίτων) (Πανθ. 9, 16, 3). Ἄν δὲ πτετεύσῃμεν εἰς συναξήριον τι τοῦ ἸΕ', αἰῶνος, ὅτι «ὁ Ἄθῳς πόλις ἱερὸν ἐκαλεῖτο», γνωρίζοντες δὲ καὶ ἄλλα ἱερά παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· ὅρι, ὡς τῆς Ἑρμῆς τοῦ Λάτρου, τῶν Ἀχαιῶν, Θηβῶν, ἄπειρα κατέστησαν ἔπειτα ἔστια μοναχισμοῦ, τότε κατ' ἀνάγκην δὲ παραδεδωμένον γενικὴν τὴν μετουσίωσιν, ἦν ἐποικήσῃτο ὁ Χριστιανισμὸς· ἐπὶ τῶν σεβασμάτων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς θρησκείας· καὶ ὅταν τὸν νῶν τῆς Παρθένου Ἄθῳ, μετέβλην εἰς ναὸν τῆς Παρθένου Μαρίας, τὸν νῶν τοῦ Ποσειδῶνος εἰς ναὸν τοῦ ἁγίου Νικολαίου, τὸν ναὸν τοῦ Ἀπολλῶνος· Ἡλίου εἰς ναὸν τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ κ.τ.τ. τότε καὶ τὸ ἱερὸν ὄρος τοῦ Ἄθῳ ἐβάπτισεν Ἄγιον Ὅρος, ἄπειρα μετεκόσμησεν ἀπὸ κεικείδων εἰς σεμνῶτατον προσκύνημα, κατέμεστον μεγαλοπρεπῶς ἐκτεκῶν ὀκων, οὐ· ἢ κλοσειόδωρος εὐσέβειαι τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατορῶν ἀνεστῆλῃσε, καὶ ὁ ἐνθεος· ζῆλος τῶν Χριστιανῶν ἐξουσίωσῃ ὁ γενναιοδῶρος ἐπροκίσειεν· διὸ ἐν ἐξίμνησιν ἐθουσιασμῶ ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος· ὁ Ἀ Παλαολόγος ἀναφωσῃ· «εἰ δὲ παρῆδειον ἔτερον, ἢ κεικείσῃρον οὐρανόν, ἢ καὶ ἀρεῶν πασῶν καταγωγήν τοῦ· ἄν τις κίλῃσειεν, οὐκ ἄν ἀμάριον τοῦ δένετος». Καὶ οἱ μὲν ἀρχαῖοι, καίτοι ἰδύσαν ἐκεί τὴν Οὐρανοπόλιν, καίτοι ὑποῖνον φιλοσοφῶντες· ἐπὶ τῆς ἀθῳας· ἐκείνης κορυφῆς· ὀδὲν κατώρθωσαν, ὡς παρατηρεῖ ὁ Φιλόστρατος (ἐνθ. ἀν. 3) εἰ, «δ, τι ἀρετῆ καὶ δ, τι δικαιοσύνη τε καὶ σωφροσύνη οὐ· Ἄθῳς· ἐκείτῃ τοῖς ἀνελεθῶσιν, οὐ· ὁ θαυμάσιος ὑπὸ τῶν κορυφῶν Ὀλυμπος, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς ψυχῆς διορώσῃ...» Καὶ ὄντως, τοῦτο, ὅπερ ἔλαπιν ἐκ τῶν ἀρχαίων θεολόγων κατοικῶν τοῦ Ἄθῳ, ἐπεδωγίλευσεν ἢ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ κλοσιῶς εἰς τὸς· ὡς ὀλοσῃμῃ· ἀντικαταστήσῃσε εἰς τὴν θέσιν τῆς ὀβαντίας· Ἀφροδίτης· τὴν μητέρα τοῦ Βασιλέως· τῶν Οὐρανῶν, τὴν ἔπερ· ἐνδοξον ἄρκαίμ, καὶ κτεῖσῃ ἀληθῶς τὸ ἁγίον Ὅρος· ἐπὶ τῆς πόλις· ὡς ἀποκαλεῖ αὐτὸ ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινῶν, ἢ δὲ οὐρανογενεῖων ἐκείνη κορυφῆ κίμῃ· μετῃμῃσῃ γῆθεν τοὺς τῷ θεῷ ἐκεί ἀφερομένους πρὸς τὸν οὐρανόν.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΟΥΡΤΣΕΣ ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΥΠΟ ΤΟ
ΦΩΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΜΕΡΟΣ Α΄.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΟΥ DÖLGER.
ΠΕΡΙ ΧΡΥΣΟΒΟΥΛΩΝ ΓΕΝΙΚΟΣ.

Franz Dölger, Aus den Schatzkammern des Heiligen. Bezugs 115 Urkunden und 50 Urkundensiegel aus 10. Jahrhundert, im Auftrage und mit Unterstützung der Bayerischen Akademie der Wissenschaften herausgegeben.

Textband σ. 363 von Münchener Verlag (bisher F. Bruckmann. Tafelband 128 Tafeln E. Schreiber, graph. Kunstanstalten (1948). Stuttgart, Verlagsnummer 796.

ΚΡΙΣΙΣ ΥΠΟΜΝΗΣΤΙΚΗ

Ο παγετός πολεμικός είχε αυτό το κατόν, ότι ανοίξε δια τους Ευρωπαίους τα θησαυροφυλάκια των Μονών του Αγίου Όρους - ο λόγος περί των επισημών έγγραφων, απερ μετά θρησκευτικής όντως εύλαβείας και φανατισμού, ούτως ειπείν, εφύλαττον από χιλιετηρίδος οι Αχαιοί. Ο έπιστημονικός κόσμος εθαύμαζε τον πρωτον, όστις ευρύπετο εις τα Αρχεία του Άθω δια των συνοπτικων περιγραφών Ιησούζου Βρασονιερ, Βάρααυ, Πορφυρ. Ούβπένου

1. Müller¹ V. Langois, Σεβασσιάνωφ, Ἀθράμοβιτς.

"Ἐμείνα ἑυθαμβος δέ ὄσε ἀνέγνω τὰ παλαιγενῆ ἔκείνα χρυσοβούλλα καὶ πατριαρχ. σιγήλια, ἅπερ ἔδημοσίευσαν ὁ οὐσπένσκις εἰς πολλοὺς τόμους τῆς «Χριστ. ἀνατολῆς» (τὰ παραλείποντα ἐξέδωκεν ὁ Συρμου). Εἶναι τὰ «τυπιὰ» τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ πατριαρχαία ἔγγραφα τοῦ Πρωτάτου Φίλιππος Μεγελ Λούτος εἰς τὰ τυπιὰ τοῦ οὐσπένσκι προσέθετο καὶ τὸ τῆς Λαύρας ὡς καὶ εἴην Διαθήκην τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου). Μερονωφείνα δέ ἠγνώρισαν ἡμῖν ὁ φτωρένσκι, ὁ μόρτζμαν, ὁ Βασιγιέβσκι, ὁ Ζακαρίαις νομ Li ngenthael, ὁ H. Gelzet κ. ἄ. Ἄλλ' ἀπὸ τῆς συστάσεως τῶν «Βυζαντινῶν χρονικῶν τῆς Πετροπόλεως ἔχομεν νέα περίοδον. Εἶναι τὰ actes de l' athis διαφόρων μετὰ τῶν σειρῶν ἔγγραφων ἅπερ ἔφερον εἰς φῶς ὁ W. Regel, ὁ Λουδ. Petit, ὁ E. Kuzty καὶ ὁ B. Κοζαβλετ. Ἡ τῶν ζένων ἐπισκεψίς καὶ αἰ διὰ τοῦ τύπου ἐρχασίαι ἐξυπνήσαν καὶ τινὰς τῶν λογίων μοναχῶν τοῦ Ἁθῶ καὶ ἄλλ. τους περὶ τῆν ἰστορίαν αὐτοῦ ἀσχολουμένους². Πρῶτος τῶν

1. ὅσος ἐξέδωκεν ἐν τῷ Slavische Bibliothek (I, 1851) πρὸ τοῦ Langois ἰεπομερῆ κατάλογον τῶν ἐπισημῶν Ἀθωνικῶν ἔγγραφων, ἔπειτα μετὰ τοῦ Niklosich περιέλαβον πολλὰ τούτων ἐν τοῖς Acta et diplomata patziazchata.

2. Πλήρη βιβλιογραφίαν εὑρίσκω τις ἐς «τὰ Ἀγιορειτικά Ἀρχαία κτλ.» δημοσιωθέντα παρ' ἡμῶν ἐν τῇ Επετηρ. τῆς Ἐται. βιβ. σπουδῶν, τομ. Ζ-Η 1930-1931. Ἐκ τῶν Ἐγγήνων μόνος ὁ Κ. φρεαρίτης μετῆχ. τοῦ Πανεπιστημίου, ἐδημοσίευσεν θαυμασταὴ περιγραφὴν 53 χρυσοβούλλων τῆς Λαύρας ἐν τῷ 14' τόμῳ τῆς Πανδώρας σ. 39, 49-51. Ἐσχάτως τῷ 1921 ἐξέδωκε καὶ συνοπτικὸς κατάλογος τοῦ ἀρχιδου τῆς ἱερᾶς Κοινοβότου ὑπὸ ἐπιτροπῆς (βλ. D'Özget, Mönchstaed Athens, σ. 96).

Ἑλληνῶν μοναχῶν, ὅσοι ἐδημοσίωσαν ἐπίσημα ἔγγραφα, εἶναι ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ἐξέδωκεν ἐν Κιέβω τὰ Acta praesertim graeca Rossici in Monte Athos monasterii. Ἄλλ' ἑκείνος ὅσοι εἰργασθῆναι πλέον πάντος ἔργου εἰς τοῦτο εἶναι ὁ ἠλέξανδρος Μουρῶτης, οὗτος ἐδημοσίωσαν ἐν τοῦ Μουσ. ἀρχείου περὶ τὰ 100 ἐπίσημα ἔγγραφα, ἰδίως σιγίλλια πατριαρχικά καὶ περὶ τὰ 80 χρυσοβουλτα καὶ προσαχματα ἐν τοῖς περιοδικοῖς Ἐκκλ. Ἀληθεία Ἑλλ. φιλ. ἐκδόχῳ ΚΤόχως, Ἐπιθεωρ. νεοτόχου καὶ Βυθ. χρονικοῖς Π/τόχως (καὶ ὄχι δὲν βλέπω αὐτὸν μνημονεύμενον παρὰ Dölger).

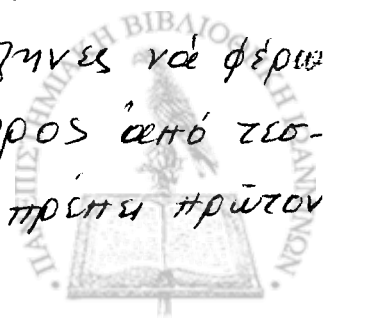
Καὶ οὗτος ἐν τῶν ἀντιγράφων. ὁ μαετ. Μ. Γεράσιμος ὁμοίως τρόπον κατεξήρτισεν ἐν τῶ « Ἀθωνί » τοῦ δεκάδα ἔγγραφων καὶ δὲ τὰ πρῶτα χρυσοβουλτα τοῦ Πρωτάτου καὶ τὸ « κανονικόν » τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τῆς Λαύρας. Οὗτος ὄχι εἶχε τὴν ἐπιτιμωμένην γὰρ ὁμολογήσει, ὅτι ἀντιγραφεῖ (καὶ δὲ ἐν τῶν τοῦ Θεοδορητοῦ) εἶχεν ὑπὸ ὄψει « ἐπίσημον ἔγγραφον οὐδὲν εἶδεν » (Ἐκκλ. Ἀληθ. ἔτος ΚΔ', σ. 184). Καὶ αὐτὸς ὁ πορὺς οὐσπένουης ἐν τῆς αὐτῆς πηγῆς ἠντιμωσαν, ἐν τοῦ « φιλοθετιμοῦ χειρογράφου » καὶ τοῦ Κουζουμουσιανοῦ: « Γράμματα ἀρχαῖα συμφερόμενων τῶν πρωτοτύπων ἐν τῶ Πρωτάτῳ, ἀντιγράφονται δι' αἰτίσως τοῦ πανοσιολογιώτατου Ἀρχιμανδριτοῦ καὶ ἐπιτρόπου τῆς ἱερᾶς μονῆς Κουζουμουσιανῶν κυρίου Γρηγορίου » (Χριστ. Ἄνατ. III, 1877, σ. 314 βλ. II 139). Κατὰ χρῆσιν ἀντιγράφων ἀνευ τίνος ἐλέγχου ἐπονήσατο ὁ μαετ. Ἀρχιμ. Γεράσιμος Σμυρνάκης εἰς τὸ « Ἅγιον Ὄρος », ἔχματασπείρας 40 καὶ πλέον

ποιείται ἔγγραφα. Τὸν ναύαρχον Μιχ. Γούδαν ⁻⁴⁻ εὐδόμενα
 τὰ ἔγγραφα τῶν μονῶν Βατοπεδίου καὶ Φιλοθέου³.
 ἐμιμήθησαν καὶ ἄλλοι Ἀγιορείται, οἱ Βατοπεδῖνοι
 Ἀρμάδιος καὶ Ἀλέξανδρος, ὁ ἱθυρίτης Γιωακείμ, ὁ
 ἐπιυρίδων Λαυριώτης⁴, ὁ Γαβριήλ Ἐσαυρονικητιανός, ὁ
 Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης καὶ ὁ Ἀρχιεπ. Χριστοφόρος
 Κενῶς ἔδωκαν εἰς φῶς διὰ τοῦ ἐν Θεσσαλονικῇ περι-
 οδικοῦ «Γρηγόριος ὁ Παλαμάς» ποσῦτιμα ἔγγραφα
 ὁ τελευταῖος ὑπερκόνησε πάντας τοὺς εἰρημένους
 λογίους Ἀγιορείτας, διότι οὐ μόνον τὰ χρυσόβουλα
 καὶ σιγήφια τῆς μονῆς Δοχειαρίου ἐδημοσίωσεν ἐν τῇ
 Ἐπετηρ. τόμ. Δ' σ. 285-311, Ε' σ. 100-229, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ
 ἱστορίᾳ τῆς εἰρημένης μονῆς (Ἀθήναι 1921) περιέλαβε
 ποσῦτα. Ὁ ἀείμνηστος Κενῶς εὔρε μίμητάς τὸν Βερ-
 γασάκη Γρηγοριάτην καὶ Εὐδόκιμον Ἐηροποταμηνόν,
 οἵτινες μετὰ τῆς ἱστορίας τῶν μονῶν τῶν ἐξέδωκαν
 καὶ τὰ ἔγγραφα (ἀντίγραφα). πιστεύω ὅτι εἰς τὴν συ-
 νέχαιαν τῆς ἐκδόσεως ὁ κ. Dölger θὰ εὐαρεστηθῆ νὰ
 μνημονεύσῃ τοὺς πρωτοπόρους τούτους ἀγιορείτας (μόνον
 τὸν Εὐδόκιμον καὶ τὸν Κενῶν ἀναφέρει), οἵτινες ἦνοι-
 ζαν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν Εὐρωπαίων. Ἐξακολουθοῦσι

3. Ἐν τῇ Ἐπετ. τόμ. Γ' σ. 113-134 καὶ ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Χριστ. Ἀρ-
 χαιογ. Ἐταιρ. περιόδ. Β' 1925, σ. 211-248. Ἀλλὰ δὲν εἶχε ὅτι
 ὄφει προηγηθεῖσαι ἐκδόσεις, ὅπως καὶ Εὐλόγιος ὁ Ἀγιοπαυλίτης διὰ
 τῆς μονῆς Ἁγίου Παύλου τὰ ἔγγραφα, ἅπερ ἐξέδωκεν ἐν «Νεῇ Ἐποχῇ»
4. Τὰ δημοσιεύματα τοῦ ἐπιυρίδωνος προέρχονται ἐκ ¹⁹²³
 νεωτέρων ἀντιγράφων τῶν 820 Λαυρ. κωδίκων καὶ ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου,
 ἴδια τὰ τῆς μονῆς Περισσερῶν καὶ ἄλλων μονηρίων τῆς Θεσσαλονί-
 κης (βλ. Θεολογία τόμ. Ε' σ. 257-267). αὐτὸς οὐδέποτε εἰργάσθη
 ἐπὶ τῶν πρωτοτύπων τοῦ ἀρχείου τῆς Πάρας, ὡς ἀπεδείχθη εἰς
 τὸ φυλλάδιον «Τὸ μωρὸν ἄλγος» Θεσσαλονικῆ, 1929, ἐπειδὴ δὲ ἐξε-
 λάμβανεν ὁ εὐλόγητος πᾶν νοσηρὸν καὶ ἀνεύροτον, ὅταν
 ἐδημοσίωσεν ὡς νῦν τὰ ἀναστάσιμα καὶ ποσῦτα ἐκδόσιντα
 καὶ αὐτὰ ἀναστῶσα ὡς ἀνεύροτα!

δὲ νέοι νῦν λόγιοι ἀγιορείται συνεχίζοντας τὸ ἔργον ἐν τῇ «Γρηγορίῳ Παλαμᾷ» καὶ ἐν τῇ ἐν Βόλῳ ἐκδοδομένη «Ἀγιορειτικῇ βιβλιοθήκῃ». Ἐκ τῶν ἡρεσέρων ἔργων ὁ φίλος κ. Dölger ἀναφέρει μόνον τὸν «Κατάλογον τῶν ἐπισημῶν ἀθωνικῶν ἐγγράφων τοῦ Π. Οὐσπένσκυ» οὐδὲν δὲ ἕτερον. Καὶ ὅμως μόνον εἰς τὴν «Ἱστορίαν τοῦ Ἀσκητισμοῦ» (Θεσ/νικῆ 1929) καὶ εἰς τὸν «Ἅγιον Στέφανον ἐν Ἀθριανουπόλει, πατριαρχικὸν μετόχιον τῆς μεγίστης Πάυρας τοῦ Ἁθῶνος» (Ἀθῆναι 1939, ἀνατ. ἐκ τῶν σ' τ' τοῦ μου τῶν «Φρασεῖων») ἔχουσιν δημοσιῶσαι περὶ τὰ 70 ἐπισημὰ ἔχγραφα, οὐχὶ ἐξ ἀντιγράφων, ἀλλ' ἐκ τῶν αὐτογράφων ὑποσημαίνοντα καὶ τὰς διαφόρους γραφὰς ἀλλὰ δὲ μάλτον στούδαίσε εἶναι τὰ ἐν τῇ «Γρηγορίῳ Παλαμᾷ» καὶ ἀλλαχοῦ. Παρέλειπε τὰ δημοσιῶματα τῶν ἀγιορειτῶν, τὰ σπανῶς συνδεδεμένα μετὰ τοῦ ἔργου του, καὶ — ἐπιτραπήτω μοι γὰρ εἶπω — περιέλαθον ἐν τῇ προανασημῶν βιβλιογραφίᾳ ἄλλα ἀσχετὰ. Καὶ διερωτῶμαι εἰς τί χρησιμεύουσιν ἑαυτοῦ τὰ ἐξῆς:

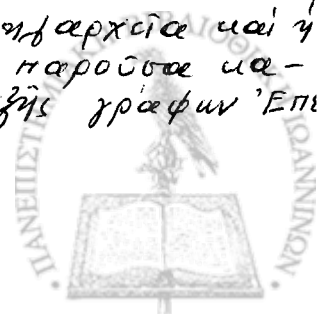
A. Martini, Manuelis Philae Gazmima inedita καὶ τοῦ Δ. Ξαναφάντου τὸ περὶ Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας τοιοῦτοι, εἰς οὓς σπανίως γίνεται παραπομπή, εἴθισται γὰρ τίθωνται ἐν ταῖς σημειώσεσιν. Ἀλλ' ὁ ἔξην ἀναγνώστης θὰ ἐπιθύμῃ νὰ μάθῃ πῶς ἐπιτρέπη γὰρ ἐκ μεταγενεθῶν οἱ ξῆνοι τοὺς θησαυροὺς τούτους, ἀφ' οὗ ἐν Ἁθῶν εἶχοντες τοὺς κατακτήτους πρὸς τοῦτο ἐπισημῶνας, καὶ διατί δὲν ἔσπευσαν οἱ ἔξην γὰρ φέρωσιν αὐτοὺς εἰς φῶς, ἀφ' οὗ μάλιστα τὸ ἴδιον ἀπὸ τῶν σαφαινεστάτων ἐγένετο ἔλληνικόν. Καὶ πρῶτη πρῶτον

γὰ ἀπολογηθῶ δι' ἑμαυτὸν. Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν τοῦ 1919 ἐπανῆλθον εἰς τὴν Παύραν καὶ ἤρχισα γὰ περιου-
 ζῆσθαι τὰ παρατηρήματα τοῦ ἐπ. Πάμπρου, καὶ συνέταξα
 διτομον κατὰ τοῦ 5. ἔποτέ μνησθε μὲν ἀπελευθέρωσιν
 τοῦ ἱεροῦ τόπου καὶ ἔπειτα ἡ ἐξτ. Κυβέρνησις μοί
 ἀνέθηκε τὴν ἀναδιοργάνωσιν αὐτοῦ. Τέλος, ἀφοῦ ἡ κρα-
 τική δύναμις τοῦ Βορρα ἐπεβλήθη εἰς τὸν Βενιζέλον, ἀνε-
 κλήθη δια' νὰ ἀφεθῆ ἀνοιχτὴ ἡ θύρα εἰς τὴν εὐσχή-
 μονα ρωσ. ποθιτικὴν πρὸς διεθνοποίησιν, καὶ διωρίσθη
 καθηγητὴς ἐν Ἀθήναις. Τῷ 1923 ἐδημοσίωσα 9 ἀρθρα ἐν
 τῷ « Ἐμπρὸς » (1-9 Ιουλίου) καὶ ἔεπερουν τὸν κώδωνα
 τοῦ κινδύνου περὶ τῆς δημιουργηθείσης ἐκεῖ ἐπιρροῆς
 κατὰστασεως. « Οἱ θεσσαροὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐν κινδύνῳ ».
 Ἄνευθῆθη ὑπὸ τῆς μετάνοίας μου καὶ ἔγραψα ἐκεῖ με-
 χρι τοῦ 1935. Κατὰ τὰ ἔτη αὐτὰ κατάρθωσα γὰ ἀνα-
 διοργανώσασθαι τὸν τόπον ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ νέου κα-
 ταστασιτικοῦ Χάρτου. Ἰδρύσαθαι τὴν ἀθωνιάδα σχο-
 λήν, συνεστήσαθαι τυπογραφεῖον καὶ κατηρτίσασθαι τὰ
 ἀρχεῖα καὶ σπουφυλάκια τῶν μονῶν. Ταῦτα ἐνοῦ-
 ζαι ἐγένοντο οὐκ ἀπονηζέ, ἀλλὰ δια' μυρίων μόχθων
 καὶ ἀχῶνων σιληρῶν⁶. Εἶχομεν κρισιολογίας περὶ ὀρι-

5. Ὁ πρῶτος τόμος ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις τῷ 1930, ὁ δευτέρος ἤρχι-
 σεν εἰς τὴν θεολογίαν, ἐδημοσιώθησαν 100 σελίδες καὶ τὸ ὑπόλοιπον
 ἐν 200 περίπου σελίδων ἐπητέθη! εἰς τὰ Γράφια τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς
 Ἀθηνῶν, ἐμοῦ εὕριστομένου εἰς Κορυζοῦσαν. ματαίως ἀναζητῶ ἐπὶ δευ-
 ερίαν αὐτόν καὶ δὲν εἶρον. Ἴσως λογιολόγος τις δημοσιεύσῃ αὐτόν
 θανόντος μου, ὅπως ἐδημοσίωσαν τὰ ἔργα μου ἴντος, ὡς ἴδια
 αὐτῶν, (ἐξ. Μωρὸν ἄλλας).

6. Βλ. Εὐλογίου Κορυζοῦ Λαυριώτου « Τὰ κειμηλία καὶ ἡ
 βιβλιοθήκη τῆς ἐν Ἀθῶν μονῆς μη. Παύρας. Ἡ παρούσα κα-
 τὰστασις αὐτῶν ». (ΕΠΙΣΤ. τόμ. Α' σ. 306-345) ἐφεξῆς γράφων Ἐπι-
 τηρῆσις ἐνοῦ τὴν τῆς Ἐταιρείας τῶν βυθ. σπουδῶν.

-7-

αειών φυγμάτων, ἔπρεπε νὰ ἐξασφιδώσωμεν τὴν γνησιότητα τῶν παρουσιαζομένων τιτῶν. Τότε ἐδημοσιεύσαμεν τριῖς πραγματείας: «Περὶ τῆς ἀρχαιότητος τῶν σφραγίδων καὶ σημασίας τῶν ὄρων χρυσοφόρον, ἀργυροφόρον, κηρόφορον κ.τ.τ.». «Τὰ ὀριζομενά φυγμάτα καὶ τὸ κῶρος τῶν ἐπισημῶν ἐγγράφων» (τῶν πλαστῶν). «Τὰ χρυσοφόρα τῶν ὑπερόμων τῆς μαγδοβλαχίας καὶ τὸ σύμβολον ΙΩ»⁷. Συγχρόνως ἐίχε φέρῃ νυχθημερόν πρὸς ἀντιγράψην τῶν ἐγγράφων τῆς μαγ. παύρας, ὡς καὶ τῆς τοῦ Διανυστοῦ διὰ τὴν τῆς ἱστορίας ἔκδοσιν. Ἐγὼ δὲ κατεβλήθημι εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ καὶ εὐρισκόμην περὶ τὸ ζέλος, τὸ θῆρος τοῦ 1916 ἔρχεται ὁ Kizsorr Lake μαθηγῆς ἐν Ηατνωατ. Ἦτο ὁ μόνος ὅστις ἠδύνατο ν' ἀνοίξῃ τὰ θησαυροφυλάκια ἀπὸ θραύσεως ἐπιφοιτῶν εἰς Ἄθω. Εἶχεν ἄδουσι ἤδη τὸν καταλόγον τῶν χειρογράφων τῆς παύρας, φέροντα τὸ ὄνομα τοῦ ἐπισημῶντος παυριώτου, ἔνω ὁ ὁμοῖος ἀνέβλεπε τὸν συστηματικὸν καὶ ἐπιτεταμένον τοῦ προηγουμένου χρυσοφόρου παυριώτου Μαδυστηνοῦ (πρόημα γερμανοῦ). Ὁμοῦ μετὰ τοῦ καταλόγου ὁ ἰατρός τοῦ εἶχε παραδώσει καὶ ἀντιγράφα ἱκανὰ ἐκ τοῦ παυρ. ἀρχείου. καὶ τότε, ἵνα ἐξισχύσῃ αὐτόν⁸, ἐπέτρεψε νὰ φωτογραφῆσιν τὰ αὐτὰ ἀντιγράφα, ὁ Γαβριήλ Millet εἶχε καὶ αὐτὸς ἀντιγράφα, ἅπερ ἄλλος παυριώτης, ὁ Κορνέλιος χρηματιζόμενος καὶ αὐτός, ὅπως καὶ ὁ ἠσκητιολόγος εἶχε παραχωρήσει εἰς τὸν Millet τῷ 1916-7, ὅτε κατεβλήθη ἡ Ἄθω τὰ συμμαχικὰ στρατεύματα. Τότε προσηγορεύθη ὁ

7. Βλ. ἀναγραφὴν συγγραμῶν κτλ. 1909-1935 σ. 24, 28-29.

8. Ὁ Kizsorr εἶχε γίαν ἐξοργισθῆ, διότι ἐνόμιζεν ὅτι εἶχε δαπανῆσαι διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ χρυσοφοροῦ, καὶ ἤθελε νὰ διαμαρτυρηθῆ.

Κορνήλιος ἢ μάλλον εξαγορασθεὶς ἐπέτρεψεν αὐτῷ⁻⁸ νὰ μεταφέρει ὅσα τὰ χρυσοβούτσια ἐν τῷ Ἑσθῶνι ἐντὸς πανα-
ρίων, πρᾶγμα ὅπερ οὐδέποτε ἐφανεύετο νὰ ἐπιτύχη ὁ
αἰετὸς Γαλιλάης ἀπὸ τοῦ 1894 συχνάων εἰς Παύραν καὶ
φιλοξενούμενος παρὰ τῷ ἀειμνήστῳ γέροντί μου Γαβριήλ⁹.

Μετὰ ψυχικῆς ὀδύνης ἐπαναλαμβάνω τὸ ὄνειδος τοῦτο τῶν δύο
Ἑλλήνων μοναχῶν (ὁ μὲν ἱατρός ἦν Αἰγινίτης, ὁ δὲ Κορνήλιος μιτρα-
σιᾶτης, ἀρχιεραμαστὴς τῆς Παύρας) χάριν γαλλικοῦ εὐσεβοῦς παρα-
σῆμου, διδομένου εἰς τοὺς κλητῆρας τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας, καὶ ὀλίγων
κερματίων ἅπερ κακῶς διεσπείσαν, ἐπώλησαν (sic) εἰς τοὺς βόνους τοὺς
Θησαυρούς..... οἱ πατέρες ἡμῶν τὸσον περιδῶς ἐφύλαττον τὰ κειμήλια
ταῦτα ἀναμένοντες τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ τόπου ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ
ἵσσοιο ὅστε εἰς αὐτοὺς τοὺς μεγάλους ἱστορικοὺς τοῦ Ἑθ. Πανεπιστη-
μίου Καρολίδην καὶ Λάμπρον ἐπέτρεψεν νὰ παραμύθωσιν εἰς τὸ
Θησαυροφυλάκιον. Ἐφοβοῦντο μήπως ἀνοίγοντες τὰ σκευοφυλάκια ἀνοι-
ξωσιν ἅμα καὶ τὰ ὄμματα τῶν τουρκικῶν καὶ ἄλλων ἐχθρῶν τῆς Ἐκ-
κλησίας. Ὁ Πάπας ἐπανειλημμένως ἀπέσειλε νὰ ἀντιγράψωσι τὰ
ἔγγραφα τῆς ἐν τοῖς ὀρίοις τῆς Παύρας διακελευμένης ἱταλικῆς μονῆς
τῶν Ἰματλητῶν. οἱ συνετοὶ πατέρες πάντοτε ἠρνήθησαν ὁ Κορνήλιος
ὅστις καὶ ἐπαρρησιοφορήθη ὑπὸ τοῦ ἑστ. κράτους τῷ 1921 τὰ παρῆ-
δωσαν εἰς τὸν Dom Rousseau, εἰς τὸ κατάστιχον τῶν ἐσθῶν τοῦ
ἀπεμπετοῦ εἶρον καὶ κονδύλιον τοῦ 1917 ἐν φράγματι χρυσῶν 5.000,
ὧν ἀπεσιώπητο ἡ προέλευσις. Ὁ νόμος νομίζω, περὶ τοῦ καταλόγου μίθρον
ἐπισημασμένην ἐξέχον ἐν τῇ Ἑστ. ΙΑ', σ. 394, ἀπέδειξε αὐτὸν κακὸν συ-
νοθύημα καὶ σπαράγματα τοῦ χρυσοστομικοῦ καὶ οὐ μόνον δὲν
περιέλαβεν ὅλους τοὺς κώδικας, ἀλλὰ θρίθει σφαιμάτων ἀσυχωρήτων.
Ἰησοῦν ὁ ἀνὴρ τελείως τὴν παλαιολογραφίαν ἠγάπησε μοναχοὺς ἀλλοὺς πρὸς
περιγραφὴν τῶν κώδικων. Κατόπιν ἐνεργειῶν μου ἐπεισε τὴν ἀγγλικὴν
κυβέρνησιν νὰ ἐετυπώσῃ τοὺς δύο παμμεγέθεις τόμους τὸ πανεπιστη-
μίου τῆς Καταβρυχίας, ὅπως καὶ τοῦ Λάμπρου, καὶ ἀπέσειλε τὸν πρό-
ξενον Θεσσαλονίκης τὸν Ἰούνιον τοῦ 1925 νὰ τοὺς παραλάβῃ ἀλλ' ὁ
ἐπιπέδων ἐπεισε τὴν ἐνταξίαν τῆς μονῆς νὰ μὴ παραδώσῃ, ἵνα μὴ κα-
ταρχθῇ ὁ ἰδιώτης τοῦ (Ἑστ. ΙΑ', 394-395). Ἡναγκασθὴν τότε χάριν
τῶν ξένων, εἰς οὓς ἐεμφερόθησαν ὁ κατάλογος νὰ κάρῃ ἡ-
ρῶν ἐξέχον καὶ νὰ ἀποδείξῃ τὰς ἀρετὰς τοῦ χρυσοστομικοῦ,
ὅστις δυστυχῶς ἐπέφυ. Ἐδῶκα αὐτὸν, πρὸς δημοσίωσιν εἰς τὰ ἑθνα-
μια, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἰδιώτης αὐτοῦρχος ὁ Εὐστρατιάδης, ἦτο φίλος
τῆς Διευθύνσεως δὲν ἐδημοσιεύθη ἡ κρισις μου, διαβουλεύεται δὲ
ὁ κώδικος ἐν τῷ συνηθῶτος καταλόγῳ. Δὲν εἶναι διόλον εὐχάριστος
ἐν ἐμῇ ὁ ἐξέχον οὗτος πρὸς συναδέλφους, ὃν εἶμαι ὑποχρεωμένος
χάριν τοῦ κοινῆ καλοῦ νὰ ἐπαναλάβω καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ
ἐφ' ὅσον τὸ κακὸν καὶ ἀνεπανόρθωτον, καὶ κατανοῶνται οἱ κώδικες
τοῦ μα. χρυσοστόμου, ὅστις ἐπίσης δὲν ἦτο ὅτι ἐστὶν εἶναι φίλος
ἢ ἀφῆκε καὶ ἀφῆκε ἢ ἐργασίας του

- 9 -

ὁ τόπος ὅτος ἐξηγήθη κατὰ τοῦ ἀπεμνηστείου τῶν τιμα-
 φῶν κειμηλίων καὶ αὐτοὶ οἱ ῥῶσοι, οἷζινες καὶ ἐμίνη-
 σαν κατ' αὐτοῦ τὸν ἀξιωματικὸν Ditz ὅστις καὶ ἐξώρισε
 τὸν Κορνηγιὸν εἰς μυτιλήνην (θεία δίωχ). ἀλλ' ὁ Millet
 δὲν ἦτο ἐνδεδικυμένον πρὸς ἐκδοσὶν ἐπισήμων ἐγγράφων, ἅτε
 μόνον περὶ τὴν θυφαντινὴν τέχνην ἀσχολούμενος, ἐπώλησε
 τὸν πρῶτον ἀμνηστὸν εἰς τὴν κόμησταν Γερμαίνε Ρο-
 υιλλεαζα καὶ τὸν παῦλον Γολλομπ ἧτοι μερικὰς φω-
 τογραφίας καὶ ἀντίγραφα τοῦ Κορνηγιῶν καὶ ἐπι-
 ρίδωνος ὁμοῦ μετὰ τῶν φωτογραφιῶν τὸν Lake Kicsorr
 καὶ διὰ τοῦτο τὰ actes de Λαντα φέρουσι ἐν τῇ προ-
 μετωπίδι ὀρθοῦν ὀνομάτων Rouilleza - Gollob - Mil-
 let - Spyridon de Λαντα καὶ ἀφιέρωσιν εὐγνώμονα
 εἰς τὸν Lake Cînzăθαν ἀπουσιᾶς τοῦ Κορνηγιῶν τὸ ὄνομα,
 διότι οὗτος εἶχεν ἀπέλθει ἀπὸ τοῦ 1924 πρὸς Κύριον).
 Ἄλλ' ὅταν οἱ ἐκδοταὶ ἐνεκυψαν εἰς τὴν μετέπειτα τῶν
 κειμένων παρετήρησαν τὴν γενομένην ἀπατην, ὅτι εἶχον
 ἀπορᾶσαι τὰ κείμενα ὡς γνήσια, ἧτοι τὰ ἀντίγραφα ἐν
 δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ χειρὶ ἦσαν πλήρη σφαλμάτων¹⁰.
 Διεκαρτερήθησαν πρὸς τὸν Millet καὶ ὑπεχρέωσαν αὐ-
 τὸν νὰ ἐνοσηψῆ ἀφιειδίως εἰς τὸν Ἄθω κατὰ τὸ θέρος
 τοῦ 1930. Ἐτύχε τότε νὰ περῶ εἰς τὸ ἀνώτατον ὑπουργί-
 ον, ἧμην « Πρωτεπιστάτης¹¹ τῆς νεοῦ Κοινότητος.

10. Ἡ γὰρ παρουσία εἰς τὸ V Διεθνὲς συνέδριον τῆς Ῥώμης
 τῷ 1936 ὑπὸ τῆς Rouilleza ἀλλ' ἦτο παρὼν ὁ κ. D'Éguez
 καὶ δὲν ἐχρηματώθη (βλ. Εὐλογοῦ Κουρίτζα Παυριώτου

11. Ἡ λέξις ἐπιστάτης, ὅπως καὶ πολλαὶ ἄλλαι τῆς ἀγορευτι-
 κῆς πολιτείας εἶναι εἰληκεμένη ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείας
 τοῦ Ἀριστοτέλους.

-10-

ἤθελε μέ ὀγκύνηρον ἐπιζητεῖον καί συνεργῶν χωρίς
νά προειδοποιήσῃ ὡς εἴθισται, ἕαν εἶναι δευτός. Περὰ τὴν
ἐπιμονὴν τοῦ διοικητοῦ κ. Χατζηβασιλείου, ἡ κοινότης δὲν
ἔνωει νά ὑποχωρήσῃ. Ἀγαποδούς τότε τὴν ἐπιστολὴν εἰς
τό διοικητήριον, ὅπου ἐφιλοξενεῖτο, ἐξέφρασα αὐτῷ τὴν
τύπην μου, διότι παλαιός φίλος τοῦ ἁγίου ὄρους ἠθέλη-
σε νά ἐπιθυμῆσθῃ οὕτω τό μαθεσίως. Ἐάν ἕσαστος,
εἶπον, εἶχε τό δικαίωμα νά ἔρχεται καί νά ἐπέρχεται
ἐλευθέρως εἰς τὰ σεκουφιλία, οὐδὲν θά εὐρίσκετο
σήμερον ἐντὸς αὐτῶν. Προσέθηκα δέ, ὅτι ἦλθεν ὁ
πατριώτης Σκεῦος Ζερβός, διάσημος ἰατρός, μετὰ τοῦ
Γεν. Διοικητοῦ τῆς Μακεδονίας στρατηγοῦ καί πρώην
πρωθυπουργοῦ κ. Ἐτ. Γονατᾶ νά ἐρευνηθῇ διά ρωδιακά
ἔγγραφα καί δὲν ἐπετρέψαμεν αὐτῷ. Ἄλλ' αὐτός ἐγνώριζε
πολύ καλῶς, ὅτι ἕαν ἠρώτα, οὐδέποτε θά ἔδιδον οἱ
ἁγιορεῖται τὴν ἄδειαν νά εἰσέλθῃ εἰς τὸν τόπον τῆν.
ὁ Βενιζέλος τότε πρό τῶν πιέσεων τοῦ Γάλλου πρεσβυ-
του ἀπέστειλεν ἀνώτερον ὑπάλληλον τοῦ ὑπουργείου
τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅστις ἐφάνισθίς ἐν συνεδρίῳ τῆς ἑβρᾶ
κοινότητος ἀνέπτυξε τοὺς λόγους, δι' οὓς ἡ κυβέρνησις
ἤτο ἠναγκασμένη νά παρίδῃ τοὺς τύπους. Ἄλλα « τὰ
καλοχέρια κερὰ εἶναι ἀλύριστα ». Τό φήγμα
παρεπέμφθη εἰς τὰς κυριάρχους μονάς, ὧν αἱ ἀπαν-
τήσεις ἐνίσχυσαν τὴν στάσιν τῆς ἑβρᾶς κοινότητος. Ὁ
κ. Millel εἶχε διαπραξῆ, ὡς ἀνέφερον αἱ μοναί ὄρ-
για κατὰ τὴν κατοχὴν τῶν γαλλικῶν στρατηγεί-
ων ἐν ἠθῶ, καί ἐξήσυχον οὐ μόνον πιέσεις διὰ
νά ἀποξίωσιν αὐτῷ τὰ σεκουφιλία, ἀλλὰ καί

αφάρσις χρυσοβούλων¹⁸. Τέλος καταλάμφθησαν οι
 αντιπρόσωποι της γερᾶς κοινότητος εἰς τὰς θερμὰς πα-
 ρουσίας τοῦ διακεκοῦς Βυφανζιολόγου, αἰτησαμένου
 μόνον ἐξωτερικῶς νὰ λάβῃ φωτογραφίας (καὶ οὐχὶ ἐν-
 τοῖς σεκυφυλακίοις) πρὸς συμπληρωτὴν τοῦ ἐυδοθέντος
 λευκώματός του περὶ τῆς ἀγιογραφίας καὶ ἀρχιτεκτονικῆς
 τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, εἰς δὲ τὴν κυβέρνησιν ἐπέ-
 λειψεν ὑπόμνημα περὶ τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ κατὰ τὸν εὐ-
 ρωπ. πόλεμον ἔναντι τῶν ἀγιορειτῶν καὶ περὶ τῶν κα-
 ταγγεθέντων. Οὐδεμίαν τῶν ἱερῶν μονῶν ἤνοιξε τὰς
 πύλας τῶν σεκυφυλακίων. Ἐξείρεθιν ἀπεπέρεσον ἡ
 πρώτη τῶν μονῶν ἡ μέγιστη λαύρα, διευθυνομένη τότε
 ἐπὶ τοῦ ἐπιρὶδωνος, ὃν ἐξηγόρασαν ὁ Millet δι' ἑνὸς
 τελευταίας τῆς μεταφῆς τῆς γαλλικῆς ἀκαδημίας
 καὶ διὰ 3000 χρυσῶν διὰ τὸν εἰσαγῶγῃ εἰς τὸ σεκυ-
 φυλακίον παρὰ τὴν ἐπισημὸν ἀπόφασιν τῆς γερᾶς κοι-
 νότητος, ὁ γάρ Millet ἔλαβε φωτογραφίας τῶν ἐπιση-
 μῶν ἔγγραφων ὑποσχεθεὶς εἰς αὐτὸν, ὅτι θὰ γένωνται
~~ἐπισημῶν ἔγγραφων ὑποσχεθεὶς εἰς αὐτὸν, ὅτι θὰ γένωνται~~
 συνειδόμενοι, ὁ δὲ Louis Bré-
 hiez τῶν χειρῶν. Οὕτως ἐξήλθεν ἐν τοῦ θυσιαρο-
 φυλακίου τῆς λαύρας ἡ μεγαλειτέρα συλλογὴ φωτο-
 γραφιῶν καὶ φωτοτυπιῶν, αὐτοκρατορικῶν χρυσοβού-
 λων καὶ σφραγίδων πατριαρχ. σιγίλλων καὶ μορφοβο-
 θούθων καὶ ἄλλων τιμαφῶν χειρῶν τοῦ πλουσιωτέ-

18. Καὶ ἐγὼ ζητήσατο χρυσοβούλα ἐν λαύρα μετὰ τὰς
 ἐργασίας τοῦ Millet ἐστάθη ἀδύνατον νὰ εἴρω καὶ δὴ
 τὸ τοῦ Ἀνδρονίου Β' παλαιολόγου διὰ τὸν τυφοπόταμον. Ὁ
 κωδικ. τῆς Βυφανζιολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Θεσ/νίκης κ. ἴ.
 Παναδόπουλος καταγγέλλει διὰ τῆς ἐφημερίδος «μακεδονία»
 (20 μαρτίου 1930) τὸν Millet ὡς τῆς ἐπισημῶν τῶν ἀρχαίων
 μονῶν τῶ 1916-1917 καὶ δὴ ὑπὸ τὸν ἐπιρὶδωνος τοῦ Κουρβουμουστοῦ καὶ
 τῆς λαύρας.

ρου μουσείου του Αγ. Όρους¹³. Ἄλλ' ὁ επιρρίδων ἐπεφορ-
 τίσθη καὶ ἀέθην ὑποχρέωσιν πρὸς τὸν Millet διὰ
 νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν ἀναγραφήν τοῦ ὀνόματός του ἐπι-
 τῶν Actes de Lantza νὰ ἐξασφαλίσῃ αὐτῷ παρὰ τοὺς
 τὴν προτεραιότητα καὶ ὁ δυνάμενος νὰ διεκδικήσῃ
 αὐτὴν ἤρην ἑγώ, ὅσοις ἀπὸ πρωταετίας συντόμως εἰργα-
 ζόμενυ πρὸς ἕδωσιν τῶν χρυσοβούζων καὶ σιγίλων,
 ἅπερ ἔχω ἀντιγράψῃ ἄτοσε εἰς δύο τόμους. Ἔπρεπε νὰ
 χαθῶ ἑγώ διὰ νὰ ἕδωθῶσι τὰς Ἀκτας. Κατηγγέθη
 γοιπὸν, ὅτι ὑπέξήρσα ἐν τοῦ ἀρχαίου χρυσοβούζου
 κ.τ.λ. Ἄλλ' ὁ επιρρίδων ἐν τῶν ἰδίων ἐπέριε τὰ ἀ-
 λόγια, διότι ἐφάρθανε ποτὴ χειρόγραφα ἐν τῆς
 θιβηθίου τῆς μονῆς καὶ ἔσειψε καὶ εἰς τὸν
 φίλον τοῦ Εὐστρατιάδου εἰς Πάριστος διὰ νὰ μὴ
 ἐπιστραφῶσιν, ἔβρινε δὲ ἐνεός, ὅταν ἑγώ παρουσιά-
 σα πρὸ τοῦ εἰσαγγελέως « πρωτόκολλον παραλαβῆς
 καὶ παραδόσεως » τῶν ἐν τῆς θιβηθίου καὶ τοῦ ἀρ-
 χείου δανεισθέντων (βλ. ἐμὸν σύγγραμμα « τὸ κράτος
 τῆς ἀθηνῶν » Ἀθῆναι 1944, σ. 194-197). Τὸ δὲ διασπύ-
 ριον μὲ ἀπηγγέζε παρὰ πᾶσι κατηγορίας διὰ
 βουζύρεατος (ὅπερ ἐδημοσίευσεν ἔτισης ἐνθ' ἀνωτ.
 σ. 179-181).

13. Ὁ γῆ ἢ περιπέτεια αὐτὴ ἐπιθέται συγχεμαζυμμένως πρὸς
 εἰς τὸν πρόλογον τῶν Actes de Lantza (σ. X-XI) ὑπὸ τοῦ
 Millet. Ὁ συνειδητός τοῦ Bénédict ὡς πρῶτον ἐξέδωκεν
 ἐν Annales de l'Institut Konradakou II, 1939, σ. 1-20
 τὰς μικρογραφίας ἐνός χειρογρ. εἰρητάρτου τῆς Λαύρας:
 « Les peintures du rouleau liturgique No. 2 du
 Monastère de Lantza » μετὰ παρενθῶν πινάκων. Τὸ
 σκευοφυλάκιον τῆς Λαύρας ἔχει περί τὰ 50 εἰρητάρτια ἀπὸ
 τοῦ I αἰῶνος (βλ. Εὐλογίου, Κουρίτζα, μητροπ. Κορυζοῦ « Λι-
 τουργικὰ ἀναμνηστικά. Συμβολὴ εἰς τὴν διορθωσὴν τῶν χειρογρ.
 θιβηθίων », Ἀθῆναι 1948 (ἀνωτ. ἐν τῆς θεολογίας, τόμ. 10)).

ο δια τούτων ευθιαστικῶν μέσων συληθείς θη-
 σαυρός τῆς λαύρας θεθείως δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐξυπηρε-
 τήσῃ τὴν ἐπιστήμην, διότι τὰ ἔγγραφα ἀνεγράφησαν
 αἰσῶς ἐκ κωδικίων τοῦ ΙΗ'-ΙΘ' αἰῶνος, οὔτε δὲ κατ'
 ἀντίστροφον τῆς τύχης τροπῆν. ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ δράστου
 - διότι ὡς γνωστὸν οὗτος ἐφέχιστα ἠσχολεῖτο περὶ τὰ βυ-
 βαντινὰ κείμενα καὶ δὴ τὰ διπλωματικά - ἀλλ' ἐπισημ-

14. Ο Σπυρίδων, ὡς ἀπεδείχθη ἀγλαχὸς, δὲν ἠδύνατο ν'
 ἀναγνώσῃ ὁρθῶς καὶ αὐτὰ τοῦ ΙΗ'-ΙΘ' αἰῶνος τὰ χειρόγρα-
 φα, εἶχεν ὅμως γραμματικὰς γνώσεις καὶ ἐχειρίζετο κατὰ
 τὴν καθαρῶς ὀρθῶς, ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο πολυάσχοτος, ἠγάπησε
 μοναχούς καὶ ἀρχαίους ἐπίστοις ὅπως ὅσοι οἱ λαυριῶται
 γνωρίζουν, ἐὰν ἐφάνησαν οὗτος τὸν μόνον ν' ἀντιθέλῃ ἀσφα-
 λῶς θὰ διέκρινε τὰ κείμενα γράμματα, σφάλματα καὶ τοὺς
 ἀνυπάρκτους τύπους, ὁ λαμπρὸς εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸ ἄγιον
 ἴδιον 2-3 τελεολογικοὺς φιλολόγους, ἀλλὰ πάντοτε ἀνεθώρει
 τὰ ἀντίγραφα ὁ ἴδιος, ἵνα δὲ μὴ νομίσῃ τις, ὅτι ἀδίκῃ τὸν
 ἄνδρα, φέρω ὡς παράδειγμα τὸ ἐν Actes de Lanca 15 ἐγ-
 γραφὸν, παραθετῶν αὐτὸ πρὸς τὸ περχαμνὸν πρωτότυπον. σ.
 1, περὶ τὸν τὸπον διαφόρως, φιλονεικεῖσθαι, γρ. περὶ τῆς
 τοῦ τὸπου... διαφορᾶς φιλονεικεῖσθαι - σ. 2, 29, 37,
 Ἄρτζιῶάννου, γρ. Ἄρτζιῶάννου - σ. 3, εἰς ἔκτακτον γρ. εἰς
 ἐκτακτῶν - σ. 5, ἄλλοτε, γρ. αὐθις - σ. 11 ἐπὶ ἐπιμέλειαν
 τὸπω, γρ. ἐν τῷ ἐπιμέλειαν - σ. 16, κυρὸς γρ. κυρ. - σ. 17
 ραφαῆ, ὁ τοῦ Ἐρημοστάτου, γρ. Πάυλος φιλοσοφός, ὁ τ. Ἐρη-
 - σ. 22 ἀναρῶμαι τὸ ἄνω ρυάειον γρ. α τὸν ἀναρῶμαι* (ὅπως τὸ
 ἀνάφορον). - σ. 28 διέρχεται τῶν ἀμπέλων, γρ. δ. τὸν ἀμπέλων. -
 σ. 30, 33 ρυάειον, γρ. ρυάειον - 32 σ. ρυάειον, γρ. ρυάειον
 ἀποστέλλεται ὑπὸ τινος, γρ. ἀ. ἀπὸ τινος. - σ. 34 ὅπου καὶ πρὸς
 τῷ τῆς γρ. ὅπου πρὸς τῷ τῆς. - σ. 41, ἀμπέλων, γρ. ἀμπέ-
 λων. - σ. 43, ἀφίκοι, γρ. ἀφίκοι. - σ. 45
 δίοδον τοῦ ὕδατος, γρ. ὅδον τοῦ ὕδατος. - σ. 46 τὰς ἀνθων
 δέ τε ἐσφραγισμένας πέτρας. - σ. 48 τῶν ἡσυχαστῶν τῶν καθηκου-
 μένων εἰς τὴν μονὴν γρ. τῶν καθηκουμένων. - σ. 50 πρὸς τὸ κυρὸν
 γρ. πρὸς τὸ κυρὸν. - σ. 59 τὸ παρὸν ὑπόμνημα ἐξέβη, γρ. τ.
 π. ὁ. ἐξέβη. ἐν ταῖς ὑπογραφαῖς παραλείπεται ὁ μετα τὸν ἰθὺρὶν
 εὐθύμιον ἠγούμενος τῆς τῶν Ἀμαθηνῶν ἰσῆς μοναχὸς (= ἰωάν-
 νης). * * - σ. 65 εὐμ. ὁ λουτραϊνός, γρ. Ἄ. τοῦ κυρ. ἰθὺρ. - σ.
 68 μιχαήλ μοναχός καὶ ἠγούμενος τοῦ ραυδαῖ, γρ. μ. μ. κε ἠγούμενος
 τοῦ ραυδαῖ. - σ. 69 καὶ ἠγούμενος ἐξ ἑμ. θεοῦ, γρ. κε ἠγούμενος
 ἐξ ἑμ. θεοῦ. - σ. 70 εὐμεῖν (ὅπως καὶ ἀνωτέρω εἰσέχθη ἢ ὀρθογραφία
 εἰς τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν ἣτις ἔχει οὕτως: ἀρεστέη ἐν τῇ πασῶν
 τῆς, προεγράμηνος οὐκα χηρῆ ὑπέγραψα». Ἀλλὰ θὰ μοί ἀνέ-
 λείξει, ὅτι ὁ μακ. Σπυρίδων ἀνεγράφη ἐν τοῦ κώδικος Α' (κατὰ

* ἀναρῶμαι ἐν ἀποφάσει τοῦ Πρωτάτου τοῦ 1108 (actes de Lanca
 52, 28), διὰ τὸ ὄχι Κερῶν Προφουρνι.

Θη εἰς δύο μᾶλλον παπυρολόγους ἢ βιβλιοφύλακους καὶ ἐξεδόθη ὡς ἐξῆς: Archives de l'ethos publiques sous la direction de Gabriel Millet.... Actes de Lavra. Edition diplomatique et critique par Germaine Rouillard et Paul Collomp d'après les descriptions, photographies et copies de Gabriel Millet et Spiridon de Lavra. Ouvrage honore d'une souscription de l'Académie des Inscriptions et Belles Lettes. tome Iον (897-1178 avec un album de 30 planches Paris 1937, 8ον, σ. XXX, 249 (τὸ γένωμα ἀνοδεύει II τόμον). μόλις τὰ ἡμίση ἐκ τῶν ἐκδοθέντων ἐνταῦθα ἐγγράφων ἐκλήφθησαν ἐκ τῶν πρωτοτύπων διὰ φωτογραφιῶν μάλιστα (καὶ οὐχὶ ἐξ ἀναγνώσεως), τὰ δὲ ἄλλα ἐκ τῶν ἀντιγράφων, ἅπερ ἔλαβον ἐκ δύο Λαυριωτικῶν κωδίκων τοῦ ΙΗ'-ΙΘ' αἰῶνος ὁ Κορνήγιος καὶ ὁ Σπυρίδων, ἔτι καὶ ὁ Εὐστρατιάδης δημοσιεύσας ἐν τοῖς «Ἑλληνισμοῖς» (τόμ. II, 1929, σ. 333-384).

Ἐκ τῶν οὕτω τυπωθέντων 58 ἐγγράφων τὰ δύο σχεδὸν τρίτα εἶχον δημοσιευθῆ, τινὰ μάλιστα ποσότητες. Ὁ ἔλεγχος τῶν ἐκδοτῶν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ πλήρως ἐφ' ὅσον ἐκ τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Ἀλεξάνδρου Λαυριώτου δὲν ἔλαβον ὑπ' ὄψιν καὶ δύο περιοδικὰ, ἐν οἷς πολλὰ ἐξέδωκεν Λαυριωτικὰ ἐγγράφα, ἦτοι «τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκθην. φιλολογ. ἐκ-»

εἶχεν εἰς χεῖρας τὴν μεμβράναν). ἀπαντῶ, ὅτι ἠρίθμησα δευτέρως σφάλματα ἐν τῇ ἐκδόσει ἅπερ ἔχει ὀρθῶς ὁ Κωδὶξ π.χ. φιλονεικεῖσθαι κῶδ. φιλονεικεῖσθαι καὶ φιλονεικεία (ἐκ τοῦ νεῖκος). κυρὸς ραφάη, κῶδ. κυρὸς Ρ. ρυαίτζιον, κῶδ. ρυαίτζιν, ρυαίσιον, κῶδ. ρυαίειν. ἀφιλοκαλέτητον, κῶδ. ἀφιλοκαλέτητον, καθηλουμένων, κῶδ. καθηκένων.

λοχον» καὶ τὴν εβδομαδιαίαν ἐπιθεώρησιν τοῦ νεολόγου¹⁵.
 ἤλλα δὲν ἐγνώρισαν καὶ τὴν ἐξέδοσιν τῶν ἐπισημῶν ἐγγραφῶν
 τῆς μονῆς τοῦ ρωσικοῦ (Acta praesertim graeca κ.τ.λ.)
 ὅπου ὑπάρχουν ἑλληνικά 46 καὶ σλαβικά 15 μετὰ πολλῶν
 σημειώσεων συνοδευόμενα. Ἐνεκα τούτων καὶ ἄλλων μειο-
 νευτημάτων αἱ κρίσεις τῶν βυζαντιολόγων ὑπῆρξαν ἴσως
 δυσμενεῖς. ἀναφέρω ἑνταῦθα τὸν : Dölger: « Zur Tex-
 tgestaltung der Lanza Uskunden und zur ihrer
 geschichtlichen Auswertung », ἣς εἶναι ἴσως ἐπισημῶν¹⁶.
 μερικώτερον ἔερινε τὸ τίθελον ὁ βυζαντιολόγος μαθη-
 γητῆς κ.ι. Παπαδόπουλος, ὁ ἰδιαίτερος ἀσχολούμενος
 μετὰ τὰ βυζαντ. κείμενα, ὁ ἐξέδοτος τοῦ Γεωργίου ~~Καραγιάννη~~
 Φραντζῆ¹⁷. Οὗτος καταγινώσκει τῶν ἐξοστῶν ἀγνοίαν
 τῆς ἐξέδου. γλώσσης καὶ ἄλλα μειονεκτήματα καὶ ἀπο-
 φαίνεται, ὅτι τὸ ἔργον δὲν ἀπεδείχθη « ἀντάξιον τῶν προδο-
 σοειῶν τῆς γαλλ. Ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν ἣς ἡ γερμανο-
 κῆς καὶ τὸ ~~ἔργον δὲν ἀπεδείχθη~~ κριτικὸν τῶν περιστά-
 σεων ἐπεχορήγησε τὴν ἐξοστὴν του, ἀντάξιον δὲ τῆς ἐπι-
 στοσύνης, ἣν τρέφει ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος πρὸς τὸ μῆκος
 τοῦ Millet ὄνομα ὑπὸ τὴν αἴχλην τοῦ ὁποῦ οἱ ἐξοστῶν

15. Ὁ βουλούμενος γὰρ γνωρίσει τὸ ἔργον τοῦ ἀμεταπονήτου τοῦ
 Παυριώτου ἄς συμβουλευθῆ τὴν « Ἀναγραφὴ... δημοσιευμάτων 1874-
 1898 ἐν Κων/πόλει 1898, τὰ ἐφεξῆς μέχρι τοῦ θανάτου του (1905)
 εὑρίσκει τις ἐν τῇ Ἐκκλ. Ἀρχιεπισκ. Κριτικῆν βιβλ. εἰς τὸ « Μωρὸς
 ἄλλας » σ. 57-65.

16. Byzant. Zeitschrift τόμ. 39, 1939, σ. 93-66.

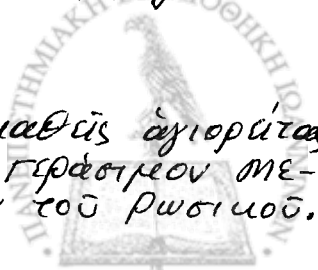
17. Τὰ « ἐγγραφα τῆς ἐν ἀγίῳ ἔργῳ μονῆς Παύρας », Ἀθήναι 1938
 Λάνια. Ἐπετηρίδος τόμ. 14. Περιορίζομαι εἰς μόνον τὴν κρίσιν
 τοῦ φίλου μαθητῆτός κατῶς εἰδότες τὰ τοῦ ἀγίου ἔργου καὶ δὲ τῆς
 Παύρας. Δυστυχῶς τὴν κρίσιν τοῦ Dölger δὲν ἠδυνήθηνα γὰρ με-
 ληθῆσθαι ἔνεκα τοῦ χειρῶνος, διότι, ἢ, ἐθνικῆ βιβλιοθήκῃ δὲν δα-
 νεῖται περιοδικὰ οὕτε εἰς μαθητὰς, ἐγὼ δὲν ἠδυνάμην γὰρ ἐργα-
 σθῆ εἰσεῖ διὰ τὸ ψυχρὸν.

μας παρουσιάζουν τὴν ἔρχασίαν των» (σ. 11-11). Ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν δὲ τῶν ἀντιγράφων παρατηρεῖ. «ἀλλ' οἱ ἐπιδό-
ται διεπίστωσαν ὅτι μέγα μέρος τῶν χαλαρῶν προήρ-
χето κυρίως ἐξ ἀγνοίας τῶν ἀνω δύο ἀντιγράφων καὶ
ἐκ τῆς ἀνεπαρεχέιας αὐτῶν, ὅπως ἀναπτύξωσι βραχυγρα-
φικούς τύπους ἀφορῶντας ἰδίως εἰς χρονολογίας ἀξιώματα
καὶ θεσμούς» (σ. 5). Αὐτὸ δὲ εἶναι ψῆδος, διότι οἱ ἀντιγρα-
φῆς δὲν ἀνέγνωσαν τὰ πρωτότυπα, ἀλλ' ἀντέγραψαν
ἀλλοῦς. Μετὰ πάροδον περίπου μηνός. ἀφ' ὅτου ὁ κ.
Millet ἀνεχώρησεν ἐξ ἁγίου ὄρους ἀποκομίσαν ἐκ τῆς
λαύρας τὴν ποζύτιμον θείαν του, ἐπιφοιτῶν κατὰ Ὑουτω-
θριον τοῦ 1930, καὶ ὁ κ. Dölger κομίσαν παντοειδῆς συ-
στάσεως καὶ πατριαρχικῆς ἔτι. Ἡ ὕ. Κοινότης εὕριστο
εἰς δυσχερῆ θέσιν μὴ γνωρίζουσα ὁποιαυ στάσιν ἔπρεπε
νὰ τηρήσῃ ἀπέναντί του, ἐξήτει δὲ οὗτος κυρίως νὰ ἐρ-
χασθῆ εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς λαύρας. Οἱ ἅγιοι ἀντιπρόσωπο
ἀναμένονσι παρὰ τοῦ Πρωτεπιστάτου κατὰ τὴν ἐξῆς
νὰ εἰσληθῆ. Εἶπον, ὅτι αἱ μοναὶ τοῦ Ἁθῶ διεκρίθησαν
πάντοτε διὰ τὴν πρὸς τοὺς ζήνους ὑποδικαστικὴν φι-
λοζενίαν καὶ πᾶς διωκομένης πρὸς τοὺς θεράποντας
τῆς ἐπιστήμης· εἶναι εὐτύχημα, διότι μετὰ τὸν Millet
ἔρχεται ἡ κορυφὴ Βυζαντιολογίας. Ὁ κόσμος εἶναι ἀνάγ-
κει νὰ ἐννοήσῃ ὅτι διὰ τὴν στάσιν, ἣν ἐξηγήσαμεν πρὸς
αὐτόν, οὐδόπως ἡμεῖς εἴμεθα ὑπεύθυνοι, ὡς ἐκ τούτου
ἢ πρὸς τὸν ἑρὸν ἡμῶν τόπον ἐστὶν ἡμεῖς δὲν πρέπει νὰ
μειωθῆ καὶ ὁ θαυμασμός τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου
πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὅτι εἶναι δίκαιος καὶ ἀξιοῦχος¹⁸.

18. Βλ. ἀρχαιοεπιστημολογικὴν βιβλιοθήκην, ἔτος Β' 1937, σ. 41-57.

Δύο Ακαδημιαί ἀπὸ τοῦ 1904 ἔχουσιν ἀναλάβει
 νὰ ἐκδώσωσι τὰ αὐτοκρατορικὰ χρυσόβουλλα, τὰ πατρι-
 αρχικὰ σιγίλλια καὶ πᾶν ἐπίσημον τοῦ Βυζαντίου ἔγ-
 γραφον εἰς ἓν σῶμα (corpus). Πρωτεργάται εἰς τοῦτο ἐν
 Γερμανίᾳ εἶναι τρεῖς μεγάλοι Βυζαντιολόγοι ὁ Κεμπβα-
 chez ὁ Heisenberg καὶ ὁ Jizecek. Τὴν φιλίαν ταύ-
 την γνωρίζει κατὰ τὸν ἱερόν τόπον καὶ ἐξ αὐτοφίας καὶ
 ἐν τοῦ Γερμανοῦ περιοδικοῦ Βυζαντινische Zeitschrift,
 ὅπερ ἐδωρήσατο ἡμῖν ὁ φιλαρχιερατικὸς ἀρχὴν ὑπομνη-
 ματογράφος καθηγητὴς Παισαδούπολις¹⁹. Εἶναι γνω-
 στὸς ὁ Dölger καὶ ἐν πολλῶν ἐργασιῶν ἀναφερομένων
 εἰς τὰ ἀρχαιογραφικὰ ἀρχεῖα καὶ δὲν θὰ ἦτο πρέπον
 νὰ ἀπομνηστέωμεν καὶ αὐτὸν ὅπως τὸν Millet, ὅταν
 ἦσαν ἀπὸ τῆς προεδρικῆς ἑδρας ἔφερον ταῦτα, ἅπερ
 καὶ ἔπεισαν τοὺς πατέρας τῆς Ὑ. Κοινοῦτος, ἐγνωρίζον
 θετικῶς ὅτι ὁ Σηυρίδων εἶχε παραδώσει τὸ ἀρχεῖον τῆς
 Πάρας πρὸς φωτογράφειαν εἰς τὸν Millet ἐπομένως θὰ
 ἦτο ματαίωσις πᾶσα ἄρνησις πρὸς τὸν Dölger «διὰ
 νὰ μὴ θυμώσωσι οἱ Γάλλοι» θὰ ἦτο ἄρνησις πρὸς
 τὰς ἀρχαιογραφικὰς παραδόσεις. Ἐξ ἧς τε οὐ πρὸς πολ-
 τοῦ ἐν τοῦ ἐν Ἀθήναις Διεθνούς βυβλ. συνεδρίου ἐφθάν
 ὁ Heisenberg εἶχε μεταστήσει τῇ Ὑ. Κοινοῦτι γνω-
 στοὺς τοὺς μεγάλους σκοπούς. Ἐπεθύμουν καὶ συμ-
 μιλῆσαι οἱ ἀρχιερατικὰ νὰ ἔχωσιν ἐξελυπημένους τοὺς
 τίτλους τῶν ἰδιοκτησιῶν αὐτῶν χάριν τοῦ φέροντος

19. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μου εἶχον τρεῖς γερμανομαθεῖς ἀρχιερατικὰς
 ἐπιστήμονας τὸν χρυσόστονον Διονυσιάτην, τὸν Γερμανὸν με-
 νάχιαν Παυριώτην καὶ τὸν βασιλεῖον μοναχὸν τοῦ Ρωσικοῦ.

μετοχιακοῦ συστήματος. Καί πρὸς τοῦτο ⁻¹⁸⁻
δεικνύοντες ὅπως ἦτο ὁ Dölger, οὗτος ἐνῆργησε ἀπὸ
τῆς ἐκελεύσεως τοῦ Ρέαν ἵνα τῆς βιβλιογραφίας ἐπι-
λέγῃ ἐγγράφων, ἔπειτα ἐξέδοτο διαφόρους σπουδαίας
εἰσαγωγικὰς μονογραφίας οἶμαι: Beitzäge zur
Geschichte der byz. Finanzverwaltung besonders
des 10 und 11 Jähreh. 1927.

«Ἐπιμνηστικὸς φάρος»
τόμος ΜΗ'. Ἔτος Β'. ἀριθ. 2. 1949
σ. 228-244.

ΜΕΡΟΣ Β'.

Εἶχομεν πρᾶγματι ἀνάγκην τῆς ἐρμηνείας
τῶν φορολογικῶν ὅρων, οἵτινες σχεδὸν εἰς ἕναστον χρυ-
σοῦλον ἐπαναλαμβάνοντο καὶ πολλαίς ἀποσε-
φούσι τὸ ἔν τρίτον τοῦ ὅρου, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν εἰς τοῦ
το ἐποιήσατο καὶ τὸ ἔργον Σακελλίων ἐκιδούς ἐν τῷ
α' τόμῳ τῆς Πανδώρας τὰ χρυσοῦλα τῆς Πάριου. Ἡ
δημοσίευσις ὅπως ἐκ τοῦ Μαρι. ἀδίκιος 173 τῶν ὁδηγῶν
πρὸς τοὺς φορολόγους καὶ τοὺς ἐπόπτας ὁμοίως καὶ πρὸς
τοὺς διαχειριστομένους τὰ δημόσια καὶ εὐαχὴ ἰδρύματα,
ρίπτει ἀπληροῦς εἰς τὰ εἶδη τῶν φόρων καὶ τῶν φο-
ρολογουμένων, τῶν καταστικῶν καὶ κτηματολογικῶν, κατα-
μετρήσις (μετροβολοί) γαιῶν, καταστάσις, μεταπω-
σις ἰδιοκτησιῶν καὶ ποιήσις κατηγορίας ἀγροικῶν
μανδάνομεν ἐκ τοῦ ἐγκυκλίου τούτου. Ἡ α' ἐκδοσις ἐξέ-
νετο τῷ 1915 ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Ν. Αἰθιωτικῆς ἀπὸ
ἐπισημῆ «δεῖται Δήμου κορυμβοῦ». Ἡ ἐκδοσις τοῦ Döl-
ger τοῦ μόνου ἐνδεικνύοντος, ἐπεβάλλετο διότι οὐ μόνον
τό μόνον ἀπεπαιστέωσε, ἀλλὰ καὶ ἐπαυρῆται ἡ γῆ.

-19-

γενεσε και διεξοδικως επεξηγησασε, ωστε να κατα-
σχησει το βιβλιον αναγκαιον εφελμιον της διπλω-
ματικης και δημοσιονομικης, εις επιμετρον εξεδωτο και
συντομον «περι μετρων διδασκαλιαν» επιταξας και
το επομνημα «πολυτιμον ευβοιην δια την ευφ. γω-
γιαν και φορολογιαν» κατ' Ανδρεαδην, (Έργα Α'.
Αθηναι 1938, σελ. 569-579). Τα περι νομοθεσιων ευρηθη-
ρουνται επακριβως και εν της «Νομοθετικη ημισ επισημ
εγγραφη επι Αλεξίου Α' Κομνηνου, και ην πρωτος εδωκεν
εις τον τυπον ο Μοντφασκον εν τω Α' τωμω των «Ανα-
βιβλων» (Παρισιοι 1688 σ. 316-320).

2) Der Kodikellus des Chzistodoulos im Ραλε-
μο 1929. Βεβαιως ο κωδικελλος ουτος δεν σημαίνει ως παρ'
Αρμενοπουλου την διαθημην. Αλλα δωρεαν βασιλικην και
υπο ταυτην την εννοιαν δεν ητο αγνωστος, ειναι «πιπταειον
η «αετισις». Η εννοια σαφηνιζεται εκ των χωριων του Με-
νισκου «ωπερ βασιλευς γραφει επισημω, ος θυεται κω-
δικελλου και δωρεαν ιδιαις χαρισασθαι» (επιτ. 39 μα-
καριου) και «ως βασιλικης κινσταεντινου υπατοι κω-
δικελλου εν τω φωρω εφελμιον» (Υφελμιον). και εν
των αθηναικων αρχαιων ειδον το φως δια του τυπου
τοιουτου κωδικελλου εφη ο Dölger περιθρονον εξε-
δωκεν αυτον και εξημεριθωσε τον τυπον του Legimus,
οπερ εγραφετο υπο του ιδιου γραφει, οσοι προσεβη
και το «λογος» εν τοις χρυσοβουλοις και σιδηροις
των αυτοκρατορων ο Dölger ανεπτυξε παν ο,τι αφορα
εις την ευφ. διπλωματικην επισημην και γραμματικην
«επι του κωδικελλου» και εν τω δια την επισημωτη-

σιν τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν αὐτοῦ. Ἐγγράφων καταφύγει εἰς τὰς πρῶτας ἀρχαίας τοῦ ἡθ. Παμ-
 θάνων εἴτα ἀφορμὴν ἐξ ἑγγράφων τῆς μονῆς ἰθῆρων,
 ἃπερ ἐδημοσίωσεν ὁ Γεδδὴν ἐν ἀρχῇ τῶν «Πατριαρ-
 χικῶν ἐφημερίδων» (Ἀθήναι 1937) ἐπὶ τῇ βάσει φωτο-
 γραφικῶν, διορθοῦται τὰ κείμενα ἐν τῷ 9 τῶν τῶν
 «Ἐλληνικῶν» σ. 207-219 καὶ ἐκφέρει πλείους διαφω-
 τιστικὰς γνώσεις καὶ ὁδηγίας διὰ τὴν ἔκδοσιν τοι-
 οῦτων κειμένων. Πτῆν τούτου καὶ ἄλλων ἐλασσόνων
 διατριβῶν ὕψιστος καρπὸς τῶν ἐν τοῖς ἀρχαίοις διατρι-
 βῶν καὶ μελέτῶν αὐτοῦ καὶ ὑπόδειγμα τοῦ ἀνεκδότου
 πλούτου αὐτῶν εἶναι τό:

3) Facsimiles byzantinischer Kaiserurkunden.
 67 Abbildungen auf 95 Lichtdrucktafel 1931, σ. 67.
 Εἶναι ἡ μεγαλειότερα συλλογὴ διακημάτων αὐτοκρατ. ἑγγρά-
 φων (δηλ. 95 πίνακες μετὰ 59 πανομοιοτύπων ὁλοκληρῶν
 ἢ τμημάτων χρηστικῶν καὶ δι' ἀσκήσεις πανεπιστημια-
 κῶν καὶ δι' ἐπιστημονικὴν μελέτην), ἔκδοσις εἰς φύλλον
 μέγεθος (ὡς ἡ ἐφημερίς). Ἐκαστὸν ἑγγράφον συνοδεύεται
 ὑπὸ εἰσαγωγικῶν παρατηρήσεων, ἐξηγῶνται ἀκριβῶς οἱ
 διάφοροι τύποι καὶ ὀνόμασι χρυσοῦχος, χρυσοῦχος
 χρυσοῦχος, χρυσοῦχος χρυσοῦχος χρυσοῦχος χρυσοῦ-
 χος χρυσοῦχος χρυσοῦχος χρυσοῦχος χρυσοῦχος χρυσοῦ-
 χος κ.τ.τ. Ταῦτα δὲ εἶναι δύο εἴδη: τὰ φέροντα
 «μνητολογίον» μόνον καὶ τὰ μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ
 αὐτοκράτορος, ἃ τὰ δὲ φέρουσι καὶ τοὺς δύο τύπους.
 Τὰ γνήσια ἔχουσιν ἐπὶ τῶν σφραγίδων τῶν τῶν
 χιτῶν τὸ «καὶ τῶν» τῆν ἑξῆς ἀναμνηστικῶν.

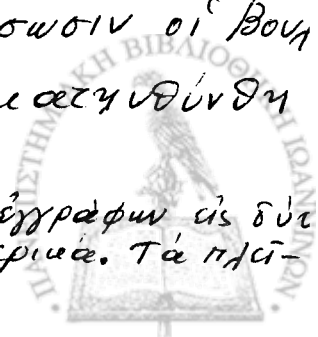
ὕπογραφήν τοῦ γραφέως καὶ ὀπισθογράφως ἐπίσης τῶν ἐν τῷ σεβέρειω καταστάσει¹. Ταῦτα περὶ τῶν πρωτογράφων, ἀλλ' ἔχομεν καὶ ἀντίγραφα ἐπίσημα (Καισαρειοπολιτικῆ). Τοιοῦτον εἶναι τὸ ἐν ἀρχῇ ὑπ' ἀριθμ. 3 «τυπικόν» τοῦ Τσιμισίου 971, «Τράχος», διότι (τὸ πρωτόγραφον εἶναι εἰς τὸ πρῶτον) καὶ τὸ χρυσοῦς. σιγίλλιον τοῦ 1104, καὶ τῶν ἰθὺίων τοῦ 1065 πρωτόγραφα εἶναι τὰ τῆς Παύρας τοῦ 1057 καὶ 1060. Βοηθητικὸν συμπλήρωμα τοῦ πλάνου ἐπίσης δύναται νὰ θεωρηθῶσι καὶ τὰ Regesta δηλ. οἱ κατάλογοι τῶν ἐπισημῶν ἔγγράφων, ἧτοι:

4) Regesten der Kaiserurkunden des ostromischen Reiches. München-Berlin 1932 ἀποτελεῖ τὸ III τόμος διὰ τὰ ἀπὸ 1204-1289 ἔγγραφα, τὸν ἀριθμ. 424. προηγείται καὶ ἐνταῦθα βιβλιογραφία καὶ αἱ δέουσαι παρατηρήσεις.

Περὶ συστηματικοῦ καταλόγου πρῶτος συνέλαβε τὸ σχέδιον ὁ Ραυλ Μαιττι ἐκεῖνος τὸ πλάνου eines Corpus der griech. Urkunden des Mittelalters... München 1903.

Μετὰ τὴν κατοχὴν ὁ Döllger τὸ θέρος 1941, ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπειδὴ ἐκλήθη ἐπιχρῶντις εἰς Βερολίνον μοί ἔσταβον ἐπιστολὴν καὶ μοί ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν εἰς Ἀθῶν ὑποσηρίβιν. Συνήνηγχα αὐτὸν εἰς τὸ ὑπουργεῖον καὶ τῷ συνέστησα νὰ προσέξωσι τὸν ἱερὸν τόπον νὰ μὴ παύσωσιν οἱ βουγαροὶ καὶ τὸ κατέρωσαν, ἐπανέβην καὶ ἐκνήθουν

¹ Ἐνταῦθα γίνεται ἀπὸπειρα διαίρεσως τῶν ἔγγράφων εἰς δύο μεγάλας κατηγορίας, τὰ ἐσωτερικὰ καὶ τὰ ἐξωτερικὰ. Τὰ πρῶτα τῶν ἔγγράφων εἰς τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἀθῶνος.

- 29 -

ἔπει καὶ γυτύχυσεν ὑπὸ τὰς ἀπροσδοκίους ἐμείνας
εὐνοϊκᾶς δι' αὐτόν συνθήκας ν' ἀποκομίσει ὅ,τι ἔχον
ἀνάγκην ἀρωγῆ τῶν Γερμανῶν καὶ Ἑλλήνων συνοδῶν,
εὐσχημένως ὑπὸ τῆς ἐξτ. κυβερνήσεως καὶ τοῦ
μητροπολίτου Θεσσαλονίκης ἔτιθε θερμοστάτης
ὑποδοχῆς παρὰ τῶν ἱερῶν μονῶν καὶ ἀπεριοριστοῦ
ἐλευθερίας εἰς τὸ ἔργον. Ἡ ἱερά Κοινότης ἐπανε-
λάθε καὶ αὐθις τὰς δεούσας πρὸς τὰς μονὰς συ-
στάσεις; Περαιεφεύονται ὅθεν αὐταί, ὅπως σὺν τῇ
ἐπιδαφνησίᾳ (ΣΙΣ) τῆς φιλοξενίας ἐπιτρέψωσιν
εἰς τὸν κ. Ντόλμπερ νὰ ἐργάζεται ὁ ἴδιος εἰς τὰ ἀρ-
χεῖα καὶ τὰς βιβλιοθήκας καὶ νὰ φωτογραφῆσω-
σιν οἱ τεχνικοί ὁδηγίαι αὐτοῦ ἐλευθέρως πᾶν ὅ,τι
ἐφειθερεῖ οὗτος καὶ συντρέξωσιν οὕτως εἰς τὴν προα-
γαγὴν τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ χρι-
στιανικοῦ ποζιτισμοῦ, οὗ σπουδαία κίβωτός ὑπῆρξε
τὸ ἀγιώτατον ἄθος, ἐπὶ ἀγαθῇ τῆς Ἐπιμελητοῦ καὶ
τοῦ "Ἐθνους" (βλ. φωτ. 180). Ἐ δ' ὄλεσε εἰς μεγα-
λέωδον ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης καὶ ἀντιμισθίας ἐπιλοχ-
νησε τόμον ποζιτιστικὸν μὲ εἰκόνας καλλιγραφί-
κων, ὅτων τῶν μονῶν καὶ πολλῶν ἐξαρτημάτων, τῶν
τιμαφῶν κειμηλίων καὶ ἱερῶν εἰκόνων καὶ ἱερῶν σεν-
ῶν, ἀρεφίων καὶ εἰκόνων τειχεῶν: τῆς τοιχογραφίας
καὶ ἀρχιτεκτονικῆς τῶν χειρογράφων καὶ μικρογρα-
φῶν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις καὶ συναξαρίοις, τοπικῶν ἐπι-
γράφων καὶ ἀπόφην, παραστάσεων τοῦ καθ' ἡμέραν
βίου τῶν μοναχῶν καὶ γαριῶν καὶ ἄν γέναι παντός
ὅ,τι προεβλεπὴ τὴν περιεργίαν καὶ τὸν θαυμασμόν τοῦ

ἐπισημάντου τοῦ ἰδιοτύπου τούτου καὶ μοναδικοῦ χαρα-
 κτῆρος τῆς μοναχικῆς ποίησός. Εἶναι ἀξιόλογοι συγγραμ-
 ματικῶν αὐτοῦ τε καὶ οἱ ἐκτετατοὶ συντάσσονται διὰ τὴν
 ἐπιτυχὴ εὐφορὴν καὶ φωτογραφίαν τῶν εἰκόνων. Τό-
 θιθθίον ἔχει καὶ ἀνοητικὴ ὄνομα «Höherer Land Athos-
 μοναχῶν χώρα Ἰθῶς) ὅπως καὶ περιχόμενον ἰδιότυ-
 πον εἰς τὴν καθόλου ἔρευναν καὶ τὴν ἐξιστόρησιν,
 ὡς καὶ ὁ συγγραφεὺς δηλοῖ εἰσαγωγικῶς: «πέποιθα
 γὰρ ἐμφανίσαι ὡς ἐν εἰκόνι ἐν ταῖς ἐπομέναις σελίσι
 τὸν Ἰθῶν, τὴν τοποθεσίαν, τὰς μόναξ, τὰς τεθρονησμένας
 μνημειακὰς τέχνας, τοὺς κατοικίους, τὰς τε συνήθεις καὶ πα-
 ραματικὰς αὐτῶν ἀσχολίας, οὐ μόνον δι' εὐρύτερον κη-
 ρύλλον ἀναγνωστῶν, ἀλλὰ καὶ γὰρ δι' ἀνεπιπρόσδεκτον
 γὰρ προσφέρωμεν δείγμα εὐπρόσδεκτον καὶ πολυτίμητον
 εἰς τὴν πηχού του νέου ἢ ἀνεπιπρόσδεκτον, ὅπως ἡρεσὶ
 δεχόμεθα, γνωστοῦ εἴδους τῆς ἐρεύνης». καὶ ἐπὶ λέγειται:
 «ἐκείνο ὅπερ ἐπισημάνωμεν γὰρ παρασημάνωμεν, εἶναι
 ὄνομα κόσμος τις, ἀσφαλῶς ἀποκρινόμενον εἰς τὸ
 τοιοῦτο, ὅστις ὅπως εἶναι ἀξιόλογο γὰρ τὸν γνωστὸν
 ὅπως καὶ ἡ τέχνη του, ἢ οὐδὲν σφραγίζεται
 μεγαλείου». Πράγματι πρωτότυπος εἶναι ἡ μινία
 τῶν ἀρχόντων (τῶν κυριωτέρων) χρυσοθούλων
 ἐν ταῖς μινιαῖς ὡς καὶ τῶν κειμένων, θαυματουργ-
 γῶν εἰκόνων μετὰ φωτογραφίαν. Εἶναι τὸ ποτυ-
 τιμώτερον τεύχος, ὅπερ προυτίθεται διὰ συνέ-
 μοι ἱστορικῆς εἰσαγωγῆς, περιληπτικῆς ἱστορίας ἐ-
 κάστης μινίας καὶ προυτίθεται βιβλιογραφίας, καὶ ταῦτα
 ἐν σελ. 303 καὶ φωτοτυπίας 183, ἅς προυτίθεται ἐν Γερμανίᾳ

εἰς σειράς διαφέζων καὶ ἐδημιούργησε σάβον ἑνθουσιασμοῦ
 ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν συγγραφευτικῶν του, ὅσοι κατέστειλε πᾶν
 ἄλλο ταπεινὸν αἰσθημα καὶ οὕτως ἐβίωθῃ σὺν Θεῷ τὸ ἅγιον
 ὄρος ἀπὸ θανδαισμῶν, οἷοι ἀλλοτρίου συνέβησαν. Ἑλλη-
 νιστοὶ αἰφνης ἠνωτίσθησαν ἐσχάτως οἱ Ἁγιορείται, ὅτι ὁ Döl-
 ger κατεδιώκετο ἐν μοναχῶ ὡς δοσίλογος. Ἀμέως ἡ κερὰ
 κοινότης ἔσπευσε νὰ διαπιστώσῃ τὴν ἀρίστην αὐτοῦ διαγωγήν
 κατὰ τὴν διαμονὴν ἐν τῷ Ἰ. Ἡ. καὶ ὅτι κατὰ μέγα μέρος
 εἰς αὐτὸν ὀφείλεται ἡ διάσωσης τῶν θησαυρῶν καὶ ἡ σωτη-
 ρία τῶν μοναχῶν, οἵτινες οὐδὲν ἔδοκίμασαν δεινόν. Ἡ φωνὴ
 τῶν ἁγίων πατέρων εὐτυχῶς εἰσηκούσθη καὶ ὁ ἱεροκόμης τῆς
 βυβαντιολογίας ἐβίωθῃ καὶ ἀπελευθερώσθη εἰς τὴν θεσιν του,
 ἵνα συνεχίσῃ τὸ εὐρὺ ἔργον τῆς ἐπιστήμης. Ταῦτα ἐθεωρή-
 σαμεν ἀναγκαῖα ὡς εἰσαγωγὴν εἰς τὸ ὑπο κρῖσιν νέον σύγ-
 γραμμα :

Ἄλλὰ ὁ φιλομαθὴς ἀναγνώστης θὰ ἐπεθύμῃ νὰ προ-
 σιμῶν νὰ μάθῃ τινα περὶ τοῦ θησαυροῦ τούτου τῶν
 χρυσοβούτων, ἅπερ μετὰ τασάντης εὐφραθείας ἐφύλαξαν
 οἱ κεινοὶ Ἁγιορείται. Εἰς συμπλήρωσιν τῶν γραφέντων
 ἐν τῇ Ἑπεζυρίδι (τμή. ΙΑ', σ. 316 ἐ) ἴσχυομεν, ὅτι τὰ ἀρχαιο-
 τέρα εἶναι τοῦ θ' καὶ Ι' αἰῶνος, ἀλλ' ἐπισύρουσι τὴν προ-
 σοχήν ἡμῶν τὰ τοῦ ΙΑ' καὶ ΙΒ' αἰῶνος, καὶ δὴ τῶν Κομνη-
 νῶν, ὡς εἰς ὑπερβολὴν περιήλθοσαν καὶ συσπανάγνωστα τὰ
 ἀρχαιότερα χρυσοβούττα ἐκ τειχῆς ὠραίας καὶ εὖ
 κατασκευασμένης μεμβράνης φέρουσι τὴν τεγομίαν βα-
 στανικήν γραφήν ἢ τὴν λατινικήν, ἢ τὴν ἑλληνικήν, καὶ τὰ
 καὶ τὰ ἀνω κατέστησε καὶ ἐπιβιβῶν πρὸς τὰ
 δεξιά διηκούσασιν καὶ τὰς ὑπὲρ τὰς γράμματα

- 95 -

ποιικιστρόπως ἐξηρμένας γραμμάς. Πολλά γράμματα
ἐνταῦθα διασώφουσι τὴν λατινογενῆ μορφήν, ὡς τριπλή-
ριον τῆς ἄλλοτῆτος ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς ἐπίσημοις ἔγ-
γραφοῖς λατινικῆς γλώσσης. Κατὰ ταῦτα διακρίνεται
ἡ βασιλικὴ γράφη τῆς κοινῆς - τείνονον καὶ τοῦτο
τοῦ αἰσατισμοῦ δεσποτισμοῦ - . Περὶ αἰγυπτίους, Βαβυ-
λωνίους κ.τ.τ. ὑπάρχον τοιαῦτα διπλάι γράφαί, ἡ γε-
ρατικὴ καὶ ἡ δημοτικὴ, καὶ παρὰ τοῖς Τούρκοις τὸ Δι-
θανι καὶ ἡ ρικαὰ, εἰς ἣν εἶναι τὰ φερμένα γράμματα.
Περὶομοῖόν τι διετηρήθη καὶ ἐν τῇ ἑλληνιστικῇ. Τὰ εὐαγγέλια
διετηρήθησαν διὰ τῶν αἰώνων μέχρι μὲν τοῦ Ι' αἰῶνος τὸν
μεγαλογράματον ρύθμόν, τὸν τελευτῶν δέ, ἐπιπραχόσας
τῆς ἐπισεισυρμένης γραφῆς, οἱ ἱερογράφοι ἐκαστέφιτον μὲν
τὸν ρυθμόν ἐκείνον, ἀλλ' οὐχὶ τελείως. διετηρήσαν ἰσχυρά
στοιχεῖα καὶ τὴν στρογγυλότητα τῆς γραφῆς. οὕτω δέ
ὡς πρὸς τὸν καθορισμόν τοῦ χρόνου συναντᾶται οὐ
ὀλίγη δυσχέρεια προειρημένων τοιούτων κειμένων. Ὡς
παράδειγμα λαμβάνομεν ἐνταῦθα τὰ πομπηθέντα
εἰς ἐκαστὴν τῶν ἀρχαίων μνημῶν ὑπάρχοντα, ὑπὸ τοῦ
ἡγεμονάρχου Ἀλεξίου τοῦ Α' Κομνηνοῦ δωρηθέντα,
ὅσοις ~~τοιαῦτα~~ μόνον ὑπὲρ τῆς ἐν ἠθῶν Παύρας ἐξέδο-
το εἰσαποδοθεῖσιν τοιούτων. Ἐν ἀρχῇ ὅπως εἰς τὰ
ἐπίσημα πατριαρχικὰ ἔγγραφα, προτάσσεται μονογράμ-
ματον σύμπτωμα. καὶ εἶναι ἐπιγραφὴ « σφοδρῶς καὶ
δυσονοῦται γραμμάς ἐπιπλεγματῆς » κατὰ τὸν λατι-

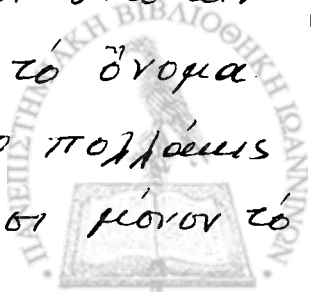
1. Παμπρὴν βασιλικὴν γράφην ἔχει τὸ τοῦ Κων. Δούμα, Ἐπισκοπῆς
προσποχέγραπται καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰωαννου (πατριάρχου) ἐν Παύρα ἀποσείμενον σχο-
νοσένεσασον (6,40x0,44) χρυσόβουλλον. Ἐπιτ. καὶ ἄλλα παρὰ Dölger
5 χρυσόβ. Βοστανιᾶτου καὶ 65 διὰ τὰς ἀναγραφὰς ἀμφότερα τῆς τῶν
ἰθῆρων ὡς καὶ τὸ 60, 72-73.

ριώτην κωδικογράφον, ὅστις φρικιάσας καὶ ἀδυνατή-
σας ν' ἀναγνώ αὐτὰ ἀπεπέτασε « ζεραζώδη αἰνίγματα
μάλλον ἢ γράμματα ». Τό περί οὗ ὁ λόγος συμπέγραμα
εἶναι τό ὑπό τοῦ Dölger ἀριθ. 1 κωδικοποιημένης
δημοσιευθέντων χρυσοβούλου (περί οὗ κατωτ.) καί
εἶναι ἐκ τῶν ὠραιοτέρων (βλ. φωτοτυπίαν καὶ ἀναγινώ-
σεται)

Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ
ἁγίου πνεύματος Ἀτζίος πιστός ὀρθόδοξος βασιλεὺς καὶ
αὐτοκράτωρ ρωμαίων ὁ Κομνηνός ». Τό συμπέγραμα τοῦ-
το ἔγραψε ὑπό τοῦ γραφέως διὰ κοινῆς μετάνης. Με-
τά ταῦτα ἀποφοθεῖ κανόνα εἰς στίχος « ὡς Λατινικά
γράμματα περιπετυχημένα φέρων », ὅπως δέ δι' ἰδιορ-
θύθμων ἀρχαίων ἢτοι ρωμαϊστικῶν χειραγμένων χα-
ρακτηρῶν. ἢτοι:

« Πᾶσιν οἷς τό παρόν ἡμῶν εὐσεβές ἐπιδείνεται
σχιζήσιον ». (βλ. αὐτ. φωτ.). Τά τοιαῦτα συμπέγραμα Ἄν-
να ἢ Κορινθινή ὀνομάζει « κομφείας τοῦ γραφέως »
καὶ κατὰ τὴν εἰς τὴν Ἀτζιάδα μεταγραφὴν τῶν
ἐπισήμων βασι. ἔγραψε « περιεῖτε ταῦτα » βλ. γλ.
(Γ', σ. 83 ρατίς). Ἐν ἅπασιν τοῖς ὑπό ἀγιορειτῶν
δημοσιευθεῖσι χρυσοβούλοις τά ἐν ἀρχῇ καὶ τῷ ἐ-
ξῆσι τοιαῦτα συμπέγραμα δὲν ὑπάρχουσιν, ὅπως καὶ
ἐν τοῖς ἀντιγράφων νεωτέροις κώδικιν, διὰ τοῦτο ἐ-
πισημαίνω, ὅτι δὲν προέρχονται ἐκ τῶν πρωτότυπων.

Οἱ αὐτοκράτορες ἔγραψαν ἰδίᾳ χειρὶ διὰ κιν-
ναβάρους τό ὄνομα ἢ ὑπογραφήν αὐτῶν, τό ὄνομα
τοῦ μηνός καὶ τὴν ὑπογραφήν ἢτις ἐτίθετο ποτὶς
ὀβολογράφως ὑπό τοῦ γραφέως. Τινὰ ἔχουσι μόνον τό

- 27 -

κατασκευάσματα, ὅπερ ἐτίθετο καὶ ἔπισηθεν ἐπὶ τῶν συρραφῶν τῶν μεθρανῶν, ἐπίσης διὰ μιννασθάρως ὑπὸ τοῦ ἰδίου βασιλέως ἐγράφετο καὶ « λόγος » ἢ « γραφή » (χρυσόβουτλος) ἀφινόντος τοῦ γραφέως κενόν τόπον ἰσοσθητογράφως πρὸς τοῦτος ἐσημειοῦντο ἐν τοῖς χρυσόβουτλοις τὰ διάφορα σεμρέτα ἢ τοῖς ὑπουργείαις, ἐν οἷς κατατίθεντο, ἵνα λαμβάνωσι γνῶσιν αἱ διάφοροι τοῦ κράτους ὑπηρεσίαι ἢ χρεῖαις ἐχούσαι, εὐκρίτως εὐρίσκονται καὶ ἔθεν οἱ δικαιοῦχοι ἐλαφρότατον τὰ « ἰσότυπα » καὶ « ἰσοκώδικα ». Ἀναφέρονται δέ τοιαῦτα σεμρέτα ἐν ἡ πηλοῖς, ὧν τὰ συνθέσασα σημειοῦνται ὡδε :

« Κατασκευάσθη εἰς τὸ σεμρέτον τοῦ γενικοῦ λογαροῦ Κωνσταντινου ἐν μηνί Αὐγούστῳ, ἰνδιαιτωνος 7' (ἔτ. στ' φ. 46 = 1084), τοῦ ἐπὶ τοῦ κατωκτείου » μετὰ τοῖς γραμμασιν (χρυσ. Κομνηνοῦ).

Ἐτερον τοῦ αὐτοῦ πρόσταγμα τοῦ 1094 ἔχει :

« τῷ μηνί φεβρουαρίῳ ἰνδιαιτωνος βασι » δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων τῆς βασιλικῆς καὶ θείας χειρός τῆν διά κηροῦ συνήθη βουτλοῦν καὶ τὸ διὰ « τοῦ μαρτῶν Θεοδώρου » σημείωμα ἔξωθεν δέ :

« Κατασκευάσθη ἐν τῷ σεμρέτω τοῦ μετὰ τοῦ λογαροῦ μηνί μαρτίῳ, ἰνδιαιτωνος 8', ἔτος στ' χ' β' » (= 1094).

« Κατασκευάσθη ἐν τῷ σεμρέτω τοῦ γενικοῦ, μηνί μαρτίῳ κ.τ.λ. »
« Κατασκευάσθη ἐν τῷ σεμρέτω τῶν οἰκειακῶν κ.τ.λ. »

1. Βλ. Actes de Lantza 47, σ. 125-7, ὅπου δηλοιοῦται ὁ ὁμοῦ ἢ « πρόσταξις ».

98
Ἐν ἀρχῇ ἐπίσης τοῦ αὐτοῦ ἔυδοθεντι τῷ 1089.

«τοῦ ἀσκηρῆτος. καταστρώθη ἐν τῷ σευρέτω τῶν οἰ-
κισαῶν ἐν μηνί μαρτίῳ ἰνδιαιτωνος πέμπτης». 1.

Ὡς πρὸς τὴν ὕψην καὶ τὸ σχῆμα παρατηροῦμεν, ὅτι
τὰ μὲν χρυσοβούτσια, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ περκακινῆς
χαρταφύλλα, ἔχουσι σχῆμα ἐπίμηκη καὶ ἐξίσουται εἰς
κύβινδρον². τὰ δὲ σιλικῆσι ἐπίσης ἐπὶ περκακινῆς στα-
νίως ἐπὶ χαρτῶν διπλοῦνται ὡς τὰ πιτζαῖα, ὡς πλε-
ύστερα τῶν χρυσοβούτσια ὄντα, ἢ στανίως εἰς σχῆμα
δέλτα (τριγωνιῶν)³. εἶναι δὲ τὰ πάντα μορφοβό-
ύτσια. Κατὰ τὰς τοῦ πατριαρχείου διατάξεις:

«μορφοβούτσια δὲ κύνται εἰς τὰ βασικιὰ πιτ-
ζαῖα καὶ δεσποινιὰ καὶ τὰ πρὸς τοὺς δεσπότες καὶ
σεβαστασέρσοντας καὶ καίσαρας... καὶ πρὸς ρῆγας πάν-
τας καὶ πρὸς πατριαρχας καὶ τοὺς καθολικοὺς ἀρχιεπι-
σκοποὺς εἰς δὲ τοὺς ἀδελφοὺς πάντας μητροπολίτας καὶ ἀρ-
χιόντας, κηρόβούτσια εἰς μόνον δὲ τῆς ρωσικῆς πέμψουσι
μορφοβούτσια»⁴, ὥστε ἑξαιρετικὴ ἢ ὑπὸ τῆς μητρ. τοῦ

1. Τὸ χρυσοβούτσιον τοῦ πικμηφόρου βοτανιάτου τὸ ἔυδοθεν τῷ 1079
ὑπὲρ τῆς μονῆς Μιχαήλ τοῦ Ἀγαθελιάτου, κατατίθεται εἰς τὰ ἐξῆς
σευρέτα: τῶν Οἰκισαῶν, τῆς Σακελλῆς, τοῦ μεγάλου Σακελλαρίου, τοῦ
Θιμονομείου, τοῦ γυνικοῦ λογοθέτου καὶ τοῦ λογοθέτου παρὰ Σάββα με-
σαιών, Βιβλ. Α (Βενετία 1872) σ. 57-58.
2. Τὸ μήκος εἶναι πολλαπλασιασθέν π.χ. ἐν Μαύρᾳ κτηματογράφῳ
ἐν μέρει ἔχει διαστ. 7,60 x 0,40. Περὶ τοῦ κειμένου τούτου τῆς
«καταστρώσεως» (Kataster) τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ τῆς ἀναγραφῆς
τοῦ οἰκείου σευρέτου βλ. Πανομοιοῦμα παρὰ Dölger, Facsimiles
Byzant. Kaiserurkunden 1931, σελ. 365-372. Πῶς περιήλθον κα-
ταστρώσειν βλ. κατωτ. αὐτῶν Schatzkammer der Athos ἀριθ. 72-73.
3. «Ἀδέλφον μὲν διὰ τὸ κατὰ σχῆμα τοῦ δέλτα γράμματός καὶ τῶν
μεγιστῶν δεξωκτῶν ἔσιν ὅτε τὰ τοιαῦτα σχηματίζονται, πτυσσόμενα
τριγωνοειδῶς, ὅπερ ἐν πολλοῖς ὀρώμεν εἰσεῖτι γινόμενον» (Εὐσταθ.
Παρεμβ. εἰς Ἱησαῖ. 2' 633, 12).
4. Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων... ὑπὸ ῥάλλη καὶ
Πορφῆ τόμ. Ε', Ἀθήναι 1855, σ. 509.

Χριστού Έμμελισίας αποδομένη ταῖς Ἀθωτίσι μο-
 ναῖς τιμῇ. τὸ δὲ χρυσοῦθουλλα, ἦτοι ἡ πατριαρχική
 σφραγίς, ἐπιπέρεται διὰ μήρινθος ἐν κωνῆς μετὰξῆς.
 Ἐνῶ τὰ σουλτανικά φερμάνια τυχαίνουσιν εἰς ὑπερβολὴν
 περιόρισμα, μετ' ἐπιζήτητων πορυχρῶμων ὧν ἐν μέσῳ
 αἰχμητικωτάτα ἐξείραχτο ὁ τουρᾶς, πλαισιούμενα
 δι' ὠραίων ἀνθεμίων, ἀπαστρέποντα ἐν τῆς βασιλεῦς
 χρυσογραφίας καὶ τῆς χιονώδους λευκότητος τῆς περ-
 γαμηνῆς, ὅλα μαρτύρια τῆς ἀνατολικῆς πορυσεύειας
 (τὰ ὠραιότερα φερμάνια καὶ ἀρίστα διατηρούμενα ἔχῃ
 ἡ μονὴ Βατοπεδίου*). τὰ θυφαντινὰ χρυσοῦθουλλα ἀπ'
 ἐναντίας συμβολίζουσι τὸ « φιλομαροῦμεν μετ' εὐσεβείας »
~~ὡς ἀφαιρέσει φερμάνια~~ καὶ αὐτὴ « ἡ βασιλικὴ περ-
 γαμηνή », ἡ γενικὴ σπανίως, ἔχει θέσιν ἐνταῦθα, καὶ μό-
 νον ἡ ἐρυθροβαφῆς βασιλικὴ ὑπογραφή καὶ τὸ ἀπαιω-
 ρούμενον χρυσοῦν νόμισμα προδηλοῦσι τοῦ ἐγγράφου τὴν
 ἐπιστημότητα. Σπανιώτατα ἀπαντῶμεν κεισογραφμένα
 χρυσοῦθουλλα, ὅπως ἐπὶ παρῶν. τοῦ αὐτοκρατοροῦ τῆς
 Τραπεζούντος Ἀλεξίου τοῦ κομνηνοῦ τὸ κτιστικὸν τῆ
 μονῆς Διονυσίου. ἔχει ἐν τῇ προμετωπίδι ἑχρῶμων καὶ
 εἰκόνας τῶν βασιλέων (βλ. ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου τοῦ Mo-
 nchsland.) καὶ ἐν τῷ μέσῳ τὰ ἐξῆς:

* Βλ. P. Mijatovic, οἱ τουρῶδες τῶν ὀθωμανῶν σουλτάνων ἀπὸ τοῦ
 15^{ου} - 18^{ου} αἰῶνος. 1940. Παντομοιότυπον τουρῶν ἐν Mönchsland
 Athos, σ. 101.

« + Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος + Ἀλέξιος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ ἀνατολῆς, ῥωμαίων καὶ περσείας ὁ μέγας Κομνηνός. Θεοδώρα Χριστοῦ χάριτι εὐσεβεστάτη δέσποινα, ἡ μεγάλη Κομνηνή, σύζυγος δέ αὐτῆς »

Τὸ χρυσόβουλλον τοῦτο εἶναι χάρτινον ἐκδοθέν τῷ 1357. ὁ μαε. Λάμπρος ἐξέφρασεν ἀμφιβολίας ὡς πρὸς τὴν γνησιότητα αὐτοῦ¹, ἀλλ' ὑπάρχει ὁμοίον ἐπὶ χάρτου ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σουμελά, οὗ τὸ αὐθεντικὸν κῶδος ἀπέδειξεν ὁ Αἰθ. παπ. Κεραμεύς².

ὑπάρχει ἡ γνώμη, ὅτι τὰ χρυσόβουλλα ἐξεδίδοντο πάντοτε ἐπὶ περσικῆς. Δὲν εἶναι ἀληθές τὸ τοιοῦτον. Ὁ χάρτης παρ' ἡμῖν ἐχρησιμοποιήθη εἰς τὴν κωδικογραφίαν μετὰ τὰ μέσα τοῦ 14 αἰῶνος, προηγήθησαν οἱ ἐπὶ περσικῆς καὶ χάρτου κώδικες³. (Ὁ Λάμπος τοιοῦτος κώδικς περιέχων τὴν γραμματικὴν τοῦ Πασχοπούλου). Ἀλλ' ὁ χάρτης ἦν ἤδη ἀπὸ 3 καὶ ἐπέκεινα αἰῶνος ἐν χρῆσει εἰς τὴν ἐπίσημον ἀλληλογραφίαν. Πάντα σχεδὸν τὰ χρυσόβουλλα τοῦ Ἀλεξίου Α' Κομνηνοῦ, τὰ δωρηθέντα ἐν Λαύρα, εἶναι χάρτινα. Ὁ μαε. Λάμπρος δὲν ἠξιώθη νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῶν μονῶν τοῦ Ἁθῶ, ὅθεν καὶ πανταχο

1. Νέος Ἑλληνισμ. τόμ. Γ' (1906) σ. 486. Τὸ χρυσόβουλλον μετὰ τὸν Βέρουιν ἐξέδωκεν ὁ Fallmeijer (βλ. original fragmente Chroniken Inchriften andezes majezial zur geschichte des kaisertums Trapezunt Abhandl der Akademie Byzant Acad. d. Wiss. II τόμ. Αθῆν III σ. 87-91) εἶτα ὁ Σιμωνίδης καὶ ὁ Daseke βλ. βιβλιογρ. ἐν τοῦ Fallm ἔργῳ καὶ ὁ Λάμπρος εἰς τὴν ἀμφιβολίαν.

2. Ἱστορία τῆς παρὰ τὴν Τραπεζοῦντα..... μονῆς Σουμελά (Ἀθήναι 1898) ὑπὸ Ἐπ. Κυριακίδου σ. 280-1.

3. Ἐγχειρίδιον Περσικογραφίας Ἑλλ. καὶ λατ. ὑπὸ Ε. Θάμψωνος κατὰ μετάφρασιν Λάμπρου (Ἀθῆναι 1903 σ. 86.

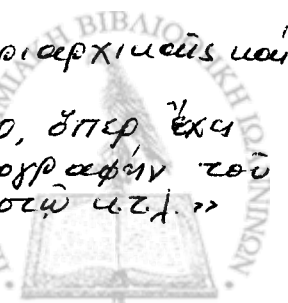
τονίζει τό ἀπροσπέλαστον αὐτῶν. Ἐνεκα τοῦτου ὡς παλαιότερα χάρτινα ἔγγραφα θεωρεῖ τὰ ἐν Εὐρώπῃ γραφέντα κατὰ τὸν 13^{ον} αἰῶνα¹. Ἡ γνώμη αὕτη, ἢ καὶ ἐν ἀλλοδαπῶν παλαιολογίαις διατηρημένη, πίνει ἐξ αὐτῶν ἡδὴ τῶν πραγμάτων. Ἐν Παύρῃ ὑπάρχει ἐπίσημον ἀντίγραφον τοῦ τυπικοῦ τοῦ Κωνσταντίνου μονομάχου (1045) ἐπὶ βομβουαίου χάρτου, (ὅστις ἦν τότε ἐν χρῆσει) ἀρχαῖον τῶ πρωτοτύπῳ.

Τὰ πρὸ τῶν παλαιολογῶν χρυσοβούβλα δὲν ἔχουσιν ἐν ἀρχῇ τὸ τοῦ βασιλέως ὄνομα, ἴδια αὐτοῦ χειρὶ γραμμένον ἀλλ' ἐν τέλει τὸ τελεῖον ἀντίγραφο, ἢτοι τὴν μονοκοινωνία, ὡς λέγουσιν νῦν, διὰ κινναβάρους δηλονότι γράμμασι πορφύροισι ἢ ἐρυθροῖς γραμμένον οὕτω: «Ἄγιος ὁ Κομνηνός². Μετὰ τὸ ἀντίγραφο τοῦτο ἐν τισὶν εὐρίσκειται ἡ βασιλικὴ ὑπογραφή ὡδε:

«Ἄγιος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστός βασιλεὺς καὶ αυτοκράτωρ ρωμαίων ὁ Κομνηνός».

Τοῦτο φαίνεται ὑγράφετο ὑπὸ τοῦ γραφέως, διὰ τὴν ἀκριβῆ ἀνάγνωσιν τῶν ἐνδιαφερομένων³. Τῇ ἴδιᾳ τοῦ βασιλέως χειρὶ διὰ κινναβάρους ὑγράφοντο, ἀφιερμένου ὑπὸ τοῦ γραφέως χώρου καὶ τὰ ἑξῆς: λόγος ἢ γραφή (χρυσόβουβλος ἢ τῆς βασιλείας μου) τὸ ὄνομα τοῦ μνησθέντος, ἢ ἡμερομηνία καὶ τὸ ἔτος, ἢ ἡμερομηνία ὀλοκράτους. Ἐπιπέσει ἐπὶ τῶν συρραφῶν τῆς περιλαμβανῆς τὸ ἀντίγραφο ἐν τῷ

1. τοῦ αὐτοῦ σ. 83-84
 2. τὸ ἀντίγραφο διασωθῆναι μέχρι τοῦδε ἐν ταῖς πατριαρχικαῖς καὶ ταῖς τῶν ἀρχιερέων, ὡς γνωστὸν ὑπογραφαῖς.
 3. Ἐν Παύρῃ ὑπάρχει χρυσοβούβλον ἐκδοθὲν τῷ 1090, ὅπερ ἔχει ἀντίγραφο μὲν τοῦ Ἰσααίου Κομνηνοῦ, τὴν δὲ ὑπογραφήν τοῦ διαδόχου αὐτοῦ, Κων. Δούμα: «Κωνσταντίνος ἐν Χριστῷ κ.τ.λ.» ὅστις ὡς γνωστὸν παρέλαβε τὴν ἀρχὴν τῷ 1059.

καὶ διὰ κοινῆς μετάνης. Ἐν τέρει δὲ ἀπηνύσσεται
 διὰ τῆς μήρινθος ἢ τοῦ «ὄξειας μετάνης» ἢ σφραγίς
 ἢ τοῦ ἢ χρυσοῦ θούβλα. Ταῦτα εἰσι τὰ ἀπαραιτήτα τῆς γνη-
 σιότητος τῶν χρυσοθούβλων περιμήρια πρὸ πάντος τοῦ κα-
 νικεφωμά¹. «κανίκελος ἔσω, ὠρίφεν ὁ νόμος βασιλικῆ
 χηρῆουσα, ἀντιγραφῆ, ὑπογραφῆ χειρὸς βασιλικῆς τῆς
 ἐξ ἐγκραυτῆς ἐουκασαμένης κόχου»².

Κανίκελος δὲ ὠνόμαζον κυρίως τὸ μεθανοδοχεῖον
 ἢ τοῦ τοῦ σκεῦος, ἐν ᾧ ἐφυλάσσεται ἢ πρὸς τὴν βασιλικὴν
 γραφὴν κατεσκευασμένη ἐρυθρὰ βαφὴ ἢ τοῦ τοῦ κιννά-
 θουρι, ὁ προσκομίζων δὲ τοῦτο ὠνομάζεται, ὁ «ἐπὶ τοῦ
 κανικελοῦ» ὀφθαλμιατὸς τῆς βασιλικῆς αὐτῆς ἐν τῶν ἐπιση-
 μων. Ἐνταῦθεν ἔσχηματίσθησαν καὶ ὁ ὅρος «κανικεφωμά»,
 ὅστις ἐδήλου τὸ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἰδιοχειρῶς γραφό-
 μενον ὄνομα, εἰς ὠρίφεν δὲ περιπτώσις καὶ κατ' αὐ-
 τοῦ τοῦ ἐπὶ τοῦ κανικελοῦ (ὄθεν καὶ ῥῆμα ἐπλάσθη
 κανικεφώω ἢ τοῦ σημαίνει ἢ χαράττω τὸ κανικεφωμά).
 Ἐνταῦθεν ἐρυθρὰ μετάνης ἐπιτίθειτο ἐν τοῖς χρυσοθούβλοις με-
 τὰ τὴν ζευζυαίαν ἢ τὴν καὶ τὸ πομπητικὸν μόνο-
 γραμμὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἢ μονοκονδυλίδα³. Ταῦτα εἰ-
 τῆς ἐρευνῆς ἢ κεινῶν ἐν τοῖς λαοῦ ἀρχείοις. Ὁ ἐπισημῶν κεινῶν
 διεξέφετα τὸ Α' κεφάλαιον τοῦ Dölger (σεφ. 19-24 ἐξ.)
 καὶ ἐνός ἐλεάστου κεφαλαίου τὸν πρόλογον: «περὶ τῶν
 αὐθεντικῶν αὐτοκράτορος ἐγγράφων, χρυσοθούβλοι λόγοι
 χρυσοθούβλου σιγίλλιον καὶ πρόσταγμα» κτλ. ὡς κα-

1. Γράμμα ἐρυθροσίμαντον σφραγίδι σε χρυσοῦ καὶ σιγίλλῳ γή-
 ματα ἔμπροσθεν, κόχης ἀναδεδυμένη αἵματι (Μικτὰ Χωνιάτων, 67, 3).
 2. Βασιλικῶν II, 5, 26
 3. Περὶ τούτων καὶ ἐγγρῶν ὄρων θ. Ἐσαεφίλων ἐν Πανδώρα IΕ'
 1865, σ. 198 καὶ IΣΤ' 1886, σ. 49 ε.

παρὰ τὴν ἀναστασιν αὐτῶν: «ἐν τοῖς βυθ. χρυ-
 σοθούργοις προέσσεσται τὸ σύμπλεκμα: ἐν ὀνόματι τοῦ
 πατρὸς κ.τ.λ. τοῦτο ἔθεωρετο ὡς ἕθος ἱερὸν παρὰ τοῖς
 Βυζαντινοῖς, παρ' οἷς ἡ βασιλεία ἐν πολλοῖς εἶχε καὶ ἱε-
 ρατικὸν χαρακτήρα, ὡς μαρτυρεῖ καὶ αὐτὴ ἡ ὄψις ὀνό-
 ματι καὶ κατασκευῇ τῶν χρυσοθούργων. Ἐν τοῖς μα-
 ρτυροῖς ἐνταῦθα ἠροῦσθαι ἔεδηφύεται τὸ βαθύθυμ-
 οσυτικὸν συναίσθημα καὶ αἰὶ ὑπὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν
 ἀνειλημμένων πρὸς τὴν θρησκευτικὴν ὑποχρέωσιν, ἧς θερμοὶ
 προστάται καὶ προαεπιστάται ὑπῆρχον οὗτοι. Ἡ φρασσο-
 λογία καὶ ἐν γένει ἡ διήμους ἔννοια οὐδόπως διαφέρει
 ἐπειρῆς τῆς τῶν πατριαρχικῶν σιγίλλων. Ἄλλ' ὁ τύπος
 οὗτος τῆς ἐν ἐπισήμοις ἐγγράφοις θεῆς ἐπισημῆσως ἐπε-
 κράζει καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἐβραίοις ἐν τῇ ἐπι-
 στολογραφίᾳ. Τὸ «ἀπὸ θεοῦ ἄρχεσθαι καὶ εἰς θεὸν
 ἀναπαύεσθαι» εἶναι δόγμα τῆς ἀρχαιότητος. Πρου-
 τάσσετο καὶ τότε θρησκευτικὸν τι σύμβολον ἐν ταῖς
 ἐπιστοφαῖς, ὡς γράφει ὁ Πλάτων πρὸς τὸν τύραννον
 τῶν Συρακουσῶν Διόνυσον, καὶ μάλιστα ἐνταῦθα ἐξε-
 δηκτοῦτο ἡ πίστις πρὸς τὸν μόνον ἀληθινὸν θεόν»¹.

¹. Τὸ σπουδαῖον ἡρατωνικὸν χωρίον ἔχει ὡς ἔξῃ: «Περὶ δε
 δὴ τοῦ Συμβόλου τοῦ περὶ τὰς ἐπιστολάς, ὅσας τε ἂν ἐπιστέ-
 λω σπουδῇ καὶ ὅσας ἂν μὴ, οἷμαι μὲν σε μεμνηθῆναι, ὅπως δ'
 ἐνόει καὶ πάνυ πρόσθε τὸν νοῦν πολλοὶ γὰρ οἱ κερώντες
 γράφον, οὓς οὐράδιον φανερώς διωθεισθαι τῆς μὲν γὰρ σπουδαίας
 ἐπιστολῆς θεὸς ἄρχει, θεοὶ δὲ τῆς ἡττον». Ἐπιστοφ. II' 363 Β.
 Ἐκ τῆς πραγματείας μου, «Τὰ χρυσοθούργα τῶν ἡγεμόνων τῆς
 μοδοθλαχίας καὶ τὸ σύμβολον τῶν ἡγεμόνων». Εἰς μνήμην
 Σπυρίδωνος Λάμπρου, Ἀθήναι 1933, σ. 253.

